

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

Βιώσιμες Αθλητικές Διοργανώσεις στις Αναπτυσσόμενες Χώρες-
Οι επιπτώσεις τους στην Ανάπτυξη των Χωρών-
Οι Περιπτώσεις της Ν.Αφρικής - Ινδίας - Βραζιλίας

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αιμίλιος Νούγιας

Αθήνα, 2017

Copyright © Αιμίλιος Νούγιας, 2017

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	8
Abstract.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
A' ΜΕΡΟΣ- ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ	12
Κεφάλαιο 1 ^ο	12
1. Βιωσιμότητα Μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων.....	12
1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο βιωσιμότητας.....	12
1.2 Πυλώνες Βιώσιμων αθλητικών Διοργανώσεων.....	14
1.3 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDG's) και Αθλητικές Διοργανώσεις.....	15
Κεφάλαιο 2 ^ο	21
Διοργάνωση Αθλητικών Αγώνων Ευλογία ή Κατάρα.....	21
2.1 Κληρονομιά των Αθλητικών Διοργανώσεων.....	21
2.1.1 Η "Προσέγγιση από πάνω προς τα κάτω".....	22
2.1.2 Η "προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω".....	23
Κεφάλαιο 3 ^ο	25
Βιώσιμη Ανάπτυξη και Αθλητικές Διοργανώσεις στις Πόλεις.....	25
3.1 Αστικές Αναπτυξιακές προκλήσεις.....	25
3.1.1 Οικονομικές-Υποδομών.....	28
3.1.2 Κοινωνικές.....	29
3.1.3 Περιβαλλοντικές.....	30
3.2 Πόλεις και Βιώσιμη Ανάπτυξη.....	32
3.3 Περιβαλλοντικά ζητήματα για τις αθλητικές Διοργανώσεις-Event Greening...36	
3.3.1 Ιστορικό του «Πρασινίσματος» μεγάλων Αθλητικών Διοργανώσεων.....	36
3.3.2 Εννοιολογική Ερμηνεία Event Greening.....	38
3.3.3 Ο Καταλυτικός Ρόλος του Event Greening.....	39
Κεφάλαιο 4 ^ο	41
Φιλοξενία Αθλητικών Διοργανώσεων από Αναπτυσσόμενες Χώρες.....	41
4.1 Κόστος-Οφέλη-Μοντέλο διακυβέρνησης.....	41
4.2 Κατανομή των Πόρων-Σχεδιασμός.....	44

Β΄ ΜΕΡΟΣ -ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ-ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ	
ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	48
Κεφάλαιο 5°	48
Διεθνείς Οργανισμοί.....	48
5.1 Διεθνείς Οργανισμοί και Αθλητισμός-ΟΗΕ.....	48
5.2 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών-Γραφείο Αθλητισμού για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη - (UNOSDP)United Nations Office on Sport for Development and Peace....	49
5.3 Ειδικός Σύμβουλος το Γ.Γ του ΟΗΕ για τον Αθλητισμό την Ανάπτυξη και την Ειρήνη-Special Adviser to the UN Secretary-General on Sport for Development and Peace.....	51
5.4 Διεθνής Ομάδα Εργασίας για τον Αθλητισμό την Ανάπτυξη και την Ειρήνη - Sport for Development and Peace International Working Group (SDP IWG).....	52
Κεφάλαιο 6°	53
Διεθνείς Αθλητικοί Οργανισμοί και Αθλητικές Διοργανώσεις.....	53
6.1 Ολυμπιακός Χάρτης-Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (IOC).....	53
6.2 Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ολυμπιακό Κίνημα.....	56
6.2.1 Πρόγραμμα Δράσης του Ολυμπιακού Κινήματος.....	57
6.3 Παγκόσμια Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου και Αθλητικές Διοργανώσεις.....	60
6.4 Ομοσπονδία Αγώνων της Κοινοπολιτείας και Διοργάνωση Αγώνων.....	62
 Γ΄ ΜΕΡΟΣ - ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ Ν.ΑΦΡΙΚΗΣ-ΙΝΔΙΑΣ-ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ	
64	64
Κεφάλαιο 7°	64
Περίπτωση Ν. Αφρικής.....	64
7.1 Υπόβαθρο της Χώρας-Πόλης Φιλοξενίας.....	64
7.2 Αναπτυξιακές Προκλήσεις.....	66
7.3 Στοιχεία της Διοργάνωσης.....	67
7.4 Επιχειρηματικό μοντέλο-Κατανομή Πόρων.....	68
7.5 Διακυβέρνηση του συμβάντος.....	70
7.6 Επιπτώσεις.....	72
7.6.1 Περιβαλλοντικές.....	72

7.6.2 Κοινωνικές.....	75
7.6.3 Οικονομικές.....	78
7.7 Σύνοψη.....	79
Κεφάλαιο 8°.....	80
Περίπτωση Ινδίας.....	80
8.1 Υπόβαθρο της Χώρας-Πόλης Φιλοξενίας.....	80
8.2 Αναπτυξιακές Προκλήσεις.....	86
8.3 Στοιχεία της Διοργάνωσης.....	87
8.4 Επιχειρηματικό μοντέλο-Κατανομή Πόρων.....	88
8.5 Διακυβέρνηση Διοργάνωσης.....	90
8.6 Επιπτώσεις.....	91
8.6.1 Περιβαλλοντικές.....	91
8.6.2 Κοινωνικές.....	94
8.6.3 Οικονομικές.....	98
8.7 Σύνοψη.....	101
Κεφάλαιο 9°.....	102
Περίπτωση Βραζιλίας.....	102
9.1 Υπόβαθρο της Χώρας-Πόλης Φιλοξενίας.....	102
9.2 Αναπτυξιακές Προκλήσεις.....	104
9.2.1 Οικονομικές και Κοινωνικές Προκλήσεις.....	104
9.2.2 Προκλήσεις για τις Υποδομές.....	107
9.2.3 Προκλήσεις Ασφάλειας.....	109
9.3 Στοιχεία Διοργάνωσης.....	1099
9.4 Διακυβέρνηση-Επιχειρηματικό Μοντέλο.....	109
9.5 Αναπτυξιακοί στόχοι της Πόλης.....	114
9.5.1 Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις.....	116
9.5.2 Οικονομικές -Κοινωνικές Επιπτώσεις.....	118
9.5.3 Επιπτώσεις στις Υποδομές.....	123
9.6 Σύνοψη.....	124
Κεφάλαιο 10°.....	125
10.1 Συστάσεις-Συμπεράσματα.....	125
Βιβλιογραφία.....	128

Πίνακες

Πίνακας 1. Στόχοι FIFA-N.Αφρικής για το FIFA World Cup 2010.....	67
Πίνακας 2. Οικονομική Κατάσταση FIFA 2010.....	68
Πίνακας 3. Δαπάνες Κέιπ Τάουν για υποδομές.....	68
Πίνακας 4. Εκτίμηση Εκπομπών CO2 για το FIFA World Cup 2010.....	72
Πίνακας 5. Δείκτες επιτυχίας Πράσινου Στόχου Κέιπ Τάουν.....	74
Πίνακας 6. Θέσεις Εργασίας στο Κέιπ Τάουν με το FIFA World Cup 2010.....	75
Πίνακας 7. Εκτοπίσεις κατοίκων από έργα των CWG 2010.....	94
Πίνακας 8. Αφίξεις τουριστών στο Ν. Δελχί για τους CWG 2010.....	99
Πίνακας 9. Εκτίμηση Πληθυσμού Ρίο ντε Τζανέιρο σε Φαβέλες.....	104
Πίνακας 10. Κατανομή Χρηματοδότησης OG 2016.....	111

Γραφήματα

Γράφημα 1. Διάγραμμα Κατανομή Δαπανών Διοργανώσεων.....	46
Γράφημα 2. Πληθυσμιακή αύξηση Ινδίας.....	79
Γράφημα 3. Τάση αστικοποίησης της Ινδίας.....	81
Γράφημα 4. Κάτοικοι ανά τετρ. χλμ Ινδία.....	82
Γράφημα 5. Τάση πληθυσμού στα όρια της φτώχειας Ινδία.....	84
Γράφημα 6. Μεταβολή εκτιμώμενου κόστους CWG 2010.....	88
Γράφημα 7. Κατανομή πόρων ανά τομέα CWG 2010.....	89
Γράφημα 8. Πόλεις με τη μεγαλύτερη ατμοσφαιρική ρύπανση.....	92
Γράφημα 9. Διάγραμμα ΑΕΠ Ν. Δελχί.....	97
Γράφημα 10. Ποσοστά φτώχειας στη Βραζιλία.....	103
Γράφημα 11. Τάση αστικοποίησης Βραζιλία.....	106
Γράφημα 12. Κατανομή Δαπανών κατά τομέα OG 2016.....	111
Γράφημα 13. Ποσοστά συνεισφοράς στα έσοδα της διοργάνωσης.....	112
Γράφημα 14. Ανεργία Βραζιλίας.....	121

Εικόνες

Εικόνα 1. Χάρτης περιοχής πρωτεύουσας Ν. Δελχί.....	83
Εικόνα 2. Επιχειρηματικό μοντέλο CWG.....	88

Περίληψη

Η φιλοξενία μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων, μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Αυτό μεταφράζεται σε άμεσες οικονομικές επενδύσεις, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και σε οφέλη από τη διεθνή προβολή του γεγονότος, αλλά επίσης μπορεί να έχει αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον και σε μακροπρόθεσμα οφέλη, εφόσον η διοργάνωση δεν βασίζεται σε περιβαλλοντικά ορθό και αναπτυξιακά βιώσιμο σχεδιασμό, που λαμβάνει σοβαρά υπόψη τα βαθύτερα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά αίτια, που συνοδεύουν διαχρονικά τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας θα γίνει παρουσίαση του εννοιολογικού πλαισίου της βιωσιμότητας των αθλητικών διοργανώσεων και πως αυτή επιτυγχάνεται. Εξετάζονται επιπλέον οι αστικές αναπτυξιακές προκλήσεις, ο ρόλος του «πρασινίσματος» των αθλητικών διοργανώσεων και το κόστος-όφελος φιλοξενίας αθλητικών διοργανώσεων από αναπτυσσόμενες Χώρες.

Στο δεύτερο μέρος θα παρουσιασθούν οι Διεθνείς Οργανισμοί, οι αθλητικοί οργανισμοί και οι ομοσπονδίες που μετέχουν στη διακυβέρνηση των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων και η προσέγγιση καθώς και οι διαδικασίες που συνδέουν τον αθλητισμό και τις αθλητικές διοργανώσεις με την αναπτυξιακή προοπτική των φιλοξενουσών χωρών και τους στόχους τη βιώσιμης ανάπτυξης γενικότερα.

Στο τρίτο μέρος θα γίνει περιπτωσιακή μελέτη των διοργανώσεων: το Παγκόσμιο Κύπελλο (Νότια Αφρική το 2010), οι Αγώνες Κοινοπολιτείας (Ινδία 2010), και οι Ολυμπιακοί Αγώνες (Βραζιλία 2016). Οι μελέτες περιπτώσεων από τις πόλεις του Κέιπ Τάουν, του Νέο Δελχί και του Ρίο ντε Τζανέιρο, δύνανται να χρησιμεύσουν ως κίνητρο για τη βιώσιμη ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες, που φιλοξενούν ή προγραμματίζεται να φιλοξενήσουν αθλητικές εκδηλώσεις μεγάλης κλίμακας στο μέλλον.

Abstract

The hosting of major sports events can have a significant impact on the sustainable development of developing countries. This translates into direct economic investment, job creation and benefits from the international visibility of the event, but can also have a negative impact on the environment and long-term benefits if the designing of sports event, is not based on environmentally friendly and sustainable planning, taking into account the social, political and economic causes that accompany the developing countries over time.

The first part of the paper will present the conceptual framework of sustainability of sports events and how this is achieved. In addition, urban development challenges, the role of "greening" at sports events and the cost-benefit of hosting sports events from developing countries are also being examined.

In the second part will be presented the international organizations, the sports organizations and federations involved in the governance of major sporting events and the approach and processes that link sport and sporting events with the development perspective of the host countries and the goals of the sustainable development in general.

In the third part there will be a case study of the events: the World Cup (South Africa 2010), the Commonwealth Games (India 2010), and the Olympic Games (Brazil 2016) Case studies from the Cape Town, New Delhi and Rio de Janeiro can serve as an incentive for sustainable development in developing countries that host or are planning to host large-scale sports events in the future.

Εισαγωγή

Ο όρος μεγάλη αθλητική διοργάνωση χρησιμοποιείται για να περιγράψει γεγονότα όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες και το Παγκόσμιο Κύπελλο στο ποδόσφαιρο. Για να χαρακτηριστεί ένα γεγονός ως μεγάλη αθλητική διοργάνωση, πρέπει να εκπληρώνονται ορισμένες προϋποθέσεις και παράγοντες και δεν σχετίζεται μόνο με τον αριθμό των συμμετεχόντων. Ένα μεγάλο αθλητικό γεγονός είναι πρωτίστως προκαθορισμένης διάρκειας και βραχυπρόθεσμο, έχει υψηλό προφίλ, προκαλεί παγκόσμιο ενδιαφέρον, ενώ υπάρχει ένα βιώσιμο και μετρήσιμο οικονομικό αποτέλεσμα, από τη διεξαγωγή του. Το γεγονός τελικά δεν πρέπει απαραίτητα να είναι οικονομικά επιτυχημένο, αλλά είναι βέβαιο ότι έχει αντίκτυπο στην κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον της φιλοξενούσας χώρας. Επίσης, βελτιώνει την απασχόληση - τόσο σε βραχυπρόθεσμη όσο και σε μόνιμη βάση, ενώ περιλαμβάνει επίσης, τη λήψη πολιτικών αποφάσεων και στρατηγικές της κυβέρνησης μιας χώρας.

Οι μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις δημιουργούν εξαιρετικές δυνατότητες για την πρόκληση θετικών αλλαγών και την προώθηση της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής ανάπτυξης σε διαφορετικά γεωγραφικά, πολιτιστικά και πολιτικά πλαίσια¹. Η Διοργάνωση προσφέρει μια σημαντική ευκαιρία για να προβληθούν οι προκλήσεις που σχετίζονται με τη δημιουργία βιώσιμης κοινωνικής και οικονομικής κληρονομιάς στο εσωτερικό της διοργανώτριας χώρας αλλά και στο εξωτερικό πεδίο επιρροής της. Επιπρόσθετα τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα έχουν σοβαρό αντίκτυπο στην ενδυνάμωση του ρόλου και των δικαιωμάτων των γυναικών, στην ευημερία των ατόμων με αναπηρίες και στην ενθάρρυνση των νέων προς μια σωστή πορεία της ζωής.

Οι μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις παρουσιάζουν στις χώρες υποδοχής μια μοναδική ευκαιρία μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και μεγιστοποιούν τα οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη πολύ πέρα από το γεγονός και πέρα από τα σύνορά τους. Συχνά διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση και την κινητοποίηση των παιδιών και των νέων για την άσκηση του αθλητισμού, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την υγεία, την κοινωνική ένταξη, την προώθηση των συνθηκών διαβίωσης, τις νέες επενδύσεις, τις κοινωνικές και διαρθρωτικές

¹ UNITED NATIONS OFFICE ON SPORT FOR DEVELOPMENT AND PEACE, <https://www.un.org/sport/node/203486>.(πρόσβαση 12/05/2017).

βελτιώσεις στη χώρα υποδοχής². Επιπλέον, τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα αντιπροσωπεύουν μια εξαιρετική δυνατότητα τόνωσης θετικών αλλαγών και συχνά φέρνουν μαζί τους πολιτισμούς και κοινωνίες. Είναι ένα ευέλικτο μέσο για την αποφυγή συγκρούσεων και την οικοδόμηση της ειρήνης³. Μια βιώσιμη αθλητική εκδήλωση μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα εμπνευσμένο γεγονός, που απαιτεί οικονομικό, περιβαλλοντικό και ανθρώπινο δυναμικό που απαιτεί τη χρησιμοποίησή τους με έναν ορθολογικό και αποτελεσματικό τρόπο. Συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας, του τουρισμού, αποτελεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο προβολής για τους διοργανωτές και τη χώρα υποδοχής, ενώ συνοδεύεται τόσο από περιβαλλοντικά όσο και κοινωνικά οφέλη⁴.

² Greg Pellegrino- Heather Hancock , A lasting legacy :*How major sporting events can drive positive change for host communities and economies*, Delloite 16 February, 2010,σελ 2-3.

³ <https://www.un.org/sport/content/why-sport/sport-and-peace>.

⁴ Sustainable Sport and Events Quick Start Guide http://www.climateactionprogramme.org/images/uploads/documents/sset_quick_start_version_2014.pdf , πρόσβαση (05/07/2017).

Α' Μέρος-Αθλητικές Διοργανώσεις και Βιωσιμότητα

Κεφάλαιο 1^ο

1. Βιωσιμότητα Μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων

1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο βιωσιμότητας

Το ζήτημα της βιώσιμης ανάπτυξης έχει απασχολήσει εδώ και αιώνες και είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα συνεχίζει να υφίσταται στο προσκήνιο, όσο θα διατηρούνται οι ανισότητες ανάμεσα σε ανθρώπους, που ζούν σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες αντίστοιχα. Μία αρχική αλλά ιδιαίτερα ξεχωριστή αναφορά έχουμε από τον οικονομολόγο του 19ου αιώνα Thomas Malthus, ο οποίος ανέφερε σχετικά με την παραγωγή των τροφίμων, ότι η προσφορά προϊόντων θα ξεπεραστεί από την αύξηση του πληθυσμού, αναπτύσσοντας τον προβληματισμό ότι η φύση δεν είναι μια αστείρευτη πηγή⁵, για να καλύψει τις ανθρώπινες ανάγκες. Περισσότερο τυποποιημένη οργάνωση και τεκμηρίωση των θεμάτων αυτών, άρχισε με τη δημιουργία του Ταμείου Περιβαλλοντικής Ανάπτυξης (ETA) το 1968. Προχωρώντας γρήγορα προς τα εμπρός, το 1992, η Agenda 21 κάλεσε όλες τις χώρες να αναπτύξουν εθνικές πολιτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Υπάρχουν πειστικές αποδείξεις ότι το θέμα της βιωσιμότητας έχει κερδίσει ευρεία αποδοχή σε πολλούς τομείς της κοινωνίας, με σημαντικές αξιώσεις για τα οφέλη από την υιοθέτηση των αρχών της αειφορίας, ως αναπόσπαστο μέρος των στρατηγικών ανάπτυξης, πολύ δε περισσότερο στον τομέα διοργάνωσης μεγάλων εκδηλώσεων και ιδιαίτερα των παγκόσμιων αθλητικών γεγονότων λόγω του διευρυμένου ενδιαφέροντος από τη συμμετοχή, αλλά και της δημοσιότητας που λαμβάνει. Η βιώσιμη διαχείριση έχει προκύψει από την αναγκαιότητα ενός κοινωνικού συνόλου, να συνεχίσει να αναπτύσσεται και να ευημερεί, σε συνεργασία με τις γύρω κοινότητες, το περιβάλλον και την οικονομία⁶. Οι διοργανωτές μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι γνώστες της έννοιας της βιωσιμότητας, να εφαρμόζουν τις αρχές που υπαγορεύονται από της Αθλητικές οργανώσεις και τους κανόνες των αρμόδιων Οργανισμών, με σεβασμό στην παράδοση και τον πολιτισμό κάθε διοργανώτριας χώρας. Τον Νοέμβριο του 2001, το Διεθνές Φόρουμ του ΟΗΕ για τις εθνικές

⁵ Brodribb, J. (1997) Mission Earth. *New Scientist Magazine*, 13 December 1997, issue 2112, σελ 49.

⁶ DeSimone, L.D. and Popoff, F. (1997) *Eco-efficiency: The Business Link to Sustainable Development*. MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

στρατηγικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη υιοθέτησε την καθοδήγηση σχετικά με εθνικές στρατηγικές και πρότεινε «στοιχεία επιτυχίας» τόσο για τις αναπτυσσόμενες όσο και για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες⁷. Η βιωσιμότητα συσχετίζεται με την κοινωνική βούληση. Ο όρος «βιωσιμότητα» προέρχεται από μια πολιτική και κοινωνικά δομημένη ορολογία ενώ αναφέρεται ως «βιώσιμη ανάπτυξη»⁸ και συχνά υιοθετεί μια άτυπη ισοτιμία μεταξύ των αναπτυσσόμενων και αναπτυγμένων χωρών λόγω των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών πυλώνων που την εξελίσσουν. Η βιωσιμότητα προϋποθέτει μια άμεση σύνδεση με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις όπως, η κατανάλωση των φυσικών πόρων και το ζήτημα της ρύπανσης, η κατανάλωση ενέργειας, η ανησυχία για την κοινωνική ένταξη και την κατανομή του πλούτου, σε συνδυασμό με τα οικονομικά θέματα της ανάπτυξης και της ευημερίας. Όσο πιο εύπορη είναι μια κοινωνία, τόσο απομακρύνεται από τις επιπτώσεις του τρόπου ζωής της⁹. Στον αντίποδα, οι φτωχοί δεν διαθέτουν τους πόρους που θα διευκολύνουν την επίλυση των προβλημάτων που αφορούν την άμεση κοινότητά τους. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να είναι προσεκτικοί, όσον αφορά τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων, προκειμένου να παρέχεται ένας βιώσιμο και εφικτός τρόπος ζωής. Από το διορισμό του πρώτου ειδικού συμβούλου του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για τον αθλητισμό για την ανάπτυξη και την ειρήνη το 2001, τα Ηνωμένα Έθνη προώθησαν τον αθλητισμό ως οικονομικά αποδοτικό εργαλείο για την επιτάχυνση της επίτευξης των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας και την προώθηση της ειρήνης. Έχει αποδειχθεί ότι η συστηματική και συνεκτική χρήση του αθλητισμού μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη δημόσια υγεία, την καθολική εκπαίδευση, την ισότητα των φύλων, τη μείωση της φτώχειας, την πρόληψη του HIV και άλλων ασθενειών, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, καθώς και την οικοδόμηση της ειρήνης και την επίλυση συγκρούσεων. Από το Διεθνές Έτος Αθλητισμού και Φυσικής Αγωγής το 2005 και μεταγενέστερα, τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών αναγνωρίζουν όλο και περισσότερο στις εθνικές τους νομοθεσίες και πολιτικές το

⁷ IISD (2008) The Sustainable Development Timeline. International Institute for Sustainable Development, Winnipeg, Manitoba, Canada, https://www.iisd.org/pdf/2012/sd_timeline_2012.pdf (πρόσβαση 12/10/2017).

⁸ Dresner, S.(2002) The Principles of Sustainability. Earthscan Publications, London, εισαγωγή ,σελ 3.

⁹ Rogers, P.P., Jalal, K.F. and Boyd, J.A. (2008) *An Introduction to Sustainable Development*. Earthscan Publications, London.

ρόλο του αθλητισμού, στην αντιμετώπιση πολυάριθμων εγχώριων προκλήσεων και εξωτερικής πολιτικής¹⁰.

1.2 Πυλώνες Βιώσιμων αθλητικών Διοργανώσεων¹¹

Η βιωσιμότητα και η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να θεωρείται μια πολυδιάστατη έννοια, που δεν μπορεί να μεταφραστεί σε σταθερούς και προβλέψιμους στόχους. Τα οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά στοιχεία της βιωσιμότητας ορίζονται ως εξής:

Οικονομικός Πυλώνας: Παρά το γεγονός ότι η οικονομική σταθερότητα ασχολείται παραδοσιακά με τις έννοιες της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του κέρδους, από επιχειρηματική δραστηριότητα, η πιο ριζοσπαστική πρόταση είναι ότι η οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να είναι άπειρη και ότι οι περιορισμοί στους πόρους και το έλλειμμα που προκύπτει από την χρήση των πόρων αυτών, θα έχει επιπτώσεις στην οικονομική σταθερότητα. Η αρχή των «τριών πυλώνων» είναι συνυφασμένη και κατά συνέπεια η οικονομική μετάβαση προς μια αναπτυξιακή κατεύθυνση, πρέπει να θέσει την οικονομία σε ένα κοινωνικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο. Ο πιο ευρέως αποδεκτός ορισμός αυτών των όρων, δείχνει ότι η οικονομική ανάπτυξη πρέπει να διατηρήσει τον πρωταρχικό χαρακτήρα, ενώ ταυτόχρονα η βελτίωση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος θα διασφαλίσουν τη βιωσιμότητα και σταθερότητα της ανάπτυξης. Ο σχεδιασμός μιας αθλητικής διοργάνωσης δεν θα πρέπει να βασίζεται μόνο στο οικονομικό πλάνο και την κατανομή των δαπανών, αλλά να συμπεριλαμβάνει την κοινωνική, πολιτική και περιβαλλοντική διάσταση.

Περιβαλλοντικός Πυλώνας. Η φιλοξενία ενός μεγάλου αθλητικού γεγονότος έχει άμεσες επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα και το περιβάλλον. Η ανατροπή της φυσικής ισορροπίας και κακοδιαχείριση των οικοσυστημάτων, η χρήση υλικών για τα έργα υποδομής μη φιλικών στο περιβάλλον, η παρέμβαση χωρίς ανάλογη μέριμνα αποκατάστασης στο φυσικό τοπίο, το αποτύπωμα άνθρακα που προκύπτει από τη μαζική συμμετοχή, η χρήση φυσικών πόρων, επιδρούν αρνητικά στη διατήρηση της

¹⁰ Sport serving development and peace: «Achieving the goals of the United Nations through sport» <http://dx.doi.org/10.1080/17430430802019227>.

¹¹ Raj R. and Musgrave J,(2009), Event management and sustainability, British Library, London, UK.,σελ.3-10.

βιοποικιλότητας, στην ευημερία του πληθυσμού και της κοινωνίας γενικότερα. Οι επιδράσεις κυμαίνονται από την αλλαγή του φυσικού τοπίου, περιορισμούς στη διαθεσιμότητα νερού και των φυσικών πόρων είναι μη αναστρέψιμες και για να είναι πραγματικά βιώσιμη η κατανάλωση, θα πρέπει να είναι εντός των βιοφυσικών ορίων του συνολικού οικοσυστήματος. Με τη μείωση των αποβλήτων και την πρόληψη της οικολογικής ρύπανσης και της βιώσιμης κατανάλωσης των φυσικών πόρων, η σημερινή γενιά μπορεί να διασφαλίσει ότι οι μελλοντικές γενιές θα συνεχίσουν να απολαμβάνουν τις παροχές του περιβάλλοντος.

Κοινωνικός Πυλώνας: Οι κοινωνικές ανάγκες δεν μπορούν να ικανοποιηθούν με την παροχή ενός σταθερού οικολογικού περιβάλλοντος. Κοινωνική και πολιτιστική σταθερότητα, πηγαίνουν παράλληλα με τους άλλους πυλώνες. Χωρίς οι επενδύσεις και οι παρεχόμενες υπηρεσίες να υποστηρίζουν μια σταθερή υποδομή, που θα βασίζεται σε αναπτυξιακά πρότυπα, μια συνεκτική κοινωνία δεν μπορεί να υπάρξει. Τίθεται σε κίνδυνο η συνοχή της κοινότητας και τελικά η οικονομική και περιβαλλοντική ισορροπία της κοινωνίας. Οι δομημένες προσεγγίσεις και τα πλαίσια που βοηθούν στη δημιουργία ισχυρής και συμμετοχικής κοινωνίας των πολιτών – συμπεριλαμβανομένης της κάλυψης των αναγκών των επιμέρους ομάδων και τη δημιουργία κοινών αξιών, των ίσων δικαιωμάτων και της ίσης πρόσβασης - είναι αναπόσπαστα τμήματα ενός αποτελεσματικού σχεδιασμού ενός αθλητικού γεγονότος.

1.3 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDG's) και Αθλητικές Διοργανώσεις

Τα Ηνωμένα Έθνη αναγνωρίζουν τη σημαντική συμβολή του αθλητισμού για την ανάπτυξη και την ειρήνη και αυτό είναι ορατό στην καταγραφή των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης και του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τις συνθήκες των Ηνωμένων Εθνών, τις εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα και άλλα έγγραφα, τονίζοντας τη μοναδική δυναμική του αθλητισμού. Η διαχρονικότητα που περιβάλλει τις αποφάσεις του Οργανισμού για την καταλυτική δυναμική του αθλητισμού και τη δυνατότητα θετικού επηρεασμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη αποτυπώνεται και στην Agenda 2030¹². Αυτή η άνευ προηγουμένου αναγνώριση,

¹² “Sport is also an important enabler of sustainable development. We recognize the growing contribution of sport to the realization of development and peace in its promotion of tolerance and respect and the contributions it makes to the empowerment of women and of young people, individuals and communities as well as to health, education and social inclusion objectives” –«Ο αθλητισμός είναι επίσης ένας σημαντικός καταλύτης της βιώσιμης ανάπτυξης. Αναγνωρίζουμε τη συμβολή του

προσφέρει ένα συναρπαστικό κίνητρο για κοινές προσπάθειες και δράσεις στον τομέα του αθλητισμού για την ανάπτυξη και την ειρήνη. Με τη φιλοδοξία «να μην μείνει κανείς πίσω» (“Living No one Behind”) και τη μεγιστοποίηση της συμβολής του αθλητισμού για ένα καλύτερο και ειρηνικό κόσμο, ο αθλητισμός θα συνεχίσει την προώθηση της ανάπτυξης με την υλοποίηση των SDG’s, όπως έκανε και για τους ΑΣΧ (MDG’s). Το δυναμικό του αθλητισμού θα πρέπει να επανεξεταστεί ενόψει του νέου πλαισίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη, προκειμένου να προωθηθεί η συνέργεια, η συνοχή και η εναρμόνιση των προγραμμάτων για την εφαρμογή των SDG’s. Η παγκόσμια εμπέλεια του αθλητισμού είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο, για την προώθηση μιας προοπτικής στην υπηρεσία της επίτευξης των SDG’s¹³. Οι Αθλητικές διοργανώσεις με τη σειρά τους έχουν τη δυναμική να βοηθήσουν στην υλοποίηση των Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης και η επίδρασή τους είναι καταλυτική σε συγκεκριμένους από αυτούς. Η διοργάνωση μπορεί να βοηθήσει τις τοπικές κοινωνίες με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, ενώ η παραγωγική βιομηχανία που ασχολείται με το γεγονός, σε συνδυασμό με τον αθλητικό τουρισμό που θα προκύψει από τη διοργάνωση, αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την απομάκρυνση των ανθρώπων των Αναπτυσσόμενων Χωρών, που αποτελούν χώρες φιλοξενίας, από τη φτώχεια, διευκολύνοντας στην επίτευξη του 1^{ου} στόχου για την εξάλειψη της φτώχειας¹⁴. Στον αντίποδα ενώ υπάρχουν εξειδικευμένες ευκαιρίες δημιουργίας θέσεων εργασίας κυρίως στον κατασκευαστικό τομέα και τον τομέα παροχής υπηρεσιών (υπηρεσίες φιλοξενίας), αυτές είναι πιθανό να είναι κυρίως βραχυπρόθεσμες ή ενδεχόμενα οι ευκαιρίες προσωρινής απασχόλησης να περιλαμβάνουν πεπερασμένους αριθμούς εργαζομένων. Στην πραγματικότητα μια αθλητική διοργάνωση, μπορεί να βοηθήσει στη μείωση των ποσοστών ανεργίας αλλά έχει μόνο προσωρινό χαρακτήρα και δε βοηθά μακροπρόθεσμα τους ανθρώπους που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας . Ο αθλητισμός μπορεί να είναι ένας καταλύτης για την οικοδόμηση ικανοτήτων και βέλτιστες πρακτικές για τη διαχείριση των

αθλητισμού για την υλοποίηση της ανάπτυξης και της ειρήνης στην προώθηση της ανεκτικότητας και του σεβασμού και τη συνεισφορά του, στη χειραφέτηση των γυναικών και των νέων, των ατόμων και των κοινοτήτων, καθώς και για την υγεία, την εκπαίδευση και την υλοποίηση των στόχων κοινωνικής ένταξης» (2030 Ημερήσια Διάταξη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη Α / RES / 70/1, παράγραφος 37).

¹³ UNSODP, «Αθλητισμός και Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης» https://www.un.org/sport/sites/www.un.org.sport/files/ckfiles/files/Sport_for_SDGs_finalversion9.pdf, (πρόσβαση 22/08/2017).

¹⁴ A/RES/70/1, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development», σελ 14. <https://undocs.org/A/RES/70/1> (πρόσβαση 05/08/2017).

αποβλήτων τροφίμων με σκοπό την αντιμετώπιση της σπατάλης τροφίμων στον αθλητισμό, καθώς και να θέσει συστήματα για τη μείωση των επιπτώσεων των αποβλήτων τροφίμων, ιδίως σε αθλητικές εκδηλώσεις, συμβάλλοντας στην επίτευξη του 2^{ου} στόχου για εξάλειψη της πείνας, επίτευξη επισιτιστικής ασφάλειας, βελτιωμένης διατροφής και προώθηση βιώσιμης γεωργίας¹⁵. Η ανάληψη διοργάνωσης, υπαγορεύει την ανάγκη για κατασκευή και δημιουργία αθλητικών υποδομών και εγκαταστάσεων, που πρέπει να παρέχουν πρόσβαση σε καθαρό νερό και χώρους υγιεινής για την υποδοχή των συμμετεχόντων και όχι μόνο των αθλητών. Η τήρηση διεθνών προτύπων κατασκευής θα συνδράμει στην επίτευξη του 6^{ου} στόχου για εξασφάλιση της διαθεσιμότητας και της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων και του νερού καθώς και παροχή υγιεινής για όλους¹⁶. Οι αθλητικές υποδομές που δημιουργούνται για τη φιλοξενία αθλητικών διοργανώσεων, μπορούν να προωθήσουν μοντέλα οργάνωσης που υιοθετούν καθαρή και βιώσιμη χρήση ενέργειας, ενώ ο ορθός σχεδιασμός μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση και την πρόσβαση στην καθαρή ενέργεια εφαρμόζοντας τα σχετικά πρότυπα και συστάσεις εφαρμόζοντας τις κατευθύνσεις για επίτευξη του 7^{ου} στόχου για εξασφάλιση πρόσβασης σε προσιτές, αξιόπιστες, βιώσιμες και σύγχρονες μορφές ενέργειας, για όλους. Επιπρόσθετα μέσω της μαζικότητας συμμετοχής στα μεγάλα αθλητικά γεγονότα είναι εφικτό να υποστηρίζονται πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην παροχή πρόσβασης σε ενέργεια για όλους, με σαφές αντίκτυπο στους κατοίκους πόλεων Αναπτυσσόμενων Χωρών, όταν ενδεικτικά αναφέρεται ότι τα ποσοστά πρόσβασης σε ηλεκτρική ενέργεια ανέρχονταν σε 75% για τις χώρες αυτές και σε μόλις 26% για τις EAX¹⁷. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς που εμπλέκονται στις διαδικασίες για τη διοργάνωση αθλητικών γεγονότων, δίνουν ώθηση στις κοινότητες που φιλοξενούν τέτοια γεγονότα και επηρεάζουν θετικά τις τοπικές και περιφερειακές επιχειρήσεις κατά τη διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων. Ταυτόχρονα μπορούν να ενισχύσουν την απασχόληση για τις γυναίκες, τα άτομα με ειδικές ικανότητες και άλλες ευάλωτες

¹⁵ A/RES/70/1, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development», σελ 14. <https://undocs.org/A/RES/70/1> (πρόσβαση 05/08/2017).

¹⁶ Όπως παρ.

¹⁷ UNDP «THE ENERGY ACCESS SITUATION in developing countries» <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/Environment%20and%20Energy/Sustainable%20Energy/energy-access-situation-in-developing-countries.pdf> ,(πρόσβαση 10/08/2017).

ομάδες, συμβάλλοντας έτσι στην οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Η ανάληψη μιας αθλητικής διοργάνωσης μπορεί να δημιουργήσει αυξημένη συνολική συμμετοχή της κοινότητας και να αποτελέσει σοβαρό κίνητρο για την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον αθλητισμό. Επιπρόσθετα ο αθλητικός τουρισμός, συμπεριλαμβανομένου του τουρισμού που αφορά αθλητικές διοργανώσεις, μπορεί να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να προωθήσει την τοπική κουλτούρα και τα εγχώρια προϊόντα, συμβάλλοντας μαζί με τα προαναφερόμενα στην υλοποίηση των υποστόχων του 8^{ου} στόχου, για την προώθηση, χωρίς αποκλεισμούς, βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, την πλήρη και παραγωγική απασχόληση και την αξιοπρεπή εργασία για όλους¹⁸. Τα αθλητικά γεγονότα, εφόσον προσαρμοσθούν στην κληρονομιά, τον πολιτισμό και την κουλτούρα του φιλοξενούντος έθνους, με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να έχουν μακροχρόνιες επιπτώσεις στον τοπικό πληθυσμό, αποτελούν ευκαιρία για την ανάπτυξη ικανοτήτων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και για την οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική και βιώσιμη ανάπτυξη γενικότερα. Με την κατάλληλη χρηματοοικονομική, τεχνολογική και τεχνική υποστήριξη από τους εμπλεκόμενους φορείς είναι δυνατή η ανάπτυξη βιώσιμων και ανθεκτικών αθλητικών υποδομών στις αναπτυσσόμενες χώρες . Ο αθλητισμός, συμπεριλαμβανομένων των αθλητικών εκδηλώσεων, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εκτιμήσει την πολυμορφία. Τα ενδιαφερόμενα μέρη στη διοργάνωση μπορούν να προωθήσουν την αμοιβαία κατανόηση και να αντιμετωπίσουν πρακτικές που εισάγουν διάφορες μορφές διακρίσεων. Τα Αθλητικά στάδια που χρησιμεύουν ως στάδια για την ανθρώπινη συμπεριφορά, μπορούν να αποτελέσουν πλατφόρμες για την ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον σεβασμό της διαφορετικότητας περιορίζοντας, τις ανισότητες μεταξύ αναπτυσσόμενων και Αναπτυγμένων χωρών, αλλά και αυτές στο εσωτερικό τους. Ο αθλητισμός μπορεί να υποστηρίξει την ισότητα, την ποικιλομορφία και την ένταξη όλων ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, φυλή, εθνικότητα, προέλευση, σεξουαλικό προσανατολισμό, ταυτότητα φύλου, θρησκεία, οικονομικό ή άλλο καθεστώς. Μπορεί να είναι ένα επιτυχημένο εργαλείο για την αντιμετώπιση της ανισότητας σε Αναπτυσσόμενες χώρες και για την ενδυνάμωση των ατόμων και των κοινοτήτων,

¹⁸ A/RES/70/1, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development», σελ 14. <https://undocs.org/A/RES/70/1> (πρόσβαση 05/08/2017).

εκπληρώνοντας τα κριτήρια επίτευξης του 10ου στόχου. Ο αθλητισμός μπορεί να βοηθήσει στην εξάλειψη των εμποδίων και των φραγμών στο περιβάλλον, τις μεταφορές, τις δημόσιες εγκαταστάσεις και τις υπηρεσίες, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρόσβαση όλων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που αντιμετωπίζουν τα εμπόδια αυτά και σε ευάλωτες καταστάσεις, όπως τα άτομα με αναπηρίες. Μπορεί επίσης να προωθήσει τη χρήση δημόσιων ασφαλών χώρων όπου διάφοροι πληθυσμοί μπορούν να αλληλεπιδράσουν και να δημιουργήσουν φιλικές σχέσεις. Οι αθλητικές διοργανώσεις διεξάγονται στις πόλεις που αποτελούν κέντρα για τις ιδέες, το εμπόριο, τον πολιτισμό, την επιστήμη, την παραγωγικότητα και την κοινωνική ανάπτυξη. Οι πόλεις έχουν δώσει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να εξελιχθούν κοινωνικά και οικονομικά, πέραν όμως αυτού η διαχείριση των αστικών προβλημάτων, με σπουδαιότερο αυτό της συσσώρευσης του πληθυσμού¹⁹, αποτελεί ίσως την ισχυρότερη πρόκληση για μια Αναπτυσσόμενη Χώρα, προκειμένου να αποκτήσει βιώσιμα οφέλη από τη διοργάνωση. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές προκλήσεις για τη διατήρηση πόλεων με τέτοιο τρόπο ώστε να συνεχίζουν να δημιουργούν θέσεις εργασίας και ευημερία, ενώ δεν θα επιβαρύνουν το περιβάλλον και δεν θα κάνουν αλόγιστη χρήση των πόρων. Τα εμπλεκόμενα μέρη στη διοργάνωση θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους τις αστικές προκλήσεις που περιλαμβάνουν την πρόσβαση σε επαρκή, ασφαλή και προσιτή στέγαση, βιώσιμα συστήματα μεταφοράς για όλους, την ασφάλεια των δρόμων κυρίως με την επέκταση των δημόσιων συγκοινωνιών, τη βιώσιμη αστικοποίηση ταυτόχρονα με την προστασία και τη διαφύλαξη της πολιτισμικής και φυσικής κληρονομιάς. Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πόλεις των Αναπτυσσόμενων Χωρών μπορούν να ξεπεραστούν με τρόπους που θα τους επιτρέψουν, να συνεχίσουν, να ευδοκιμήσουν και να αναπτυχθούν, βελτιώνοντας παράλληλα τη χρήση των πόρων και μειώνοντας την ρύπανση και την φτώχεια²⁰. Στις πόλεις υποδοχής αθλητικών εκδηλώσεων που θα δεχθούν μεγάλο αριθμό τουριστών, είναι εφικτό να δοθούν κίνητρα για την ελαχιστοποίηση του ταξιδιωτικού αποτυπώματος και την προώθηση βιώσιμων

¹⁹ OHE (ECAD), Έκθεση για την Προοπτική Αστικοποίησης στον Κόσμο (2014): το 54 % του πληθυσμού κατοικεί σε αστικές περιοχές και αναμένεται να ανέλθει σε 66% το 2050. www.un.org/en/development/desa/news/population/world-urbanization-prospects.html (πρόσβαση 12/09/2017).

²⁰ Carlos Moreno, Διάλεξη: Αστικό μέλλον: Η έξυπνη και δημιουργική πόλη, Κύκλος «Αειφόρος ανάπτυξη», Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, Αθήνα, 11/10/2017.

πρακτικών που να αναφέρονται στις επιπτώσεις στο περιβάλλον και να συμβάλλουν στην ελαχιστοποίησή τους. Η μαζικότητα συμμετοχής από όλους τους εμπλεκόμενους αποτελεί ιδιαίτερη ευκαιρία για ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την κλιματική αλλαγή και είναι δυνατό να ενθαρρύνει εξελίξεις της πολιτικής στο πλαίσιο αυτό.

Κεφάλαιο 2ο

Διοργάνωση Αθλητικών Αγώνων Ευλογία ή Κατάρα

2.1 Κληρονομιά των Αθλητικών Διοργανώσεων

Είναι πιθανό, σε θεωρητικό επίπεδο να υπάρχει μια τεράστια ποικιλία αποκαλούμενων «κληροδοτημάτων», από αθλητικές διοργανώσεις παγκόσμιας εμβέλειας. Κανένας ικανοποιητικός ορισμός της «κληρονομιάς» δε φαίνεται να ανταποκρίνεται στην απαίτηση. Ορισμένα θετικά κληροδοτήματα²¹ μπορούν να χαρακτηριστούν: οι νέες εγκαταστάσεις, η αναβάθμιση της γενικής υποδομής, η αναβίωση των πόλεων, η διεθνής προβολή, η αύξηση του τουρισμού, η αύξηση της απασχόλησης, οι τοπικές επιχειρηματικές ευκαιρίες και επιχειρηματικές δραστηριότητες. Στα αρνητικά μπορούν να ενταχθούν, το υψηλό κόστος κατασκευής, οι επενδύσεις σε μη αναγκαίες δομές και η αφαίρεση κεφαλαίων από έργα κοινωνικής συνοχής, το χρέος του δημόσιου τομέα για να καλυφθούν οι απαιτούμενες πιστώσεις, αυξήσεις αξιών και κόστους χρήσης ακινήτων, παροδική αύξηση στην απασχόληση, κοινωνικά άδικη εκτόπιση κατοίκων από τις εστίες τους, για της ανάγκες της διοργάνωσης.

Τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα είναι εξαιρετικά ακριβά για τις χώρες και τις πόλεις φιλοξενίας. Το γεγονός ότι διαρκούν λίγες ημέρες εως και τέσσερις εβδομάδες, όπως στην περίπτωση των Ολυμπιακών Αγώνων, δικαιολογεί την απαίτηση των δημόσιων αρχών, να δημιουργήσουν μακροχρόνιες επιδόσεις από τις επενδύσεις σε μια ανάλογη εκδήλωση. Οι αθλητικές διοργανώσεις που εξετάστηκαν στο παρελθόν όπως το ποδοσφαιρικό Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα στην Πορτογαλία, αλλά και οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας, έχουν αποδείξει ότι υπάρχει και αρνητική κληρονομιά εκτός από όλα τα θετικά αποτελέσματα, από την διοργάνωση ενός γεγονότος, όπως προαναφέρθηκε. Η θετική κληρονομιά έχει σημασία σε δύο κατευθύνσεις, αρχικά στις δημόσιες αρχές της διοργανώτριας που αναλαμβάνουν την ευθύνη, αλλά και για τους διεθνείς αθλητικούς οργανισμούς. Υπάρχουν τρεις παράμετροι που εξηγούν την πραγματικότητα αυτή. Πρώτον, η θετική κληρονομιά αποτελεί «προστασία» από τη δημόσια κατακραυγή, του διεθνούς αθλητικού σώματος και παρέχει στοιχεία για το λόγο που η διοργάνωση, ευεργέτησε την πόλη /

²¹ Preuss, H. (2006). Lasting effects of major sporting events. *Institute of Sport Science*. <http://idrottsforum.org/articles/preuss/preuss061213.pdf>, (πρόσβαση 03/08/2017).

χώρα υποδοχής. Δεύτερον, δικαιολογεί τη χρήση των δημόσιων πόρων, που εξασφαλίζουν ότι όλες οι υποδομές που είναι απαραίτητες για την εκδήλωση, είναι έτοιμες, πριν την τελετή έναρξης της διοργάνωσης²². Τρίτον, μια θετική κληρονομιά, προκαλεί θετική επίδραση στο εξωτερικό πεδίο επιρροής της χώρας και παρακινεί άλλες πόλεις / έθνη να υποβάλουν προσφορά για μελλοντικές διοργανώσεις .

2.1.1 Η "Προσέγγιση από πάνω προς τα κάτω"

Εξετάζοντας την ωφελιμότητα των αθλητικών διοργανώσεων με προσέγγιση από «πάνω προς τα κάτω», αναμφισβήτητα υφίσταται μια ισχυρή μεταβατική οικονομική επίδραση, αλλά χωρίς να κατοχυρώνει θέση οικονομικής κληρονομιάς. Από την πλευρά της προσφοράς, ένα γεγονός προκαλεί σοβαρές οικονομικές αλλαγές στην πόλη, στην περίοδο προετοιμασίας και κατά τη διεξαγωγή, χωρίς ανάλογη δυναμική μετά τη λήξη της διοργάνωσης . Το ερώτημα είναι εάν αυτές οι αλλαγές που σχετίζονται με τα αθλητικά γεγονότα επηρεάζουν τις οικονομικές μεταβλητές, που οδηγούν σε βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Είναι δύσκολο να απομονωθούν οι αλλαγές που σχετίζονται με την εκδήλωση από τη γενική μητροπολιτική ανάπτυξη²³. Θεωρητικά, πρέπει να συγκρίνουμε μόνο τις οικονομικές μεταβλητές μιας πόλης / περιοχής, η οποία διοργάνωσε την εκδήλωση, με τις ίδιες μεταβλητές της πόλης / περιοχής χωρίς αυτή. Αυτό στην πράξη είναι ανέφικτο, διότι το μέλλον της περιφερειακής οικονομίας, «απουσία» ενός αθλητικού γεγονότος, είναι άγνωστο. Πιθανότατα η συλλογή δεδομένων από πόλεις, με παρόμοια δομή και μέγεθος στην ίδια μακροοικονομία για μια ορισμένη περίοδο, να δώσει τη μέση ανάπτυξη και να οριοθετήσει μια «περίπτωση αναφοράς». Εάν αυτό είναι αρκετά δύσκολο να οριοθετηθεί στις αναπτυσσόμενες χώρες, είναι μάλλον αδύνατο, στις αναπτυσσόμενες. Δυστυχώς, για την μέτρηση της κληρονομιάς συμβάντων δεν έχουμε μια ομάδα «πόλεων υποδοχής» που μπορεί να είναι σε σύγκριση, με μια σχετικά ομοιογενή ομάδα άλλων πόλεων. Επομένως, η ανάπτυξη της συγκεκριμένης πόλης υποδοχής, θα λαμβανόταν λάθος υπόψη ως κληρονομιά, που σχετίζεται με γεγονότα. Λόγω της μοναδικής και πολύπλοκης δομής των πόλεων και πολύ περισσότερο των

²² Preuss, H. (2006). *Lasting effects of major sporting events*. Institute of Sport Science. Institute of Sport Science, Johannes Gutenberg-Universität Mainz, Germany.σελ.2-6.

²³ Baade, R. A., & Matheson, V. (2002). Bidding for the Olympics: fool's gold? In C. P., Barros, M. Ibrahim, & S. Szymanski (Eds). *Transatlantic Sport: the comparative economics of North America and European Sports* (pp. 127–151). London: Edward Elgar.

αναπτυσσόμενων, στις οποίες κρίσιμοι παράγοντες δεν είναι μετρήσιμοι (ανεπίσημες κατοικίες, μη νόμιμη εργασία, παράνομες δραστηριότητες κτλ.) και δημιουργούν ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, ακόμη και σε πόλεις που προσομοιάζουν τα χαρακτηριστικά τους, αναπτύσσονται με διαφορετικούς τρόπους. Σύμφωνα με τους Baade, R. A., και Matheson V.²⁴: «*Η οικονομία υποδοχής πρέπει να κάνει αλλαγές για να φιλοξενήσει το γεγονός. Αυτός ο τυφώνας της οικονομικής δραστηριότητας, μπορεί να έχει μόνιμο αντίκτυπο, μόνο στο βαθμό που οι απαιτήσεις στην υποδομή μεταφράζονται σε μόνιμες χρήσεις, που βασίζονται στο κεφάλαιο και στην εργασία των κατοίκων και όχι στην αντικατάστασή τους*». Αντίστοιχες μέθοδοι προσέγγισης, για την καταγραφή της αναπτυξιακής κληρονομιάς αθλητικών διοργανώσεων, έδειξαν ως αποτέλεσμα, μικρή μεταβατική οικονομική επίπτωση στην απασχόληση και τον τουρισμό. Φυσικά, οι διοργανωτές επικεντρώνονται στις προγραμματισμένες θετικές κληρονομίες, χρησιμοποιώντας την "από πάνω προς τα κάτω" προσέγγιση ενώ οι απρογραμματιστές κληρονομίες προκύπτουν με την ανάλυση "από κάτω προς τα πάνω". Η διακυβέρνηση οι δομές της πόλης υποδοχής, της περιφέρειας και της χώρας μπορούν να διευκολύνουν ή να παρεμποδίσουν σημαντικά - τη δημιουργία αυτών των δύο πηγών θετικών (ή αρνητικών) κληροδοτημάτων.

2.1.2 Η "προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω"

Η προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή για τα διαρκή αποτελέσματα μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων, βασίζεται στη μακροπρόθεσμη πορεία ανάπτυξης μιας πόλης. Σημαντικά αθλητικά γεγονότα ενσωματώνονται περισσότερο ή λιγότερο καλά, στα σχέδια ανάπτυξης των πόλεων υποδοχής. Οι αθλητικές διοργανώσεις επηρεάζουν την εξέλιξη των έργων υποδομής μιας πόλης και πολλές λειτουργούν ως επιταχυντές, παρόλα ταύτα όμως δεν μπορούν να θεωρηθούν ως υπεύθυνοι²⁵, για όλα όσα συμβαίνουν σε μια πόλη, ούτε μπορούν να θεωρηθούν ως θεραπεία για όλα τα υφιστάμενα προβλήματα. Είναι συχνά δύσκολο, να γίνει διάκριση μεταξύ της κληρονομιάς των μεγάλων γεγονότων και της κληρονομιάς από την τοπική ή περιφερειακή διακυβέρνηση. Οι δομές που απαιτούνται για την διεξαγωγή της

²⁴ Baade, R. A., & Matheson, V. (2002). Bidding for the Olympics: fool's gold? In C. P., Barros, M. Ibrahim, & S. Szymanski (Eds). *Transatlantic Sport: the comparative economics of North America and European Sports* (pp. 127–151). London: Edward Elgar, σελ. 145.

²⁵ Chappelet, Jean-Loup (2012) *Mega sporting event legacies: a multifaceted concept*, σελ 76-83. Doi: http://dx.doi.org/10.5209/rev_PADE.2012.n25.41096

διοργάνωσης, οι αναφερόμενες "δομές γεγονότων", επηρεάζουν την ανάπτυξη της πόλης με τέσσερις τρόπους:

- Οι υποδομές και τα έργα που απαιτούνται για τη διοργάνωση, δεν πρέπει να επιβραδύνουν την ανάπτυξη της πόλης. Σε γενικές γραμμές υφίσταται ο κίνδυνος να ανακατανεμηθούν οι περιορισμένοι πόροι, για την εξυπηρέτηση των αναγκών της διοργάνωσης. Δυνητικά αυτό αποτελεί αρνητική κληρονομιά.
- Ορισμένα τμήματα της πόλης αλλάζουν, πράγμα που απαιτείται τόσο για την διοργάνωση όσο και για την ανάπτυξη της πόλης. Είναι αμφισβητήσιμο εάν αυτές οι δομές είναι κληρονομιά του γεγονότος ή όχι. Το γεγονός αυτό αποτελεί και το θέμα αντιπαράθεσης μεταξύ των υποστηρικτών και των αντιπάλων, των μεγάλων αθλητικών γεγονότων.
- Οι εγκαταστάσεις που απαιτούνται και θα έχουν χρήση μόνο κατά διεξαγωγή, αλλά όχι μακροπρόθεσμα, θα πρέπει να κατασκευαστούν ως προσωρινές, προκειμένου να αποφευχθεί μια αρνητική κληρονομιά που θα επιβαρύνει διαχρονικά τον προϋπολογισμό της φιλοξενούσας πόλης (βλ. 7.4, κόστος διατήρησης σταδίου Κέιπ Τάουν). Αυτό δεν σημαίνει υποδεέστερη ποιότητα κατασκευής και παροχής υπηρεσιών.
- Με την ανάλυση του περιβάλλοντος, των τάσεων και όλων των δομών που απαιτούνται για την εκδήλωση, οι ευκαιρίες και οι κίνδυνοι για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη καθίστανται ορατοί. Αυτό που κάνει αυτή τη σύνθετη προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω είναι ότι μια αθλητική εγκατάσταση μπορεί να εξυπηρετήσει αντικρουόμενους στόχους, μεταξύ της διοργανώτριας αρχής και της τοπικής πολιτικής εξουσίας. Για παράδειγμα, για να βελτιωθεί η ελκυστικότητά μιας πόλης με την αύξηση του τουρισμού μετά την λήξη της διοργάνωσης απαιτείται μεγάλη κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης, δημοσιότητα, πρόβλεψη και τέλεια οργάνωση αλλά και ανάλογα εντυπωσιακές εγκαταστάσεις αθλητισμού. Πιθανότατα, ορισμένες εγκαταστάσεις, να μην απαιτούνται μακροπρόθεσμα, ενώ η προβολή της πόλης και η βελτίωση της εικόνας, μπορεί να αποτελεί μακροπρόθεσμο στόχο.

Κεφάλαιο 3ο

Βιώσιμη Ανάπτυξη και Αθλητικές Διοργανώσεις στις Πόλεις

3.1 Αστικές Αναπτυξιακές προκλήσεις

Ο παγκόσμιος πληθυσμός αναμένεται να αυξηθεί στα 9,7 δισεκατομμύρια άτομα μέχρι το 2050²⁶, συνιστώντας ότι η εστίαση των κυβερνήσεων πρέπει να στραφεί προς πολιτικές για τη βιωσιμότητα των πόλεων για την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης. Η έκθεση εκτιμά ότι ο πληθυσμός θα φτάσει τα 8,6 δισεκατομμύρια μέχρι το 2030, από περίπου 7,6 δισεκατομμύρια σήμερα και 7,4 το 2015. Το 2100 ο παγκόσμιος πληθυσμός αναμένεται να φτάσει τα 11,2 δισεκατομμύρια. Η μεγαλύτερη αύξηση του πληθυσμού εμφανίζεται στις αναπτυσσόμενες χώρες, με την έκθεση του UN-HABITAT, να εκτιμά ότι 26 αφρικανικές χώρες θα υπερδιπλασιάσουν τον πληθυσμό τους έως το 2050²⁷. Οι 47 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου σημειώνουν μέσο όρο 4,3 γεννήσεων ανά γυναίκα, με τον πληθυσμό τους να εκτιμάται ότι θα φτάσει το 1,9 δισεκατομμύριο το 2050, από 1 δισεκατομμύριο σήμερα. Τα ποσοστά γονιμότητας μειώνονται σχεδόν σε όλες τις περιοχές του κόσμου, όμως το συνεχώς αυξανόμενο προσδόκιμο ζωής και η μείωση της βρεφικής θνησιμότητας, εξακολουθούν να επιτρέπουν την σταθερή πληθυσμιακή αύξηση της τάξης των 83 εκατομμυρίων ατόμων ετησίως, αν και με όλο και πιο ηλικιωμένο πληθυσμό. Μια από τις πιο ισχυρές τάσεις που υφίστανται παγκόσμια, αφορά στη ραγδαία αστικοποίηση, χαρακτηρίζοντας τον 21ο αιώνα ως «αιώνα της πόλης». Σύμφωνα με την έκθεση για τις Πόλεις 2016²⁸, του UN-Habitat, απαιτείται μια νέα αστική ατζέντα για την απελευθέρωση της μετασχηματιστικής δύναμης των πόλεων. Η Έκθεση, Αστικοποίηση και Ανάπτυξη, αναφέρει ότι οι 600 πρώτες πόλεις, με το 1/5 του παγκόσμιου πληθυσμού, παράγουν το 60% του παγκόσμιου ΑΕΠ²⁹. Ωστόσο, όταν δεν λειτουργούν και δεν διοικούνται ορθά, η αστικοποίηση μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των ανισοτήτων, στην ανάπτυξη

²⁶ Πρόβλεψη αύξησης πληθυσμού, Παγκόσμια Τράπεζα: *Health, Nutrition and Population* <http://datatopics.worldbank.org/health/population>, (πρόσβαση 18/10/2017).

²⁷ Monitoring the New Urban Agenda and the Sustainable Development Goals: *The Development Impact Assessment function, Global Urban Observatory Network*, <https://unhabitat.org/urban-knowledge/guo/>, (πρόσβαση 18/10/2017).

²⁸ Urbanization and Development: Emerging Futures, <https://unhabitat.org/un-habitat-launches-the-world-cities-report-2016/>, (πρόσβαση 18/09/2017).

²⁹ Urbanization and Development: Emerging Futures, <https://unhabitat.org/un-habitat-launches-the-world-cities-report-2016/>, (πρόσβαση 18/09/2017).

παραγκουπόλεων και σε καταστροφικές επιπτώσεις στην κλιματική αλλαγή, σύμφωνα με την έκθεση³⁰. Το μεταβαλλόμενο αστικό τοπίο καθώς ο αστικός πληθυσμός αυξάνεται και η έκταση που καταλαμβάνουν οι πόλεις διευρύνεται με υψηλότερο ρυθμό από ότι στο παρελθόν. Προβλέπεται ότι μέχρι το 2030 ο αστικός πληθυσμός των αναπτυσσόμενων χωρών θα διπλασιαστεί, ενώ η περιοχή που καλύπτεται από τις αστικές περιοχές, θα μπορούσε να τριπλασιαστεί. Αυτή η αστική επέκταση αποτελεί σοβαρό ζήτημα, όσον αφορά στη χρήση της γης και την κατανάλωση ενέργειας, ενώ αυξάνει τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου. Το αστικό κέντρο βαρύτητας, τουλάχιστον για τις μεγαλουπόλεις έχει μετατοπιστεί στις αναπτυσσόμενες περιοχές. Το 1995, υπήρχαν 22 μεγάλες πόλεις και 14 πόλεις «μεγαθήρια» παγκοσμίως και έως το 2015 και οι δύο κατηγορίες πόλεων είχαν διπλασιαστεί, με 22 τον αριθμό ή το 79% των μεγαλουπόλεων να εδρεύουν στη Λατινική Αμερική, την Ασία και την Αφρική. Τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα αστικά κέντρα είναι οι μεσαίες και μικρές πόλεις με λιγότερο από ένα εκατομμύριο κατοίκους, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 59% του παγκόσμιου αστικού πληθυσμού. Οι αστικές περιοχές σε όλο τον κόσμο αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες προκλήσεις από πριν 20 χρόνια, όταν πραγματοποιήθηκε η διάσκεψη Habitat II. Τα επίμονα αστικά θέματα περιλαμβάνουν τον αυξανόμενο αριθμό αστικών κατοίκων που ζουν σε ανεπίσημους οικισμούς και την πρόκληση παροχής αστικών υπηρεσιών. Τα αναδυόμενα αστικά θέματα περιλαμβάνουν την αλλαγή του κλίματος, τον αποκλεισμό και την αυξανόμενη ανισότητα, την ανασφάλεια με επίσης σοβαρό επιβαρυντικό παράγοντα, την αναζωπύρωση της διεθνούς μετανάστευσης. Μεταξύ του 1950 και του 2005, το επίπεδο αστικοποίησης αυξήθηκε από 29% σε 49%, ενώ οι παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από την καύση ορυκτών καυσίμων αυξήθηκαν κατά σχεδόν 50% από το 1995³¹. Η ανάπτυξη αυτή είναι προφανώς μη βιώσιμη. Οι πόλεις αντιπροσωπεύουν το 60-80% της κατανάλωσης ενέργειας και παράγουν έως 70% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που προκαλούνται από τον

³⁰, "Στα είκοσι χρόνια από τη διάσκεψη Habitat II ο κόσμος έχει δει μια συγκέντρωση του πληθυσμού της, σε αστικές περιοχές. Αυτό έχει συνοδευτεί από κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη σε πολλές περιπτώσεις. Αλλά το αστικό τοπίο αλλάζει και μαζί του, η πιεστική ανάγκη για μια συνεκτική και ρεαλιστική προσέγγιση της αστικοποίησης. Μια νέα αστική ατζέντα απαιτείται για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρονται από την αστικοποίηση", δήλωση του εκτελεστικού Διευθυντή του UN-Habitat, Δρ Joan Clos.

³¹ Goal 13: Take urgent action to combat climate change and its impacts, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change-2/> (πρόσβαση 12/10/2017).

άνθρωπο, κυρίως μέσω της κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων για ενεργειακό εφοδιασμό και μεταφορά. Η αστικοποίηση προσφέρει πολλές ευκαιρίες για την ανάπτυξη στρατηγικών μετριασμού και προσαρμογής για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, ιδίως μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού. Ταυτόχρονα, η έξαρση της αναγκαστικής μετανάστευσης στα διεθνή σύνορα είναι ένα αναδυόμενο ζήτημα που έχει επιπτώσεις στις πόλεις. Ο πόλεμος στη Συρία προκάλεσε τη μεγαλύτερη ανθρωπιστική κρίση από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Το 2015, περισσότεροι από 1,5 εκατομμύρια αναγκασμένοι μετανάστες και πρόσφυγες έφθασαν στην Ευρώπη σε σύγκριση με τους 280.000 το 2014. Ένα σημαντικό αναδυόμενο αστικό ζήτημα ικανό να υπονομεύσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των πόλεων παγκοσμίως, αφορά στην ανασφάλεια και τον αυξανόμενο κίνδυνο, με το φόβο της εγκληματικότητας και της βίας, να εξακολουθεί να είναι διαδεδομένος στις πόλεις. Σύγχρονοι κίνδυνοι που επηρεάζουν τις πόλεις περιλαμβάνουν την τρομοκρατία, την αυξανόμενη χρήση βίας, τις ασθένειες και τις πανδημίες. Από τα δεδομένα της έκθεσης του UN HABITAT³² απαιτείται, μια περιεκτική προσέγγιση της νέας αστικής ατζέντας, η οποία θα είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία στην επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης όπως καθορίζονται στην Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030. Η Agenda 2030, που αποτελεί το συνεχιστή της αντίστοιχης Agenda 21 είναι το βασικό σχέδιο πυλώνας για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αναγνωρίζει ρητά ότι, τα καταναλωτικά πρότυπα των πόλεων στις αναπτυσσόμενες χώρες³³ είναι τέτοια, που επιβαρύνουν το παγκόσμιο οικοσύστημα, με τους κατοίκους στον αναπτυσσόμενο κόσμο, να διατηρούνται σε θέση αδυναμίας να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις τους για ενέργεια, τις υποδομές, το νερό και την υγιεινή ώστε να ξεπεραστούν βασικά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Οι αστικοί ρυθμοί ανάπτυξης είναι υψηλότεροι στον αναπτυσσόμενο κόσμο, με κατά μέσο όρο, 5 εκατομμύρια νέους κατοίκους σε αστικά κέντρα να ενσωματώνονται κάθε μήνα και ουσιαστικά ευθύνονται για το 95% της αύξησης του αστικού πληθυσμού στον κόσμο. Μέχρι το 2050, ο συνολικός αστικός πληθυσμός του αναπτυσσόμενου κόσμου θα υπερδιπλασιασθεί, αύξηση από 2,3 δισεκατομμύρια το 2005 σε 5,3 δισεκατομμύρια

³² Urbanization and Development: Emerging Futures, <https://unhabitat.org/un-habitat-launches-the-world-cities-report-2016/>, (πρόσβαση 18/09/2017).

³³ Young, W., Hwang, K., McDonald, S., & Oates, C. J. (2010). Sustainable consumption: green consumer behaviour when purchasing products, σελ.20-31.

άτομα³⁴. Η Ασία σύμφωνα με στοιχεία του UN HABITAT, θα φιλοξενήσει το 63% του παγκόσμιου αστικού πληθυσμού, ενώ η Αφρικανική Ήπειρος, σχεδόν το ένα τέταρτο. Η Λατινική Αμερική είναι σήμερα η πιο αστικοποιημένη περιοχή στον αναπτυσσόμενο κόσμο, με το 77% να ζουν σε αστικές περιοχές. Ο αστικός πληθυσμός της Ινδίας έχει αυξηθεί από 290 εκατομμύρια το 2001 σε 340 εκατομμύρια το 2008 και προβλέπεται να φθάσει 590 εκατομμύρια έως το 2030. Η ταχεία ανάπτυξη των πόλεων αυξάνει άμεσα την πολυπλοκότητα των αναπτυξιακών προκλήσεων που θα αντιμετωπίσουν οι πόλεις στο μέλλον. Με δεδομένη αυτή την πραγματικότητα, η έννοια της «βιώσιμης πόλης» αποκτά σημασία. Έτσι, μια βιώσιμη πόλη βασίζεται σε τρεις διαστάσεις της βιωσιμότητας την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική ενώ οι προκλήσεις σύμφωνα και με το Πρόγραμμα Βιώσιμων Πόλεων, εστιάζονται όπως παρακάτω:

3.1.1 Οικονομικές-Υποδομών

Η αναμενόμενη αύξηση του αστικού πληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες 3 δισεκατομμύρια άτομα έως το 2050, σημαίνει ότι θα απαιτηθούν τεράστιες προσπάθειες κατά τα προσεχή έτη για επαρκή απασχόληση και υπηρεσίες, προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα ζωής και η συνέχιση της οικονομικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με την έκθεση του Διεθνούς Οργανισμού Απασχόλησης, περίπου το 87%³⁵ όλων των νέων θέσεων εργασίας σε όλο τον κόσμο προκύπτουν ως αποτέλεσμα της αδήλωτης-ανεπίσημης οικονομίας. Οι νέοι σε παραγκουπόλεις είναι πιο πιθανό να εργάζονται στην παραοικονομία από τους αντίστοιχους που ζούν σε κατοικίες. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι περιοχές αυτές (παραγκουπόλεις) αποτελούν ένα «τυφλό σημείο», όταν πρόκειται για πολιτικές παρεμβάσεις, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την υποστήριξη των νέων. Τα στοιχεία από διάφορες αφρικανικές χώρες, έδειξαν επίσης την ανάπτυξη της παραοικονομίας, ακόμη και όταν η επίσημη οικονομία είναι στάσιμη. Εκτιμάται ότι οι άτυπες δραστηριότητες αντιπροσωπεύουν το 93% όλων των νέων θέσεων εργασίας και το 61% της αστικής απασχόλησης στην Αφρική. Μια βιώσιμη πόλη θα απαιτήσει εμπλοκή από όλα τα τμήματα του πληθυσμού και ως εκ τούτου το κοινωνικό χάσμα

³⁴ Urbanization and Development: Emerging Futures, <https://unhabitat.org/un-habitat-launches-the-world-cities-report-2016/>, (πρόσβαση 18/09/2017).

³⁵ ILO, World Employment and Social Outlook 2017 – Sustainable enterprises and jobs, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_579893.pdf σελ.12, (πρόσβαση 01/11/2017).

ανισοτήτων θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη, με τη διευκόλυνση της πρόσβασης για όλους στη γνώση, την τεχνολογία και την επικερδή απασχόληση να αποτελεί πρωταρχική προτεραιότητα. Σύμφωνα με την Ατζέντα 2030, οι περισσότεροι στρατηγικοί τομείς για παρεμβάσεις, που συνδέονται με την ανάπτυξη των υποδομών είναι οι εξής:

- Στέγαση: Παροχή επαρκούς καταφυγίου και τη βελτίωση της διαχείρισης του ανθρώπινου οικισμού.
- Διαχείριση αποβλήτων και υγιεινής: Προώθηση της ολοκληρωμένης υποδομής για υγιεινή του πληθυσμού καθώς και διαχείριση των αποβλήτων.
- Μεταφορές: Η μεγαλύτερη πρόκληση των υποδομών και βασικός παράγοντας για την ανταγωνιστικότητα της πόλης. Μετά την ατμοσφαιρική ρύπανση, η εξεύρεση λύσεων για τα μέσα μαζικής μεταφοράς είναι απαραίτητη.
- Ηλεκτρική ενέργεια: Η απαίτηση να συμβαδίζει με την ραγδαία αύξηση της ζήτησης, είναι μια συνολική πρόκληση. Οι πόλεις είναι υπεύθυνες για το 75% της παγκόσμιας κατανάλωσης ενέργειας.
- Νερό: Σε πολλές πόλεις μεγάλα τμήματα του πληθυσμού δεν έχουν πρόσβαση σε καθαρό νερό.

3.1.2 Κοινωνικές

Παρά το γεγονός ότι πολλές πόλεις χαρακτηρίζονται ως οι «μηχανές» της ανάπτυξης, οι ανισότητες μέσα σ' αυτές οξύνονται και οι αστικές περιοχές αποτελούν πυρήνες φτώχειας³⁶. Τα ποσοστά της ανεργίας και της υποαπασχόλησης παραμένουν ιδιαίτερα υψηλά σε πολλές περιοχές και οι άνθρωποι πρέπει να επιβιώσουν μέσα από άτυπες ή παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Η νέα γενιά υποφέρει από την έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης, και μεγάλος αριθμός νέων παραμένουν άνεργοι στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Σύμφωνα με στοιχεία του ILO: από το σύνολο 1,1 δις. νέων παγκοσμίως, μεταξύ των ηλικιών 15 και 24, μόνο περίπου 548 εκατομμύρια, απασχολούνται. Η Λατινική Αμερική και την Αφρική, παρουσιάζουν εξαιρετικά υψηλά επίπεδα αστικής ανισότητας. Στην κορυφή του καταλόγου στη Λατινική Αμερική και την Αφρική βρίσκονται οι πόλεις της Βραζιλίας και της Νότιας Αφρικής με το δείκτη GINI να είναι κάτω του 0,6³⁷. Σε ορισμένες περιοχές με πολύ υψηλά

³⁶ Rees, W., & Wackernagel, M. (1996). Urban ecological footprints: why cities cannot be sustainable—and why they are a key to sustainability. *Environmental impact assessment review*, 16(4-6),σελ. 223-248.

³⁷ World Bank estimate of GINI index, <https://data.worldbank.org/indicator/>, (πρόσβαση 12/11/2017).

επίπεδα ανισότητας, τα οφέλη της οικονομικής ανάπτυξης δεν έχουν ευεργετική επίδραση στους φτωχούς. Οι συνέπειες αυτών των ανισοτήτων δημιουργούν κοινωνικά και πολιτικά ρήγματα³⁸ στην κοινωνία που μπορεί να οδηγήσουν μελλοντικά, στη δημιουργία κοινωνικών αναταραχών. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε περιοχές που αντιμετωπίζουν και τα δύο, υψηλά επίπεδα ανισότητας και ενδημική φτώχεια, η οποία αυξάνει τον κίνδυνο πολιτικής έντασης και των κοινωνικών διαχωρισμών που μπορεί να απειλήσει την εθνική ασφάλεια και την οικονομική ανάπτυξη. Η Κοινωνική αναταραχή και η ανασφάλεια, με τη σειρά τους, μπορεί να μειώσουν τα κίνητρα για επενδύσεις και να αναγκάσουν τις κυβερνήσεις να αυξήσουν το ποσό των δημόσιων πόρων που διατίθενται για την εσωτερική ασφάλεια, πόρους, που θα μπορούσαν να έχουν δαπανηθεί διαφορετικά σε πιο παραγωγικούς τομείς της οικονομίας και τις κοινωνικές υποδομές.

3.1.3 Περιβαλλοντικές

Οι πόλεις σήμερα αντιμετωπίζουν σοβαρές περιβαλλοντικές κρίσεις. Παρά το γεγονός ότι συγκεκριμένα σενάρια διαφέρουν, το καθένα έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην ευημερία του αστικού πληθυσμού. Το μοτίβο της βιωσιμότητας και της οικονομικής ανάπτυξης, που χαρακτηρίζει τις τελευταίες δεκαετίες, έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση και την καταστροφή ενός σημαντικού μέρους των αγαθών και των υπηρεσιών που προσφέρουν τα οικοσυστήματα, με άμεσες αρνητικές συνέπειες για τις αστικές περιοχές. Έως το 2030, ο κόσμος θα αντιμετωπίσει ένα κενό της τάξης του 40% μεταξύ προσφοράς και ζήτησης νερού³⁹. Το ένα τρίτο του πληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες θα ζουν σε λεκάνες όπου το έλλειμμα είναι μεγαλύτερο από 50%. Σοβαρή πρόκληση αποτελεί επίσης η έλλειψη ποιότητας υγιεινής, που προκαλείται από το χαμηλό ποσοστό κάλυψης των συστημάτων αποχέτευσης και επεξεργασίας νερού. Το UNEP επισημαίνει ότι περισσότεροι από 884 εκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε καθαρό πόσιμο νερό, ενώ 2,6 δισεκατομμύρια δεν έχουν πρόσβαση σε επαρκείς υπηρεσίες αποχέτευσης, με σοβαρές αρνητικές συνέπειες για την υγεία. Άλλες περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις σε τοπικό επίπεδο περιλαμβάνουν την ατμοσφαιρική ρύπανση και την ανεπαρκή διαχείριση των αποβλήτων. Η ατμοσφαιρική ρύπανση έχει προκαλέσει προβλήματα

³⁸ Nicholson, M., & Hoye, R. (Eds.), (2008), *Sport and social capital*, Routledge.,σελ 16-29.

³⁹ Ercin, A. E., & Hoekstra, A.Y. (2014), *Water footprint scenarios for 2050: A global analysis*, *Environment international*, 64, 71-82.

υγείας σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες και ιδιαίτερα στις πρόσφατα εκβιομηχανισμένες χώρες. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ-WHO) εκτιμά ότι περισσότερα από 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι στην Ασία οι μόνοι που εκτίθενται στην ατμοσφαιρική ρύπανση, που ξεπερνά κατευθυντήριες γραμμές του Οργανισμού. Η ανεπαρκής διαχείριση των αποβλήτων αυξάνει επίσης κινδύνους για την υγεία. Σε γενικές γραμμές, τα απόβλητα που παράγονται σε πόλεις στον αναπτυσσόμενο κόσμο αποτελούνται κυρίως από οργανικό υλικό. Παρά το γεγονός ότι η ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των στερεών αποβλήτων είναι κοινή πρακτική, συχνά πραγματοποιούνται μέσω ανεπίσημων διαδικασιών και κάτω από επικίνδυνες συνθήκες για τους εργαζομένους στον τομέα αυτό. Σε πολλές χώρες, η ανακύκλωση και η επαναχρησιμοποίηση δεν έχει υιοθετηθεί ως εθνική πολιτική. Οι αστικές περιοχές είναι και οι κύριες κινητήριες δυνάμεις της αλλαγής του κλίματος. Οι πόλεις αποτελούν το 60-80% της παγκόσμιας κατανάλωσης ενέργειας και το 80% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα⁴⁰. Στην πραγματικότητα, οι πόλεις θεωρούνται οι βασικοί παράγοντες των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και επιταχυντές της κλιματικής αλλαγής, καθώς οι περισσότερες ανθρώπινες και οικονομικές δραστηριότητες συγκεντρώνονται στις αστικές περιοχές. Οι βιομηχανικές δραστηριότητες και κατοικημένων περιοχών στις πόλεις καταναλώνουν μεγάλη ποσότητα παγκόσμιας ενέργειας⁴¹. Ο μεγαλύτερος μεμονωμένος χορηγός στις παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου είναι ο κτιριακός τομέας, κυρίως επειδή το ένα τρίτο της παγκόσμιας ενέργειας κατά την τελική χρήση λαμβάνει χώρα εντός των κτιρίων σύμφωνα με το UNEP⁴², με δεύτερο σε κατάταξη τον τομέα των αστικών μεταφορών. Τα σύγχρονα συστήματα μεταφοράς έχουν κατασκευαστεί κατά κύριο λόγο γύρω από οχήματα ιδιωτικής χρήσης, είναι υπεύθυνα για τη μεγαλύτερη συμβολή στην αλλαγή του κλίματος ενώ το εκτιμώμενο κόστος από την ατμοσφαιρική ρύπανση, τα ατυχήματα και την κυκλοφοριακή συμφόρηση, μπορεί να ξεπεράσει συνολικά το 10% του περιφερειακού ή εθνικού ΑΕΠ.

⁴⁰ Clinton foundation, <https://www.clintonfoundation.org/clinton-global-initiative/commitments/low-carbon-livable-cities-initiative> ,(πρόσβαση 12/11/2017).

⁴¹ Garrette Clark (2007)Volume 15, issue 8, *Evolution of the global sustainable consumption and production policy and the United Nations Environment Programme's (UNEP) supporting activities*, Journal of clear production, σελ 492-498.

⁴² Cheng, C., Pouffary, S., Svenningsen, N., Callaway, M., (2008), *The Kyoto Protocol, The Clean Development Mechanism and the Building and Construction Sector – A Report for the UNEP Sustainable Buildings and Construction Initiative*, United Nations Environment Programme, Paris, France, σελ 1-3.

3.2 Πόλεις και Βιώσιμη Ανάπτυξη

Προκειμένου να αξιοποιηθεί το δυναμικό των μεγάλων αθλητικών γεγονότων στις αναπτυσσόμενες χώρες και στις πόλεις φιλοξενίας, οι κυβερνήσεις και τα θεσμικά όργανα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Η συνεργασία μεταξύ των εθνικών και των διεθνών οργανισμών (συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών) έχει σημασία στο πλαίσιο αυτό. Η έννοια της «πράσινης οικονομίας» δεν αντικαθιστά τη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά υπάρχει μια αυξανόμενη αντίληψη ότι η επίτευξη βιωσιμότητας βασίζεται σχεδόν εξ ολοκλήρου σε ανάλογο προσανατολισμό, σε μια τέτοια μορφή οικονομίας⁴³. Από την άλλη πλευρά, μια τέτοια παραδοχή δε λαμβάνει υπόψη της, την πολυπλοκότητα της οικονομίας και της κοινωνίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, όπου η βιωσιμότητα δεν μπορεί να συνδέεται αποκλειστικά με την οικονομική ανάπτυξη. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, υφίσταται δυσχέρεια σε ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού ώστε να καρπωθεί τα ωφέληματα της οικονομικής ανάπτυξης, όπως για παράδειγμα, μικρές αγροτικές περιοχές στην Ινδία. Με την αποκλειστική αναφορά στην οικονομική πολιτική, το UNEP αναφέρει ότι:

«η μετάβαση προς μια πράσινη οικονομία πρέπει να αποτελεί στρατηγική ατζέντα της οικονομικής πολιτικής, για την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Μια πράσινη οικονομία αναγνωρίζει ότι ο στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι η βελτίωση της ποιότητας της ζωής του ανθρώπου, μέσα στους περιορισμούς του περιβάλλοντος, οι οποίες περιλαμβάνουν την καταπολέμηση της παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής και το μετριασμό των επιπτώσεών της καθώς και την άμβλυνση της ενεργειακής ανασφάλειας και την αναγνώριση της οικολογικής διαφορετικότητας-σπανιότητας. Ωστόσο, μια πράσινη οικονομία δεν μπορεί να εστιάζεται αποκλειστικά στην εξάλειψη των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Θα πρέπει επίσης να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της βιώσιμης ανάπτυξης με δικαιοσύνη μεταξύ των γενεών και πρώτιστη προτεραιότητα την εξάλειψη της φτώχειας».

Σύμφωνα με το UNEP έναν από τους βασικούς τομείς της εστίασης για τη μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία είναι η πορεία της μελλοντικής αστικοποίησης και της αστικής ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, με προσανατολισμό που καθορίζει ως

⁴³ UNEP, (2011), *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*, www.unep.org/greeneconomy. https://web.unep.org/greeneconomy/sites/unep.org/greeneconomy/files/field/image/greeneconomy_report_final_dec2011.pdf, σελ 471-475 (πρόσβαση 12/10/2017).

κρισιμότερο παράγοντα, αυτόν του περιβάλλοντος και της διαφύλαξης των χαρακτηριστικών του, αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα η ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών στο αστικό πεδίο, με σαφή έμφαση στους ακόλουθους τομείς:

- Μεταφορές: Εφαρμογή πολιτικών για το «πρασίνισμα» των μεταφορών⁴⁴, σχεδιασμό των μεταφορών με στροφή προς το περιβάλλον, καθιέρωση φιλοσοφίας χρήσης των δημόσιων μέσων μεταφοράς, βελτίωση ή και αντικατάσταση των οχημάτων με νεότερης τεχνολογίας. Επιπρόσθετα η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και η υιοθέτηση καθαρών καυσίμων αποτελούν εξίσου σημαντικά μέτρα.

- Κτίρια⁴⁵: Τα κτίρια παγκοσμίως αντιπροσωπεύουν περίπου 40% της ετήσιας κατανάλωσης ενέργειας και το 30% του συνόλου των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που σχετίζονται με την κατανάλωση ενέργειας. Ωστόσο, στον τομέα των κατασκευών έχει επίσης αποδειχθεί ότι υπάρχει σοβαρή πιθανότητα να πραγματοποιηθούν σημαντικές περικοπές στις εκπομπές, με ανάλογο περιορισμό του κόστους, τόσο σε αναπτυγμένες όσο και αναπτυσσόμενες χώρες⁴⁶. Η κατασκευή νέων «πράσινων» κτιρίων με μειωμένη ενεργειακή ζήτηση ή ανακαίνιση των υφιστάμενων με υλικά που περιορίζουν τις ενεργειακές απαιτήσεις, μπορούν να επιτύχουν σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας. Εξίσου σημαντική, είναι η επιβολή των βιώσιμων προτύπων κτιρίων, δράση που μπορεί να υποστηριχθεί και από οικονομικά κίνητρα μέσω χρηματοδότησης για επενδύσεις στον τομέα των κατασκευών.

- Ενέργεια: Οι πόλεις συγκεντρώνουν υψηλή ενεργειακή ζήτηση, ενώ βασίζονται σε πηγές ενέργειας που δεν παράγονται στο εσωτερικό τους. Αλλά οι πόλεις έχουν τη δυνατότητα να πετύχουν βελτιστοποίηση της απόδοσής τους, μειώνοντας την κατανάλωση ενέργειας με την υιοθέτηση πράσινων ενεργειακών συστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών μικρο-παραγωγής⁴⁷, την τηλεθέρμανση και σταθμούς συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ενέργειας. Στον τομέα αυτό διευκολύνει και η χρήση συστημάτων θέρμανσης νερού από ηλιακή ενέργεια.

- Βλάστηση και το τοπίο⁴⁸: Ενώ οι πόλεις είναι κατά κύριο λόγο αποτελούνται από κτίρια, οδούς και υποδομές, υφίσταται εντός του αστικού ιστού και ένα σημαντικό ποσοστό ανοιχτού χώρου. Παρά την αυξημένη αστική ανάπτυξη, πόλεις όπως το Γιοχάνεσμπουργκ, το

⁴⁴UNEP (2011), *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*, www.unep.org/greeneconomy. https://web.unep.org/greeneconomy/sites/unep.org.green_economy/files/field/image/greeneconomy_report_finaldec2011.pdf, σελ 474 (πρόσβαση 12/10/2017).

⁴⁵Sustainable Building Alliance, <http://www.sballiance.org>, (πρόσβαση 12/10/2017).

⁴⁶ UNEP, *Sustainable Buildings and Climate Initiative*, http://staging.unep.org/SBCI/pdfs/SBCI_2pager_280112_english_web.pdf, (πρόσβαση 12/11/2017).

⁴⁷ UNEP, 2011, *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*, www.unep.org/greeneconomy. https://web.unep.org/greeneconomy/sites/unep.org.green_economy/files/field/image/greeneconomy_report_final_dec2011.pdf, σελ 475 (πρόσβαση 12/10/2017).

⁴⁸ Γρ. Τσάλτας (2017), *Περιβάλλον Διεθνής Προστασία, Πολιτική-Δίκαιο-Θεσμοί*, Αθήνα: εκδόσεις Σιδέρης, σελ 231-243.

Λονδίνο και το Ν. Δελχί διατήρησαν υψηλά επίπεδα με πράσινο(πάρκα, δημόσιους και ιδιωτικούς κήπους), ενώ άλλες, σε αντίθεση, όπως το Κάιρο, το Τόκιο και η Πόλη του Μεξικό, έχουν πολύ χαμηλότερα επίπεδα χώρων πρασίνου. Τα πάρκα, οι προστατευόμενοι χώροι πρασίνου, οι κήποι σε δημόσιες ή ιδιωτικές ιδιοκτησίες, τα δέντρα του δρόμου και εξωραϊσμό παρέχουν ζωτικής σημασίας υπηρεσίες του οικοσυστήματος και ενεργούν ως φυσικό φίλτρο για την ατμοσφαιρική ρύπανση και για τα λύματα.

- Νερό: Οι πόλεις έχουν αυξημένες ανάγκες μεταφοράς νερού από αγροτικές σε αστικές περιοχές, με τις απώλειες κατά τη μεταφορά να αποτελούν μια σημαντική ανησυχία. Η αναβάθμιση του δικτύου και η αντικατάσταση των σωληνώσεων διακίνησης, συνέβαλαν στην καθαρή εξοικονόμηση 20% πόσιμου νερού σε πολλές βιομηχανικές πόλεις. Ένας τρόπος για να μεγιστοποιηθεί η χρησιμότητά του γλυκού νερού είναι η επεξεργασία των αστικών λυμάτων και παραγωγή νερού με μικρότερη απαίτηση ποιότητας και χρήση του για πότισμα. Για την περαιτέρω μείωση της κατανάλωσης νερού, υφίστανται εναλλακτικές λύσεις μέσω της συλλογής του σε ταμειυτήρες βροχής, για χρήση στη συνέχεια με ανάλογη επεξεργασία ως πόσιμο ή μη πόσιμο νερό.

- Τροφή: Το «αποτύπωμα τροφίμων» της πόλης έχει σημαντικές επιπτώσεις στα «πράσινα» διαπιστευτήριά του, ειδικά αν λάβει κανείς υπόψη τη χρήση της ενέργειας που παράγεται από τη μεταφορά τροφίμων από αγροτικές περιοχές σε αστικές αγορές. Περίπου το 15-20% των τροφίμων στον κόσμο παράγεται σε αστικές περιοχές, με σαφώς πολύ υψηλότερες απαιτήσεις για την κάλυψη των αναγκών σίτισης του πληθυσμού. Ο εκτεταμένος ρόλος της παραγωγής τροφίμων στις πόλεις είναι ένα κοινό χαρακτηριστικό πολλών αναπτυσσόμενων πόλεων του κόσμου και σύμφωνα με το UNEP, πρέπει να υποστηριχθεί σθεναρά.

- Απόβλητα⁴⁹: Με τη συγκέντρωση των ανθρώπων και των δραστηριοτήτων, οι πόλεις έχουν γίνει κέντρα παραγωγής αποβλήτων, γεγονός που κατέχει κυρίαρχο ρόλο στο οικολογικό αποτύπωμα μιας πόλης⁵⁰. Ωστόσο, παρατηρείται αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα στην εξεύρεση πράσινων λύσεων που να μειώνουν τα συνολικά απόβλητα και να διευκολύνουν την αύξηση της ανακύκλωσης, αλλά και μορφών επεξεργασίας, φιλικών προς το περιβάλλον. Οι πόλεις του αναπτυσσόμενου κόσμου, συνήθως υποφέρουν από ανεπαρκή επίσημη συλλογή απορριμμάτων, ενώ μεγάλος αριθμός κατοίκων χρησιμοποιείται ως εργατικό δυναμικό για τη συλλογή –μεταφορά και επεξεργασία απορριμμάτων με δυσμενέστερες για την υγεία συνθήκες. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα απόβλητα

⁴⁹ UNEP, 2011, *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*, www.unep.org/greeneconomy. https://web.unep.org/greeneconomy/sites/unep.org/greeneconomy/files/field/image/greeneconomy_report_final_dec2011.pdf, σελ 476 (πρόσβαση 12/10/2017).

⁵⁰ Wheeler, S. M. and Beatley T., (2014). *The Sustainable Urban Development Reader*, 3rd edition. London: Routledge, σελ 2-8.

μπορούν να μετατραπούν σε εμπορεύσιμα προϊόντα, για χρήση στην παραγωγή ενέργειας με τις εκτιμήσεις να αναφέρουν το τζίρο σε 20 δισεκατομμύρια δολάρια για το έτος 2008.

- Υποδομές και ψηφιακή τεχνολογία: Η ψηφιακή υποδομή του διαδικτύου και τα κέντρα δεδομένων μπορούν να δημιουργήσουν ένα «έξυπνο» δίκτυο που συνδέει τους ανθρώπους μεταξύ τους και τους ανθρώπους με τα συστήματα της πόλης, επιτρέποντας στις πόλεις και τους κατοίκους τους να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, μέσω της προσαρμογής, σε σχεδόν πραγματικό χρόνο. Επιπλέον, τα συστήματα ευφυών μεταφορών που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης ή παρέχουν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο σχετικά με τα προβλήματα κυκλοφορίας διευκολύνουν τις μετακινήσεις εντός του αστικού ιστού. Σύμφωνα με το UNEP, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι η μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία παράγει ένα υψηλότερο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ σε μακροπρόθεσμη βάση, συμβάλλει άμεσα στην εξάλειψη της φτώχειας μέσω της συντήρησης και διατήρησης των οικολογικών κοινών και δημιουργεί νέες πράσινες θέσεις εργασίας⁵¹ κυρίως στις αστικές περιοχές. Την ίδια στιγμή, η αύξηση του ΑΕΠ από μόνη της δεν μπορεί να συμβάλει άμεσα στην εξάλειψη της φτώχειας ενώ εκτός από την κοινωνική δικαιοσύνη απαιτείται και ανάλογη διανεμητική, που είναι απαραίτητη για τη μείωση των ανισοτήτων που εξακολουθούν να υπάρχουν στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών και προσδοκιών είναι ο κύριος στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης. Η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί την παροχή της δυνατότητας σε όλους, να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες τους για μια καλύτερη ζωή. Κρίσιμο χαρακτηριστικό της αστικής βιώσιμης ανάπτυξης αποτελούν και οι τοπικές ατζέντα 21. Το κεφάλαιο 7 της Ατζέντας 21,⁵² περιέγραψε κατευθύνσεις για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη, ενώ το κεφάλαιο 28 σχετικά με την εφαρμογή, προβλέπει ότι "μέχρι το 1996, οι περισσότερες τοπικές αρχές σε κάθε χώρα πρέπει να έχουν πραγματοποιήσει μια διαδικασία διαβούλευσης με τον πληθυσμό τους προκειμένου να καταλήξουν σε συναίνεση για μια τοπική Ατζέντα 21⁵³. Η εντολή για τον σχεδιασμό του «Τοπικού Προγράμματος 21», έχει προωθήσει έναν μεγάλο αριθμό από τοπικές πρωτοβουλίες σχεδιασμού, σε αρκετές χώρες στη Βόρεια Ευρώπη και σε μια σειρά από αναπτυσσόμενα έθνη. Με απλά λόγια, η Τοπική Ατζέντα 21 (ΤΑ 21) είναι μια διαδικασία με την οποία, οι τοπικές αρχές σε όλα τα μήκη και πλάτη της

⁵¹ UNEP, ILO, IOE, ITUC. (2008). "Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low carbon world." United Nations Office at Nairobi (UNON), Nairobi.

⁵² Agenda 21, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

⁵³ Wheeler, S. M. and Beatley T., (2014). *The Sustainable Urban Development Reader*. 3rd edition. London: Routledge, σελ 58.

γης, καλούνται να εργαστούν από κοινού με όλους τους φορείς της τοπικής κοινωνίας και με τους πολίτες. Στόχος της συνεργασίας είναι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων που θα εφαρμόσουν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο. Αποτελεί, μια ολοκληρωμένη θεώρηση των περιβαλλοντικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Είναι μια ανοιχτή συμμετοχική διαδικασία που στοχεύει να κάνει τις πόλεις και τα χωριά περισσότερο βιώσιμα. Να οικοδομήσουν ικανότητα προκειμένου να απολαύσουν τα αγαθά της ανάπτυξης, χωρίς να εμποδίζουν τις μελλοντικές γενιές να έχουν και αυτές τη δυνατότητα να καλύψουν τις ανάγκες τους. Τα χαρακτηριστικά της TA 21⁵⁴, που την κάνουν να ξεχωρίζει από άλλες δράσεις, είναι:

- Ο καίριος ρόλος των τοπικών αρχών στην επίτευξη βιωσιμότητας.
- Η συμμετοχή στην παγκόσμια ευθύνη για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον.
- Η διανομή γνώσεων, ιδεών και εμπειριών με άλλες κοινότητες σε διεθνές επίπεδο.
- Η ευρεία συμμετοχή των κοινωνικών ομάδων με προσήλωση στις δημοκρατικές διαδικασίες,
- Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών στοιχείων που ορίζουν την ποιότητα ζωής των πολιτών στο τοπικό επίπεδο.

3.3 Περιβαλλοντικά ζητήματα για τις αθλητικές Διοργανώσεις-Event Greening

3.3.1 Ιστορικό του «Πρασινίσματος» μεγάλων Αθλητικών Διοργανώσεων

Η ιστορία του «πρασινίσματος» των μεγάλων αθλητικών γεγονότων είναι μια αρκετά πρόσφατη διαδικασία, όπου αναμφισβήτητα η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ-IOC) πήρε το προβάδισμα. Το 1994, η ΔΟΕ αναγνώρισε τη σημασία του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης⁵⁵ και το 1996 πρόσθεσε μια παράγραφο σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος στον Ολυμπιακό Χάρτη. Ο ρόλος της

⁵⁴Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1998 (98/C 180/04), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51997IR0393&from=EN> (πρόσβαση 03/12/2017).

⁵⁵ Ολυμπιακός Χάρτης, https://stillmed.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf, σελ 19 (πρόσβαση 10/10/2017).

ΙΟC σε αυτό το πλαίσιο είναι: «Να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει μια υπεύθυνη στάση με ενδιαφέρον για περιβαλλοντικά θέματα, την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στον τομέα του αθλητισμού και να απαιτήσει ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες θα διεξάγονται αναλόγως». Στο πλαίσιο της εφαρμογής της εν λόγω τροπολογίας, η ΔΟΕ περιλάμβανε μια περιβαλλοντική διάσταση ως ένα από τα υποχρεωτικά στοιχεία των υποψηφιοτήτων, για τη φιλοξενία Ολυμπιακών Αγώνων. Οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες με διακριτή περιβαλλοντική ατζέντα, ήταν αυτοί του Σύδνεϋ το 2000, όπου εφαρμόστηκαν για το σκοπό αυτό, 100 δείκτες ομαδοποιημένοι σε τρεις διαστάσεις : της βιώσιμης ανάπτυξης, της οικονομικής και της κοινωνικο-πολιτιστικής και περιβαλλοντικής διάστασης. Εκεί, τα σημαντικά επιτεύγματα σχετικά με το περιβάλλον⁵⁶, αφορούσαν την πρόσβαση στα μέσα μαζικής μεταφοράς (MMM), εφαρμογές παραγωγής ηλιακής ενέργειας, επιλογή κατασκευαστικών υλικών φιλικών στο περιβάλλον, ανακύκλωση των κατασκευαστικών απορριμμάτων, διαχείριση ενέργειας και νερού. Μεταγενέστερα η πρώτη αντίστοιχη διοργάνωση Παγκοσμίου κυπέλου ποδοσφαίρου με «πράσινη» ατζέντα, ήταν στη Γερμανία το 2006 όπου καθιερώθηκε το «Green Goal Program», με στόχο η διοργάνωση να περιορίσει την επίδρασή της στο περιβάλλον. Αποτέλεσε αναπόσπαστο κομμάτι του σχεδιασμού της διοργάνωσης, με ανάλογη συνεισφορά στη βιώσιμη κληρονομιά ανάλογων διοργανώσεων. Το όραμα της στρατηγικής για «πράσινη» διοργάνωση Αγώνων της Κοινοπολιτείας στο Δελχί το 2010 εστίασε στη καταβολή προσπαθειών για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα, ώστε αυτό να αποτελέσει το σημείο αναφοράς για τις διοργανώσεις στο μέλλον». Το «πρασίνισμα» των Αγώνων⁵⁷ χωρίστηκε σε οκτώ ενότητες, που περιλάμβανε: Όραμα για πράσινη διοργάνωση, αποστολή και στόχους, πράσινες υποδομές - τελετές - φιλοξενία, οικολογικές προμήθειες, ευαισθητοποίηση για περιβαλλοντικά θέματα καθώς και δείκτες απολογισμών βιωσιμότητας. Για την υλοποίηση αυτού του οράματος, συμπεριελήφθησαν δραστηριότητες αναβάθμισης δασικών εκτάσεων εντός της πόλης, ο σχεδιασμός του σταδίου «Thyagaraj» ως πρότυπο πράσινο αθλητικό χώρο και η καθιέρωση του κήπου της Κοινοπολιτείας.

⁵⁶ Lenskyj, H. J. (1998), *Sport and corporate environmentalism: The case of the Sydney 2000 Olympics*. International Review for the Sociology of Sport, 33(4), 341-354.

⁵⁷ The Delhi XIX Commonwealth Games, <http://d2010.thecgf.com/sites/default/files/eco-code%20page%202.pdf>, (πρόσβαση 08/11/2017).

3.3.2 Εννοιολογική Ερμηνεία Event Greening

Παρόλο που ο όρος παραπέμπει σε ζητήματα περιβάλλοντος, εμπεριέχει όλα τα συστατικά που συνθέτουν τους πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης. Ενδεχομένως η «έμπνευση» για το χαρακτηρισμό, να μην είναι και τόσο αυθόρμητη, καθώς η διεθνής ευαισθησία για το περιβάλλον, τις επιπτώσεις του σε αυτό από τις ανθρώπινες δραστηριότητες και την καταλυτική επίδραση της κλιματικής αλλαγής στην περιβαλλοντική ισορροπία, αποκτά μια τεράστια δυναμική και πιθανόν ο μόνος δρόμος για επιβράδυνση των δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον να είναι η καθολική συμμετοχή στις ενδεικνύμενες δράσεις, των πολιτών του κόσμου. Το «Πρασίνισμα»⁵⁸ μιας διοργάνωσης αποτελεί μια διαδικασία κατά την οποία πραγματοποιείται ενσωμάτωση στη διενέργεια λήψης αποφάσεων για το σχεδιασμό, την οργάνωση, την εφαρμογή και τη συμμετοχή στο γεγονός, όλων των κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων που είναι πιθανό να επηρεαστούν από την εκδήλωση. Περιλαμβάνει αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και πρακτικές σε όλα τα επίπεδα της διοργάνωσης από την υποψηφιότητα μέχρι και την λήξη της, ενώ έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι η εκδήλωση φιλοξενείται με υπευθυνότητα. Αυτό αντιπροσωπεύει το συνολικό πακέτο των παρεμβάσεων σε μια εκδήλωση, και πρέπει να γίνει με ολοκληρωμένο τρόπο. Θα πρέπει να αρχίσει κατά την έναρξη του έργου, και θα πρέπει να περιλαμβάνει όλους τους βασικούς παράγοντες που διαδραματίζουν ενεργό ρόλο, όπως οι θεατές, οι διοργανωτές, οι κατασκευαστές και οι προμηθευτές. Έχει ως στόχο να επιτύχει τα ακόλουθα⁵⁹:

- Τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων του συνόλου της διαχείρισης της εκδήλωσης και της εφοδιαστικής αλυσίδας.
- Τη μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, τα απόβλητα που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής, καθώς και την επίδραση στη βιοποικιλότητα.
- Την αύξηση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών ωφελημάτων.
- Την ενίσχυση των οικονομικών επιπτώσεων, όπως είναι οι τοπικές επενδύσεις και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, ενισχύοντας παράλληλα τον κοινωνικό αντίκτυπο, όπως είναι η συμμετοχή της κοινότητας και η δίκαιη και αξιοπρεπής απασχόληση.

⁵⁸ Death, C. (2011). 'Greening' the 2010 FIFA World Cup: *Environmental sustainability and the mega-event in South Africa*. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 13(2), σελ. 99-117.

⁵⁹ [https://www.aquarium.co.za/uploads/files/Smart Events Handbook Part 2.pdf](https://www.aquarium.co.za/uploads/files/Smart%20Events%20Handbook%20Part%202.pdf).(πρόσβαση 02/11/2017).

- Τη βελτίωση της βιώσιμης απόδοσης εντός των ορίων του διαθέσιμου προϋπολογισμού.
- Να παρουσιάσει ευκαιρίες για αποτελεσματικότερο σχεδιασμό και χρήση του εξοπλισμού και των υποδομών.
- Τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων στην τοπική κοινωνία.
- Την προστασία της τοπικής βιοποικιλότητας, των υδάτων και των λοιπών φυσικών πόρων.
- Την τήρηση των αρχών της οικολογικής προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών.
- Να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για τα ζητήματα της βιωσιμότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης.

3.3.3 Ο Καταλυτικός Ρόλος του Event Greening

Ο ρόλος του «πρασινίσματος» μιας αθλητικής διοργάνωσης έχει δύο βασικές διαστάσεις⁶⁰: το μετριασμό των άμεσων επιπτώσεων στο περιβάλλον ή το λεγόμενο «αποτύπωμα» του γεγονότος (συμπεριλαμβανομένων των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, των αποβλήτων που δημιουργούνται, τη χρήση του νερού και της ενέργειας, την απειλή στη βιοποικιλότητα κ.λπ.) και τη δυναμική της εκδήλωσης για τον επηρεασμό των δρώντων σε μια ευρύτερη κοινωνική, πολιτική και οικονομική μετάβαση, προς πιο βιώσιμους τρόπους ζωής και παραγωγής και τη θετική κληρονομιά για το μέλλον. Η φιλοξενία μιας μεγάλης αθλητικής εκδήλωσης θέτει σοβαρή πίεση στην αστική υποδομή και τις υπηρεσίες που σχετίζονται με τις μεταφορές, την κατανάλωση νερού ή την επεξεργασία αποβλήτων και μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες. Τα απαιτούμενα έργα υποδομής που είναι σαφώς περισσότερα σε μια αναπτυσσόμενη Χώρα και η παρουσία μεγάλου αριθμού των τουριστών σε μικρό χρονικό διάστημα καθώς και οι θεατές των αγώνων, θα προκαλέσουν σημαντική αύξηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης. Συνολικά, οι δράσεις μετριασμού για αυτές τις πιθανές αρνητικές συνέπειες πρέπει να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της εκδήλωσης. Από την άλλη πλευρά, η εκδήλωση μπορεί να προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία για μια ευρύτερη αλλαγή προς μια πράσινη οικονομία και ένα βιώσιμο τρόπο ζωής. Ενέργειες που έχουν άμεση επίδραση σε βασικούς τομείς που οδηγούν αυτή τη διαδικασία μετασχηματισμού (μεταφορές, τα απόβλητα, δομημένο περιβάλλον ή η ενέργεια) είναι, για παράδειγμα: Η καθιέρωση

⁶⁰ Host City Cape Town Green Goal 2010, legacy report, http://www.kas.de/wf/doc/kas_23429-1522-2-30.pdf?110719131519, (πρόσβαση 22/11/2017).

ενός συστήματος δημόσιων μεταφορών υψηλής ενεργειακής απόδοσης και χαμηλών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η χρήση των ανανεώσιμων καυσίμων στις δημόσιες και ιδιωτικές μεταφορές για της ανάγκες της διοργάνωσης, η εφαρμογή ενός συστήματος διαχείρισης των αποβλήτων, που δίνει προτεραιότητα στη μείωση, την επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση και την επεξεργασία. Επιπρόσθετα η τήρηση των διεθνών οδηγιών για χαμηλές εκπομπές άνθρακα και ενεργειακά αποδοτικών κατασκευών και διαχείρισης των κτιριακών εγκαταστάσεων, αποτελούν επίσης κρίσιμες ενέργειες για περιβαλλοντικά φιλικές διοργανώσεις.

Κεφάλαιο 4ο

Φιλοξενία Αθλητικών Διοργανώσεων από Αναπτυσσόμενες Χώρες

4.1 Κόστος-Οφέλη-Μοντέλο διακυβέρνησης

Εξετάζοντας την κληρονομιά των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων, το δυναμικό τους για συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη, τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις διαπιστώνεται ότι υφίστανται πρόσθετες επιβαρύνσεις, όταν τέτοιου είδους γεγονότα, φιλοξενούνται από τις αναπτυσσόμενες πόλεις και χώρες. Οι πόλεις στις αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν τεράστιες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις, οι οποίες δεν είναι σε καμία περίπτωση συγκρίσιμες με αντίστοιχες των αναπτυγμένων χωρών. Δείχνουν βαθιές κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, σημαντικά ελλείμματα υποδομής και περιβαλλοντικά προβλήματα. Συνήθως οι δημόσιοι προϋπολογισμοί δεν επαρκούν για να καλύψουν τις αναπτυξιακές ανάγκες με εναγόμενο αποτέλεσμα οι προτεραιότητες για δημόσιες επενδύσεις να πρέπει να καθοριστούν προσεκτικά. Η συζήτηση κατά συνέπεια για το κόστος («τίμημα») σε σύγκριση με το όφελος, είναι απαραίτητη, με τα παρακάτω ζητούμενα να αποτελούν το πεδίο διαπραγμάτευσης:

- Το μοντέλο της χρηματοδότησης που ακολουθείται.
- Η ποιότητα της διαδικασίας σχεδιασμού και υλοποίησης των επενδύσεων.
- Οι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις.
- Οι πιθανές συνεισφορές της διοργάνωσης και της κληρονομιάς που αφήνει, στους αναπτυξιακούς στόχους της πόλης ή της χώρας φιλοξενίας, αλλά και στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως αυτοί έχουν τεθεί από τον ΟΗΕ.
- Ο επιτυχής μετριασμός των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Σχετικά με τα διάφορα μοντέλα χρηματοδότησης των αθλητικών διοργανώσεων μεγάλης κλίμακας, είναι δυνατόν να κυμαίνεται από συνολική συμμετοχή του δημόσιου τομέα (100%), μέχρι και καθολική αντίστοιχα συμμετοχή των ιδιωτικών φορέων. Το συνηθέστερο είναι το μικτό μοντέλο (κοινή συμμετοχή στη διοργάνωση κρατικών και ιδιωτικών φορέων με κυμαινόμενη ποσόστωση συνεισφοράς). Το κόστος συμμετοχής του κρατικού τομέα μπορεί να διανεμηθεί μεταξύ των περιφερειακών διοικητικών διαιρέσεων και επαρχιακών κυβερνήσεων, με τις πόλεις υποδοχής. Οι Διεθνείς αθλητικοί οργανισμοί απαιτούν ανάλογες εγγυήσεις από τη χώρα φιλοξενίας προκειμένου να αποφύγουν τυχόν οικονομικές υποχρεώσεις

ενώ από την αντίθετη πλευρά συμμετέχουν στο παραγόμενο κέρδος, «έτσι, ο διοργανωτής των Ολυμπιακών Αγώνων λειτουργεί με τη μέθοδο του franchise: η ΔΟΕ έχει τα δικαιώματα, δίνει μεγάλη έμφαση στον εταιρικό σχεδιασμό και συμμετέχει στα έσοδα σε κάποιο βαθμό, ενώ ο διοργανωτής φέρει τον κίνδυνο και μόνο»⁶¹. Η προαναφερόμενη εγγύηση μπορεί να δοθεί απευθείας από την πόλη υποδοχής ή την περιφερειακή και εθνική κυβέρνηση. Στις περιπτώσεις όπου οι αναπτυσσόμενες χώρες φιλοξενούν μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις, η κυβέρνηση είναι αυτή που παίρνει τη θέση του οδηγού, όσον αφορά τη χρηματοδότηση των υποδομών που απαιτούνται για αυτά τα γεγονότα. Με δημόσιους πόρους που είναι η κύρια πηγή χρηματοδότησης, το ερώτημα του κόστους ευκαιρίας πρέπει να απαντηθεί. Από αναπτυξιακής πλευράς είναι σημαντικό να υπολογισθεί, τι αποτελέσματα θα έχουν οι εναλλακτικές επενδύσεις στις κοινωνικές υποδομές. Με τους περιορισμένους δημόσιους πόρους των αναπτυσσόμενων που χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο, η ποιότητα της διαδικασίας σχεδιασμού και υλοποίησης αποτελεί ίσως τον κρισιμότερο παράγοντα στη σχέση κόστους-οφέλους. Σε πολλές περιπτώσεις, ωστόσο, το πραγματικό κόστος αποδείχθηκε ότι ήταν πολύ υψηλότερο από το αρχικά προϋπολογιζόμενο, υποδεικνύοντας κατ' αυτό τον τρόπο τα ελλείμματα του σχεδιασμού και της κακοδιαχείρισης. Στη Νότια Αφρική, για παράδειγμα, το πραγματικό κόστος της διοργάνωσης του Παγκοσμίου Κυπέλου Ποδοσφαίρου το 2010, ανήλθε αρκετά περισσότερο από την αρχική εκτίμηση⁶². Το ίδιο συνέβη στο Νέο Δελχί και το Ρίο, όπου οι δαπάνες για την διοργάνωση των αγώνων της Κοινοπολιτείας του 2010 και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2016, αντίστοιχα, υπερβαίνουν κατά πολύ τις αρχικές εκτιμήσεις. Το υψηλό κόστος της οργάνωσης αθλητικών διοργανώσεων μεγάλης κλίμακας στις αναπτυσσόμενες χώρες δικαιολογείται εν γένει από τα αναμενόμενα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη για τη χώρα και την πόλη φιλοξενίας. Οι Πρόεδροι της Βραζιλίας, της Ινδίας και της Νότιας Αφρικής σε μια κοινή δήλωση⁶³ στο 4ο Φόρουμ

⁶¹ Preuss, H. (2004). *The economics of staging the Olympics: a comparison of the Games, 1972-2008*. Edward Elgar Publishing, σελ 35-37.

⁶² Berr J. (2010), *Why hosting the World Cup is a losing proposition for South Africa*. The ZAR 2.6 billion (USD 343 million) was used in the country's bid book. By 2007 this had been increased to ZAR 17.4 billion (USD 2.3 billion).

⁶³ IBSA – India, Brazil, South Africa Dialogue Forum, Brazilia Declaration 2010, <http://www.ibsa-trilateral.org/images/stories/documents/declarations/Final%20Summit%20Declaration%20-%204th%20IBSA%20Summit%202010.pdf>, σελ 10 (πρόσβαση 20/11/2017).

της IBSA (India-Brazil-SouthAfrica) «Ότι η φιλοξενία των γεγονότων αυτών από τις τρεις χώρες, αντανακλά τη θετική δυναμική των αναπτυσσόμενων χωρών και αποτελεί ένα εργαλείο για την κοινωνική και οικονομική τους ανάπτυξη». Οι επιδράσεις στην ανάπτυξη των χωρών είναι συνήθως εξαιρετικά αμφιλεγόμενες με προβλεπόμενο κόστος και τα αναμενόμενα οφέλη, να διαφέρουν από τον αρχικό σχεδιασμό. Παρά το γεγονός ότι η άμεση επίπτωση των αθλητικών γεγονότων μπορεί να είναι θεαματική, με τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού θεατών, η καθαρή επίδραση στις πραγματικές οικονομικές μεταβλητές, όπως η απασχόληση και το προσωπικό εισόδημα των κατοίκων της πόλης φιλοξενίας, έχει συστηματικά υπερεκτιμηθεί. Ορισμένοι τομείς της οικονομίας, ιδιαίτερα του τουρισμού, ωφελούνται λόγω του μεγέθους και της δημοσιότητας της διοργάνωσης, αλλά τα αναμενόμενα αποτελέσματα για να ενισχυθεί το σύνολο της οικονομίας έχουν σπάνια υλοποιηθεί⁶⁴». Ένα βασικό στρατηγικό ζήτημα για τις αναπτυσσόμενες χώρες αφορά το δυναμικό απασχόλησης και του εισοδήματος που παράγουν τα αποτελέσματα των αθλητικών διοργανώσεων, ιδιαίτερα την κοινωνική κατανομή αυτών των επιπτώσεων. Η αυξημένη ζήτηση για εργατικό δυναμικό προκειμένου να γίνει η κατάλληλη προετοιμασία για τη φιλοξενία τέτοιων γεγονότων, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση της απασχόλησης⁶⁵. Οι εργασίες όμως ως επί το πλείστον έχουν προσωρινό χαρακτήρα και εξαρτώνται από τις διαφορετικές φάσεις της διοργάνωσης. Οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται κατά τις πρώτες φάσεις που συνδέονται άμεσα με τη διοργάνωση της εκδήλωσης και κυρίως αφορούν τον κατασκευαστικό τομέα και τις υποδομές στη συνέχεια χάνονται. Οι θέσεις εργασίας που προκύπτουν μετά τη φάση της διεξαγωγής είναι αυτές που δημιουργούν θετικές αναπτυξιακές και οικονομικές επιπτώσεις. Τέτοιες υφίστανται μετά το γεγονός στον τομέα του τουρισμού και της βιομηχανίας αναψυχής και αποτελούν το άμεσο αντίκτυπο στην πόλη φιλοξενίας και τη βελτίωση της τουριστικής υποδομής. Ένα σημαντικό σχετικό ερώτημα, αφορά στην δίκαιη κοινωνική κατανομή της απασχόλησης και τις ευκαιρίες δημιουργίας εισοδήματος για όλους. Σε γενικές γραμμές, πρέπει να τονιστεί ότι η απασχόληση και η δημιουργία εισοδήματος είναι πιθανό να προκύψουν και για το

⁶⁴ Varrel, A. and Kennedy L, (2011): *Mega-Events and Megaprojects*, Policy Brief 3. Chance2 Sustain, EADI. http://www.chance2sustain.eu/fileadmin/Website/Dokumente/Dokumente/Publications/Chance2Sustain_Policy_Brief_No3_Mega-Events_and_Megaprojects_WP2.pdf, πρόσβαση 02/11/2017.

⁶⁵ Preuss, H. (2004) *The Economics of Staging the Olympics, A Comparison of the Games 1972-2008*, Cheltenham, Glos: Edward Elgar.

φτωχό πληθυσμό, αλλά δεν εμφανίζονται απαραίτητως στο αναμενόμενο βαθμό. Στις αναδυόμενες και τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως, η κοινωνική ένταξη του φτωχού πληθυσμού θα πρέπει να προωθείται ενεργά μέσω ειδικών προγραμμάτων. Από την άλλη πλευρά, είναι απολύτως πιθανό ότι η φιλοξενία τέτοιων εκδηλώσεων μεγάλης κλίμακας μπορεί να συμβάλει στην εμβάθυνση των κοινωνικών ανισοτήτων σε μια πόλη. Αρχικά με τη αναγκαστική μεταστροφή των επενδύσεων από την κυβέρνηση, στην υποδομή των αθλητικών κέντρων και υποδομών, με πιστώσεις και κεφάλαια που είναι σε βάρος των επενδύσεων σε κοινωνικές υποδομές (νοσοκομεία, σχολεία, κ.λπ.). Επίσης αρνητική επίδραση για το φτωχό πληθυσμό θα μπορούσε να είναι η εξαναγκαστική μετακόμιση και αλλαγή στέγης, προκειμένου να ανοίξει ο δρόμος για έργα υποδομής και αθλητικές εγκαταστάσεις, ενώ η μετατόπιση αυτή είναι πιθανό να προκαλείται μέσω της κερδοσκοπίας ιδιοκτησίας και την αναδιαμόρφωση της αξίας της γης, λόγω της διοργάνωσης. Ενδεχόμενες δυσχέρειες και προβλήματα κατά τη διεξαγωγή που λαμβάνουν και άμεση δημοσιότητα λόγω του παγκόσμιου ενδιαφέροντος πιθανόν να οδηγήσει σε περαιτέρω μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, που στη συνέχεια θα είχε αρνητικές επιπτώσεις για τους φτωχούς. Οι διοργανωτές κατά τη διεξαγωγή και προκειμένου να διατηρηθεί θετική εικόνα και εκτός των αθλητικών δραστηριοτήτων απομακρύνουν τους ανθρώπους που ζούν με άτυπες οικονομικές δραστηριότητες (π.χ. πωλήσεις του δρόμου) από την πόλη, γεγονός που επιδρά στο φτωχό πληθυσμό. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η θετική σχέση κόστους-οφέλους της διοργάνωσης είναι σημαντικό τα πιθανά οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά κληροδοτήματα, να αντιστοιχούν στους αναπτυξιακούς στόχους της χώρας και της διοργανώτριας πόλης. Επιπλέον, οι επενδύσεις σε υποδομές θα πρέπει να αποτελούν μέρος του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού για τις υποδομές. Τέλος, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, είναι εξαιρετικά σημαντικό το γεγονός ότι πιθανές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των αθλητικών διοργανώσεων (χρήση του νερού, των αποβλήτων, το περιβαλλοντικό αποτύπωμα, η ρύπανση, κλπ) θα πρέπει να μετριαστούν επαρκώς με την εφαρμογή ενός προγράμματος βιωσιμότητας.

4.2 Κατανομή των Πόρων-Σχεδιασμός

Τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα χρηματοδοτούνται κυρίως από δημόσιες επενδύσεις. Δεδομένου ότι το πραγματικό λειτουργικό κόστος των εκδηλώσεων

καλύπτεται εύκολα από τα έσοδα από τις πωλήσεις εισιτηρίων, τις χορηγίες, τις άδειες τηλεοπτικών μεταδόσεων και από πώληση πνευματικών δικαιωμάτων⁶⁶, η κύρια οικονομική επιβάρυνση οφείλεται σε επενδύσεις για υποδομές, οι οποίες αναλαμβάνονται από τις εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές κυβερνήσεις. Στην Ινδία, για παράδειγμα, οι δαπάνες υποδομής (κυρίως του αθλητισμού και των μεταφορικών υποδομών) για τους Αγώνες της Κοινοπολιτείας είχε μερίδιο 73% του συνολικού κόστους της διοργάνωσης. Στη Βραζιλία, το κόστος της υποδομής για τους Ολυμπιακούς Αγώνες αντιπροσωπεύει το 77% του συνολικού κόστους, ενώ στη Νότια Αφρική αντιπροσώπευε περισσότερο από το 80% των εθνικών δαπανών. Σύμφωνα με την έκθεση της Νότιας Αφρικής οι συνολικές δαπάνες της χώρας για το 2010 FIFA World Cup ανήλθαν σε περίπου 7 δισεκατομμύρια δολάρια, ενώ τα άμεσα έσοδα από τις πωλήσεις εισιτηρίων και τον τουρισμό ήταν σημαντικά μικρότερα. Ως αποτέλεσμα, υπήρξε μια καθαρή ζημία 6,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων στη Νότια Αφρική, η οποία αντιπροσωπεύει περίπου το 5% του ετήσιου ΑΕΠ. Για το Κέιπ Τάουν οι δαπάνες του Παγκοσμίου Κυπέλλου, ανήλθαν σε 1,5 δισεκατομμύρια δολάρια, εκ των οποίων περίπου το 13% καλύφθηκε από την τοπική πολιτική αρχή, η οποία αντιπροσώπευε το 13% του ετήσιου προϋπολογισμού της. Επιπλέον, ένα άλλο σημαντικό γεγονός αυξάνει τις ανησυχίες σχετικά με τον ανορθόδοξο σχεδιασμό και την κατανομή των πόρων. Στην Ινδία ο προϋπολογισμός για τους Αγώνες της Κοινοπολιτείας υποβλήθηκε σε πολλές αναθεωρήσεις και αυξήθηκε από το αρχικό 12.000 εκατ. INR σε 185.320 εκατ. INR (από 0,26 δισεκατομμύρια δολάρια σε 4,1 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ). Στη Βραζιλία οι εκτιμήσεις του κόστους για τους Ολυμπιακούς Αγώνες αντί για τον αρχικό προγραμματισμό στα 15 δισεκατομμύρια δολάρια το πραγματικό κόστος ανήλθε στα 40 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ περίπου. Προφανώς, οι εξεταζόμενες περιπτώσεις αθλητικών διοργανώσεων, στις χώρες που μελετήθηκαν παρουσίασαν πολύ κακή ποιοτική διαδικασία προγραμματισμού, με δεδομένο ότι δεν υπάρχει πραγματική εκτίμηση των ωφελειών και του κόστους των εκδηλώσεων, στο στάδιο της υποβολής των υποψηφιοτήτων φιλοξενίας. Κατά συνέπεια, είναι απίθανο για την κοινή γνώμη, να κρίνει αν η φιλοξενία της εκδήλωσης αξίζει τον κόπο και τις θυσίες ή όχι. Με την ιδιαίτερα υψηλή επιβάρυνση στους δημόσιους προϋπολογισμούς η φιλοξενία μιας

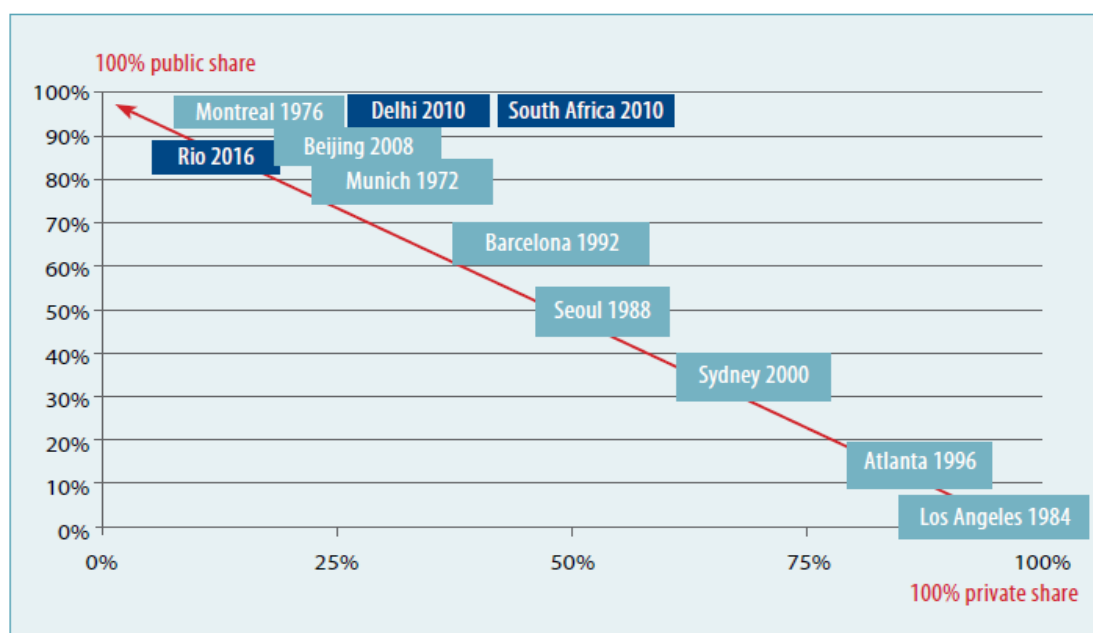
⁶⁶ Burton R. (2003): "Olympic Games host city marketing: an exploration of expectations and outcomes." Sport Marketing Quarterly 12(1): σελ. 37-47.

αθλητικής διοργάνωσης αποτελεί ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα παρά ένα γεγονός που δίδει βιώσιμη αναπτυξιακή προοπτική για την χώρα και την διοργανώτρια πόλη. Από τη μια πλευρά συνιστάται ιδιαίτερα ότι οι χώρες υποδοχής και οι πόλεις να διεξάγουν τη διαδικασία σχεδιασμού πιο προσεκτικά ενώ από την άλλη πλευρά, η FIFA και η ΔΟΕ θα πρέπει να αναλάβουν από κοινού την ευθύνη. Με την οργανωτική γνώση, την τεχνογνωσία, το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και την εμπειρία τους, από άλλα διαθέσιμα γεγονότα, οφείλουν να παρέχουν ουσιαστικότερο προσανατολισμό προς τις διοργανώτριες πόλεις και χώρες, ιδιαίτερα εκείνων που προέρχονται από τον αναπτυσσόμενο κόσμο. Αναφερόμενοι στο παράδειγμα της Νότιας Αφρικής, είναι αδιανόητο πως η FIFA αποδέχθηκε φάκελο υποψηφιότητας, με εκτιμώμενο συνολικό κόστος του World Cup 2010, ύψους 364 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ⁶⁷. Μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένου λεπτομερούς σχεδιασμού κόστους-οφέλους των υποψηφιοτήτων, θα πρέπει να διεξάγεται πριν από την απόφαση για να φιλοξενηθεί κάθε μεγάλο αθλητικό γεγονός, συνοδευόμενο από αυστηρή και προκαθορισμένη αξιολόγηση, μετά την ολοκλήρωσή του. Ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες, γνώστες της τοπικής πολιτικής κουλτούρας, σε στενή συνεργασία με έμπειρους μελετητές και τεχνοκράτες των διεθνών αθλητικών οργανισμών, θα πρέπει να διεξάγουν αυτές τις μελέτες⁶⁸. Η υποεκτιμήσεις του κόστους, αποκαλύπτουν συνήθως κάτι περισσότερο από τεχνικά προβλήματα στη διαδικασία σχεδιασμού και υποβολής προσφορών, δείχνουν μια σαφή απουσία διαφάνειας και λογοδοσίας, ενώ αναδεικνύουν ταυτόχρονα πολύ περιορισμένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη λήψη αποφάσεων. Αναφορικά, η έκθεση της Ινδίας επισημαίνει: «Η εμπειρία του Δελχί αποδεικνύει ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) οφείλουν να βρίσκονται σε εγρήγορση και να έχουν ενεργό ρόλο στην παροχή μιας «φωνής» για τους φτωχούς». Η κοινωνία των πολιτών πρέπει να είναι σε θέση να επηρεάσει τις αποφάσεις για τη διοργάνωση μεγάλων αθλητικών γεγονότων και η ενεργή συμμετοχή της μπορεί να μεταφραστεί σε επιρροή της πολιτικής, ενώ είναι ιδιαίτερα

⁶⁷ FIFA Bid Book (2010), Inspection Group Report for the 2010 FIFA World Cup, http://www.fifa.com/mm/document/tournament/competition/ig_report_fwc2010_en_25997.pdf (πρόσβαση 03/12/2017).

⁶⁸ Varrel, A. and Kennedy L, (2011): *Mega-Events and Megaprojects*. Policy Brief 3. Chance2 Sustain, EADI. <http://www.chance2sustain.eu/fileadmin/Website/Dokumente/Dokumente/Publications/Chance2Sustain - Policy Brief No3 Mega-Events and Megaprojects - WP2.pdf>, πρόσβαση 02/11/2017.

σημαντικό, να λαμβάνεται υπόψη για τα μελλοντικά μοντέλα των αθλητικών διοργανώσεων, στις αναπτυσσόμενες χώρες. Μία εξίσου σημαντική σύσταση για το σχεδιασμό, είναι η ενίσχυση των μηχανισμών της διαφάνειας και της λογοδοσίας της διοργάνωσης. Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό να μειωθεί το δημόσιο μερίδιο των επιχειρηματικών μοντέλων στην οργάνωση, ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες με λιγιστούς πόρους, με ανάλογη αύξηση στη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα για τη χρηματοδότηση των υποδομών. Τα επιχειρηματικά μοντέλα των Ολυμπιακών Αγώνων που έχουν διεξαχθεί (βλ. διάγραμμα 1) δείχνουν ότι αυτό είναι αρκετά πιθανό.

*Διάγραμμα 1, Διάγραμμα κατανομής Δαπανών Διαχρονικά,
Πηγή: Preuss, H. (2004). The economics of staging the Olympics:
a comparison of the Games, 1972-2008. Edward Elgar Publishing.*

Β' Μέρος-Διεθνείς-Αθλητικοί Οργανισμοί και Αθλητικές Διοργανώσεις

Κεφάλαιο 5ο

Διεθνείς Οργανισμοί

5.1 Διεθνείς Οργανισμοί και Αθλητισμός-ΟΗΕ

Τα Ηνωμένα Έθνη χρησιμοποιούν τον αθλητισμό ως εργαλείο στις προσπάθειες αναπτυξιακής συνεργασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας εδώ και δεκαετίες. Τα τελευταία χρόνια, τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών - μαζί με μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), κυβερνήσεις, αναπτυξιακά γραφεία και αθλητικές οργανώσεις - έχουν όλο και περισσότερο αναγνωρίσει και συστηματικά εκμεταλλευτεί τη δύναμη του αθλητισμού για να επιτύχουν τους οκτώ, Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (MDG's-ΑΣΧ) που εγκρίθηκαν το 2000 αρχικά, και τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης από το 2015 και μεταγενέστερα, συμβάλλοντας έτσι στην εμφάνιση του κινήματος Αθλητισμού για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη⁶⁹. Σημαντικός είναι επίσης ο ρόλος του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών όπως και ο ρόλος των κρατών μελών και των προγραμμάτων τους στο εξωτερικό για την προώθηση της ανθρώπινης ανάπτυξης μέσω του αθλητισμού και της φυσικής αγωγής. Ο ΟΗΕ αναγνωρίζει τη δυνατότητα του αθλητισμού να συμβάλει στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου, της ειρήνης και της ανάπτυξης προκειμένου να δημιουργηθεί μια ατμόσφαιρα αρμονίας, ανοχής και κατανόησης, επιβεβαιώνοντας ότι ο αθλητισμός είναι ένα εργαλείο για την εκπαίδευση που μπορεί να προωθήσει τη συνεργασία, την αλληλεγγύη, την κοινωνική ένταξη και τη συνοχή, την ισότητα των φύλων και την υγεία σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, όπως δηλώνεται στο έγγραφο της συνεδρίασης της ολομέλειας της Γενικής Συνέλευσης για τους αναπτυξιακούς στόχους της ⁷⁰. Αναγνωρίζει επιπρόσθετα ότι οι μεγάλες διεθνείς αθλητικές εκδηλώσεις πρέπει να οργανώνονται στο πνεύμα της ειρήνης, της αμοιβαίας κατανόησης, τη φιλία, την απόρριψη των διακρίσεων κάθε είδους και ότι οι αθλητικές διοργανώσεις θα πρέπει να διατηρούν την ενωτική και συνδιαλλακτική φύση τους, όπως αναγνωρίζεται από τη θεμελιώδη αρχή 6 του Ολυμπιακού Χάρτη. Ο

⁶⁹ ΟΗΕ, Αθλητισμός-Ανάπτυξη-Ειρήνη: <https://www.un.org/sport/content/sdp-players/overview>, (πρόσβαση στις 09/09/2017).

⁷⁰ A/RES/65/1, Resolution adopted by the General Assembly on 22 September 2010, «*Keeping the promise: united to achieve the Millennium Development Goals*».

Οργανισμός ενθαρρύνει τα ενδιαφερόμενα μέρη, και ειδικότερα τους διοργανωτές των μαζικών αθλητικών γεγονότων, να χρησιμοποιούν τέτοια γεγονότα για να προωθήσουν και να στηρίξουν τον αθλητισμό για αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, την ειρήνη και την ενίσχυση των υφιστάμενων και τη δημιουργία νέων συνεργασιών, το συντονισμό κοινών στρατηγικών, πολιτικών και προγραμμάτων και την αύξηση της συνοχής και των συνεργειών, ενώ προτεραιότητα αποτελεί η αύξηση της ευαισθητοποίησης για τη σπουδαιότητα των αθλητικών διοργανώσεων σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο⁷¹. Ενθαρρύνει τα κράτη μέλη, ιδίως εκείνα στα οποία δεσμεύεται να προωθήσει τον αθλητισμό ως εργαλείο για την ανάπτυξη και την ειρήνη με σαφή αναφορά στις Αναπτυσσόμενες Χώρες, άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι διεθνείς αθλητικές ομοσπονδίες, οι διοργανωτές παγκόσμιων μαζικών αθλητικών εκδηλώσεων, αθλητικά σωματεία και ενώσεις, ιδρύματα, τον ιδιωτικό τομέα, ιδίως τις επιχειρήσεις που συμμετέχουν στον τομέα του αθλητισμού, να παρέχουν εθελοντικές συνεισφορές στο Ταμείο Αρωγής και να συνεργάζονται με το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον αθλητισμό για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη, το οποίο χρηματοδοτείται αποκλειστικά και μόνο, από εθελοντικές συνεισφορές. Διευκολύνει τις κυβερνήσεις να επιτρέψουν την εδραίωση του αθλητισμού στις αναπτυξιακές στρατηγικές τους και βοηθά στην ενσωμάτωση του αθλητισμού και της φυσικής αγωγής στα διεθνή, περιφερειακά και εθνικά προγράμματα ανάπτυξης. Για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων μέσω του αθλητισμού και των αθλητικών διοργανώσεων ο ΟΗΕ έχει ιδρύσει το Γραφείο Αθλητισμού για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη.

5.2 ΟΗΕ-Γραφείο Αθλητισμού για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη - (UNOSDP)United Nations Office on Sport for Development and Peace

Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Αθλητισμό για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη (UNOSDP), εδρεύει στη Γενεύη και υποστηρίζεται από το Γραφείο Διασύνδεσης στη Νέα Υόρκη, ενώ αποτελεί το σημείο εισόδου στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών όσον αφορά τον Αθλητισμό για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη,

⁷¹ A/RES/69/6, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/69/6 Resolution adopted by the General Assembly on 31 October 2014, «*Sport as a means to promote education, health, development and peace*». (πρόσβαση στις 02/08/2017).

φέρνοντας τους αθλητικούς κόσμους και την ανάπτυξη πιο κοντά⁷². Το Γραφείο, αναγνωρίζοντας τη σημασία της διατήρησης της δυναμικής γύρω από το αναπτυξιακό δυναμικό του αθλητισμού, βοηθάει τον ειδικό σύμβουλο (καθήκοντα και αποστολή βλ. 5.3)⁷³ στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τη χρήση της σωματικής άσκησης, του αθλητισμού και του παιχνιδιού ως ισχυρά εργαλεία, για την προώθηση των αναπτυξιακών και ειρηνικών στόχων, συμπεριλαμβανομένης της βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω διασκέψεων, εκθέσεων, υποστήριξης πολιτικής, ενημέρωσης των μέσων ενημέρωσης, δημοσίων σχέσεων και δικτύωσης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης (SDG's), με σκοπό την ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης και της αναπαραγωγής των πρωτοβουλιών που πραγματικά κάνουν τη διαφορά. Το UNOSDP παρέχει επίσης καθοδήγηση και βοήθεια σε όσους ασχολούνται επί του παρόντος ή επιθυμούν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες του αθλητισμού και των αθλητικών διοργανώσεων διαχρονικά. Δίνοντας έμφαση στον διάλογο, στην ανταλλαγή γνώσεων και στις συμπράξεις, το UNOSDP χρησιμεύει ως διευκολυντής, ενθαρρύνοντας τις οριζόντιες και διεπιστημονικές ανταλλαγές, μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών, που σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν τον αθλητισμό ως εργαλείο εκπαίδευσης, υγείας, ανάπτυξης και ειρήνης. Στις παγκόσμιες αθλητικές εκδηλώσεις, το UNOSDP εργάζεται για την προώθηση του συντονισμού και της εκπροσώπησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Σε σχέση με τους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες στο Πεκίνο το 2008, για παράδειγμα, το UNOSDP συνέβαλε στη συλλογή και διάδοση πληροφοριών σχετικά με τα έργα που ανέλαβε το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών, τόσο στο επίπεδο των κεντρικών γραφείων όσο και στην Κίνα. Στην περίπτωση και των δύο εκδηλώσεων, ο Ειδικός Σύμβουλος ορίστηκε να εκπροσωπεί τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ και να είναι επικεφαλής της αντιπροσωπείας του ΟΗΕ.

⁷² ΟΗΕ-Γραφείο για το Αθλητισμό την Ανάπτυξη και την Ειρήνη, (UNOSDP), <https://www.un.org/sport/content/about-unosdp/united-nations-office-sport-development-and-peace> (πρόσβαση στις 13/09/2017).

⁷³ Ο Ρόλος του UNOSDP, <https://www.un.org/sport/content/un-office-sport-development-and-peace/role>, (πρόσβαση στις 14/09/2017).

5.3 Ειδικός Σύμβουλος το Γ.Γ του ΟΗΕ για τον Αθλητισμό την Ανάπτυξη και την Ειρήνη-Special Adviser to the UN Secretary-General on Sport for Development and Peace

Ο Ειδικός Σύμβουλος έχει ως αποστολή⁷⁴ να προσεγγίσει περαιτέρω τον κόσμο του αθλητισμού πιο συστηματικά και συνεκτικά, ενθαρρύνοντας τη χρήση του αθλητισμού ως μέσο για την προώθηση των αναπτυξιακών προοπτικών των παγκόσμιων αθλητικών εκδηλώσεων. Στα πλαίσια αυτά:

- Οδηγεί και συντονίζει τις προσπάθειες του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών για την προώθηση της κατανόησης και της υποστήριξης μεταξύ των κρατών μελών του ΟΗΕ και άλλων φορέων για τον αθλητισμό ως εργαλείο για την επίτευξη ανθρωπιστικών, αναπτυξιακών και ειρηνευτικών στόχων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συμβολή του αθλητισμού στη μείωση της φτώχειας, την καθολική εκπαίδευση, την ισότητα των φύλων, την πρόληψη του HIV και του AIDS και άλλων ασθενειών, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρίες, καθώς και την προώθηση της ειρήνης και την επίλυση συγκρούσεων.
- Ενθαρρύνει το διάλογο, τη συνεργασία και τις εταιρικές σχέσεις γύρω από τον Αθλητισμό για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη μεταξύ των Ηνωμένων Εθνών και των κρατών μελών, των διεθνών και εθνικών αθλητικών οργανώσεων, της κοινωνίας των πολιτών, του ιδιωτικού τομέα, του ακαδημαϊκού χώρου και των μέσων ενημέρωσης.
- Αντιπροσωπεύει το Γενικό Γραμματέα και το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών σε σημαντικές παγκόσμιες αθλητικές εκδηλώσεις και άλλες σημαντικές συναντήσεις.
- Ενθαρρύνει τους δρώντες για την ένταξη του αθλητισμού στις αναπτυξιακές ατζέντες και ενσωμάτωση μιας προοπτικής κοινωνικής ανάπτυξης στις αθλητικές ατζέντες σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Έχει ευθύνη για την υποστήριξη συστηματικών, συντονισμένων και συνεκτικών προσεγγίσεων για τη χρήση του αθλητισμού ως εργαλείου για την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών προκλήσεων.

⁷⁴ Special Adviser to the UN Secretary-General on Sport for Development and Peace <https://www.un.org/sport/content/about/special-advisor-un-secretary-general-sport-development-and-peace>, (πρόσβαση 22/08/2017).

5.4 Διεθνής Ομάδα Εργασίας για τον Αθλητισμό την Ανάπτυξη και την Ειρήνη - Sport for Development and Peace International Working Group (SDP IWG)

Από το 2009 έως το 2015, το UNOSDP φιλοξένησε τη γραμματεία της Διεθνούς Ομάδας Εργασίας Αθλητισμού για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη (SDP IWG), μιας πρωτοβουλίας διακυβερνητικής πολιτικής, με στόχο την προώθηση της ενσωμάτωσης των συστάσεων πολιτικής του Αθλητισμού για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη (SDP) και διεθνείς αναπτυξιακές στρατηγικές. Ο ρόλος της UNOSDP ως γραμματείας της IWG SDP περιελάμβανε βοήθεια για τη διοργάνωση συνεδριάσεων και εκδηλώσεων, συντονισμό και τεχνική υποστήριξη στα μέλη του IWG SDP και δημοσίευση σχετικών πληροφοριών στο πλαίσιο αυτό. Το SDW IWG ιδρύθηκε στο Φόρουμ με θέμα την «Αξιοποίηση της Δύναμης του Αθλητισμού για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη» που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα. Η ομάδα ξεκίνησε ως πρωτοβουλία για την εδραίωση της έννοιας του Αθλητισμού για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη (SDP), μετά από τις εργασίες της Ομάδας των Ηνωμένων Εθνών για τον Αθλητισμό για την Ανάπτυξη και την Ειρήνη, μιας ομάδας οργανώσεων του ΟΗΕ που συγκλήθηκε το 2002 από τον Γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, με σκοπό την αναθεώρηση των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον αθλητισμό, στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών και τη συμβολή του στους αναπτυξιακούς στόχους. Το UNOSDP ανέλαβε το ρόλο του γραμματέα της SDP IWG το 2009 σε εθελοντική βάση μετά την έγκριση του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, μια απόφαση που χαιρετίστηκε από τη Γενική Συνέλευση στο ψήφισμά του⁷⁵ A / RES / 63/135. Η διεθνής Ομάδα εργασίας έλαβε εντολή για προώθηση και υποστήριξη της υιοθέτησης πολιτικών και προγραμμάτων από τις εθνικές κυβερνήσεις για την αξιοποίηση του δυναμικού του αθλητισμού ώστε να συμβάλει στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων, συγκεκριμένα των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης.

⁷⁵ A / RES / 63/135 Resolution adopted by the General Assembly on 11 December 2008, <http://undocs.org/A/RES/63/135>, «*Sport as a means to promote education, health, development and peace*», (πρόσβαση 22/08/2017).

Κεφάλαιο 6ο

Διεθνείς Αθλητικοί Οργανισμοί και Αθλητικές Διοργανώσεις

6.1 Ολυμπιακός Χάρτης-Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (IOC)

Ο Ολυμπιακός Χάρτης διέπει την οργάνωση και διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων και η αποδοχή του, είναι αναγκαίος όρος για την ανάληψη διοργάνωσης τους από την εκάστοτε Φιλοξενούσα Πόλη. Η φιλοξενούσα πόλη, αποδέχεται να πράττει και να λειτουργεί με όρους «fair play» και σύμφωνα με της αρχές του Ολυμπισμού. Πρόκειται αναντίρρητα για ένα σχέδιο, που επιζητεί να αλλάξει τον τρόπο σκέψης και ενέργειας των πολιτών του κόσμου, με τη συμβατική δέσμευση των πόλεων και κατ' επέκταση των πολιτικών και της νομοθεσίας των κρατών στα οποία ανήκουν. Ο εννοιολογικός προσδιορισμός, οριοθετείται στο δεύτερο κεφάλαιο του Ολυμπιακού Χάρτη, όπου και ορίζεται ως ανώτατη αρχή του, η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή(ΔΟΕ)⁷⁶. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή δημιουργήθηκε στις 23 Ιουνίου 1894⁷⁷, με τους πρώτους «σύγχρονους» Ολυμπιακούς Αγώνες να διεξάγονται στην Αθήνα, στις 6 Απριλίου 1896. Έκτοτε το Ολυμπιακό Κίνημα αναπτύσσεται και εξελίσσεται ενώ περιλαμβάνει οργανώσεις, αθλητές και άλλα άτομα που έχουν υιοθετήσει και καθοδηγούνται από τις αρχές του Ολυμπιακού Χάρτη⁷⁸. Κριτήριο για να συνιστά κάποιος μέλος, είναι η αναγνώρισή του από τη ΔΟΕ. Στο Ολυμπιακό Κίνημα ανήκουν διεθνείς συνομοσπονδίες, εθνικές ομοσπονδίες, εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές, εθνικές ενώσεις, clubs, ιδιώτες (αθλητές, διαιτητές, προπονητές, τεχνικοί). Κατά την έννοια αυτή, το Ολυμπιακό Κίνημα αποτελεί συνένωση φορέων που αναγνωρίζονται από τη Δ.Ο.Ε. με την

⁷⁶ Mission and role of the IOC-Αποστολή και Ρόλος της ΔΟΕ, «The IOC Executive Board may grant IOC patronage, upon such terms and conditions as it may consider appropriate, to international multisports competitions – regional, continental or worldwide – on condition that they take place in compliance with the Olympic Charter and are organised under the control of NOCs or associations recognised by the IOC, with the assistance of the IFs concerned and in conformity with their technical rules»- «Το Εκτελεστικό Συμβούλιο της Διεθνούς Ομοσπονδίας μπορεί να υποστηρίξει τη ΔΟΕ, με τους όρους που κρίνει σκόπιμο, σε διεθνείς διοργανώσεις αγώνων - περιφερειακούς, ηπειρωτικούς ή παγκόσμιους - υπό την προϋπόθεση ότι θα πραγματοποιούνται σύμφωνα με τον Ολυμπιακό Χάρτη και οργανώνονται υπό τον έλεγχο των Οργανώσεων ή των ενώσεων που είναι αναγνωρισμένες από τη ΔΟΕ, με τη συνδρομή των ενδιαφερομένων Διεθνών Ομοσπονδιών και σύμφωνα με τους τεχνικούς τους κανόνες», Ολυμπιακός Χάρτης σελ 19, https://stillmed.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf, (πρόσβαση 12/09/17).

⁷⁷ Σχετικά με την ίδρυση της ΔΟΕ, <https://www.olympic.org/about-ioc-institution>, (πρόσβαση 12/08/2017).

⁷⁸ Πλήρες κείμενο του Ολυμπιακού Χάρτη βλ. <http://www.olympic.org/ioc/e/facts/charter/charter-noc-e.html>, (πρόσβαση 10/07/2017).

απαιτούμενη επάρκεια των κριτηρίων και έχει συνεπώς έντονη αυτονομία και νομικό αυτοκαθορισμό. Μια κοινή φιλοσοφία απαιτείται να διέπει το σύνολο αυτών των φορέων που απλώνονται στις πέντε ηπείρους, καθώς και των φυσικών προσώπων που τις αποτελούν. Σκοπός του Ολυμπιακού Κινήματος, κατά τον Ολυμπιακό Χάρτη είναι να συνεισφέρει στη δημιουργία ενός ειρηνικού και καλύτερου κόσμου, μέσω της εκπαίδευσης των νέων διά του αθλητισμού. Κατά την έννοια αυτή συνιστά έκφραση των δυνάμεων της προόδου που επιδιώκουν παράλληλα τη διατήρηση αρχών. Κατά το «ιδεολογικό» σκέλος ο Χάρτης προσομοιάζει περισσότερο με διακήρυξη ιδεών και αρχών, οι οποίες εμπλουτίστηκαν με τα χρόνια και επεκτάθηκαν από τα ιδεώδη του βαρόνου ντε Κουμπερτέν. Έτσι εκφράζονται αρχές οικουμενικού χαρακτήρα, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη, η ανεκτικότητα, η διεθνής ειρήνη και η συναδέλφωση των λαών, η εκεχειρία, αλλά και ένα όραμα για την εκπαίδευση και τον πολιτισμό. Αφενός είναι γραπτό κείμενο με χαρακτηριστικά απλότητας και καθαρότητας, χωρίς κανένα θεσμικό χαρακτήρα, πέραν του ιδιωτικού καταστατικού που υιοθετείται άτυπα από διάφορα μέλη του Ολυμπιακού Κινήματος ή των Φιλοξενουσών Πόλεων. Αφετέρου, όσον αφορά το ιδεολογικό σκέλος, είναι δυνατό να συναντά θεμελιώδεις συνταγματικές προβλέψεις κρατών ή διεθνών συμφωνιών. Ολυμπιακοί Αγώνες είναι, σύμφωνα με το άρθρο 36 του Ολυμπιακού Χάρτη, οι αγώνες, οι οποίοι ανατίθενται σε μια πόλη, η οποία επιλέγεται ως Φιλοξενούσα Πόλη από τη Δ.Ο.Ε. (άρθρ. 37). Οι εθνικές κυβερνήσεις οφείλουν να εγγυηθούν στη Δ.Ο.Ε. ότι η πόλη, στην οποία ανατίθεται η διοργάνωση, θα τηρήσει τον Ολυμπιακό Χάρτη (άρθρ. 37 § 4). Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι αγώνες μεταξύ αθλητών ατομικά ή σε ομάδες, και όχι μεταξύ κρατών (άρθρ. 9). Η διευκρίνηση αυτή είναι ιδιαίτερα ουσιώδης σε σχέση με τη φύση των Αγώνων, οι οποίοι κρατούν σαφείς αποστάσεις από τα κράτη σε όλα τα επίπεδα. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες αναλαμβάνουν ρόλο οιονεί κοινωνικού μεταρρυθμιστή, με εργαλείο τη συμβατική ελευθερία και πάντοτε με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα⁷⁹. Η σύνθεση και η γενική οργάνωση της ΔΟΕ διέπονται από το κεφάλαιο 1 του Ολυμπιακού Χάρτη. Η ΔΟΕ αποτελεί την ανώτατη αρχή του Κινήματος, ενεργώντας ως καταλύτης για συνεργασία μεταξύ όλων των μερών της Ολυμπιακής οικογένειας, από τις Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές (NOC),

⁷⁹ Julie H. Liu, (2007),: «Lighting the Torch of Human Rights: the Olympic Games as a Vehicle for Human Rights Reform», *Northwestern Journal of International Human Rights* <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1053&context=njihr>, (πρόσβαση 20/08/2017).

τις Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες (IFs), τους αθλητές, τις Οργανωτικές Επιτροπές Ολυμπιακών Αγώνων (OCOGs) καθώς και τις υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών. Στη βάση αυτή, διασφαλίζει την τακτική διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, υποστηρίζει όλες τις οργανώσεις που συνδέονται με το Ολυμπιακό Κίνημα και ενθαρρύνει έντονα, με τα κατάλληλα μέσα, την προώθηση των Ολυμπιακών αξιών. Αναλυτικά ο ρόλος της ΔΟΕ, σύμφωνα με τον Ολυμπιακό Χάρτη, και ειδικότερα όσον αφορά τις αθλητικές διοργανώσεις είναι:

- Η Ενθάρρυνση και υποστήριξη της οργάνωσης, της ανάπτυξης και του συντονισμού των αθλητικών αγώνων.
- Η εξασφάλιση της ανά τετραετία, διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων.
- Η συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς και αρχές για την προσπάθεια να τοποθετηθεί ο αθλητισμός στην υπηρεσία της ανθρωπότητας και, ως εκ τούτου, να προωθηθεί η ειρήνη.
- Η προώθηση των γυναικών στον αθλητισμό σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις δομές με στόχο την εφαρμογή της αρχής της ισότητας ανδρών και γυναικών.
- Η υποστήριξη μέτρων προστασίας της υγείας των αθλητών.
- Η ενθάρρυνση για υπεύθυνη μέριμνα για περιβαλλοντικά θέματα, η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω του αθλητισμού και της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων.
- Η προώθηση μιας θετικής κληρονομιάς από τους Ολυμπιακούς Αγώνες στις πόλεις υποδοχής και στις χώρες υποδοχής.

Οι λειτουργίες και οι ευθύνες της ΔΟΕ αρχίζουν με τη διαδικασία επιλογής μιας πόλης για να φιλοξενήσει τους Αγώνες. Εν συνεχεία διαβουλεύονται με τη διεύθυνση που είναι υπεύθυνη για την προετοιμασία και διοργάνωση των Αγώνων μέσω μιας διαδικασίας διαχείρισης της γνώσης, με στόχο την αποφυγή των λαθών και την εφαρμογή των βέλτιστων πρακτικών, με τα υψηλότερα δυνατά πρότυπα για τους Αγώνες. Επιπλέον, η ΔΟΕ ασκεί εποπτεία, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η αναμενόμενη ολυμπιακή κληρονομιά θα επιτευχθεί. Η ΔΟΕ συγχρηματοδοτεί επίσης τους Αγώνες και είναι υπεύθυνη για τους ελέγχους ντόπινγκ. Η ΔΟΕ ελέγχεται τακτικά από εξωτερικούς ελεγκτές και εκδίδει εκθέσεις λογοδοσίας. Οι αρμοδιότητες σχετικά με το σχεδιασμό και τη διοργάνωση μιας Ολυμπιάδας, αναφέρονται στο συμβόλαιο πόλεων υποδοχής. Αυτή η σύμβαση δηλώνει το σύμφωνα με τις βασικές

αρχές: «Η πόλη, η NOC (National Olympic Committee) και η OCOG ευθύνονται από κοινού και εις ολόκληρον για όλες τις δεσμεύσεις μεμονωμένα ή συλλογικά, σχετικά με το σχεδιασμό, την οργάνωση και τη διοργάνωση των Αγώνων, συμπεριλαμβανομένων όλων των υποχρεώσεων που απορρέουν από την παρούσα Σύμβαση, εξαιρουμένων των χρηματοδοτικών. Η φιλοξενούσα πόλη είναι υπεύθυνη για τον σχεδιασμό, την οργάνωση και τη διεξαγωγή των Αγώνων. Για το σκοπό αυτό, η ΔΟΕ μπορεί να προβεί σε νομικές ενέργειες κατά της πόλης, της NOC και /ή της OCOG». Η NOC είναι επίσης βασικός παράγοντας στην προετοιμασία και διοργάνωση των Αγώνων. Η NOC πρέπει να δημιουργήσει μια OC (Organise Committee) και από κοινό θα αναλάβουν την ευθύνη για την οργάνωση και διεξαγωγή των Αγώνων. Επιπλέον, οι αντίστοιχες εθνικές αθλητικές ομοσπονδίες καθεμίας από τις χώρες είναι υπεύθυνες για τις αντιπροσωπείες του αθλήματος της χώρας τους, που συμμετέχουν σε μια συγκεκριμένη Ολυμπιάδα. Οι αθλητικές οργανώσεις είναι υπεύθυνες για την τεχνική πλευρά των πραγματικών αθλητικών αγώνων. Τέλος, η OC είναι υπεύθυνη για το σχεδιασμό και την προετοιμασία όλων των σημαντικών λειτουργικών τις διαδικασίες των Αγώνων, όπως το μάρκετινγκ, τη διαχείριση του αθλητικού κέντρου, τα οικονομικά, τη στέγαση, την εστίαση, τις υπηρεσίες των μέσων ενημέρωσης κ.λπ. με συνεχή ενημέρωση της ΔΟΕ για όλες τις βασικές διαδικασίες. Το εγχειρίδιο προγραμματισμού της ΔΟΕ αναφέρει τα εξής: «Η Λειτουργία Σχεδιασμού & Συντονισμού παρακολουθεί και αναφέρει περιοδικά σχετικά με την πραγματική πρόοδο που επιτεύχθηκε κατά το «Master Schedule». Εκτός από αυτές τις δομές, οι διάφορες διοικητικές δομές της κυβέρνησης, είναι υπεύθυνες για τις επενδύσεις σε υποδομές και συγκροτούν τις δικές τους οργανωτικές ομάδες κατά την προετοιμασία των Αγώνων.

6.2 Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ολυμπιακό Κίνημα

Η UNCED Agenda 21 είναι ένα θεωρητικό και πρακτικό εργαλείο για την αντιμετώπιση του προβλήματος της βιώσιμης ανάπτυξης. Κάνει συγκεκριμένες προτάσεις στο πλαίσιο της Διακήρυξης του Ρίο, που εγκρίθηκε με συναίνεση, στις 14 Ιουνίου 1992 από 182 κυβερνήσεις στην ίδια Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Διάσκεψη Κορυφής της Γης). Το Ολυμπιακό Κίνημα, του οποίου ο στόχος, σύμφωνα με τον Ολυμπιακό Χάρτη, είναι «να συμβάλει στην

οικοδόμηση ενός ειρηνικού και καλύτερου κόσμου⁸⁰», συμφωνεί με την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε από την UNCED, και ορίζει τη δράση του, στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Λόγω της οικουμενικότητας του αθλητισμού, το Ολυμπιακό Κίνημα έχει τη δυνατότητα να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στη λήψη των μέτρων που ευνοούν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Για το λόγο αυτό, η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) αποφάσισε ότι το Ολυμπιακό Κίνημα θα πρέπει να έχει τη δική του ατζέντα 21. Η Ατζέντα 21 του Ολυμπιακού Κινήματος έχει ως στόχο να ενθαρρύνει τα μέλη του Κινήματος ώστε να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στη βιώσιμη ανάπτυξη του πλανήτη. Καθορίζει τις βασικές έννοιες και γενικές δράσεις που απαιτούνται για να εξασφαλιστεί ότι ο στόχος αυτός έχει επιτευχθεί. Προτείνει γενικές γραμμές οι οποίες θα πρέπει να διέπουν τη δραστηριότητα του Ολυμπιακού Κινήματος στους τομείς στους οποίους μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά. Προτείνει στα διοικητικά όργανα τους τομείς στους οποίους η βιώσιμη ανάπτυξη θα μπορούσε να ενσωματωθεί στις πολιτικές τους. Επισημαίνει, επίσης, τρόπους με τους οποίους τα άτομα μπορούν να δράσουν έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αθλητικές δραστηριότητές τους και ο τρόπος ζωής τους εν γένει, διαδραματίζουν ρόλο σε αυτή την βιώσιμη ανάπτυξη. Πρέπει να εφαρμόζεται σε ένα κλίμα σεβασμού των διαφορετικών κοινωνικών, οικονομικών, γεωγραφικών, κλιματικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών πλαισίων τα οποία είναι χαρακτηριστικά της ποικιλίας των μελών του Ολυμπιακού Κινήματος.

6.2.1 Πρόγραμμα Δράσης του Ολυμπιακού Κινήματος

Το Ολυμπιακό Κίνημα παρέχει ένα πρόγραμμα δράσης⁸¹ σχεδιασμένο για την κατάλληλη προετοιμασία και για τη δημιουργία των κατάλληλων κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών, για την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και την ενίσχυση του ρόλου των μεγάλων κοινωνικών ομάδων με βασικό προσανατολισμό τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το πρόγραμμα της δράσης είναι χτισμένο αρχικά στη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών. Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι εφικτή, μόνο εφόσον συνοδεύεται από την ικανοποίηση των πολιτιστικών και υλικών αναγκών⁸², που είναι απαραίτητες για αξιοπρεπή διαβίωση των ατόμων που

⁸⁰ Fundamental Principles of Olympism, https://stillmed.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf (πρόσβαση στις 20/09/2017).

⁸¹ IOC, Sustainability Through Sport (2012), Implementing the Olympic Movement's Agenda 21, IOC 2012 edition, σελ.22-24.

⁸² Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: historical and conceptual review. *Environmental impact assessment review*, 18(6), 493-520.

ζούν σε μια κοινωνία προκειμένου να διαδραματίσουν ένα θετικό ρόλο στην κοινωνία στην οποία ανήκουν. Με αυτή την αρχή η Ατζέντα 21 δίνει ιδιαίτερη προσοχή, στην τύχη των μειονοτήτων και των πλέον μειονεκτούντων μελών της κοινωνίας. Την κοινωνικο-οικονομική πτυχή της Ατζέντας 21, ενσαρκώνει ο σκοπός του Ολυμπισμού, όπως περιγράφεται στις θεμελιώδεις αρχές του Ολυμπιακού Χάρτη, που είναι η «θέση του αθλητισμού είναι στην υπηρεσία της αρμονικής ανάπτυξης του ανθρώπου, με σκοπό να ενθαρρύνει τη διατήρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας μέσα σε μια ειρηνική κοινωνία⁸³». Για την επίτευξη αυτού του στόχου, το Ολυμπιακό Κίνημα επικεντρώνει τις δραστηριότητές του σε αυτούς τους τομείς, στους οποίους η επιρροή και η καθολικότητα του, θα μπορέσει να διαδραματίσει αποτελεσματικό ρόλο. Στοχεύει να ενισχύσει τα σχέδια διεθνούς συνεργασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη, να συμβάλει στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, να ενθαρρύνει τις νέες καταναλωτικές συνήθειες, να διαδραματίσει ακόμα πιο ενεργό ρόλο στην ενθάρρυνση της προστασίας της υγείας, για την προώθηση αθλητικών υποδομών που είναι προσαρμοσμένες στις κοινωνικές ανάγκες και την περαιτέρω βελτίωση της ενσωμάτωσης των εννοιών, της ανάπτυξης και του περιβάλλοντος, σε αθλητικές πολιτικές. Οι προκλήσεις που παρουσιάζονται σε θέματα που αφορούν στο περιβάλλον και την ανάπτυξη, είναι δυνατό να αντιμετωπισθούν μόνο με τη δημιουργία μιας παγκόσμιας εταιρικής σχέσης που θα επιτρέψει να εξαλειφθούν οι διαφορές, προωθώντας κλίμα συνεργασίας και αλληλεγγύης. Η ΔΟΕ έχει αναπτύξει μια συνεργατική - συνεταιριστική πολιτική με τους διεθνείς οργανισμούς που είναι αρμόδιοι για την εφαρμογή των κανόνων που τίθενται για τη βιώσιμη ανάπτυξη⁸⁴. Το πρόγραμμα δράσης του ολυμπιακού Κινήματος στοχεύει στην αποτελεσματική και βιώσιμη διαχείριση των πόρων και λαμβάνει υπόψη αυτούς που εξαρτώνται από τους πόρους αυτούς, ώστε να διασφαλιστεί ότι μπορούν να ζουν με την αξιοπρέπεια που αναλογεί σε κάθε άτομο. Ενθαρρύνει την ενσωμάτωση των «αδύναμων» κοινωνικών ομάδων χωρίς αποκλεισμούς και προτρέπει, όλα τα άτομα και τις επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον αθλητισμό να υποστηρίζουν ανάλογα σχέδια δράσης. Το Ολυμπιακό Κίνημα έχει αποδειχθεί από την ιστορία του, ότι διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στην καταπολέμηση της φτώχειας και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, μέσω της συμμετοχής των ατόμων και ομάδων στον αθλητισμό. Οι αθλητικές οργανώσεις οφείλουν να ενθαρρύνουν την ενασχόληση με τον αθλητισμό

⁸³ Ολυμπιακός Χάρτης, Αρχή 2, Fundamental Principles of Olympism.

⁸⁴ SUSTAINABILITY THROUGH SPORT, *Implementing the Olympic Movement's Agenda 21*, IOC 2012 edition, σελ.22-24.

και την προώθηση αθλητικών δραστηριοτήτων από ομάδες ατόμων που αποκλείονται από αυτές για λόγους οικονομικούς, εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της κοινωνικής τάξης. Θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη προτεραιότητας των αθλητικών υποδομών και του εξοπλισμού στις περιθωριοποιημένες περιοχές. Το πρόγραμμα δράσης προβλέπει ότι τα μη βιώσιμα πρότυπα κατανάλωσης, επιβάλλουν σημαντικές επιβαρύνσεις στο περιβάλλον, ενώ οι αναπτυσσόμενες χώρες και οι «περιθωριοποιημένες» ομάδες δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τις βασικές ανάγκες τους, για τροφή, υγειονομική περίθαλψη, στέγαση και εκπαίδευση. Η προτροπή για δημιουργία πιο υπεύθυνης και κοινωνικής συνείδησης προτύπων κατανάλωσης, θα επιτρέψει τον περιορισμό των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων, την εξοικονόμηση στη χρήση των μη ανανεώσιμων πόρων και την ικανοποίηση των βασικών αναγκών των φτωχών. Ταυτόχρονα το σχέδιο προβλέπει εφαρμογή δράσεων για εξοικονόμηση ενέργειας και δαπάνες που συνδέονται με τον αθλητισμό και τη διοργάνωση σημαντικών αθλητικών εκδηλώσεων⁸⁵. Όλες οι οργανώσεις και τα άτομα που συνδέονται με το Ολυμπιακό Κίνημα έχουν θεσπίσει εθελοντικά προγράμματα για τη μείωση ή τον έλεγχο των δαπανών του Κινήματος και της κατανάλωσης ενέργειας, προσαρμοσμένες στις συγκεκριμένες οικονομικές και περιφερειακές συνθήκες. Το πρόγραμμα δράσης αναγνωρίζει ότι στις βιομηχανικές χώρες, οι ανθρωπίνι οικισμοί δημιουργούν μεγάλη πίεση στο περιβάλλον και στους φυσικούς πόρους, ενώ στις αναπτυσσόμενες χώρες αποτυγχάνουν να προσφέρουν πρόσβαση σε πρώτες ύλες και ενέργεια που είναι απαραίτητη για την οικονομική τους ανάπτυξη. Για αυτό το λόγο και συντασσόμενο πλήρως με την UNCED Agenda 21, δίδει μεγάλη σημασία στην προώθηση ενός βιώσιμου μοντέλου των ανθρωπίνων οικισμών, το οποίο έχει εφαρμογή σε αθλητικές εγκαταστάσεις και τη διοργάνωση σημαντικών αθλητικών εκδηλώσεων. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις πρέπει να κατασκευάζονται έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η αρμονική ένταξή τους στο τοπικό περιβάλλον και σύμφωνα με ανάλογο σχεδιασμό ορθολογικής χρήσης της γης. Οι αθλητικές υποδομές θα πρέπει να κατασκευάζονται από ανθεκτικά και ασφαλή υλικά με μέριμνα για την οικονομική χρήση των υδάτινων και ενεργειακών πόρων, καθώς και την αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων. Η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ο ενεργειακός εφοδιασμός θα αποτελεί επίσης προτεραιότητα. Κάθε κατασκευή ή μετατροπή τους, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις αρχές της προστασίας του περιβάλλοντος και σε κάθε περίπτωση θα εκτελείται μελέτη περιβαλλοντικών

⁸⁵ IOC Sustainability Strategy (2016): *The IOC's three spheres of responsibility and five focus areas*, σελ.31, <https://www.olympic.org/sustainability> , (πρόσβαση 20/09/2017).

επιπτώσεων. Στις μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις, η δημιουργία των κατοικιών για τους αθλητές και τα άλλα μέλη του αθλητικού κινήματος πρέπει να είναι σχεδιασμένες με τρόπο ώστε να δώσουν ώθηση στις τοπικές στρατηγικές στέγασης, χωρίς να λησμονούνται, τα φτωχότερα μέλη της κοινωνίας φιλοξενίας. Τα καταλύματα πρέπει να είναι κατάλληλα για υγιεινή ζωή και να διευκολύνουν την οικονομική χρήση των φυσικών πόρων. Κύριος στόχος της στρατηγικής του προγράμματος δράσης του Ολυμπιακού Κινήματος είναι η ενσωμάτωση της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης στις αθλητικές πολιτικές, στους κανόνες και τα συστήματα διαχείρισης που διέπουν τις δραστηριότητες του αθλητικού κόσμου, αλλά και τη διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων.

6.3 Παγκόσμια Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου και Αθλητικές Διοργανώσεις

Η FIFA πιστεύει ότι το ποδόσφαιρο είναι κάτι περισσότερο από ένα παιχνίδι. Μέσω της μοναδικής δύναμης, της διεισδυτικότητας σε όλες τις κοινωνικές ομάδες αλλά και της καθολικής επιρροής του, το ποδόσφαιρο μπορεί να φέρει τους ανθρώπους μαζί, να μεταμορφώσει τη ζωή και να εμπνεύσει ολόκληρες κοινότητες. Δημιουργεί ισχυρές ευκαιρίες για την εξάλειψη των φραγμών στην κοινωνική ανάπτυξη, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση σε θέματα υγείας. Αυτό αποδεικνύεται από τις εκατοντάδες κοινοτικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην παροχή κοινωνικών σχεδίων, μέσω του ποδοσφαίρου, ανά τον κόσμο. Για να αξιοποιήσει το τεράστιο δυναμικό του παιχνιδιού και να υποστηρίξει τα υπάρχοντα κοινοτικά προγράμματα που βασίζονται στο ποδόσφαιρο, η FIFA ξεκίνησε το 2005 την πρωτοβουλία το «Football for hope» (Ποδόσφαιρο για Ελπίδα) για να βοηθήσει στη βελτίωση της ζωής και των προοπτικών των νέων σε όλο τον κόσμο. Προσφέρει χρηματοδότηση, εξοπλισμό και εκπαίδευση σε οργανισμούς που εκτελούν τέτοια έργα και οργανώνει εκδηλώσεις για εμπειρογνώμονες και νέους ηγέτες, ώστε να μπορούν να συναντώνται, να ανταλλάσσουν ιδέες και να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο, ενώ μοιράζονται την εμπειρία τους στον τομέα αυτό. Από το 2005 έως το 2015, η υποστήριξη της FIFA μέσω του ποδοσφαίρου για την ελπίδα έχει ωφελήσει 450 προγράμματα που διοικούνται από 170 μη κυβερνητικές οργανώσεις σε 78 χώρες⁸⁶, εξυπηρετώντας εκατοντάδες κοινότητες και δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Η εκπαίδευση για το HIV / AIDS, η επίλυση των συγκρούσεων, η ισότητα

⁸⁶ Παγκόσμια Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου, FIFA <http://www.fifa.com/sustainability/football-for-hope.html> (πρόσβαση 08/11/2017).

των φύλων, η κοινωνική ένταξη των ατόμων με νοητική καθυστέρηση, η οικοδόμηση της ειρήνης, η ηγεσία των νέων και οι δεξιότητες ζωής είναι απλά μερικοί από τους πολλούς αναπτυξιακούς στόχους που επιδιώκονται. Η δέσμευση της FIFA να βοηθήσει τους νέους να βελτιώσουν τη ζωή τους και τις προοπτικές τους, καθώς και εκείνες των ανθρώπων γύρω τους, είναι διαρκής. Ως υπεύθυνος παγκόσμιος οργανισμός, η FIFA διασφαλίζει ότι υποστηρίζει και συνεργάζεται μόνο με κοινωνικά προγράμματα που είναι βιώσιμα, υπεύθυνα και πραγματικά ωφέλιμα για τις αντίστοιχες κοινότητες που εξυπηρετούν. Οι προσπάθειες τις βιώσιμης ανάπτυξης μέσω των αθλητικών διοργανώσεων σύμφωνα με τη στρατηγική βιωσιμότητας της παγκόσμιας ομοσπονδίας ποδοσφαίρου, καθοδηγούνται από τις αρχές της λογοδοσίας, της διαφάνειας, της ηθικής συμπεριφοράς και το σεβασμό για τους ενδιαφερόμενους, τα συμφέροντα, το κράτος δικαίου, τα διεθνή πρότυπα και με ανάλογο σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι προσπάθειες της FIFA, για τις διοργανώσεις, έχουν βασικό στόχο να αφήσουν μια θετική κληρονομιά στην φιλοξενούσα Χώρα. Η FIFA και η LOC (Local Official Committee-Επίσημες Τοπικές Ομοσπονδίες) στοχεύουν να συμμετάσχουν δίκαια με τρίτες χώρες, οργανώσεις και κοινωνικές ομάδες για την προώθηση κοινωνικά υπεύθυνης συμπεριφοράς μεταξύ των ενδιαφερομένων, στοχεύουν επίσης στην προστασία των καταναλωτών μέσω της εφαρμογής των αρχών της προστασίας των καταναλωτών και της εφαρμογής προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής που μειώνουν την περιβαλλοντική υποβάθμιση, συμπεριλαμβανομένης της υγείας και της ασφάλειας. Επιπρόσθετα καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια να εξασφαλίσουν δίκαιες εργασιακές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένων των δίκαιων αμοιβών και την δίκαιη και αξιοπρεπή απασχόληση σε ένα υγιές και ασφαλή χώρο εργασίας, όσον αφορά την προετοιμασία όσο και τη διεξαγωγή της διοργάνωσης. Εντός της επιρροής τους, εξασφαλίζουν το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα όπως και το αγαθό της κοινωνικής δικαιοσύνης. Η FIFA λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στις διοργανώσεις του Παγκοσμίου Κυπέλλου, εστιάζοντας σχετικά με τα απόβλητα, το νερό, την κατανάλωση ενέργειας, τις μεταφορές, το σύστημα προμηθειών και την αλλαγή του κλίματος και προωθεί με ανάλογες ενέργειες την ευαισθητοποίηση σχετικά με αυτά τα θέματα. Τέλος προωθεί την ευημερία στις πόλεις υποδοχής υποστηρίζοντας πρωτοβουλίες που

χρησιμοποιούν το ποδόσφαιρο για την ανάπτυξη την εκπαίδευση, την υγεία, την κοινωνική την ένταξη, την πολιτική ασφάλεια και την καταπολέμηση των διακρίσεων⁸⁷.

6.4 Ομοσπονδία Αγώνων της Κοινοπολιτείας και Διοργάνωση Αγώνων⁸⁸

Η Ομοσπονδία Αγώνων της Κοινοπολιτείας (CGF) είναι υπεύθυνη για την κατεύθυνση και τον έλεγχο των Αγώνων της Κοινοπολιτείας. Οι τρεις βασικές αξίες του κινήματος των Αγώνων της Κοινοπολιτείας είναι η ανθρωπότητα, η ισότητα και η κληρονομιά, οι οποίες υιοθετήθηκαν από την ομοσπονδία σύμφωνα με το Συνταγματικό Έγγραφο⁸⁹. Αυτές οι αξίες εμπνέουν και ενώνουν εκατομμύρια ανθρώπους και συμβολίζουν την ευρεία εντολή για τη διοργάνωση των Αγώνων στην Κοινοπολιτεία. Το 1928 ένας βασικός καναδός αθλητής, Μπόμπι Ρόμπινσον, είχε την ευθύνη της διοργάνωσης των πρώτων βρετανικών αυτοκρατορικών αγώνων, που κορυφώθηκαν με τους πρώτους αγώνες της Κοινοπολιτείας που διεξήχθησαν στο Χάμιλτον του Οντάριο του Καναδά το 1930. Αυτοί οι πρώτοι αγώνες είχαν συμμετοχή από 400 αθλητές, από 11 χώρες. Από τότε 18 Αγώνες της Κοινοπολιτείας έχουν πραγματοποιηθεί κάθε τέσσερα χρόνια, εκτός από την περίοδο του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου (1942 και 1946). Αρχικά οι Αγώνες ήταν γνωστοί ως «Βρετανική Αυτοκρατορία και Αγώνες Κοινοπολιτείας», μετέπειτα ως «Αγώνες της Βρετανικής Κοινοπολιτείας» και τέλος ως «Αγώνες της Κοινοπολιτείας» από το 1978. Αλλά περισσότερο από αυτό, ήταν πάντα γνωστοί ως «Φιλικόι Αγώνες». Σήμερα υπάρχουν 53 μέλη της Κοινοπολιτείας Εθνών και 71 ομάδες συμμετέχουν στους Αγώνες. Οι τέσσερις συστατικές χώρες του Ηνωμένου Βασιλείου - η Αγγλία, η Σκωτία, η Ουαλία και η Βόρεια Ιρλανδία - στέλνουν ξεχωριστές ομάδες στους Αγώνες της Κοινοπολιτείας και μεμονωμένες ομάδες αποστέλλονται επίσης από τις εξαρτήσεις του βρετανικού κορώνα - Guernsey, Jersey και Isle of Man - τα βρετανικά υπερπόντια εδάφη. Το εξωτερικό έδαφος της Αυστραλίας του νησιού Norfolk στέλνει επίσης τη δική του ομάδα, όπως και τα Νησιά Κουκ και το Νιούε, δύο μη κρατικά ελεύθερα νησιά συνδεδεμένα με τη Νέα Ζηλανδία. Οι Αγώνες έχουν εξελιχθεί και

⁸⁷ FIFA (2016), Sustainability strategy – planning and execution.

⁸⁸ Ομοσπονδία Αγώνων της Κοινοπολιτείας http://d2010.thecgf.com/commonwealth_games_movement (πρόσβαση 03/11/2017).

⁸⁹ Συνταγματικά έγγραφα της Ομοσπονδίας Αγώνων της Κοινοπολιτείας, (2006), <https://www.thecgf.com/about/constitution.pdf> (πρόσβαση 03/11/2017).

αλλάξει όλα αυτά τα χρόνια. Αρχικά συμμετείχαν αθλητές σε μεμονωμένα αθλήματα, μέχρι να παρουσιαστούν τα ομαδικά αθλήματα, από το 1998 και να συνεχίσουν να εμφανίζονται από τότε. Ένα ολοκληρωμένο αθλητικό πρόγραμμα για τους αθλητές με αναπηρία για πρώτη φορά εισήχθη το 2002 και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των Αγώνων⁹⁰. Από το 2004 οι Αγώνες Νέων της Κοινοπολιτείας οργανώνονται τακτικά για αθλητές ηλικίας 18 ετών. Σύμφωνα με το πρωτόκολλο 2 της σύμβασης Host City, σύμφωνα με το άρθρο 27 Γ του Συντάγματός της η Ομοσπονδία των CWG (Commonwealth Games) έχει αναθέσει την ευθύνη για την εκπλήρωση της σύμβασης στην OC των CWG του Δελχί 2010, εξουσιοδοτώντας τη να σχεδιάσει, να διαχειριστεί και να παραδώσει τους XIX Κοινοπολιτειακούς Αγώνες του 2010⁹¹. Η OC του Δελχί 2010, ιδρύθηκε στις 10 Φεβρουαρίου 2005, ως εγγεγραμμένη εταιρεία, βάσει του νόμου περί εγγραφής των εταιρειών του 1860 στην Ινδία. Είναι ένα μη κυβερνητικό μη κερδοσκοπικό αυτόνομο όργανο, που δεσμεύθηκε για την επιτυχή παράδοση των Αγώνων.

⁹⁰ Ομοσπονδία Αγώνων της Κοινοπολιτείας, <https://www.thecgf.com/games/intro.asp> (πρόσβαση 20/10/2017).

⁹¹ CGF 2010, Overview of XIX Commonwealth Games 2010 Delhi <http://d2010.thecgf.com/sites/default/files/publications/corporate/Overview%20booklet.pdf>, (πρόσβαση 02/11/2017)

Περίπτωση Ν. Αφρικής

7.1 Υπόβαθρο της Χώρας-Πόλης Φιλοξενίας

Η Νότια Αφρική είναι ιδιαίτερα γνωστή για την ειρηνική μετάβαση της από το απαρτχάιντ σε μια δημοκρατική κυβέρνηση το 1994, με τη διεξαγωγή των πρώτων ελεύθερων εκλογών στις οποίες νικητής με συντριπτικό ποσοστό ήταν ο Νέλσον Μαντέλα, που σε ηλικία 76 ετών έγινε ο πρώτος έγχρωμος πρόεδρος στην ιστορία της Νοτίου Αφρικής⁹². Η χώρα έχει πληθυσμό πάνω από 49 εκατομμύρια που έχουν φυλετικές διαφορές. Η δομή της κυβέρνησης είναι ομοσπονδιακή, με τρία πεδία πολιτικής εξουσίας: το εθνικό, το επαρχιακό και το τοπικό. Από τις αρχές της δεκαετίας του '90 η οικονομία της χώρας έχει σταθερή αναπτυξιακή πορεία, κατά μέσο όρο πάνω από 3%. Ωστόσο, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης το 2008, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ μειώθηκε δραστικά το 2009 σε -1,8%. Το επίσημο ποσοστό ανεργίας στη χώρα μειώνεται σταθερά από 37% το 2003 σε 23% το 2011. Η φτώχεια και η ανισότητα επικρατεί στη Νότια Αφρική, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην παροχή υπηρεσιών και την δημοκρατική μετάβαση, από το 1994. Σχεδόν οι μισοί κάτοικοι (το 47% περίπου) της Νότιας Αφρικής εξακολουθούν να ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Στο θέμα της ενεργειακής παραγωγής η Νότια Αφρική έχει δυναμικότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της τάξης των 40.000 MW, με το 96% της ικανότητας παραγωγής, να προέρχεται από σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής με καύση άνθρακα και το υπόλοιπο από την πυρηνική και υδροηλεκτρική. Ως αποτέλεσμα του τρόπου με τον οποίο παράγεται ηλεκτρική ενέργεια, η Νότια Αφρική κατέχει το υψηλότερο ποσοστό εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ανά κάτοικο στην Αφρική. Λόγω της πολύ φθηνής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον άνθρακα, η χώρα έχει μια οικονομία υψηλής ενεργειακής έντασης. Η ανάγκη για πιο αποδοτική χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας προκειμένου να μειωθεί το υψηλό εθνικό αποτύπωμα άνθρακα, είναι επιτακτική. Το 64% του πληθυσμού της Νότιας Αφρικής

⁹² Νέλσον Μαντέλα: Ο ηγέτης που νίκησε το ρατσισμό και άλλαξε τη Νότια Αφρική, <http://newpost.gr/politiki/301394/nelson-mantela-o-hgeths-poy-nikhse-to-ratsismo-kai-allakse-th-notia-afrikh> (πρόσβαση 11/11/2017).

ζουν σε αστικές περιοχές. Οι πόλεις της Νότιας Αφρικής εξακολουθούν να φέρουν την κληρονομιά του σχεδιασμού της εποχής του απαρτχάιντ, με δήμους χαμηλού εισοδήματος, που συνήθως βρίσκονται στις παρυφές των πόλεων, ενώ υφίσταται περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και ελάχιστες δυνατότητες μετάβασης από τους οικισμούς, στους χώρους απασχόλησης. Η Νότια Αφρική είναι μια ξηρή χώρα με βροχοπτώσεις κάτω από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Το ύψος των βροχοπτώσεων είναι μεταβαλλόμενο ως προς την κατανομή του, εντός της επικράτειας. Εκτιμάται ότι το 83% των νοικοκυριών στη Νότια Αφρική έχουν επί του παρόντος πρόσβαση σε δίκτυο παροχής νερού. Το Κέιπ Τάουν παρότι δεν φιλοξένησε τον τελικό του Παγκοσμίου Κυπέλλου, ήταν μια από τις βασικές πόλεις της διοργάνωσης, κυρίως από πλευράς αριθμού επισκεπτών κατά τη διάρκειά της. Η πόλη του Κέιπ Τάουν (CoCT) είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της χώρας μετά το Γιοχάνεσμπουργκ. Ο σημερινός πληθυσμός εκτιμάται σε 3,7 εκατομμύρια ανθρώπους, με ρυθμό αύξησης 3% ετησίως. Η πόλη φιλοξένησε οκτώ παιχνίδια, συμπεριλαμβανομένων ενός προημιτελικού και ημιτελικού, με μέσο όρο θεατών 63.000 οπαδούς, σε κάθε παιχνίδι. Το γήπεδο που κατασκευάστηκε με κόστος 581 εκατομμύρια δολάρια για τις ανάγκες του Παγκοσμίου Κυπέλλου έχει χωρητικότητα 68.000 θέσεων, ενώ σημαντικές δαπάνες πραγματοποιήθηκαν για τα μέσα μαζικής μεταφοράς, αναβαθμίσεις των βασικών υποδομών αλλά και εξωραϊσμού της πόλης. Η πόλη του Κέιπ Τάουν παράγει μικρό ποσοστό, σε σχέση με την κατανάλωση της ηλεκτρικής ενέργειας. Το μόνο αιολικό πάρκο στη Νότια Αφρική βρίσκεται κοντά στο Κέιπ Τάουν και έχει δυναμικότητα παραγωγής 5.2MW. Οι προτεραιότητες στον τομέα τις ενέργειας για την πόλη εστιάζουν, στην εξάλειψη της ενεργειακής ανεπάρκειας, τη διευκόλυνση πρόσβασης στην ενέργεια από τους φτωχούς με χαμηλό κόστος, την εφαρμογή της ενεργειακής απόδοσης, ιδίως στον οικιακό και εμπορικό τομέα και την προώθηση πρακτικών μετάβασης από ιδιωτικά, σε δημόσια μέσα μεταφοράς. Υπάρχουν περίπου 904.000 νοικοκυριά στο Κέιπ Τάουν, από τα οποία 150.000 έχουν χαρακτηριστεί ως παράνομες κατοικίες. Περίπου 250.000 νοικοκυριά βρίσκονται υπό τη μορφή παράγκας σε συνθήκες συνωστισμού στα προάστια. Αυτό ισοδυναμεί με συνολικό έλλειμμα στέγασης σε 400.000 κατοικίες.

7.2 Αναπτυξιακές Προκλήσεις

Η χώρα έχει επίσημο ποσοστό ανεργίας 25,3%⁹³ (η ανεπίσημη ανέρχεται σε ποσοστό 40%) και ένα εκατομμύριο θέσεις εργασίας έχουν χαθεί σε ένα χρόνο. Με συνολικά 13.811.663 νοικοκυριά στη Νότιο Αφρική, αυτός αριθμός νοικοκυριών που έχουν ταξινομηθεί ως φτωχές, χρησιμοποιώντας μια χαμηλή μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού, είναι 9.510. 845⁹⁴. Λαμβάνοντας υπόψη τα υψηλά επίπεδα της ανεργίας και των ανθρώπων που ζουν σε συνθήκες φτώχειας στη Νότια Αφρική, η οικονομική ανάπτυξη, η δημιουργία θέσεων εργασίας και η μείωση της φτώχειας, μεταξύ άλλων, αποτελούν τις βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες. Συναφώς η πόλη του Κέιπ Τάουν θέτει τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την οικονομική ανάπτυξη και τη μείωση της φτώχειας ως τις προτεραιότητές της στην αναπτυξιακή ατζέντα της. Οι προτεραιότητες της βιώσιμης ανάπτυξης που επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από το Παγκόσμιο Κύπελλο είναι οι εξής:

- Οικονομική ανάπτυξη με ανάλογη τόνωση της οικονομίας, της διεθνούς προοπτικής, την ανάπτυξη της «μικρής» επιχειρηματικότητας, εκμετάλλευση των τοπικών επιχειρηματικών ευκαιριών.
- Δημιουργία θέσεων εργασίας και ανάπτυξη των δεξιοτήτων με άμεση μεγιστοποίηση της απασχόλησης στα κατασκευαστικά έργα του Παγκοσμίου Κυπέλλου, επιπρόσθετη κατάρτιση των υφιστάμενων δεξιοτήτων κατά τη διάρκεια της απασχόλησης, κινητικότητα των φτωχών να συμμετάσχουν στην οικονομία.
- Η ανάπτυξη των υποδομών κυρίως σε υποδομές των μεταφορών, σε στάδια, στην τεχνολογία της πληροφορίας και την ανάπτυξη των επικοινωνιών.
- Η βιώσιμη χρήση των πόρων και ανάπτυξη με ορθολογική χρήση του νερού, μείωση και ανακύκλωση των αποβλήτων, κατασκευές κτιρίων με προτεραιότητα την περιβαλλοντική ενσωμάτωση και υιοθέτηση τεχνικών για τη μικρότερη δυνατή περιβαλλοντική επιβάρυνση και την ανάπτυξη της απόδοσης των δημόσιων μεταφορών (μέσα μαζικής μεταφοράς).
- Η Κλιματική αλλαγή με γνώμονα την ενεργειακή απόδοση, τον μετριασμό των εκπομπών του άνθρακα και την αντιστάθμιση, την προώθηση χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς, την πράσινη ανάπτυξη και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

⁹³ Statistics South Africa (2010), Quarterly Labour Force Survey, Quarter 2, 27 July 2010, σελ. iv.

⁹⁴ Statistics South Africa, (2010), Selected Development Indicators: Statistical Release P0318.2, 6 May 2010.

Επιπρόσθετα η Νότια Αφρική έχει κατοχυρώσει τις αρχές της διαφάνειας, της πρόσβασης στην πληροφορία, το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της λογοδοσίας στη δημοκρατία, μέσω του συντάγματος της.

7.3 Στοιχεία της Διοργάνωσης

Η FIFA ανακοίνωσε στις 15 Μαΐου 2004, ότι η Νότια Αφρική θα φιλοξενήσει το 2010 το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου. Η εκδήλωση έλαβε χώρα μεταξύ Ιουνίου και Ιουλίου του 2010, σε εννέα πόλεις υποδοχής. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Νότια Αφρική, ήταν η πρώτη αφρικανική χώρα που θα φιλοξενούσε τη συγκεκριμένη διοργάνωση. Οι 64 αγώνες διεξήχθησαν σε δέκα στάδια, σε διάφορες πόλεις υποδοχής, πέντε εκ των οποίων είχαν νεόδμητες κατασκευές ενώ για τα άλλα πέντε απαιτήθηκε η ανακατασκευή τους για χρήση στη διοργάνωση. Η χωρητικότητα κυμαινόταν μεταξύ 40.000 και 95.000 θεατές. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Τουρισμού περίπου 406.000⁹⁵ ξένοι τουρίστες έφτασαν στη Νότια Αφρική, με σκοπό να παρακολουθήσουν το τουρνουά. Η FIFA εκτιμά ότι 3,1 εκατομμύρια άνθρωποι παρακολούθησαν τα 64 παιχνίδια γεγονός που κατατάσσει τη διοργάνωση, ως η τρίτη υψηλότερη σε συνολική συμμετοχή, μετά από τις ΗΠΑ το 1994 και τη Γερμανία το 2006. Ο αριθμός αυτός δεν περιλαμβάνει τα εκατομμύρια τηλεθεατών που παρακολούθησαν αγώνες του Παγκοσμίου Κυπέλλου εκτός γηπέδων σε οργανωμένους χώρους υπό μορφή γιορτής αλλά και άλλους δημόσιους με υποδομή προβολής. Η τουριστική δαπάνη της εκδήλωσης ήταν εκτιμάται ότι ενίσχυσε την οικονομία κατά 475 εκατομμύρια δολάρια. Τα βασικά στοιχεία για το 2010 FIFA World Cup, παρατίθενται παρακάτω:

• Αριθμός επισκεπτών από το εξωτερικό:	409.554
• Σύνολο δαπανών ⁹⁶ :	7,088 δις.δολ.
• Εθνική απώλεια κεφαλαίων:	6,579 δις.δολ.
• Αρχικός Προϋπολογισμός:	343 εκατ.δολ.
• Κέρδος FIFA:	631 εκατ.δολ.
• Δαπάνη Cape Town:	348 εκατ.δολ.
• Εθνικό αποτύπωμα ⁹⁷ :	2.753.250 τον. CO2

⁹⁵ Econ Pöyry (2009), *Feasibility Study for a Carbon Neutral 2010 FIFA World Cup in South Africa*, Department of Environmental Affairs and Tourism and the Norwegian Government, σελ.22.

⁹⁶ South African Ministry of Finance (2010).

- Επιτευχθείσα μείωση⁹⁸: 88%
- Αποτύπωμα Πόλης: 335.472 τον. CO2
- Μείωση εκπομπών από την Πόλη: 95%

7.4 Επιχειρηματικό μοντέλο-Κατανομή Πόρων

Ο πρωταρχικός στόχος τόσο της FIFA όσο και της χώρας υποδοχής είναι η διεξαγωγή μιας επιτυχημένης διοργάνωσης και η παροχή των βέλτιστων συνθηκών για τους αγωνιζόμενους και τους θεατές. Ωστόσο, σε υψηλότερο επίπεδο, οι στόχοι της χώρας υποδοχής και αυτοί της FIFA δεν είναι εντελώς συνώνυμες και κατά συνέπεια τα επιχειρηματικά μοντέλα για τη FIFA και τη χώρα υποδοχής διαφέρουν σημαντικά όπως φαίνεται στον πίνακα 1.

FIFA OBJECTIVES	SOUTH AFRICAN LEGACY OBJECTIVES
A world-class event	Economic benefits
All infrastructure necessary to support the event in place	Strengthen South African and African image
Financially profitable	Social benefits (including jobs)
	Football development

*Πίνακας 1, Στόχοι FIFA-Ν.Αφρικής για τη Διοργάνωση
Πηγή: Prof Camilla Swart, University of the Western Cape, Wolpe Trust lecture, 2010*

Το Παγκόσμιο Κύπελλο είναι η μεγαλύτερη εκδήλωση της FIFA, και, αποτελεί την καρδιά του επιχειρηματικού της μοντέλου. Η FIFA πρέπει να παράγει άμεσο όφελος καταβάλλει τις τρέχουσες δαπάνες και να στηριχτεί κατά την περίοδο έως το επόμενο Παγκόσμιο Κύπελλο, συμπεριλαμβανομένης της συσσώρευσης των αποθεματικών και των εξόδων που συνεπάγεται η προετοιμασία της επόμενης εκδήλωσης. Με αυτή την έννοια είναι κάτι περισσότερο από ένα παραδοσιακό επιχειρηματικό μοντέλο. Η χώρα υποδοχής όμως δεν συνδέει την επιτυχία της διοργάνωσης αποκλειστικά στις άμεσες οικονομικές αποδόσεις, αλλά βασίζεται σε λιγότερο μετρήσιμα οφέλη, κάποια από τα οποία δεν φαίνονται άμεσα αλλά έχουν μακροπρόθεσμο αντίκτυπο. Τα οικονομικά αποτελέσματα της FIFA για την περίοδο του Παγκοσμίου Κυπέλλου ήταν πολύ θετικά και της επέτρεψε να αυξήσει τα αποθεματικά της, με τα έσοδα να υπερβαίνουν τις δαπάνες κατά περίπου 18%(βλ. πίνακα 2).

⁹⁷ Econ Pöyry (2009), *Feasibility Study for a Carbon Neutral 2010 FIFA World Cup in South Africa*, Department of Environmental Affairs and Tourism and the Norwegian Government, σελ.42.

⁹⁸ Αγορά δικαιωμάτων εκπομπών από την Eskom, Εθνική εταιρεία παροχής Ηλεκτρικής ενέργειας.

Expenditure	USD 3,558 million
Income	USD 4,189 million
Profit	USD 631 million

Πίνακας 2, Οικονομική Κατάσταση FIFA 2010. Πηγή: Fifa financial report 2010.

Η βασική πηγή εσόδων της FIFA είναι από την παραχώρηση τηλεοπτικών και διαφημιστικών δικαιωμάτων, με τη διοργάνωση να φέρνει το 83% του συνολικού εισοδήματος. Οι μεγάλες δαπάνες της Ομοσπονδίας προκύπτουν κατά τη διεξαγωγή (36% των συνολικών δαπανών) και γενικές δαπάνες λειτουργίας (20%). Το επιχειρηματικό μοντέλο της FIFA τήρησε μια συγκεκριμένη προσέγγιση για την εκδήλωση, με τάση διατήρησης μια ισχυρής έμφασης στην κατασκευή σταδίων για μεγαλύτερη τηλεοπτική προβολή του γεγονότος, με ανάλογη ιεράρχηση των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών ως χορηγών και ταυτόχρονη μειωμένη έμφαση στη συμμετοχή των τοπικών επιχειρήσεων. Οι κυριότερες δαπάνες, ήταν για νέα έργα ανάπτυξης υποδομής των μεταφορών (39%) και για κατασκευή σταδίων ή αναβάθμιση υφιστάμενων (35%). Ο άμεσος οικονομικός αντίκτυπος για την εθνική κυβέρνηση ήταν ασήμαντος, με αποτέλεσμα μια τεράστια οικονομική ζημία της τάξης των 6,6 δισ δολαρίων (περίπου 5% του ετήσιου εθνικού προϋπολογισμού). Όπως και με τη χώρα υποδοχής σε εθνικό επίπεδο κυβέρνησης, οι διοργανώτριες πόλεις δεν είχαν καμία συμμετοχή στα άμεσα έσοδα από την εκδήλωση, εκτός από τη λήψη ενός μικρού ποσοστού των τοπικών εισπράξεων των εισιτηρίων (περίπου 10%). Παρότι η διοργάνωση υποστηρίχθηκε οικονομικά από τις κρατικές επιχορηγήσεις στο συνολικό απολογισμό παρέμεινε μια απώλεια για τα ταμεία της πόλης. Οι δαπάνες για υποδομές της διοργανώτριας πόλης παρουσιάζονται στον πίνακα 3.

EXPENDITURE (millions)			INCOME (millions)	
Item	Amount	% Total	Item	Amount
Stadium	USD 580	35%	Ticket Sales	USD 4.9
Access to stadium	USD 39	2%		
Green point common	USD 76	5%		
Inner city transport	USD 5.5	0%		
CBD infrastructure	USD 78	5%		
Roads, sport facilities	USD 68	4%		
Major roads	USD 239	15%		
Public transport	USD 549	34%		
TOTALS	USD 1,634.5	100%		USD 4.9
			Balance:	USD -1,629.6

Πίνακας 3. Δαπάνες Κεμπ Τάουν για Υποδομές, Πηγή: Green Goal- Host city Cape Town- Legacy report http://www.kas.de/wf/doc/kas_23429-1522-1-30.pdf?110719131631

Από το σύνολο των δαπανών ύψους 1,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων η πόλη συνεισέφερε 348 εκατομμύρια δολάρια απευθείας από τα ταμεία της, ή περίπου το 13% του συνολικού ετήσιου προϋπολογισμού της, που ανέρχεται στα 2,64 δισεκατομμύρια δολάρια. Στον τομέα των σταδίων τα οποία αντιπροσωπεύουν μια σημαντική αναβάθμιση σε σύγκριση με τις προηγούμενες εγκαταστάσεις και είναι νέων προδιαγραφών, αποτελούν ένα οικονομικό βάρος για τις πόλεις, οι οποίες έχουν και τη διαρκή ευθύνη για τα έξοδα λειτουργίας και συντήρησης τους. Αυτό θα έπρεπε να ήταν αναμενόμενο, καθώς και προηγούμενες διοργανώσεις καταδεικνύουν ότι η κατασκευή ή ανακαίνιση σταδίων, σπάνια παρέχει απόδοση, ανάλογη των επενδύσεων και μόνο όταν συνοδεύεται από αντίστοιχο επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισης χρήσης, μετά το πέρας της αθλητικής διοργάνωσης. Οι εκτιμήσεις της ετήσιας οικονομικής επιβάρυνσης συντήρησης-λειτουργίας, του σταδίου του Κέιπ Τάουν είναι μεταξύ 0,7- 1,5 εκατομμύρια δολάρια σε USD ανά έτος.

7.5 Διακυβέρνηση του συμβάντος⁹⁹

Η FIFA διατηρεί ισχυρό έλεγχο σε όλες τις πτυχές του Παγκοσμίου Κυπέλλου ενώ η εθνική οργάνωση ποδοσφαίρου υπόκειται στην εποπτεία και τον έλεγχο της FIFA, η οποία έχει τον τελευταίο λόγο σε όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με το FIFA World Cup 2010. Οι αποφάσεις της FIFA είναι τελικές. Η FIFA έχει μεγάλη εμπειρία στη διαχείριση επιτυχημένων εκδηλώσεων και καθορίζει τον τρόπο και τις λεπτομέρειες. Αυτό πιθανότατα να είναι απαραίτητο για να παρέχει το επίπεδο ασφάλειας στην ποιότητα της διοργάνωσης, που απαιτείται από τις εταιρικές συμφωνίες, αλλά κυρίως από την απαίτηση για ένα «καλό» τηλεοπτικό προϊόν, συνάμα με τις χρηματοπιστωτικές συμφωνίες που συνάπτει σε ανάλογες διοργανώσεις. Είναι βέβαιο, ότι από τη στιγμή που μια χώρα υποβάλλει υποψηφιότητα για να φιλοξενήσει τη διοργάνωση, της ζητείται να δεσμευτεί σε μια σειρά από προϋποθέσεις της FIFA, προκειμένου να είναι επιλέξιμη για αξιολόγηση του φακέλου. Ως εκ τούτου, ο ρόλος της χώρας υποδοχής σε κάθε σημαντική διαδικασία λήψης αποφάσεων, είναι σχετικά μικρός. Αυτή η ανισορροπία της εξουσίας, έχει τη δυνατότητα να επιδρά στις ανάγκες της χώρας που δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψη και οι οποίες λόγω των υφιστάμενων παραγόντων υπανάπτυξης,

⁹⁹ Segaert, B., Theeboom, M., Timmerman, C., & Vanreusel, B. (Eds.). (2012). *Sports Governance, Development and Corporate Responsibility*. Routledge, σελ 142-145.

είναι αναπόφευκτα πέρα από τη διοργάνωση σε μια αναπτυσσόμενη χώρα. Οι 17 εγγυήσεις¹⁰⁰ από την κυβέρνηση στη FIFA, παρέχουν μια ενδιαφέρουσα προοπτική για τη σχέση μεταξύ των δύο μερών. Περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, διαδικασίες-θεωρήσεις αδειών, θέματα μετανάστευσης, έλεγχο σε διαδικασίες - δικαιώματα εργασίας και εξαιρέσεις, φορολογικές απαλλαγές, διοικητικές δομές και υποστήριξη για τη διοργάνωση, ασφάλεια αγωνιζομένων και θεατών, προστασία πνευματικών δικαιωμάτων, τηλεπικοινωνίες και τεχνολογία της πληροφορίας καθώς και όλα τα νομικά θέματα που άπτονται της διοργάνωσης. Οι δεσμεύσεις της φιλοξενούσας χώρας συνοδεύονται από μια κυβερνητική διακήρυξη, η οποία πρέπει να εκδίδεται από τον επικεφαλής της ανώτατης εθνικής εκτελεστικής κυβερνητικής αρχής. Ως μέρος της κυβερνητικής δήλωσης, κάθε εμπλεκόμενη κυβέρνηση καλείται να εκφράσει την δέσμευσή της για σεβασμό και προστασία στα ανθρώπινα δικαιώματα, τα εργατικά δικαιώματα, να περιλαμβάνει κυβερνητικές εγγυήσεις με ιδιαίτερη προσοχή στην παροχή ασφάλειας, στα δικαιώματα των παιδιών, την ισότητα των φύλων, την ελευθερία έκφρασης και την προστασία όλων των ατόμων, από όλες τις μορφές διακρίσεων . Κάθε ένας από τους εμπλεκόμενους στην Κυβέρνηση καλείται να εκφράσει τη δέσμευσή του να διερευνά, να τιμωρεί και να αποκαθιστά τυχόν παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μερικές από τις εγγυήσεις που απαίτησε η Παγκόσμια ομοσπονδία πέρασαν ως νόμοι από το Κοινοβούλιο της Νότιας Αφρικής για την εφαρμογή τους, ενώ πολλές από τις εγγυήσεις επρόκειτο να εφαρμοστούν από τις πόλεις υποδοχής και όχι την εθνική κυβέρνηση. Οι συμφωνίες με τη διοργανώτρια πόλη αποτέλεσαν αντικείμενο συμφωνιών εμπιστευτικότητας και ως εκ τούτου τα στοιχεία δεν ήταν διαθέσιμα για δημόσιο έλεγχο. Οι συμφωνίες με τη διοργανώτρια πόλη είχαν τη μορφή "Πάρτε το ή αφήστε το" ως βάση, αλλά υπήρχαν και ορισμένες περιοχές που άφησαν περιθώρια στη διακριτική ευχέρεια της πόλης, για εφαρμογή (κυρίως σε ασήμαντα θέματα που αφορούσαν στην προβολή του γεγονότος, όπως η ανάρτηση πανό κτλ).

¹⁰⁰ Overview of Government Guarantees and the Government Declaration. <https://resources.fifa.com> (πρόσβαση 14/11/2017).

7.6 Επιπτώσεις

7.6.1 Περιβαλλοντικές

Η συμφωνία για τη διοργανώτρια πόλη περιλαμβάνει μια δέσμευση για την βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Η Ενότητα 6.7 της συμφωνίας για το Παγκόσμιο Κύπελλο Ποδοσφαίρου του 2010, ορίζει: *«Η πόλη υποδοχής αναλαμβάνει την υποχρέωση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις και τις δραστηριότητές της, στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας, κατά τρόπο που να αγκαλιάζει την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης που να συμμορφώνεται με την ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία και ενεργεί για την προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος ενώ ειδικότερα, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνει τις ανησυχίες για χρήση των σταδίων και των άλλων εγκαταστάσεων και υποδομών»*. Στην πράξη, πολλές πόλεις υποδοχής δεν έχουν τους πόρους προκειμένου να επιτύχουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα ή ανάλογες πτυχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι δυνατότητές τους περιορίστηκαν στην παροχή της βασικής υποδομής και εφοδιασμού, για να φιλοξενηθεί το Παγκόσμιο Κύπελλο. Με το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής και με δεδομένη την υπερθέρμανση του πλανήτη, πολλοί θεώρησαν ότι η ανταπόκριση για περιβαλλοντικά ζητήματα, ήταν ιδιαίτερα ανεπαρκής, καθώς και η FIFA και η εθνική κυβέρνηση θα έπρεπε να είχαν καλύτερα αποτελέσματα. Στην πραγματικότητα, οι τοπικές πολιτικές αρχές κατά περίπτωση έμειναν προσηλωμένες στους περιβαλλοντικούς στόχους και μερικές πόλεις πήραν το θέμα πολύ πιο σοβαρά, τηρώντας αυστηρή στάση εφαρμογής των προγραμμάτων, για το πρασίνισμα της διοργάνωσης και την ανάλογη κληρονομιά που αφήνει. Τόσο το Κέιπ Τάουν όσο και το Ντέρμπαν ήταν οι ηγέτες σε αυτόν τον τομέα. Ωστόσο, ο στόχος μιας διοργάνωσης με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα, με ισχυρά μέτρα μετριασμού και σαφές αντισταθμιστικό πρόγραμμα, δεν υλοποιήθηκε ποτέ. Το αποτύπωμα άνθρακα της εκδήλωσης σε εθνικό επίπεδο (εκτιμήσεις πριν το γεγονός) δίνεται παρακάτω. Το εθνικό ποσοστό των 896.661(βλ. πίνακα 4) τον. CO₂ είναι πολύ υψηλότερο από την εκτίμηση για την διοργάνωση που προηγήθηκε, το FIFA World Cup 2006 της Γερμανίας, με εκπομπές της τάξης των 100.000 τον. CO₂ περίπου (εκπομπές χαμηλές λόγω του ότι, τα εσωτερικά συστήματα μέσω μαζικής μεταφοράς της Γερμανίας ήταν προηγμένης τεχνολογίας και με μικρότερο ποσοστό εκπομπών άνθρακα). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εκπομπές από τα διεθνή ταξίδια,

λόγω της απόστασης της Ν. Αφρικής από τις λοιπές Ηπείρους για τη μετακίνηση των φιλάθλων, ήταν σημαντικά αυξημένες, όπως φαίνεται και στον πίνακα 4 και αποτελούν την πλειοψηφία των εκπομπών:

Component	Emissions (tCO ₂ e)	Share (%)
International transport	1,856,589	67.4
Inter-city transport	484,961	17.6
Intra-city transport	39,577	1.4
Stadia constructions and materials	15,359	0.6
Stadia and precinct energy use	16,637	0.5
Energy use in accommodation	340,128	12.4
Total excluding international transport	896,661	
Total including international transport	2,753,250	100

*Πίνακας 4, Εκτίμηση εκπομπών CO₂, Fifa 2010,
Πηγή: Feasibility Study for a Carbon Neutral
2010 FIFA World Cup in South Africa, Econ Pöyry2009,
Department of Environmental Affairs and Tourism and the Norwegian Government*

Παρά το γεγονός ότι το αποτύπωμα άνθρακα το 2010 από το FIFA World Cup ήταν τεράστιο, δεν θεωρήθηκε ως προτεραιότητα από τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη. Από την άλλη πλευρά η Eskom¹⁰¹, για να αντισταθμίσει ένα μεγάλο ποσοστό των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από το Παγκόσμιο Κύπελλο, αγόρασε αρκετά πράσινα πιστοποιητικά ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένου και ενός μεγάλου μέρους των διεθνών εκπομπών που προκλήθηκαν από τα ταξίδια προς τον προορισμό της διοργάνωσης. Για να αντισταθμίσει το συνολικό εκτιμώμενο αποτύπωμα άνθρακα, των 2.753,250 τον. CO₂, η Eskom αγόρασε 2,418.71 GWh πράσινων πιστοποιητικών ηλεκτρικής ενέργειας, που ισοδυναμεί με περίπου 2.410,129 τον. CO₂, ή 88% των συνολικών εκπομπών. Παρά το γεγονός ότι μπορεί η ενέργεια μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση και κατά πόσο υφίσταται μείωση στις συνολικές εκπομπές άνθρακα, το γεγονός ότι αναλήφθηκε η ευθύνη μέρους των εκπομπών από τα διεθνή ταξίδια θεωρήθηκε εντυπωσιακό, γεγονός συγκρινόμενο και με την προγενέστερη διοργάνωση της Γερμανίας, η οποία αγνόησε πλήρως τις διεθνείς εκπομπές από ταξίδια στο FIFA World Cup 2006. Το πράσινο πρόγραμμα του Κέιπ Τάουν ήταν μια από τις πρώτες πρωτοβουλίες στη χώρα, με στόχο τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και την προώθηση της βιωσιμότητας του

¹⁰¹ Η Eskom παράγει περίπου το 95% της ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιείται στη Νότια Αφρική και περίπου το 45% της ηλεκτρικής ενέργειας που χρησιμοποιείται στην Αφρική. [http://www.eskom.co.za/OurCompany/CompanyInformation/Pages/Company Information.aspx](http://www.eskom.co.za/OurCompany/CompanyInformation/Pages/Company%20Information.aspx) ,(πρόσβαση 01/12/2017).

FIFA World Cup 2010. Η πόλη ήταν μεταξύ εκείνων που προέτρεψαν για τήρηση της συνέπειας στη γραμμή ελέγχου των εκπομπών και προχώρησε σε ένα πρόγραμμα το οποίο υιοθέτησε και η εθνική κυβέρνηση συνολικά για τη διοργάνωση. Ο στόχος του πράσινου προγράμματος του Κέιπ Τάουν κάλυψε περίπου 50 διαφορετικά έργα, στους ακόλουθους τομείς:

- Ορθολογική χρήση ενέργειας και κλιματική αλλαγή: Ελαχιστοποίηση του αποτυπώματος άνθρακα της διοργάνωσης.
- Διατήρηση του νερού: Ελαχιστοποίηση της χρήσης του πόσιμου νερού και προώθηση της διατήρησης των υδάτινων πόρων.
- Ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων: Μείωση, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των αποβλήτων.
- Μεταφορές, κινητικότητα και πρόσβαση: Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και των καθολικά προσβάσιμων μεταφορών, με ταυτόχρονη ελαχιστοποίηση της ρύπανσης του αέρα.
- Τοπίο και βιοποικιλότητα: Προώθηση του εξωραϊσμού του αστικού τοπίου και ενίσχυση των μέτρων διατήρησης της βιοποικιλότητας.
- Πράσινη ανάπτυξη και βιώσιμος τρόπος ζωής: Προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, του βιώσιμου τρόπου ζωής και αποτελεσματικές πρακτικές χρήσης κτιρίων.
- Κοινοποίηση του πράσινου στόχου στους συμμετέχοντες(κατοίκους και επισκέπτες).
- Παρακολούθηση, μέτρηση και υποβολή εκθέσεων: Παρακολούθηση, μέτρηση και υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο εφαρμογής του πράσινου στόχου.

Το Κεϊπ Ταουν συνέβαλε 1,3 εκατομμύρια για την υλοποίηση των έργων πράσινου στόχου και επιπλέον 1,1 εκατομμύρια δολάρια δόθηκαν από την εθνική κυβέρνηση. Στον πίνακα 5 φαίνονται οι δείκτες επιτυχίας του πράσινου προγράμματος της πόλης.

SECTOR		INDICATOR	SUCCESS	COMMENT
Waste	Overall % recycled	58%	Successful	Well exceeded target of 20% reduction in waste to landfill
Accommodation	Electricity, water and waste reduction	No indicators were set	Room for improvement	No FIFA requirements to implement greening measures in the accommodation sector for 2010 FIFA World Cup™
Electricity	Average energy saving at Cape Town Stadium	15%	Successful	Energy-saving measures in Cape Town Stadium
	Green electricity donated for Cape Town Stadium (MWh)	268,746	Successful	Eskom purchased 2418.71GWh of certified green electricity, which was spread over the 9 host cities
	Green electricity purchased for FIFA Fan Fest™ (kWh)	145,725	Successful	Very significant measure with large impact, reducing carbon impact of FIFA Fan Fest™ to nil
Water	Average water saving achieved at Cape Town Stadium	27%		Water-saving measures in the Cape Town Stadium
Transport	Public transport and non-motorised transport use to match venues	53%	Successful	Met national target of 50% of fans travelling to the stadium using public transport or non-motorised transport (survey showed 40% used public transport and 13% walked)
Carbon footprint	Offset from efficiency and renewables projects:	15%		Solar water heater and efficient lighting projects led to significant reductions.
	Offset from green electricity certificate purchase:	80%	Successful	Bulk Eskom certificate purchase for the entire country and Fan Fest green electricity purchase further contributed.
	Total reduction and offset (incl. international travel):	95%		Overall almost all CO ₂ emissions were offset, including international travel.
Awareness	Proportion of fans aware of Green Goal initiatives	35%	Moderate success	While this achievement is significant, this area could have been better, with almost two thirds of fans who were unaware of Green Goal.

Πίνακας 5, Δείκτης Επιτυχίας-Πράσινος Στόχος του Κεϊπ Ταουν, Πηγή: Green Goal- Host city Cape Town-Legasy report http://www.kas.de/wf/doc/kas_23429-1522-1-30.pdf?110719131631

7.6.2 Κοινωνικές

Η δημιουργία θέσεων απασχόλησης αποτέλεσε βασική εθνική προτεραιότητα, μέσω του Παγκοσμίου Κυπέλλου. Η εταιρεία που ανέλαβε το μεγαλύτερο μέρος των οικονομικών αναλύσεων για το Παγκόσμιο Κύπελλο υπολόγισε ότι το έτος 2009, ένα έτος πριν τη διοργάνωση απασχόλησε περί τους 695.000 εργαζόμενους, εκ των οποίων 280.000 διατηρήθηκαν το 2010 και 174.000 από αυτές και μετά το 2011. Τα στοιχεία αυτά στην πράξη φαίνεται να έχουν σημαντικές υπερεκτιμήσεις. Παρ' όλα αυτά, η πόλη υποδοχής του Κέϊπ Τάουν αναφέρει τη δημιουργία σημαντικών θέσεων εργασίας, λόγω του Παγκοσμίου κυπέλου (βλέπε πίνακα 6).

Maximum number of people employed on Stadium construction	2,600
Number of directly created jobs by World Cup	68,013
Number of indirectly created jobs by World Cup	80,203
Total number of jobs created directly and indirectly by the World Cup	148,216

*Πίνακας 6, Θέσεις Εργασίας από το Fifa 2010
Κειτ Ταουν, Πηγή: Host city Cape Town-Legasy report 2010*

Επιπλέον, οι περίπου 41.000 επιπλέον αστυνομικοί που εκπαιδεύθηκαν και απασχολήθηκαν για το Παγκόσμιο Κύπελλο συνέχισαν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους και μετά το γεγονός. Είναι σαφές ωστόσο, ότι η πλειοψηφία των άμεσων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν, εξέλειπαν όταν τα έργα υποδομής ήταν ολοκληρωμένα. Το ίδιο μάλλον ισχύει και για τις έμμεσες θέσεις εργασίας, ενώ οι διαθέσιμες πληροφορίες δεν επιτρέπουν σαφή συμπέρασμα. Η πρόσκαιρη δημιουργία θέσεων απασχόλησης του Παγκοσμίου Κυπέλλου, δυστυχώς, ωχριά σε σύγκριση με τις απώλειες θέσεων εργασίας λόγω της ύφεσης: η χώρα έχασε πάνω από 1 εκατομμύριο θέσεις εργασίας το 2009 και το 2010. Στο ερώτημα εάν η διοργάνωση διευκόλυνε τους φτωχούς της χώρας στη συμμετοχή ή την παρακολούθηση, η απάντηση είναι σαφώς αρνητική, με το αντίτιμο των εισιτηρίων (120.000 εισιτήρια διατέθηκαν εκτός διαδικτυακής αγοράς, ποσοστό 3,6% του συνολικού αποθέματος) να είναι ιδιαίτερα υψηλό για τους τοπικούς κατοίκους και με μόνη δυνατότητα, αυτή της παρακολούθησης, στους υπαίθριους χώρους προβολής των αγώνων. Η πραγματικότητα είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των φτωχών νοικοκυριών δεν επηρεάστηκαν από το συμβάν, συνέχισαν να αντιμετωπίζουν τις καθημερινές δυσκολίες της ζωής σε παράγκες, ξοδεύοντας μεγάλα ποσοστά των εσόδων τους για ανεπαρκή μέσα μαζικής μεταφοράς, δουλεύοντας για ταπεινωτικούς μισθούς και με τις δυνατότητες για τη διατροφή της οικογένειας, να παραμένουν επαχθείς όπως και πριν. Υπάρχει μια αίσθηση ότι όλα τα δημόσια οφέλη από τις δαπάνες, παρακάμπτουν πλήρως, πολλές από τις πραγματικές ανάγκες των πολιτών της Νότιας Αφρικής. Δεν υφίσταται απόλυτα διακριτό αποτέλεσμα ως προς το αν, το Παγκόσμιο Κύπελλο εκτρέπει εθνικούς πόρους, από πιο σημαντικές ανάγκες της χώρας και με τον τρόπο αυτό μειώνεται η αναπτυξιακή προοπτική της¹⁰². Από τις συνολικές δαπάνες, θα μπορούσε να κατασκευασθεί μισό εκατομμύριο κατοικιών οικογενειών

¹⁰² Matsuoka De Aragao, Mirele, (2015) "Economic Impacts of the FIFA World Cup in Developing Countries". Honors Theses. Paper 2609.

με χαμηλό εισόδημα, με το ίδιο ποσό χρημάτων. Διατυπώνεται και μια διαφορετική προοπτική, σημειώνοντας ότι οι δαπάνες του Παγκοσμίου Κυπέλλου αποτέλεσαν μόνο το 6% του εθνικού προϋπολογισμού ύψους περίπου 119 δισεκατομμυρίων δολαρίων, ενώ παράλληλα το εύρος των δαπανών κατανέμεται σε τρία ή τέσσερα χρόνια (δηλαδή 1,5% έως 2% ετησίως). Οι κοινωνικές δαπάνες δεν σταμάτησαν κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας για το Παγκόσμιο Κύπελλο και στην πραγματικότητα αυξήθηκαν σταθερά. Ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, αρκετές αναλύσεις του Παγκοσμίου Κυπέλλου, επισημαίνουν ότι υφίσταται η ίδια θεμελιώδης σύγκρουση μεταξύ των δημόσιων-κοινών και ιδιωτικών συμφερόντων κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης, ενώ σύμφωνα με την IDASA (Institute for Democratic Alternatives in South Africa), «Υπάρχει μια σαφής αποτυχία για δημοκρατική λογοδοσία, όπου τα συμφέροντα των ξένων κεφαλαίων χαλκεύουν το δημόσιο συμφέρον.» Η φορολογική ασυλία για τη FIFA και για τους συνεργάτες και τους χορηγούς της, σε ελεγχόμενες περιοχές της διοργάνωσης, ουσιαστικά παρακάμπτει τα συνταγματικά δικαιώματα των απλών πολιτών και τους θέτει σε δυσμενέστερη θέση, ενώ απεικονίζει το δημοκρατικό έλλειμμα στη Νότια Αφρική». Ένα επιπλέον πλήγμα για την κοινωνική δικαιοσύνη και τη δημοκρατία αποτέλεσε το γεγονός ότι στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για το Παγκόσμιο Κύπελλο οι αποφάσεις της FIFA ήταν οριστικές. Η Ν. Αφρική 103 λόγω της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, που επηρεάζει αναπόφευκτα και τα αθλητικά γεγονότα, παρέμεινε εκτός αποφασιστικού ρόλου διαχείρισης των δαπανών, οι οποίες παρέμειναν επωφελείς για τις μεγάλες επιχειρήσεις και τα προνομιούχα μέρη στον κατασκευαστικό τομέα και δεν κατόρθωσε να χρησιμοποιήσει τη διοργάνωση ως όχημα, για μια πραγματική αλλαγή στην ιστορία και τις ορατές προκλήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης. Η επιρροή της Χώρας και των πόλεων υποδοχής στην κατανομή των πόρων είναι μικρή και γενικά εφαρμόζεται μόνο σε τομείς μικρότερης βαρύτητας. Το μοντέλο διαχείρισης και επιχειρηματικότητας της FIFA, αναμφίβολα βοηθά στη διατήρηση μιας σταθερής ποιότητας της εκδήλωσης, αλλά περιορίζει σαφώς την ευελιξία για τρόπους οργάνωσης που είναι πιο ευεργετικοί και κοινωνικά ωφέλιμοι σε μια αναπτυσσόμενη χώρα με λιγοστούς πόρους, που δεσμεύεται να διοργανώσει μια μεγάλη αθλητική εκδήλωση, η οποία όμως έχει σχεδιαστεί για χρήση σε ανεπτυγμένες χώρες.

¹⁰³ Tayob, S. (2012). The 2010 World Cup in South Africa: A Millennial Capitalist Moment, *Journal of Southern African Studies*, 38(3), σελ. 717-736.

7.6.3 Οικονομικές

Η εκ των υστέρων ανάλυση για το Παγκόσμιο Κύπελλο της FIFA 2010, είναι μάλλον περιορισμένη. Από την εξέταση των επιπτώσεων στο διεθνή τουρισμό και την ευαισθητοποίηση της Νότιας Αφρικής διαφαίνεται μια πρόσθετη καθαρή αύξηση του εξωτερικού τουρισμού κατά περίπου 118.000 άτομα, κατά τη διάρκεια του έτους διεξαγωγής του Παγκοσμίου Κυπέλλου 2010 της FIFA, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος¹⁰⁴. Παρότι η αύξηση δείχνει ενθαρρυντική, τα δεδομένα αποκλίνουν κατά πολύ από την αναμενόμενη αρχική εκτίμηση, με αριθμούς τρεις φορές χαμηλότερους από το σχεδιασμό. Οι αντιλήψεις των ξένων τουριστών, σχετικά με την ασφάλειά τους στη χώρα και ενδεχόμενες μελλοντικές ταξιδιωτικές τους προθέσεις,¹⁰⁵ δείχνουν θετικές για τη Νότια Αφρική, με το 92% των 398 ερωτηθέντων σε γενόμενη έρευνα, σε τυχαίο δείγμα επισκεπτών, να συστήνει τη Νότια Αφρική ως τουριστικό προορισμό και για το 71% να αναφέρει ότι δεν υπήρξε το παραμικρό έγκλημα. Τα δεδομένα της έρευνας έχουν μακροπρόθεσμο θετικό αντίκτυπο, που διακριτά δημιουργήθηκε μέσω της διοργάνωσης, παρόλα ταύτα αναγνωρίζεται το θετικό οικονομικό αποτέλεσμα που προκύπτει, με την διαφανόμενη διατήρηση της Ν. Αφρικής ως τουριστικού προορισμού. Επιπλέον, το 74% των πρώτων επισκεπτών κατά τη διάρκεια του Παγκοσμίου Κυπέλλου 2010 άλλαξε θετικά τις αντιλήψεις του, για τη Νότια Αφρική¹⁰⁶. Ωστόσο, υπήρξε μια ειδική πολιτική περίσταση κατά τη διάρκεια του Παγκοσμίου Κυπέλλου του 2010 και αναγνωρίζεται ότι οι αντιλήψεις των τουριστών μπορεί να διαφέρουν, στην περίοδο μετά το Παγκόσμιο Κύπελλο 2010, υπό κανονικές συνθήκες καθημερινότητας. Κατά τη διάρκεια της διοργάνωσης οι τοπικές επιχειρήσεις στη Νότια Αφρική ανέφεραν μια άνοδο των εμπορικών πωλήσεων, ενώ παρατηρήθηκε λόγω της αναμενόμενης αύξησης επισκεπτών υψηλός τζίρος στις υπηρεσίες φιλοξενίας και τις αντίστοιχες επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων. Η Visa ανακοίνωσε αύξηση κατά 54% στις δαπάνες πιστωτικών καρτών στη Ν. Αφρική, από αλλοδαπούς, σε σχέση με την

¹⁰⁴ Du Plessis, S., & Maennig, W. (2011). The 2010 FIFA World Cup high-frequency data economics: Effects on international tourism and awareness for South Africa. *Development Southern Africa*, σελ.349-365.

¹⁰⁵ George, R., & Swart, K. (2012). International tourists' perceptions of crime-risk and their future travel intentions during the 2010 FIFA World Cup™ in South Africa. *Journal of Sport & Tourism*, σελ. 201-223.

¹⁰⁶ Knott, B., Fyall, A., & Jones, I. (2012). The Nation-Branding Legacy of the 2010 FIFA World Cup for South Africa. *Journal of Hospitality Marketing & Management*.

αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Οι τελικές εκτιμήσεις ανέφεραν ότι οι ξένες δαπάνες θα προωθήσουν 13 δισ. ευρώ στην τοπική οικονομία με το ποσό αυτό να απέχει πολύ από τις κρατικές δαπάνες ύψους περίπου 40 δισ. Ευρώ, για την αναβάθμιση της υποδομής.

7.7 Σύνοψη

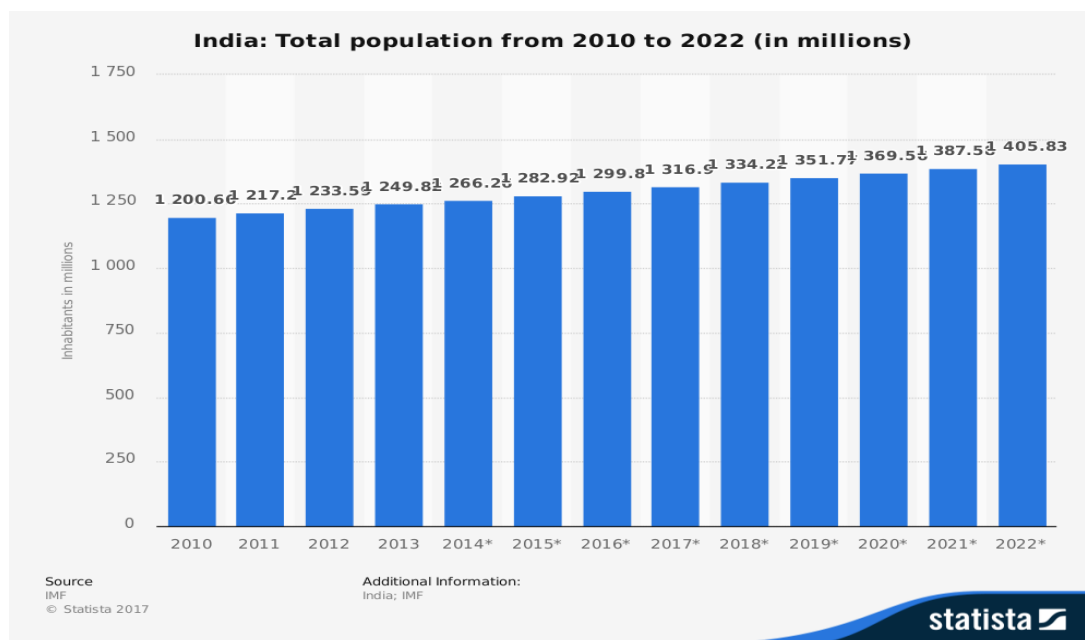
Στη εξέταση του βασικού ερωτήματος για το αν η διοργάνωση στη Νότια Αφρική προωθηθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη στη χώρα και τις πόλεις υποδοχής, η απάντηση δεν είναι απόλυτη. Από τη θετική πλευρά, η χώρα έχει μείνει με ένα βελτιωμένο σύστημα μεταφορών, την ελπίδα για διαρκή οικονομικά οφέλη, μια ώθηση στην εθνική αυτοπεποίθηση και υπερηφάνεια και τη βελτίωση της διεθνούς εικόνας. Από την αρνητική πλευρά, οι φτωχοί παραμένουν φτωχοί, η ανεργία έχει επηρεαστεί μόνο ελαφρώς, οι πόλεις βαρύνονται με στάδια υψηλού κόστους συντήρησης και στην πράξη, υπάρχει μια ισχυρή πιθανότητα ότι τα οικονομικά οφέλη δεν θα αντισταθμίσουν τις δαπάνες του δημοσίου χρήματος ή αυτή η εξισορρόπηση θα καθυστερήσει αρκετά χρόνια. Ωστόσο, παρόλο που το συνολικό όφελος για τη χώρα είναι αμφισβητήσιμο, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η κατανομή των πόρων από την κυβέρνηση δεν δείχνει ότι έχει επηρεάσει σημαντικά τη βάση των πόρων της χώρας. Η FIFA προσανατολίζεται στη διοργάνωση επιτυχημένων εκδηλώσεων, με το ανάλογο όφελος πλην όμως, το μοντέλο σχεδιασμού για το Παγκόσμιο Κύπελλο, φαίνεται να προσανατολίζεται για τις ανεπτυγμένες χώρες, με υπαρκτές βασικές υποδομές και είναι μάλλον ακατάλληλο για μια αναπτυσσόμενη χώρα, όπως η Νότια Αφρική. Οι διοργανώτριες πόλεις είχαν μικρή συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για την υλοποίηση των έργων και ο ρόλος τους περιορίστηκε στην εκτέλεση εντολών. Είναι σαφές ότι υπήρχαν πολλά περιθώρια στο μοντέλο της FIFA, για να δοθεί προτεραιότητα στις αναπτυξιακές ανάγκες της Νοτίου Αφρικής και παρότι από την κατανομή των πόρων και την κληρονομιά των έργων, προέκυψαν οφέλη από πολλά έργα υποδομής, τα διαρκή οφέλη για τη χώρα θα έπρεπε να είναι μεγαλύτερα λόγω του μεγέθους της δαπάνης. Τέλος, είναι σαφές ότι για τη FIFA απαιτείται ουσιαστικότερος σχεδιασμός και βαθύτερος προβληματισμός για την κλιματική αλλαγή, για δραστική μείωση του αποτυπώματος άνθρακα των εκδηλώσεων που διοργανώνει.

Κεφάλαιο 8ο

Περίπτωση Ινδίας

8.1 Υπόβαθρο της Χώρας-Πόλης Φιλοξενίας

Η Ινδία αντιπροσωπεύει το 2,4% της συνολικής παγκόσμιας επιφάνειας 135,79 εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων. Ωστόσο, διατηρεί το 16,7% του παγκόσμιου πληθυσμού με 1,357 δις. κατοίκους¹⁰⁷. Η Ινδία είναι η δεύτερη μεγαλύτερη σε πληθυσμό χώρα στον κόσμο, μετά την Κίνα και αναμένεται να την ξεπεράσει σε πληθυσμό έως το 2050, σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΗΕ¹⁰⁸.

Γράφημα 2, Πληθυσμιακή Αύξηση Ινδία, Πηγή: IMF 2017

Η Ινδία έχει έναν μεγάλο, νεαρό και διευρυνόμενο ενεργό πληθυσμό, με δημογραφική ομαλή κατανομή. Ωστόσο, αυτή η πληθυσμιακή κατανομή, πρέπει να συνδυάζεται με βελτιωμένα πρότυπα ανθρώπινης ανάπτυξης. Κατά την τελευταία δεκαετία, η χώρα έχει μέσο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ μεγαλύτερο από 7% μεταξύ 2001 και 2011. Η οικονομική ανάπτυξη έχει φέρει σημαντικά οικονομικά και

¹⁰⁷ Παγκόσμια Τράπεζα, <https://data.worldbank.org/country/india>, (πρόσβαση 01/12/2017).

¹⁰⁸ UN-HABITAT, Planning Sustainable Cities: Global Report on Human Settlements 2009, <https://unhabitat.org/books/global-report-on-human-settlements-2009-planning-sustainable-cities/>, (πρόσβαση 10/09/2017).

κοινωνικά οφέλη, αλλά η χώρα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει αναπτυξιακές προκλήσεις και το πρόβλημα των αυξανόμενων ανισοτήτων όσον αφορά το εισόδημα και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Υπάρχουν ορισμένες βελτιώσεις όσον αφορά τους αναπτυξιακούς στόχους της Χιλιετίας (ΑΣΧ), κυρίως λόγω της μείωσης των ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και στην αύξηση του ποσοστού των κοριτσιών σε σύγκριση με αυτό των αγοριών, που είναι εγγεγραμμένα σε δημοτικό σχολείο. Ωστόσο, οι επιδόσεις στην επίτευξη των στόχων που σχετίζονται με την υγεία (για τα βρέφη και τη μητρική θνησιμότητα) ήταν υποτονικές¹⁰⁹. Υπάρχουν επίσης ευρείες αγροτικές-αστικές και περιφερειακές διαφορές στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Οι αγροτικές περιοχές παρουσιάζουν καθυστέρηση, όσον αφορά τους δείκτες που σχετίζονται με την ανθρώπινη ανάπτυξη και οι κοινωνικοί δείκτες των περιοχών χαμηλού εισοδήματος (π.χ του Bihar, της Orissa και της Madhya Pradesh) βρίσκονται πολύ πίσω από άλλες περιοχές της χώρας. Ενώ η Ινδία εξακολουθεί να είναι κυρίως αγροτική, ο αστικός πληθυσμός αναπτύσσεται με πολύ ταχύτερο ρυθμό από τον αγροτικό. Η αύξηση του αστικού πληθυσμού, οφείλεται στην οικονομική ανάπτυξη και την ώθηση της μετανάστευσης από τα χωριά, λόγω έλλειψης ευκαιριών απασχόλησης. Η Παγκόσμια έκθεση του UN-HABITAT 2010 αναφέρει, ότι το 32,1% του αστικού πληθυσμού της Ινδίας κατοικεί σε παραγκουπόλεις¹¹⁰. Το 31% του πληθυσμού της Ινδίας (377 εκατομμύρια άνθρωποι) ζει σε αστικές περιοχές, ενώ το 69% (833 εκατομμύρια) στην ύπαιθρο και σε αγροτικές περιοχές¹¹¹. Η Ινδία έχει τον μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων στον κόσμο (632 εκατομμύρια) που ζουν σε πολυδιάστατη φτώχεια¹¹², ενώ καταγράφει επίσης τον προβλήματα που σχετίζονται με ανάγκες δημόσιας υποδομής, συμπεριλαμβανομένης της βασικής υγείας και της αποχέτευσης. Ωστόσο, η ταχεία αστικοποίηση(βλ. γράφημα 3) έχει οδηγήσει σε καλύτερες επικοινωνίες και συνδέσεις μεταφοράς μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, τόσο από οικονομική όσο και από

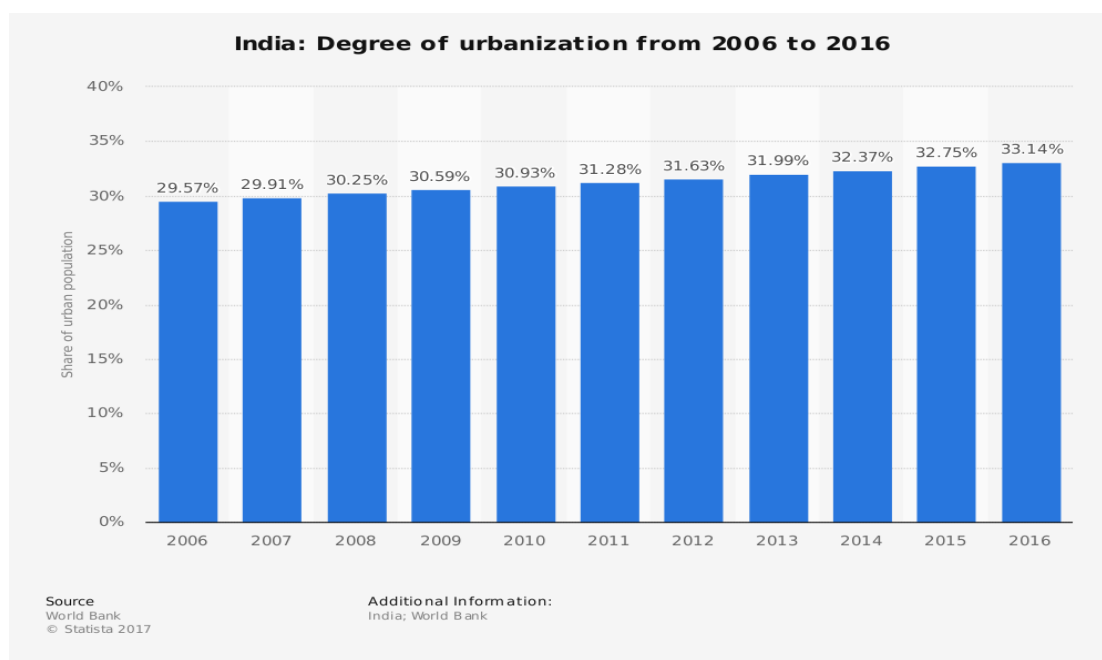
¹⁰⁹ Ministry of Statistics India, <http://www.mospi.gov.in/publication/national-accounts-statistics-2009> (πρόσβαση 03/12/2017).

¹¹⁰ UN-HABITAT, Planning Sustainable Cities: Global Report on Human Settlements 2009, <https://unhabitat.org/books/global-report-on-human-settlements-2009-planning-sustainable-cities/> (πρόσβαση 10/09/2017)

¹¹¹ Census of India (2011), Ministry of Home Affairs, Government of India. <http://censusindia.gov.in/> (πρόσβαση 8/12/2017).

¹¹² Human Development Report (2014). New York: UNDP-United Nations Development Programme.

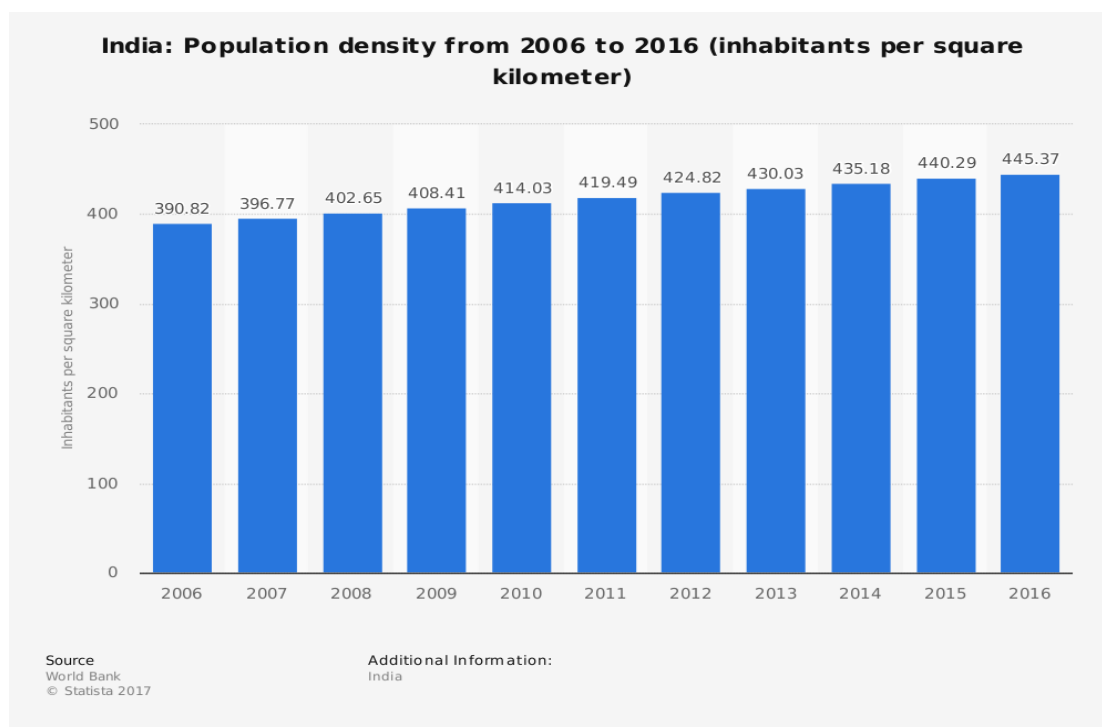
κοινωνική άποψη, δημιουργώντας μια πολεοδομική συνέχεια των κοινοτήτων, με βελτιώσεις, σε ορισμένες πτυχές του τρόπου ζωής και για τις δύο.

Γράφημα 3, Τάση Αστικοποίησης στην Ινδία, Πηγή: World Bank 2017

Το ποσοστό των κατοικιών που είναι δομημένες σε παραγκουπόλεις, μειώθηκε από 41,5% το 1990 σε 28,1% το 2010, ωστόσο όμως εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη αντιμετώπισης κρίσιμων πτυχών, όπως η αστική φτώχεια και η πρόσβαση σε βασικές εγκαταστάσεις. Έχουν ξεκινήσει προγράμματα για την ανάληψη έργων αστικής ανανέωσης, σε 63 επιλεγμένες πόλεις ενώ η χώρα χαρακτηρίζεται ως μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες, με υψηλό επίπεδο κοινωνικοοικονομικής προόδου τα τελευταία 50 χρόνια. Αλλά το περιβαλλοντικό κόστος που συνδέεται με την οικονομική ανάπτυξη, έχει αποδειχθεί πολύ υψηλό για τη χώρα. Οι βασικοί περιβαλλοντικοί προβληματισμοί περιλαμβάνουν τη ρύπανση με την ποιότητα του αέρα, την ποιότητα των υδάτων να είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένες, ενώ η απώλεια της βιοποικιλότητας και η υποβάθμιση της γης, αποτελούν επίσης ανησυχίες στη χώρα. Με την τεράστια πίεση που άσκησε ο πληθυσμός της χώρας στους φυσικούς πόρους, η οικολογική ισορροπία της χώρας αποτελεί αιτία ανησυχίας. Η Ινδία έχει ένα οικολογικό αποτύπωμα των 0,8 εκταρίων ανά κάτοικο, το οποίο είναι χαμηλότερο από τον παγκόσμιο μέσο όρο 2,2

παγκόσμια εκτάρια ανά κάτοικο. Με τους κατοίκους να φθάνουν τους 445 ανά τ.χλμ.(Γρ.4)

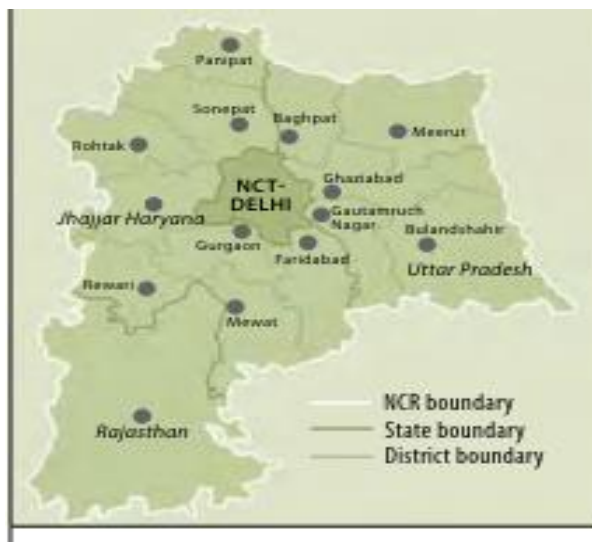

Γράφημα 4 Κάτοικοι ανά τ.χ. στην Ινδία, Πηγή: World Bank 2017

Εκτός από την αύξηση των οικολογικών ελλειμμάτων, οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της Ινδίας απαιτούν μεγάλες οικονομικές δαπάνες από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, που εκτιμάται ότι κυμαίνονται μεταξύ 3,5% και 7,5% του ΑΕΠ (σε μεγάλο βαθμό από δαπάνες σχετικές με την υγεία).¹¹³ Το Δελχί είναι η πρωτεύουσα της Ινδίας και βρίσκεται δίπλα στον ποταμό Yamuna. Με την αύξηση των περιοχών που ανοικοδομούνται και την ανάπτυξη των αστικών οικισμών, το Δελχί χαρακτηρίζεται από τη δυναμική της χρήσης και κάλυψης της γης. Η περιοχή της πρωτεύουσας (NCT- National Capital Territory) και η περιφέρεια (NCR- National Capital Region) απεικονίζονται στην εικόνα 1. Το Δελχί είναι μια μεγαλούπολη, με πληθυσμό 16,7 εκατομμυρίων. Η εκτιμήσεις προβλέπουν ότι ο

¹¹³ CAEP-TERI (2011): “Environment and Development: China and India.” Joint study by the Chinese Academy for Environmental Planning (CAEP) and The Energy and Resources Institute (TERI), commissioned by CCCED and ICSD New Delhi, TERI Press: <http://www.teriin.org/icsd/pdf/Env&Development.pdf> σελ 9,(πρόσβαση 05/12/2017).

πληθυσμός της πόλης (NCT) του Δελχί θα αυξηθεί σε περίπου 23 εκατομμύρια, μέχρι το 2021.¹¹⁴

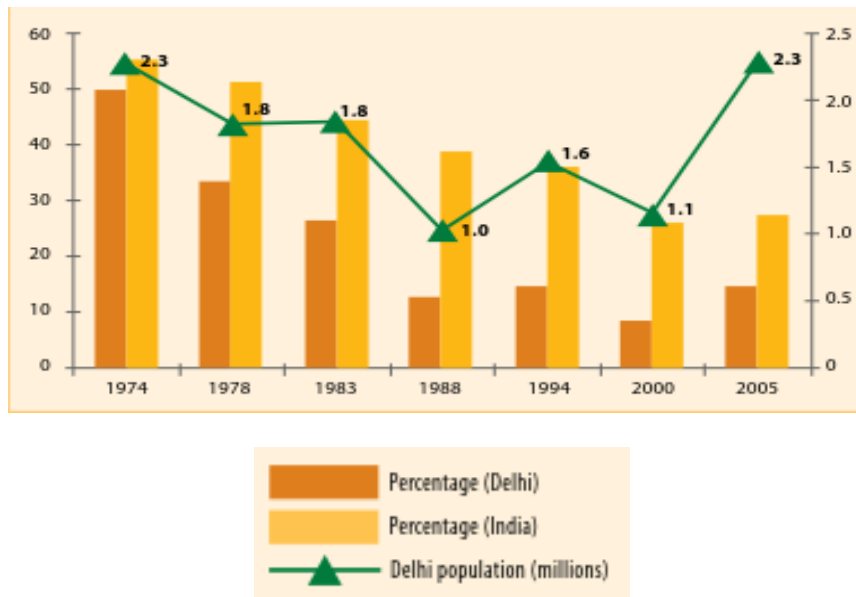

Εικόνα 1. Περιοχή Πρωτεύουσας και Περιφέρειας, Πηγή: Dehli Master Plan 2021, <http://delhi-masterplan.com/statistics/>

Το Δελχί είναι μια ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία, με ρυθμό ετήσιας ανάπτυξης 9,08% την περίοδο 2000-2009. Όσον αφορά στο ποσοστό συμβολής στο εθνικό ΑΕΠ και στον πληθυσμό, το Δελχί συμβάλλει με 3,5% και 1,2% αντίστοιχα¹¹⁵. Ο τριτογενής τομέας αποτελεί το μεγαλύτερο μερίδιο της οικονομίας με τους τομείς των επικοινωνιών και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, να είναι οι κορυφαίοι. Παρά την οικονομική της ανάπτυξη, η πόλη αντιμετωπίζει πολλές κοινωνικο-οικονομικές προκλήσεις. Μεταξύ των αστικών φτωχών νοικοκυριών στο Δελχί περίπου το 16% δεν έχουν πρόσβαση στην παροχή νερού με σωληνώσεις, ενώ υπάρχει ανεπαρκής διαθεσιμότητα. Ελλείψεις υπάρχουν και στις υποδομές υγείας, με μόνο το 25% των παιδιών να έχουν πλήρως ανοσοποιηθεί. Σύμφωνα με την έκθεση "κατάσταση της αστικής υγείας στο Δελχί", το ποσοστό παιδικής θνησιμότητας μεταξύ του πληθυσμού σε περιαστικές φτωχές περιοχές στο Δελχί, ανέρχεται σε 94,4 ανά χίλιες ζώντες γεννήσεις, σε σύγκριση με το μέσο όρο 46 ανά χίλιες, για το αστικό Δελχί. Αν και ο αστικός πληθυσμός που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας μειώθηκε, ως ένα ποσοστό του συνολικού αστικού πληθυσμού, σε απόλυτους αριθμούς, τα επίπεδα φτώχειας δεν παρουσιάζουν βελτιώσεις (βλ. γράφημα 5).

¹¹⁴ <http://delhi-masterplan.com/statistics/>, (πρόσβαση 02/12/2017).

¹¹⁵ Mumbai contributes 5% and 1.5% of GDP and population respectively. Bangalore contributes 1.5% and 0.5% of GDP and population respectively.

Γράφημα 5, Τάση πληθυσμού στα όρια της φτώχειας, Δελχί-Ινδία.
 Πηγή: Basic data Delhi Economic Survey 2008-09.

Το έγκλημα παραμένει ένα άλλο κοινωνικό θέμα, όπου οι στατιστικές δείχνουν, ότι η πόλη του Δελχί έχει υψηλότερο συνολικό ποσοστό εγκληματικότητας (353,7 ανά 100.000 πληθυσμό) από το μέσο ποσοστό εγκληματικότητας ανάμεσα σε 35 πόλεις στην Ινδία, που έχουν πληθυσμό περισσότερο από ένα εκατομμύριο (318,6 ανά 100.000) και είναι πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο του εθνικού πληθυσμού, με ποσοστό εγκληματικότητας (181,4 ανά 100.000). Η πόλη αντιμετωπίζει επίσης πολλές ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα του περιβάλλοντος. Οι μετρήσεις της ποιότητας του αέρα στο Δελχί, δείχνουν ότι οι συγκεντρώσεις σωματιδίων και τα οξείδια του αζώτου, βρίσκονται σε επίπεδο υψηλότερο από τα εθνικά πρότυπα. Οι προβληματισμοί για την υγεία που σχετίζονται με την ατμοσφαιρική ρύπανση, περιλαμβάνουν αναπνευστικές διαταραχές και ανεπάρκεια βιταμίνης D στα παιδιά.¹¹⁶ Η ποιότητα των επιφανειακών υδάτων αποτελεί σοβαρή ανησυχία, με το φορτίο βαρέων μετάλλων που απορρίπτεται να έχει αυξηθεί με την πάροδο των ετών – από 117 τόνους την ημέρα το 1982, σε 225 τόνους την ημέρα το 2009 – επηρεάζοντας έτσι σοβαρά την ποιότητα του ποταμού Yamuna. Ομοίως όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, η κυριαρχία των εξωτικών και καλλωπιστικών θάμνων, οδήγησε στην επιδείνωση της ισορροπίας βλάστησης των δασών στο Δελχί, που εξυπηρετούν

¹¹⁶ Pande J N, Bhatta N, Biswas D, Pandey R M, Ahluwalia G, Siddaramaiah N H, Khilnani G C. (2002): “Outdoor Air Pollution and Emergency Room Visits at a Hospital in Delhi”. The Indian Journal of Chest Diseases & Allied Sciences 44 (1): σελ 13–20.

όχι μόνο ως φίλτρα άνθρακα, αλλά και την εγχώρια χλωρίδα και πανίδα. Η διαχείριση αποβλήτων είναι ένας άλλος τομέας που προκαλεί ανησυχία με τα αστικά στερεά απόβλητα να αναμένεται να αυξηθούν από τα σημερινά επίπεδα των 7.410 μετρικών τόνων ημερησίως, σε 14.300 έως το 2021. Οι φτωχοί του Δελχί αποτελούν ευάλωτη κατηγορία στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, με πιθανή αύξηση των ακραίων συνθηκών του κλίματος όπως τα κύματα καύσωνα και τα γεγονότα κατακρημνίσεων.¹¹⁷ Όσον αφορά τις μεταφορές, το Δελχί έχει τον υψηλότερο κατά κεφαλήν αριθμό οχημάτων στην Ινδία, με 5,4 εκατομμύρια αυτοκίνητα, για 15 εκατομμύρια άτομα, με ανάλογη επιβάρυνση στην ατμοσφαιρική ρύπανση.

8.2 Αναπτυξιακές Προκλήσεις

Η Ινδία, όπως και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, αγωνίζεται να επιτύχει επαρκώς την εξάλειψη της φτώχειας, να προωθήσει την ανάπτυξη υποδομών για βασική στέγαση, παροχή νερού και ηλεκτρική ενέργεια. Ένας από τους βασικούς στόχους των Αγώνων του 2010, ήταν να αφήσουν πίσω τους μια «μόνιμη κληρονομιά»¹¹⁸ με αναμόρφωση της υφιστάμενης κοινωνικής υποδομής, αλλά και της αθλητικής υποδομής της πόλης. Δεδομένης της δυνατότητας των μεγάλων γεγονότων να αποτελέσουν αναπτυξιακό εργαλείο για την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα, υπάρχει ανάγκη καλύτερης κατανόησης των τρόπων με τους οποίους, τα μεγάλα αθλητικά γεγονότα ταιριάζουν στις τάσεις αυτές και μπορεί να βοηθήσει αναπτυσσόμενες χώρες όπως η Ινδία στην αντιμετώπιση των αναπτυξιακών αναγκών της. Στα πλαίσια της διοργάνωσης η Κυβέρνηση σε συνεργασία με την Ομοσπονδία Αγώνων Κοινοπολιτείας (CGF) καθόρισε το πλαίσιο των αναπτυξιακών στόχων που περιγράφονται παρακάτω:

- Καταπολέμηση της ακραίας φτώχειας. Με το ποσοστό των κατοίκων που ζει σε συνθήκες ακραίας φτώχειας να είναι 21% περίπου το 2009¹¹⁹, αποτελεί πρωταρχικό στόχο η απομείωσή του.

¹¹⁷ Mehrotra et al(2009): “Framework for City Climate Risk Assessment.” Center for Climate Systems Research at Columbia University. Fifth Urban Research Symposium Cities and Climate Change: Responding to an Urgent Agenda, Marseille, France, σελ 18-31.

¹¹⁸ Organising Committee Commonwealth Games (2010),:Οραμα-Αποστολή-αξίες http://d2010.thecgf.com/vision_mission_and_values, (πρόσβαση 03/12/2017).

¹¹⁹ World Bank. (2016). *Poverty and Shared Prosperity 2016: Taking on Inequality*. Washington, DC: World Bank. doi:10.1596/978-1-4648-0958-3.

- Βιώσιμος χωροταξικός σχεδιασμός και διαχείριση αστικού περιβάλλοντος. Η χωροθέτηση μπορεί να διευκολύνει τις αναπτυξιακές προοπτικές και τη βελτίωση του αστικού τοπίου, εφόσον συνοδεύεται από σχέδια χωροταξικής χρήσης αναπτυξιακού σκοπού.
- Επαρκής αριθμός κατοικιών και χρήση της γης. Η γη γίνεται βασικό σημείο διαμάχης λόγω παραγόντων όπως η συνεκτικότητα και η αισθητική. Ο «εξωραϊσμός» της πόλης και οι μετασκευές υποδομής που απαιτούνται για τη διοργάνωση, μπορούν να οδηγήσουν σε μετατοπίσεις πληθυσμού χωρίς επαρκείς κατοικίες στους εκτοπισμένους. Εξασφάλιση κατοικιών σε όλους τους εκτοπισμένους.
- Αναβάθμιση των παραγκουπόλεων με κατασκευή κατοικιών με ολοκληρωμένη παροχή περιβαλλοντικών πόρων και υποδομή: νερό, αποχέτευση, αποστράγγιση και διαχείριση στερεών αποβλήτων.
- Ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στα έργα υποδομών που σχετίζονται με τους αγώνες.
- Βιώσιμα συστήματα ενέργειας και μεταφορών. Ενεργειακή ασφάλεια μέσω της πράσινης ενέργειας.
- Βιώσιμη βιομηχανία κατασκευών. Τα πράσινα κτίρια αποτελούν μέρος της βιωσιμότητας σχετικά με την υποδομή που σχετίζεται με τους αγώνες.
- Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού και ανάπτυξη ικανοτήτων μέσω του εθελοντισμού κατά τη διάρκεια των αγώνων.
- Εκτεταμένη αναδάσωση για την ενίσχυση της βιοποικιλότητας
- Αντιστάθμιση του αποτυπώματος άνθρακα του Δελχί 2010, με ευαισθητοποίηση μεταξύ των πολιτών του Δελχί, της Ινδίας και της Κοινοπολιτείας για πράσινες πρωτοβουλίες χρησιμοποιώντας την πλατφόρμα Delhi 2010.

8.3 Στοιχεία της Διοργάνωσης

Οι XIX Αγώνες της Κοινοπολιτείας¹²⁰ (CWG) 2010, αποτέλεσαν αγώνες διεθνούς εμβέλειας και συμμετοχής και φιλοξενήθηκαν στο Δελχί από τις 3 έως τις 14

¹²⁰ Το 1928 ο Καναδός αθλητικογράφος και προπονητής Μέλβιλ Μαρκς Ρόμπινσον, που μετείχε ως μάνατζερ της καναδικής ομάδας στίβου στους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Άμστερνταμ, προώθησε την ιδέα καθιέρωσης αγώνων φιλίας μεταξύ των λαών της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Δέχτηκε να αναλάβει την πρώτη διοργάνωση κι έτσι το 1930 διοργανώθηκαν οι πρώτοι «Αγώνες της Βρετανικής Αυτοκρατορίας», όπως ονομάστηκαν, στην ιδιαίτερη πατρίδα του Ρόμπινσον, το Χάμιλτον του Οντάριο στον Καναδά. Το 1954 μετονομάστηκαν σε Αγώνες Βρετανικής Αυτοκρατορίας και Κοινοπολιτείας (*British Empire and Commonwealth Games*), το 1970 σε Αγώνες Βρετανικής

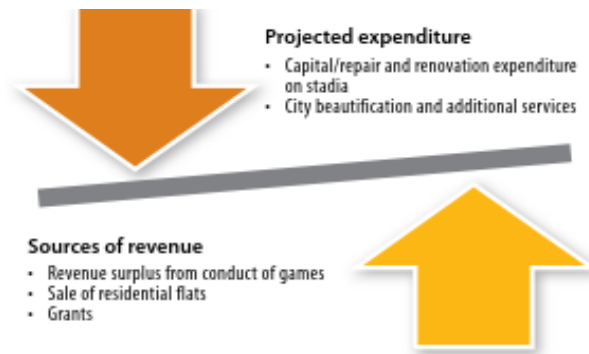
Οκτωβρίου 2010, ενώ αποτέλεσαν το μεγαλύτερο αθλητικό γεγονός που πραγματοποιήθηκε στην Ινδία μετά τους Ασιατικούς Αγώνες του 1982 (επίσης πραγματοποιήθηκαν στο Δελχί). Η Ινδία ήταν η τρίτη αναπτυσσόμενη, χώρα που φιλοξένησε τη διοργάνωση μετά την Τζαμάικα το 1966 και τη Μαλαισία το 1998. Το όραμα της Οργανωτικής Επιτροπής Commonwealth Games 2010 του Δελχί, ήταν να ενθαρρύνει την αθλητική συνείδηση και τον πολιτισμό σε κάθε Ινδό πολίτη. Οι 71 χώρες που συμμετείχαν, αντιπροσωπεύουν πάνω από το ένα τρίτο του παγκόσμιου πληθυσμού, στα στάδια βρέθηκαν πάνω από 2.200.000 θεατές ενώ τη διοργάνωση παρακολούθησε τηλεοπτικό ακροατήριο 2 δις ατόμων, σε όλη την Κοινοπολιτεία. Με την προτροπή¹²¹ σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να προετοιμάσουν τους "καλύτερους αγώνες της Κοινοπολιτείας", να κατασκευάσουν υπερσύγχρονη αθλητική και αστική υποδομή για τη διευκόλυνση των Αγώνων, να δημιουργήσουν ένα κατάλληλο περιβάλλον και ευκαιρίες για τη συμμετοχή των πολιτών στους Αγώνες, με ταυτόχρονη παρουσίαση του πολιτισμού και της κληρονομιάς της Ινδίας, προκειμένου το Δελχί να καθιερωθεί ως παγκόσμιος προορισμός αφήνοντας μια μόνιμη κληρονομιά για τις μελλοντικές γενεές. Όλα τα αθλητικά γεγονότα και οι δραστηριότητες υποστήριξης, διεξήχθησαν πολύ ομαλά με το άνοιγμα και το κλείσιμο να συνοδεύονται από θεαματικές τελετές, που παρουσίασαν την κουλτούρα της χώρας και τον Ινδικό πολιτισμό.

8.4 Επιχειρηματικό μοντέλο-Κατανομή Πόρων

Η κυβέρνηση της εθνικής επικράτειας της πρωτεύουσας, ως συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης «Host City», ήταν υποχρεωμένη να διασφαλίσει την ομαλή και επιτυχημένη διοργάνωση των Αγώνων. Το επιχειρηματικό μοντέλο που σχεδιάστηκε αρχικά, ήταν ουδέτερο από πλευράς εσόδων, όπου οι ροές εσόδων περιελάμβαναν αμοιβές από χορηγίες, την πώληση των εισιτηρίων και τις δωρεές. Στα έξοδα συμπεριελήφθησαν τα έργα υποδομής και ανακαίνισης καθώς και του καλλωπισμού του τοπίου και πρόσθετες βοηθητικές υπηρεσίες (βλ. σχήμα 2).

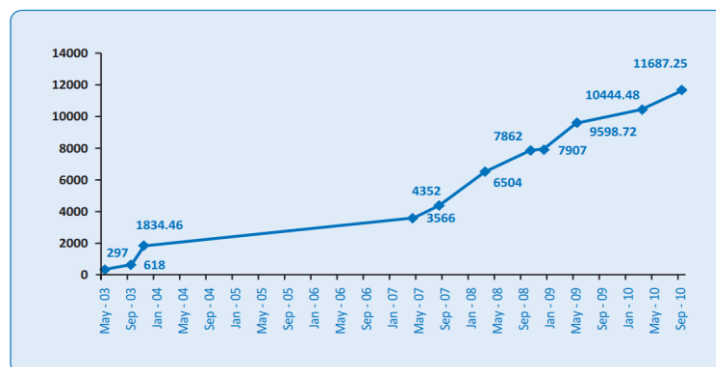
Κοινοπολιτείας (*British Commonwealth Games*) κι από το 1978 πήραν το σημερινό τους όνομα: Αγώνες της Κοινοπολιτείας.

¹²¹Organising Committee Commonwealth Games (2010),:Όραμα-Αποστολή-αξίες http://d2010.thecgf.com/vision_mission_and_values, (πρόσβαση 03/12/2017).

Εικόνα 2, Επιχειρηματικό Μοντέλο Διοργάνωσης, Πηγή: <http://www.cag.gov.in/content/report-no-6-2011-%E2%80%93-performance-audit-xixth-commonwealth-games>

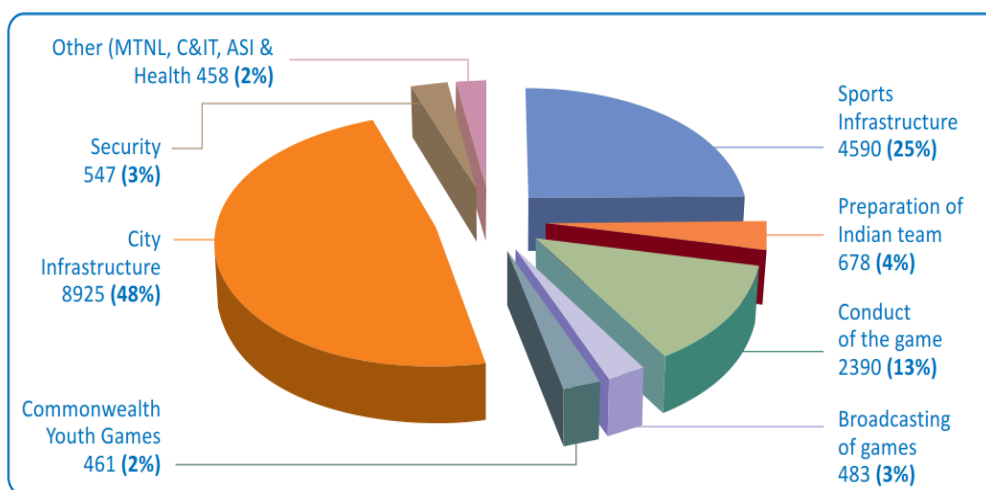
Εκτός από τα οικονομικά, παρέχονταν πολλοί άλλοι πόροι, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού και των χώρων γραφείων. Η επιτροπή που ανέλαβε τη διοργάνωση είχε 34 τμήματα για να υποστηρίξει τις καθημερινές της λειτουργίες. Ο προϋπολογισμός για τους αγώνες, υποβλήθηκε σε πολλές αναθεωρήσεις. Σύμφωνα με την έκθεση του 2011 από τον Επιθεωρητή και τον Γενικό Ελεγκτή (CAG) της Ινδίας¹²², στον αρχικό προϋπολογισμό, η προσφορά για το 2003 ήταν περίπου 265 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (συμπεριλαμβανομένης της αναμόρφωσης της πόλης και των πρόσθετων υπηρεσιών), η οποία αυξήθηκε κατά 15 φορές, ανερχόμενη τελικά σε 4,1 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Στη συνέχεια στο 2009, η CAG εκτίμησε το κόστος δημιουργίας αθλητικών χώρων και υποδομών της πόλης καθώς και τα απαιτούμενα λειτουργικά έξοδα, σε 3 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.

Γράφημα 6, Μεταβολή εκτιμώμενου κόστους Αγώνων CWG 2010 (σε νόμισμα Ινδίας-Ισοτιμία 2010- 1USD=45Rs). Πηγή: Comptroller and Auditor General of India,

¹²²Comptroller and Auditor General of India, (2011) <http://www.cag.gov.in/content/report-no-6-2011-%E2%80%93-performance-audit-xixth-commonwealth-games>.

Η μεταβολή του κόστους από την υποβολή υποψηφιότητας επέτρεψε τις επενδύσεις από άλλους οργανισμούς όπως η Delhi Metro Rail Corporation και η Αεροπορική Αρχή της Ινδίας, που θα μπορούσαν να συνδράμουν με κεφάλαια στη χρηματοδότηση των αναπτυξιακών στόχων. Στο γράφημα 7, παρουσιάζεται η κατανομή των δαπανών για τη διοργάνωση CWG 2010 και συναφείς δραστηριότητες.

Γράφημα 7, Κατανομή Πόρων ανά Κατηγορία. Πηγή: <http://www.cag.gov.in/content/report-no-6-2011-%E2%80%93-performance-audit-xixth-commonwealth-games>

Οι προγραμματισμένες δαπάνες για την αθλητική υποδομή και την πόλη προορίζονταν για μακροπρόθεσμα οφέλη για την πόλη, δηλαδή δραστηριότητες σχετιζόμενες με την κληρονομιά. Ένα κοινό ζήτημα τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες, είναι εάν τελικά οι υποδομές που δημιουργούνται ή αναπτύσσονται μέσω των διοργανώσεων παραμένουν ως αναπτυξιακή κληρονομιά ή κληρονομιά προς αποποίηση.

8.5 Διακυβέρνηση Διοργάνωσης

Η φιλοξενία ενός αθλητικού μεγάλου γεγονότος, μεγέθους των Αγώνων της Κοινοπολιτείας έθεσε το διεθνές κύρος της χώρας υπό αξιολόγηση. Το πρόγραμμα οργάνωσης των CWG 2010 περιελάμβανε όλα τους αναπτυξιακούς στόχους που προαναφέρθηκαν, όπως και την αναβάθμιση του αστικού τοπίου, την κατασκευή του χωριού των Αγώνων και των αθλητικών εγκαταστάσεων. Ο βασικός κορμός για τη διακυβέρνηση των αγώνων συγκροτήθηκε από τους παρακάτω οργανισμούς-επιτροπές:

- Commonwealth Games Federation –Ομοσπονδία Αγώνων Κοινοπολιτείας.
- Indian Olympic Association- Αρχή Ολυμπισμού της Ινδίας.
- Organising Committee Commonwealth Games 2010 Delhi-Οργανωτική Επιτροπή Αγώνων Κοινοπολιτείας 2010.
- Η Κυβέρνηση της Εθνικής Πρωτεύουσας του Δελχί (GNCTD)

Η Κυβέρνηση της Εθνικής Πρωτεύουσας του Δελχί (GNCTD) δημιούργησε μια εξουσιοδοτημένη επιτροπή με επικεφαλής τον γραμματέα της, η οποία ήταν υπεύθυνη για την αναθεώρηση και την παρακολούθηση των έργων. Επιπλέον, η GNCTD αποτελούσε επίσης μέρος της συνολικής παρακολούθησης (διακυβέρνηση και διαχείριση των αγώνων της Κοινοπολιτείας από το 2006, με μια ομάδα υπουργών (GoM), στην οποία συμμετείχαν ο επικεφαλής υπουργός, ο κυβερνήτης της GNCTD και ο αναπληρωτής κυβερνήτης, με τους ειδικούς προσκεκλημένους. Σε κεντρικό επίπεδο, η κυβέρνηση της Ινδίας εξουσιοδότησε το Υπουργείο Νεότητας και Αθλητισμού για την παρακολούθηση των ρυθμίσεων για τους αγώνες. Για να εξασφαλιστεί η σωστή παρακολούθηση, το Υπουργείο δημιούργησε ένα σύστημα παρακολούθησης μέσω διαδικτύου το 2008, για να καταγράφει την πρόοδο όσον αφορά την προετοιμασία των Αγώνων. Ο εισηγητής και ο γενικός ελεγκτής ανέφεραν στην έκθεσή τους¹²³, ότι οι δομές και οι ευθύνες για τη διακυβέρνηση και το θεσμικό πλαίσιο τέθηκαν σε εφαρμογή. Ωστόσο, αναφέρουν ότι η προετοιμασία και η διεξαγωγή των αγώνων, ήταν κακώς ρυθμισμένα όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή.

8.6 Επιπτώσεις

8.6.1 Περιβαλλοντικές

Όπως συμβαίνει με όλες σχεδόν τις ανθρώπινες δραστηριότητες, τα μεγάλα γεγονότα επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον. Οι αθλητικές ομοσπονδίες και οι οργανωτικές επιτροπές έχουν αρχίσει να αναγνωρίζουν ότι, η διοργάνωση μεγάλων γεγονότων μπορεί και πρέπει να ενσωματώσει την περιβαλλοντική διάσταση της βιωσιμότητας. Στην περίπτωση των Αγώνων της Κοινοπολιτείας, αυτό αναγνωρίζεται στο πράσινο όραμα των αγώνων: «Τα παγκόσμια αθλητικά γεγονότα έχουν επίσης

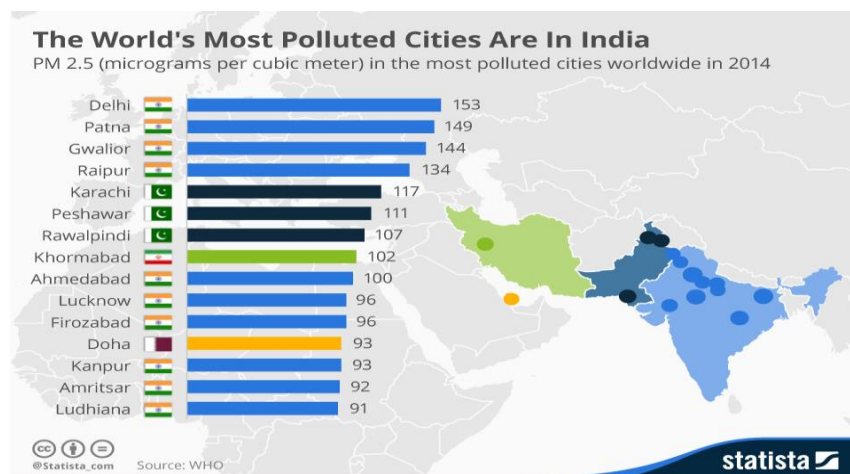
¹²³ Comptroller and Auditor General of India(2011): <http://www.cag.gov.in/content/report-no-6-2011-%E2%80%93-performance-audit-xixth-commonwealth-games>.

ένα μεγάλο οικολογικό αποτύπωμα. Αυτό αντικατοπτρίζεται σε σημαντικές απαιτήσεις υλικών όπως οι ενεργειακές απαιτήσεις, οι ανάγκες σε νερό και η παραγωγή αποβλήτων. Ωστόσο, η σφαίρα του περιβάλλοντος δεν περιορίζεται στις εκπομπές άνθρακα, αλλά επίσης περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα οικολογικών θεμάτων¹²⁴». Σε ένα αστικό περιβάλλον η χρήση γης είναι ιδιαίτερης σημασίας, ενώ για το Δελχί ο ρόλος των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, στο θέμα της χρήσης γης για το χωριό των αγώνων στις όχθες του ποταμού Yamuna, ήταν αξιοσημείωτος. Το όραμα της στρατηγικής πράσινων παιχνιδιών των Αγώνων της Κοινοπολιτείας αποτέλεσε την κατοχύρωση μιας κληρονομιάς υποδομών, αλλά και της περιβαλλοντικής ευαισθησίας για το μέλλον: *«Να προσπαθήσει να μειώσει τα αποτυπώματα άνθρακα και να αποτελέσει το σημείο αναφοράς για αντίστοιχες διοργανώσεις στο μέλλον¹²⁵»*. Υποστηρίχθηκε ότι οι CWG του 2010 στο Δελχί, ήταν «οι πιο πράσινοι αγώνες της Κοινοπολιτείας», που άφησαν επίσης μια περιβαλλοντική κληρονομιά, πέρα από τα έργα υποδομής. Με γενικό στόχο την επίτευξη διοργάνωσης με εξισορρόπηση εκπομπών άνθρακα, αναπτύχθηκε ένα στρατηγικό πλαίσιο για τη μείωση και αντιστάθμιση του βασικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος της εκδήλωσης. Το πλαίσιο περιελάμβανε οκτώ ενότητες: Το όραμα των Πράσινων Αγώνων, την αποστολή και τους στόχους, την πράσινη υποδομή, τις πράσινες τελετές, την πράσινη φιλοξενία, τις Οικολογικές συμβάσεις, την πράσινη ευαισθητοποίηση και δείκτες βιωσιμότητας. Οι δραστηριότητες περιλάμβαναν τις δασικές φυτείες των πόλεων, σχεδιάζοντας το στάδιο «Thyagaraj» ως μοντέλο πράσινης αθλητικής υποδομής και την ίδρυση Κοινοπολιτειακού Κήπου. Επιπλέον, δρομολογήθηκαν πολλαπλές εκστρατείες ευαισθητοποίησης και επικοινωνίας που περιελάμβαναν την εκστρατεία «Cleaner Delhi», μια εκστρατεία εξοικονόμησης της ενέργειας και του νερού καθώς και εκστρατεία προώθησης της βιώσιμης μεταφοράς του νερού. Ακολούθησε η εκστρατεία χαμηλών εκπομπών άνθρακα των έργων, που αναπτύχθηκε με την επιχορήγηση του Παγκόσμιου Ταμείου Περιβάλλοντος (GEF) και την υλοποίηση κατά τη διάρκεια των CWG 2010 από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP), μαζί με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Δασών

¹²⁴ UNEP (2010), The 2010 Commonwealth Games Go Green, <http://staging.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=612&ArticleID=6463&l=en&t=long> (πρόσβαση 04/12/2017).

¹²⁵ Organising Committee Commonwealth Games 2010, «Οραμα-Αποστολή-αξίες http://d2010.thecgf.com/vision_mission_and_values, (πρόσβαση 03/12/2017).

(ΔΕΕ), την Οργανωτική Επιτροπή της CWG, την Κυβέρνηση της Επικράτειας Εθνικής Πρωτεύουσας του Δελχί, το Υπουργείο Νέων και Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (MNRE) και το Γραφείο Ενεργειακής Απόδοσης. Ως προς τις εκτιμήσεις εκπομπών άνθρακα για τους αγώνες έχουν διατυπωθεί διαφορετικές απόψεις. Η επιτροπή εκτίμησε ότι οι εκπομπές που δημιουργούνται για τους Αγώνες, μετά τη λήψη των μέτρων βιωσιμότητας, ήταν 52.468,9 τον. CO₂. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Δασών συντόνισε τα προγράμματα δενδροφύτευσης με την υποστήριξη των κρατικών κυβερνήσεων, του Παγκόσμιου Ταμείου Περιβάλλοντος (GEF), του UNDP και του UNEP. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, 713.828 φυτά φυτεύτηκαν σε επίπεδο μπλοκ και κατά μήκος αυτοκινητοδρόμων στην Ινδία. Οι δραστηριότητες φύτευσης είχαν ως στόχο να απομονώσουν εκπομπές της τάξης των 81.472,2 τον. CO₂e για περίοδο 5 ετών, γεγονός που επιτρέπει να θεωρείται η διοργάνωση «ουδέτερη από άνθρακα». Ωστόσο, εάν οι εκπομπές είναι 128.000 tCO₂e σύμφωνα με άλλη μελέτη¹²⁶, το γεγονός δεν χαρακτηρίζεται ουδέτερο από πλευράς εκπομπών άνθρακα. Ένα πρόβλημα που αφορά στη ρύπανση του αέρα στην πόλη φαίνεται ότι δεν βελτιώθηκε από τα μέτρα που λήφθηκαν για το σκοπό αυτό με την οργανωτική επιτροπή να μένει μόνο στη διαδικασία παρακολούθησης, παρά του ότι η Ινδία διατηρεί την πρώτη θέση, με τη περισσότερες πόλεις της, να κατέχουν το υψηλότερο ποσοστό μικροσωματιδίων στον αέρα, σύμφωνα με το γράφημα 8.

Γράφημα 8, Πόλεις με τη Μεγαλύτερη Ατμοσφαιρική επιβάρυνση, Πηγή WHO 2015

¹²⁶ Atmos. Chem. Phys., (2014) Air quality in Delhi during the Commonwealth Games, 10619–10630, www.atmos-chem-phys.net/14/10619/2014/ doi:10.5194/acp-14-10619-2014, Air quality in Delhi during the Commonwealth Games, (πρόσβαση 22/11/2017).

Τα μέτρα σχετικά με το τοπικό περιβάλλον, εστίασαν όπως προαναφέρθηκε μόνο στην παρακολούθηση και την πρόβλεψη των επιπέδων ρύπανσης της ατμόσφαιρας στο Δελχί, μέσω της εγκατάστασης αεροσυσκευών μέτρησης της ρύπανσης¹²⁷, σε 11 στρατηγικές τοποθεσίες, συμπεριλαμβανομένων των αθλητικών χώρων, καθώς και πρωτοβουλίες για τη διαχείριση αποβλήτων για μη βιοδιασπώμενα απόβλητα. Παρότι όλες οι πρωτοβουλίες αυτές, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο όσον αφορά την ευαισθητοποίηση και λειτούργησαν εποικοδομητικά σε ένα βαθμό, δεν είναι διακριτό εάν ο βαθμός στον οποίο παρέχουν «κληρονομιά» για την επίλυση ζητημάτων του περιβάλλοντος (ιδίως σε ότι αφορά την υποβάθμιση της ποιότητας του αέρα-βλ. γράφημα 8 - και των επιφανειακών υδάτων) που είχαν τονισθεί στην «Έκθεση για την κατάσταση του περιβάλλοντος» από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και την Κυβέρνηση της εθνικής επικράτειας του Νέου Δελχί. Ως αποτέλεσμα, είναι δύσκολο να αποδοθεί, οποιαδήποτε σημαντική και βιώσιμη βελτίωση του τοπικού περιβάλλοντος στο Δελχί.

8.6.2 Κοινωνικές

Ο σχεδιασμός των υποδομών, για τους CWG του Δελχί το 2010, ήταν αντίγραφο των σχεδίων για την αστική αναδιάρθρωση, που αναλήφθηκαν για την προετοιμασία των Ασιατικών Αγώνων του 1982¹²⁸. Για τη διοργάνωση, απαιτήθηκε η εξεύρεση κατάλληλου χώρου, μόνο για την κατασκευή του χωριού φιλοξενίας των αποστολών των Αγώνων, ενώ τα υπάρχοντα γήπεδα που απαιτήθηκαν για τους αγώνες εγκαταστάθηκαν εκ των υστέρων. Ωστόσο, σχετικά με την υποδομή, προέκυψαν έμμεσοι αναπτυξιακοί παράγοντες όπως, ο εκτοπισμός κατοίκων από τις εστίες τους, η συνδεσιμότητα με το περιβάλλον και η αισθητική. Ομάδες της κοινωνίας των πολιτών είχαν εκφράσει ανησυχίες, ότι οι περισσότερες εξώσεις σε κατοίκους που διαβίωναν στους σχεδιασθέντες χώρους, διεξήχθησαν υπό το πρόσχημα της εφαρμογής των μέτρων της αστικής ανανέωσης (που περιελάμβαναν και την κατασκευή εμπορικών κέντρων). Οι μετατοπίσεις που προέκυψαν είναι δύσκολο να εκτιμηθούν. Σύμφωνα με μία εκτίμηση¹²⁹ περίπου το ήμισυ του 1160

¹²⁷ http://www.tropmet.res.in/other-pdfs/Press_release_OC-CWG.pdf, (πρόσβαση 04/12/2017).

¹²⁸ Dupont, V (2008): "Slum demolitions in Delhi since the 1990s: an appraisal." *Economic and Political Weekly* 43(28):σελ. 79–87.

¹²⁹ Baviskar, A,(2006): "Demolishing Delhi: World Class City in the Making," <http://www.metamute.org/editorial/articles/demolishing-delhi-world-class-city-making>, (πρόσβαση 05/12/2007).

Jhuggi Jhopdi (JJ) Bastis (Περιοχές όπως η Banuwal Nagar, η Yamuna Pushta, το Vikaspuri που είναι φτωχογειτονίες με κατοικίες –παράγκες) που στεγάζονταν τρία εκατομμύρια άνθρωποι το 2000 – το ένα τέταρτο του πληθυσμού του Δελχί - κατεδαφίστηκαν στη διάρκεια του 2006. Η ΜΚΟ -Shramik Sangathan, εκτιμά ότι περίπου 35.000¹³⁰ εκτοπίστηκαν, ως άμεσο αποτέλεσμα των Αγώνων της Κοινοπολιτείας. Ο πίνακας 7, παρουσιάζει ορισμένα στοιχεία των μετατοπίσεων που οφείλονται άμεσα σε έργα που σχετίζονται με τη διοργάνωση των αγώνων, χρησιμοποιώντας δεδομένα που παρέχονται από το Δίκτυο Στεγαστικών και Χωρικών Δικαιωμάτων (HLRN¹³¹).

YEAR	CWG-PROJECT	LOCATION	IMPACT	PURPOSE
2004	Commonwealth Games Village	Banks of Yamuna River	35,000 families evicted	Beautification and mega-events infrastructure
2006	General	Banuwal Nagar, Vikaspuri	15,000 homes	Beautification and construction of malls
2009	Connectivity between Jawaharlal Nehru Stadium and Thyagraj Stadium	Gadia Lohar Basti	200 people displaced	Construction of road for mega-events infrastructure
2009	Jawaharlal Nehru Stadium (JLNS)	Behind JLNS	50 plus people	Beautification and parking for mega-events infrastructure
2009	General	Kirti Nagar	348 slum houses	Beautification
2009	Jawaharlal Nehru Stadium	Prabhu and Prabhu Market near Lodi colony	1,000 residents	Parking lot for opening and closing ceremony for mega-events infrastructure
2009	General	Pusa road roundabout	250 homeless people	Beautification
2010	General	Jangpura Barapullah Nullah	368 families	Parking lot for Commonwealth Games for mega-events infrastructure

Πίνακας 7, Εκτοπίσεις από έργα για τους CWG 2010,

Πηγή: <http://hlrn.org.in>

Παρότι, είναι δύσκολο να αποδοθεί η ευθύνη για τις μετατοπίσεις κατοίκων στο γεγονός, μπορεί οι καθυστερήσεις στο χρονοδιάγραμμα προετοιμασίας να έχουν επιταχύνει ορισμένες από αυτές τις μετατοπίσεις¹³². Οι αρχές της πόλης ισχυρίστηκαν

¹³⁰ Badami D et. al (2010): “Humanity - Equality - Destiny?” Implicating Tourism in the Commonwealth Games, https://www.equitabletourism.org/files/fileDocuments891_uid11.pdf Annex 8, (πρόσβαση 04/12/2017).

¹³¹ Το Δίκτυο Στεγαστικών και Δικαιωμάτων Γης (HLRN), εργάζεται για την αναγνώριση, υπεράσπιση, προώθηση και υλοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε επαρκή στέγαση και γη, η οποία περιλαμβάνει την εξασφάλιση ασφαλούς κατοικίας και ασφαλούς τόπου για όλα τα άτομα και τις κοινότητες προκειμένου να ζουν με ειρήνη και αξιοπρέπεια. Το HLRN ιδρύθηκε το 1999 στο Νέο Δελχί για να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη ανάγκη για έρευνα, εκπαίδευση και υπεράσπιση της στέγασης και των δικαιωμάτων γης στην περιοχή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προώθηση και προστασία των ίσων δικαιωμάτων των γυναικών, στην κατάλληλη στέγαση, τη χρήση γης, την περιουσία και κληρονομιά. <http://hlrn.org.in/> (πρόσβαση 12/12/2017).

¹³² Για περισσότερα σε σχέση με τους εκτοπισμούς κατοίκων που σχετίζονται με τους αγώνες της Κοινοπολιτείας 2010, βλ., <http://www.hic-sarp.org/documents/Planned%20Dispossession.pdf>.

ότι οι περισσότεροι εκτοπισθέντες ήταν «παράνομοι καταπατητές», αλλά παραμένει το ερώτημα, ως προς το πώς δημιουργήθηκαν οι παράνομοι οικισμοί. Το φαινόμενο των «ανεπίσημων-παράνομων» κατοικιών αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι αναγκαστικές εκτοπίσεις από τον αστικό ιστό του Δελχί, δείχνουν να συνεχίζονται και μετά τη διοργάνωση των Αγώνων της Κοινοπολιτείας του 2010, με τον αριθμό των οικογενειών που μετακινήθηκαν χωρίς τη θέλησή τους να υπερβαίνει τις 48.000¹³³ γεγονός που αποδεικνύει ότι η αρχική πρόβλεψη για κατασκευή μεγάλου αριθμού κατοικιών (πρόβλεψη για 50.000 τετραώροφα σπίτια τα οποία προορίζονταν για ανθρώπους που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, προϋπολογισμού 364 εκατομμυρίων δολαρίων-δεν κατασκευάστηκαν περισσότερα από 13.000 διαμερίσματα) δεν υλοποιήθηκε. Η μετεγκατάσταση είναι ένα πολύπλοκο ζήτημα και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, με τον σημαντικότερο που συνέβαλε στην κακή διαχείριση αυτών των μετεγκαταστάσεων, ήταν ότι τα αρμόδια τμήματα σε τοπικούς φορείς, που ασχολούνται με τις βελτιώσεις των παραγκουπόλεων, δεν έχουν επαρκή εξουσία να κατευθύνουν ή να επηρεάζουν ουσιαστικά τις δραστηριότητες μετεγκατάστασης, ενώ εντοπίζεται και σύγκρουση αρμοδιοτήτων. Στην περίπτωση των CWG του Δελχί το 2010, το Τμήμα Slum και Jhuggi Jhopadi (SJJD) (περιοχή που εντοπίστηκε ο μεγαλύτερος αριθμός εκτοπίσεων) υπό την Δημοτική Επιχείρηση του Δελχί, δεν μπορούσε να κατευθύνει τις αποφάσεις ή τις ενέργειες της Αρχής Ανάπτυξης του Δελχί(DDA), η οποία είχε μετατραπεί σε μείζονα υπηρεσία, ιδιοκτησίας και διαχείρισης γης. Στην πραγματικότητα, φαίνεται ότι υφίσταται έλλειψη συντονισμού και ρόλων, σε επίπεδο δήμου και Αρχής Ανάπτυξης (DDA), ενώ σύμφωνα με την κοινωνία των πολιτών, ο αυξανόμενος ρόλος της DDA από το 1999, δημιούργησε ανησυχίες στους πολίτες όσον αφορά την πολιτική σε εθνικό επίπεδο, με το Υπουργείο για την Αστική Στέγαση και τη Μείωση της Φτώχειας, να μην έχει ενεργό ρόλο στα κοινωνικά ζητήματα που σχετίζονται με την διοργάνωση των αγώνων. Ανίσχυρο ρόλο, φαίνεται να διαδραμάτισαν και οι οργανισμοί στη διεθνή κοινότητα που ασχολήθηκαν με τα κοινωνικά ζητήματα, που ενδεχομένως θα μπορούσαν να επηρεαστούν θετικά από τη διοργάνωση. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ο ανεπαρκής σχεδιασμός και η πολύπλοκη δομή δημόσιας

¹³³ Housing and Land Rights in India: Status Report for Habitat III, New Delhi, (2016), [http://hlnr.org.in/documents/Housing and Land Rights in India Report for Habitat III.pdf](http://hlnr.org.in/documents/Housing_and_Land_Rights_in_India_Report_for_Habitat_III.pdf) ,(πρόσβαση 12/12/2017).

διοίκησης, οδήγησε το υπάρχον σύνολο θεσμικών ρυθμίσεων και νομικών προβλέψεων, σε άνιση κατανομή της ισχύος, μεταξύ των κυβερνητικών υπηρεσιών σε εγχώριο επίπεδο. Κατά την προετοιμασία των Αγώνων, οι ακτιβιστές της κοινωνίας των πολιτών εξέφρασαν επίσης ανησυχίες, ότι τα κονδύλια από τις κρίσιμες δαπάνες του κοινωνικού τομέα, συμπεριλαμβανομένης της υγείας, της σχολικής φοίτησης, της στέγασης και των περιβαλλοντικών έργων στον ποτ. Yamuna και το χωριό των αγώνων, χρησιμοποιήθηκαν με αδιαφανείς διαδικασίες¹³⁴. Επιπρόσθετα η ανάγκη κατασκευής του χωριού των αγώνων, οδήγησε το Υπουργείο Αστικής Ανάπτυξης στη χορήγηση των απαιτούμενων κεφαλαίων, χωρίς την ανάλογη μέριμνα για τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής, όπως η Εθνική Αποστολή Ανανέωσης Αστικών Περιοχών (ονομάζεται «Jawaharlal Nehru»). Οι κυβερνήσεις της Ινδίας και του Δελχί ανέλαβαν την πλήρη ευθύνη για το κόστος των αγώνων και συμφώνησαν να αναλάβουν οποιαδήποτε έλλειψη κεφαλαίου ή λειτουργικού προϋπολογισμού. Οι αγώνες αποδείχτηκαν μια δαπανηρή υπόθεση για τη χώρα, οι πιστώσεις του προϋπολογισμού που πραγματοποιήθηκαν προς τους CWG 2010, αφαίρεσαν κεφάλαια για επίλυση κοινωνικών προβλημάτων. Οι δημοσιονομικές τάσεις της πόλης κατά την περίοδο προετοιμασίας των αγώνων, δείχνουν μείωση των δαπανών κοινωνικής πρόνοιας¹³⁵, σε αντίθεση με την αύξηση των δαπανών σε τομείς όπως οι μεταφορές. Από την εμπειρία των CWG του 2010, μπορεί να ειπωθεί ότι η διοργάνωση δεν ενσωμάτωσε στοιχεία που σχετίζονται με την κοινωνική κληρονομιά για τον πληθυσμό του Δελχί, ενώ η διαφθορά και η έλλειψη ετοιμότητας, διαφάνειας¹³⁶ και ορθολογικού σχεδιασμού, οδήγησαν στην αδυναμία εκμετάλλευσης των κερδών μεσοπρόθεσμα και δείχνει η κληρονομιά των αγώνων, να είναι περισσότερο αρνητική, από θετική¹³⁷. Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας, η κοινωνία των πολιτών, συνήθως ένας ενεργός φύλακας περιορίστηκε σε θέση απλού θεατή. Αντιμετωπίζοντας την ανάπτυξη της πόλης, που συνδέεται με ένα μεγάλο

¹³⁴ Sustainable Mega-Events in Developing Countries,(2011), http://www.kas.de/wf/doc/kas_29583-1522-1-30.pdf?120124104515 (πρόσβαση 10/05/2017).

¹³⁵ HLRN (2010), Comprehensive Report on Commonwealth Games Launched in Delhi: Panel of Experts Questions Secrecy and Undemocratic Nature of CWG Process, https://casi.sas.upenn.edu/sites/casi.sas.upenn.edu/files/iit/Whose_Wealth_Whose_Commons_press_release.pdf, (πρόσβαση 07/12/2017).

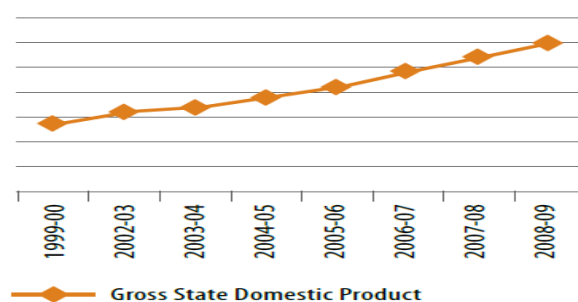
¹³⁶ The 2010 Commonwealth Games: Whose Wealth, Whose Commons?., https://www.habitants.org/news/inhabitants_of_asia/the_2010_commonwealth_games_whose_wealth_whose_commons (πρόσβαση 11/12/2017).

¹³⁷ Economic Times India, (2017),The horrible experience of 2010 CWG shouldn't stop India from bidding for the 2032 Olympics, 13 Αυγ 2017.

γεγονός ως θέμα «εθνικού κύρους», η κοινωνία των πολιτών δεν ήταν αρκετά «εξουσιοδοτημένη», για να επηρεάσει θέματα πολιτικής. Ένα θετικό αποτέλεσμα που καταγράφεται από αυτό το γεγονός, είναι ότι υπογράμμισε πολλές ελλείψεις που σχετίζονται με τη χρήση γης, τη χωροθέτηση των οικιστικών ζωνών γενικότερα αλλά και το ζήτημα του εκτοπισμού κατοίκων από τις εστίες τους. Το αποτέλεσμα της δημόσιας κατακραυγής και της δυναμικής της συμμετοχικότητας της κοινωνίας των πολιτών, οδήγησε σε αναθεώρηση το νομοσχέδιο για τον ποταμό του ΜΟΕ, καθώς και τη στρατηγική χωροταξικού σχεδιασμού που περιλαμβάνεται στο Masterplan 2021 του Δελχί¹³⁸.

8.6.3 Οικονομικές

Η Οργανωτική Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι οι CWG του 2010 θα οδηγήσουν σε μια συνολική συνεισφορά ύψους 4,94 δισεκατομμυρίων δολαρίων στο ΑΕΠ της Ινδίας κατά τη διάρκεια περιόδου τεσσάρων ετών(2009-2012) ¹³⁹ και θα δημιουργήσουν σχεδόν 2.47 εκατομμύρια ευκαιρίες απασχόλησης. Οι Αγώνες της Κοινοπολιτείας προβλέφθηκε επίσης ότι θα ενισχύσουν την ανάπτυξη της αγοράς ακινήτων στο Δελχί, ως αποτέλεσμα της ανοικοδόμησης- ανανέωσης της πόλης. Μέχρι σήμερα, ωστόσο, δεν υπάρχει σαφής εικόνα για το καθαρό οικονομικό όφελος λόγω της έλλειψης εκ των υστέρων αξιολογήσεων. Υπήρξε μια απότομη αύξηση του ΑΕΠ του Δελχί μετά το 2006 (βλ. γράφημα 9), με την οικονομία του Δελχί να έχει υψηλό ποσοστό ανάπτυξης περίπου 9% την περίοδο 2000-2009.

Γράφημα 9, Διάγραμμα ΑΕΠ Ν.Δελχί,
Πηγή: Delhi Statistical Handbook 2010, GNCTD 2010

¹³⁸ Sustainable Mega-Events in Developing Countries, (2011), http://www.kas.de/wf/doc/kas_29583-1522-1-30.pdf?120124104515 (πρόσβαση 10/05/2017).

¹³⁹ Times of India, (2010), <https://timesofindia.indiatimes.com/news/CWG-2010-will-result-in-economic-impact-of-4-94-million/articleshow/6676440.cms> , 3 Οκτ 2010

Οι οικονομικές δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα, ιδίως των μεταφορών, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, των ακινήτων και των κατασκευών, κατέγραψαν σημαντική ώθηση κατά την ίδια περίοδο, καταγράφοντας ανάπτυξη περίπου 9,56%. Ο τομέας των ακινήτων είχε μια τεράστια ώθηση, από τη ανάπτυξη της υποδομής και οι τιμές των κατοικιών παρουσίασαν αύξηση. Συγκεκριμένα το χωριό των Αγώνων και η βελτιωμένη συνδεσιμότητα των οικιστικών έργων, έδωσαν ώθηση στην αξία γης. Οι δαπάνες δημόσιων κεφαλαίων για τη διοργάνωση, μπορούν να δικαιολογηθούν με την προϋπόθεση ότι θα συμβάλουν στην επιτάχυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Στον τομέα της ενέργειας, η παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας (συνολικής ισχύος 3.750 MW-που απαιτήθηκαν για τους αγώνες), καθώς και αναβάθμιση υφιστάμενων εγκαταστάσεων μπορεί να θεωρηθεί κληρονομιά, για να βοηθήσει στην κάλυψη των αυξανόμενων ενεργειακών αναγκών της πόλης. Για τις ανάγκες των αγώνων προγραμματίστηκαν και υλοποιήθηκαν διάφορα μέτρα αποσυμφόρησης των μεταφορών, με κατασκευή 24 νέων γεφυρών και την ενίσχυση της δυναμικότητας-διασυνδεσιμότητας του οδικού δικτύου σε όλη την πόλη, προσθέτοντας τμήματα ταχείας κυκλοφορίας και προσθέτοντας νέες διαδρομές στις υπάρχουσες γραμμές του μετρό στην πόλη(επεκτάσεις σε δύο μεγάλες πόλεις δορυφόρους του Δελχί, τις Noida και Gurgaon). Επιπλέον, αυξήθηκε η χωρητικότητα δικτύων των αστικών συγκοινωνιών και εκσυγχρονίστηκαν τα συστήματα ταχείας διακίνησης λεωφορείων. Δεδομένης της ταχύτητα αναπτυσσόμενης οικονομίας και της σχετικής επέκτασης των αστικών συμπλεγμάτων, γύρω από την Εθνική Πρωτεύουσα του Δελχί, είναι δύσκολο να προσδιοριστεί πόσο μεγάλο μέρος αυτής της ανάπτυξης της υποδομής, μπορεί να οφείλεται αποκλειστικά στη διοργάνωση των αγώνων. Η ανάπτυξη των υποδομών μπορεί να έχει μεταμορφώσει την πόλη, αλλά με ιδιαίτερα υψηλό κόστος και καθυστερήσεις. Επίσης δεν υπήρξαν τα απτά οφέλη για την τουριστική βιομηχανία σε αναμενόμενο βαθμό. Δημιουργήθηκε μια σειρά θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια των αγώνων, αλλά οι περισσότερες από αυτές ήταν προσωρινές και συγκεντρωμένες στον τομέα παροχής υπηρεσιών. Επιπλέον, χάθηκαν ορισμένες θέσεις εργασίας εξαιτίας της εκτόπισης, απόρροια των απαιτήσεων για κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών. Ο αθλητικός τουρισμός θεωρείται ένα από τα βασικά στοιχεία των οικονομικών αποτελεσμάτων που προέρχονται από τη φιλοξενία αθλητικών μεγάλων γεγονότων. Αυτό αναγνωρίστηκε από την Ινδική

κυβέρνηση, που κατέβαλε ιδιαίτερες προσπάθειες για την τόνωση της τουριστικής βιομηχανίας κατά τη διάρκεια των CWG του 2010. Αυτό περιλάμβανε την εισαγωγή ειδικής νομοθεσίας για θέματα τουρισμού, την απελευθέρωση των κανονισμών θεώρησης, κατά την άφιξη και επιπλέον την αδειοδότηση του 100% των ξένων άμεσων επενδύσεων (ΑΞΕ) στον τουρισμό. Επιπλέον, εφαρμόστηκε κατάργηση του περιθωρίου φορολογίας παροχών και η διασφάλιση μεγαλύτερης ευελιξίας στον κατασκευαστικό κλάδο υποδομών, με την India Infrastructure Finance Company Ltd, να λαμβάνει ανάλογες εξουσιοδοτήσεις για την ανάπτυξη σιδηροδρομικών και οδικών δικτύων και έργα αναβάθμισης σε αεροδρόμια και λιμάνια. Ο προϋπολογισμός για την ανάπτυξη εθνικών οδών αυξήθηκε κατά 23%, για τη διεξαγωγή της διοργάνωσης. Φαίνεται ότι υπάρχουν ελάχιστα αποδεικτικά στοιχεία για τα οφέλη από τον τουρισμό, καθώς μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει ανάλυση του αντίκτυπου των CWG 2010, στον τουρισμό. Τα μόνα διαθέσιμα δεδομένα είναι αριθμοί εισροών τουριστών κατά τη διάρκεια των αγώνων(βλ. πίνακα 8). Αυτά δείχνουν αφίξεις τουριστών στο Δελχί κατά τη διάρκεια των αγώνων γύρω 76.000 έναντι της αναμενόμενης τουριστικής εισροής άνω των 180.000. Η αύξηση στις ξένες τουριστικές αφίξεις κατά τη διάρκεια των αγώνων έχουν αναφερθεί ότι είναι περίπου 5%, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τη μέση εποχιακή αύξηση της τουριστικής ροής, για το μήνα Οκτώβριο. Ωστόσο, αυτή η μείωση στις ξένες αφίξεις μπορεί επίσης να αποδοθεί στην παγκόσμια οικονομική ύφεση και την αρνητική δημοσιότητα γύρω από τους Αγώνες αμέσως πριν από την εκδήλωση.

October	All India	Year on Year	Actual % share of Delhi	Delhi – Actual figures	Estimates for Delhi
2005	347,757		31.9	110,934	121,000
2006	391,399	12.5	32	125,247	133,000
2007	444,564	13.6	31.4	139,593	145,000
2008	450,013	1.2	31.8	143,104	156,000
2009	445,963	-0.9			169,000
2010	487,000	9.2		75,606*	182,000

Πίνακας 8, Αφίξεις τουριστών στο Δελχί. Πηγή:Shunglu Committee Report, india.gov.in/high_level/reports.htm

Κάποια μακροπρόθεσμα οφέλη για τον τουρισμό ενδέχεται να προκύψουν από τη διοργάνωση καθώς η ανακαίνιση ιστορικών μνημείων, η αναβάθμιση πάρκων και η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, μπορεί να αποδειχθούν ωφέλιμα για τη χώρα και δημιουργούν κίνητρα προσέλκυσης τουριστών κατά τα προσεχή έτη.

8.7 Σύνοψη

Όπως δείχνει η περίπτωση των αγώνων της Κοινοπολιτείας του Δελχί το 2010, όποτε η κυβέρνηση είναι ο μόνος χορηγός για το γεγονός, η ευθύνη για τις συνέπειες του ανεπαρκούς σχεδιασμού και της ελλιπούς επίβλεψης, πλήττουν τους δημόσιους πόρους. Μια από τις πλέον σημαντικές συστάσεις για την προοπτική μιας αναπτυσσόμενης χώρας είναι ότι, από την έναρξη της διαδικασίας υποβολής υποψηφιότητας θα πρέπει να αξιοποιούνται και άλλοι χρηματοδοτικοί πόροι, από τον ιδιωτικό τομέα για τη διοργάνωση των αγώνων. Όσον αφορά τα δημόσια κονδύλια, μια μεγαλύτερη αποτυχία διακυβέρνησης ήταν ότι τα μεγάλα ποσά δημοσίου χρήματος ανατέθηκαν σε αυτόνομο φορέα, που δεν ακολούθησε τις απαιτήσεις λογοδοσίας, σχετικά με τις δημόσιες δαπάνες, όπως προβλέπουν οι γενικοί δημοσιονομικοί κανόνες της χώρας¹⁴⁰. Η Επιτροπή διοργάνωσης υπογράμμισε επίσης την ανάγκη να επικεντρωθεί η προσοχή των εταίρων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, σε συνεργασίες και διεθνή πρότυπα, για την κατασκευή υποδομών. Το πολύπλοκο πλαίσιο διακυβέρνησης της διοργάνωσης, που περιελάμβανε μια πληθώρα από διοικητικούς μηχανισμούς και υπουργεία, αποτέλεσαν ανησυχία από τα αρχικά στάδια και παράγοντα αναποτελεσματικότητας. Η λήψη αποφάσεων είχε ιδιαίτερα συγκεντρωτικό χαρακτήρα εντός δύο οργάνων, δηλαδή της Οργανωτικής Επιτροπής και της Ομάδας των Υπουργών με έδρα τη γραμματεία του υπουργικού συμβουλίου, η οποία κατείχε την ανώτατη εξουσία. Η παρατεταμένη προσήλωση στη διοργάνωση, δημιουργηθεί αποσύνδεση μεταξύ της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της πόλης και των ενδεικνυόμενων μέτρων που πρέπει να ληφθούν, καθώς βασικός στόχος παραμένει η επιτυχημένη διεξαγωγή του συγκεκριμένου μεγάλου γεγονότος. Η ουδετερότητα των εσόδων, δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως βάση για να δικαιολογηθεί έλλειψη ελέγχου από την κυβέρνηση, ειδικά όταν πρόκειται για τη χρήση δημοσίων κονδυλίων. Η Φιλοξενία μεγάλων αθλητικών γεγονότων αποτελεί θέμα εθνικής υπερηφάνειας και διεθνούς κύρους, το οποίο μπορεί να δημιουργήσει μια λανθασμένη νοοτροπία «επιτυχίας με οποιοδήποτε κόστος», με ανάλογη δυσμενή επίπτωση στους τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως αναπτύχθηκαν στο 1^ο κεφάλαιο.

¹⁴⁰ General Financial Rules for autonomous bodies were issued in November 2010: http://www.finmin.nic.in/sites/default/files/App_GFR_Autonomous_16Dec2010.pdf.

Κεφάλαιο 9ο

Περίπτωση Βραζιλίας

9.1 Υπόβαθρο της Χώρας-Πόλης Φιλοξενίας

Είναι γνωστή για τα φυσικά θαύματα του τροπικού δάσους του Αμαζονίου και για τη ζωντανή κουλτούρα που τη συνοδεύει. Η Βραζιλία είναι η πέμπτη μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο, τόσο από τον πληθυσμό όσο και από την συνολική έκταση. Ο πληθυσμός ανέρχεται σε 207,652 εκατομμύρια (5η μεγαλύτερη χώρα σε πληθυσμό παγκοσμίως, εθνική απογραφή, 2016¹⁴¹). Από αυτούς ο αστικός πληθυσμός αποτελεί το 86,5% του συνόλου. Η Συνολική έκταση είναι 8.515 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα (5η μεγαλύτερη χώρα παγκοσμίως). Η Βραζιλία έχει αναδειχθεί ως ισχυρή οικονομική δύναμη στη Λατινική Αμερική και την παγκόσμια οικονομία ενώ είναι μέλος του BRIC(Brazil, Russia, India, China). Μετά από δεκαετίες υγιούς οικονομικής ανάπτυξης, η Βραζιλία ξεπέρασε το Ηνωμένο Βασίλειο το 2011, για να γίνει η έκτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο. Από το 1980 έως το 2011, ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης της Βραζιλίας (HDI) αυξήθηκε κατά 30,8%. Η οικονομική και κοινωνική πρόοδος της Βραζιλίας από το 2003 έως το 2014 έφερε 29 εκατομμύρια ανθρώπους μακριά από τη φτώχεια και οι ανισότητες μειώθηκαν σημαντικά (ο συντελεστής Gini μειώθηκε κατά 6,6 ποσοστιαίες μονάδες την ίδια περίοδο από 58,1 σε 51,5)¹⁴². Το επίπεδο εισοδήματος του φτωχότερου 40% του πληθυσμού αυξήθηκε κατά μέσο όρο 7,1% (σε πραγματικές τιμές) μεταξύ 2003 και 2014, σε σύγκριση με αύξηση του εισοδήματος κατά 4,4%, για τον πληθυσμό στο σύνολό του. Ωστόσο, ο ρυθμός μείωσης της φτώχειας και της ανισότητας φαίνεται ότι έχει σταματήσει από το 2015. Η Βραζιλία βρίσκεται σήμερα σε βαθιά ύφεση. Ο ρυθμός ανάπτυξης της χώρας επιβραδύνθηκε σταθερά από την αρχή αυτής της δεκαετίας, από μια μέση ετήσια αύξηση 4,5% μεταξύ 2006 και 2010, στο 2,1% μεταξύ 2011 και 2014. Το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 3,8% το 2015 και αναμένεται να μειωθεί κατά τουλάχιστον 3% περισσότερο το 2016. Η οικονομική κρίση, ως αποτέλεσμα της πτώσης των τιμών των βασικών εμπορευμάτων και της αδυναμίας να πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες προσαρμογές πολιτικής - σε συνδυασμό με την

¹⁴¹ Παγκόσμια Τράπεζα,(2017) <https://data.worldbank.org/country/brazil> (πρόσβαση 07/12/2017).

¹⁴² Παγκόσμια Τράπεζα,(2017)<https://data.worldbank.org/country/brazil> (πρόσβαση 07/12/2017).

πολιτική κρίση που αντιμετωπίζει η χώρα - συνέβαλε στην υπονόμευση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επενδυτών. Η εκπληκτικά γραφική, κοσμοπολίτικη παράκτια πόλη του Ρίο ντε Τζανέιρο συναρπάζει και μαζί με το επιχειρησιακό Sao Paulo, αποτελούν τους κορυφαίους κόμβους του οικονομικού δυναμισμού της Βραζιλίας. Πολλά διεθνή γεγονότα υψηλού προφίλ, συνέβαλαν πρόσφατα στην αυξανόμενη παρουσία της Βραζιλίας στην παγκόσμια σκηνή. Το 2014, η Βραζιλία γιόρτασε την κληρονομιά της, με το Παγκόσμιο Κύπελλο της FIFA. Το 2016, το Ρίο ντε Τζανέιρο ήταν η πόλη υποδοχής για τους θερινούς Ολυμπιακούς του 2016. Παρά την ανάπτυξη που προηγήθηκε η Βραζιλία έχει ένα ποσοστό 17% του πληθυσμού το οποίο δεν έχει πρόσβαση σε διευκολύνσεις υγιεινής, οι εκπομπές CO₂ κατά κεφαλήν, έχουν αυξηθεί από 1,87 τον. το 2000 σε 2,59 τον. το 2016,¹⁴³ ενώ η αντίστοιχη κατανάλωση ενέργειας, έχει αυξηθεί από 1,892 Kwh σε 2,601 Kwh. Το 2012, η UNESCO ανακήρυξε το Ρίο ντε Τζανέιρο ως μια περιοχή παγκόσμιας κληρονομιάς, καθιστώντας την πρώτη πόλη που αναγνωρίζεται με αυτό τον τρόπο¹⁴⁴. Οι πληθυσμοί του Σάο Πάολο (11,2 εκατομμύρια) και του Ρίο (6,3 εκατομμύρια) είναι πολύ μεγαλύτεροι από τις άλλες πόλεις της Βραζιλίας και μαζί αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 10%, των περίπου 207 εκατομμυρίων κατοίκων της Βραζιλίας. Συμπεριλαμβανομένων του Σάο Πάολο και του Ρίο, η Βραζιλία αριθμεί 15 πόλεις με πληθυσμό άνω του ενός εκατομμυρίου ανθρώπων¹⁴⁵. Οι πολυάριθμες φαβέλες του Ρίο και οι παραγκουπόλεις, βρίσκονται σε εντυπωσιακή γειτνίαση και έντονη αντίθεση με τα πολυτελή περίχωρα της πόλης και το εκπληκτικό γραφικό σκηνικό. Οι σημερινές φαβέλες της Βραζιλίας χρονολογούνται στους οικισμούς του 18ου αιώνα, οι οποίοι ανεγέρθηκαν από πρώην σκλάβους που δεν είχαν ιδιοκτησία γης και τις ευκαιρίες απασχόλησης. Οι περισσότερες τρέχουσες φαβέλες άρχισαν να διαμορφώνονται στη δεκαετία του 1970, όταν πολλοί Βραζιλιάνοι μετανάστευσαν από αγροτικές περιοχές σε πόλεις για να βοηθήσουν τον εκσυγχρονισμό της Βραζιλίας. Η Rocinha θεωρείται η μεγαλύτερη φαβέλα του Ρίο με πληθυσμό 150.000 έως 300.000 ανθρώπων. Βρίσκεται σε μια απότομη πλαγιά στην Νότια Ζώνη της πόλης, η οποία έχει θέα στην ακτή του Ατλαντικού και είναι γνωστή για τις διάσημες παραλίες των περιοχών Ipanema και Copacabana του Ρίο.

¹⁴³ <http://databank.worldbank.org/data/Views/Reports/ReportWidgetCustom.aspx?ReportNameCountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=BRA> (πρόσβαση 07/12/2017).

¹⁴⁴ <http://www.worldcitiescultureforum.com/cities/rio-de-janeiro> (πρόσβαση 07/12/2017).

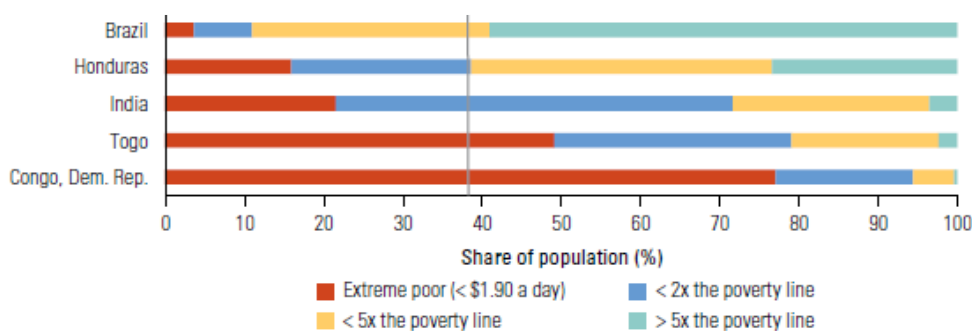
¹⁴⁵ <http://globalsherpa.org/brazil-brasil/> (πρόσβαση 07/12/2017).

9.2 Αναπτυξιακές Προκλήσεις

Η Βραζιλία και το Ρίο ντε Τζανέιρο έχουν αναπτυχθεί πολύ δυναμικά τα τελευταία χρόνια. Τα ποσοστά αύξησης του ΑΕΠ ήταν πολύ υψηλότερα από τον διεθνή μέσο όρο, ενώ η ανάκαμψη από την παγκόσμια οικονομική κρίση ήταν πολύ γρήγορη. Στον τομέα της κοινωνικής ανάπτυξης, η Βραζιλία έχει επίσης πολύ θετικό ιστορικό. Μεταξύ του 2003 και του 2010 δημιουργήθηκαν κατά μέσο όρο 1.9 εκατομμύρια θέσεις εργασίας ετησίως, το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε από 12% (2003) σε 7% (2010). Σημαντική πρόοδος επιτεύχθηκε επίσης στην ανακούφιση της φτώχειας, η οποία βρισκόταν στον πυρήνα πολλών κυβερνητικών προγραμμάτων. Έτσι, η Βραζιλία ήταν ήδη σε θέση να επιτύχει τον πρώτο από του στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης (βλ. κεφ. 1) «Εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας». Το μερίδιο του συνολικού πληθυσμού που ζει σε ακραία φτώχεια μειώθηκε από 25,8% (1990) σε μόλις 4,8% (2008)¹⁴⁶.

9.2.1 Οικονομικές και Κοινωνικές Προκλήσεις

Ωστόσο, η κοινωνική ανάπτυξη στο Ρίο ντε Τζανέιρο αποκλίνει σαφώς από τη γενική τάση στη Βραζιλία. Το μερίδιο του πληθυσμού που ζει σε ακραίες συνθήκες φτώχειας στο Ρίο ντε Τζανέιρο αυξήθηκε από 9,61% (1996) σε 10,18% (2013)¹⁴⁷.

Γράφημα 10, Ποσοστά Φτώχειας στη Βραζιλία, Πηγή: World Bank. 2016. *Poverty and Shared Prosperity 2016: Taking on Inequality*. Washington, DC: World Bank. doi:10.1596/978-1-4648-0958-3.

¹⁴⁶ World Bank. (2016). *Poverty and Shared Prosperity 2016: Taking on Inequality*. Washington, DC: World Bank. doi:10.1596/978-1-4648-0958-3.

¹⁴⁷ WWP, Brazil Learning Initiative for a World without Poverty, (2016), <https://www.org.br/en/what-is-wwwp/> (πρόσβαση 12/12/2017).

Η φτώχεια στο Ρίο ντε Τζανέιρο είναι ορατή κυρίως στην ύπαρξη παραγκουπόλεων. Η τάση δείχνει ότι ο αριθμός των ατόμων που ζουν σε «favelas» στο Ρίο ντε Τζανέιρο, έχει αυξηθεί με συνέπεια και αυτό αναμένεται να συνεχιστεί και στο μέλλον, δεδομένου ότι οι προβλέψεις είναι ότι μέχρι το 2020 το 25% των πολιτών του Ρίο ντε Τζανέιρο, θα ζει σε τέτοιες συνθήκες, όπως αναφέρεται στον πίνακα 9.

	1991	2000	2010	2020
Rio population living in 'favelas'	882.483	1.092.783	1.300.000	1.500.000
Share of overall population	16.6%	18.6%	20%	25%

*Πίνακας 9, Εκτίμηση Πληθυσμού του Ρίο σε Φαβέλες
<http://veja.abril.com.br/170310/engolidos-pela-favela-p-094.html>*

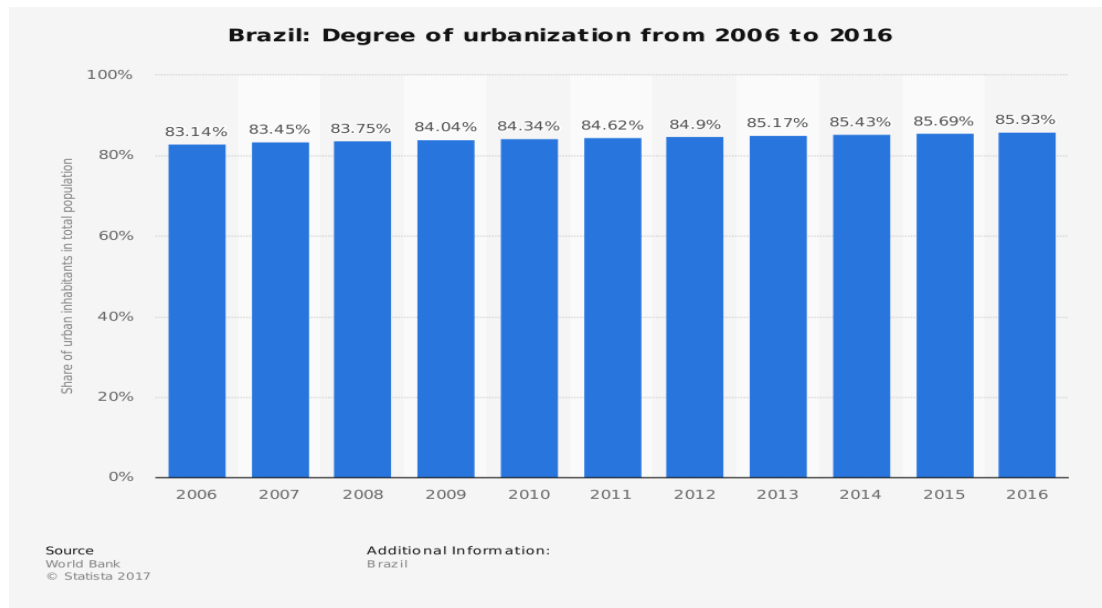
Το πλουσιότερο 10% των ανθρώπων στη Βραζιλία, έχει πρόσβαση σε πάνω από το 40% του εισοδήματος της χώρας. Από την άλλη πλευρά, το φτωχότερο 10% λαμβάνει περίπου το 1% του εισοδήματος. Αυτό δημιουργεί μια ζοφερή εικόνα για όσους έχουν μικρή ή καθόλου χρηματοοικονομική σταθερότητα και οι επισκέπτες στη χώρα μάλλον θα επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι η φτώχεια είναι ορατή και απτή, ακόμη και στους θεατές. Η έντονη αντίθεση ανάμεσα στους πλούσιους και τους φτωχούς, γίνεται ακόμη πιο ξεκάθαρη από το γεγονός ότι αυτοί ζουν μαζί. Υπάρχουν πολλά προγράμματα και κοινοτικές πρωτοβουλίες για να βοηθήσουν τους πεινασμένους και τους άστεγους, καθώς και να εξασφαλίσουν ότι τα παιδιά όλων των περιοχών των κοινοτήτων έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, επειδή, παρόλο που η ίδια η εκπαίδευση είναι ελεύθερη, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που επηρεάζουν το εάν τα παιδιά, μπορούν πραγματικά να έχουν πρόσβαση και να παρακολουθήσουν αυτά τα σχολεία. Παρόλο που όλες οι μεγάλες πόλεις και οι χώρες του κόσμου αντιμετωπίζουν κάποια μορφή εγκληματικότητας, η Βραζιλία είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη σε αυτό το σημαντικό κοινωνικό ζήτημα με το επίπεδο εγκληματικότητας να ανέρχεται στο 89,90 % (σύμφωνα με το Numbeo)¹⁴⁸. Οι πιο συνηθισμένες μορφές εγκληματικότητας σε αυτήν τη χώρα περιλαμβάνουν τη ληστεία, την απαγωγή και τη βία από συμμορίες. Εκτός από το έγκλημα μέσα στην κοινότητα, υπάρχει επίσης ένα πρόβλημα στα τμήματα επιβολής του νόμου, με την ίδια τη αστυνομία να

¹⁴⁸ Numbeo is the world's largest database of user contributed data about cities and countries worldwide. Numbeo provides current and timely information on world living conditions including cost of living, housing indicators, health care, traffic, crime and pollution.

κατηγορείται για διαφθορά και βία¹⁴⁹. Αυτό αποθαρρύνει την κοινότητα να αναφέρει περιστατικά βίας, καθώς υφίσταται έλλειψη εμπιστοσύνης στην αστυνομία. Ως εκ τούτου, το Υπουργείο Δικαιοσύνης δημιούργησε την Εθνική Δύναμη Δημόσιας Ασφάλειας, για να χειριστεί σοβαρές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και κρίσεις αντί της τοπικής αστυνομίας. Η Βραζιλία έχει πρόσβαση σε δωρεάν δημόσια εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα. Η εκπαίδευση σε επίπεδο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υποχρεωτική και τα περισσότερα από τα δημοτικά σχολεία διατηρούνται από τους δήμους ή τα κράτη που καταλαμβάνουν. Αυτό σημαίνει ότι οι πλουσιότερες πόλεις ή κράτη έχουν καλύτερα σχολεία από τους φτωχότερους ομολόγους τους και τα παιδιά υποφέρουν λόγω έλλειψης επαρκών ικανοτήτων και πόρων. Αυτό, με τη σειρά του, σημαίνει ότι τα φτωχότερα παιδιά λαμβάνουν χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης. Πολλά παιδιά δεν φοιτούν στο σχολείο εξαιτίας του υποσιτισμού, καθώς αυτά τα καθιστούν ανίκανα, να αναπτυχθούν διανοητικά και να προσαρμοστούν στο κοινωνικό περιβάλλον ενός σχολείου. Η παιδική εργασία μεταξύ των φτωχότερων παιδιών αποτελεί επίσης ένα τεράστιο πρόβλημα, παρά το γεγονός ότι είναι τεχνικά παράνομο να απασχολεί κάποιος, ένα παιδί ηλικίας κάτω των 16 ετών. Τα παιδιά στη Βραζιλία ασχολούνται με τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής καπνού και τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Το 2015, η κυβέρνηση δημοσίευσε τα αποτελέσματα του Εθνικού Δείκτη Οικισμού του 2014, σύμφωνα με τα οποία 3,3 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας 5 έως 17 ετών εργάζονται στη Βραζιλία, σημειώνοντας αύξηση 4,5% από το 2013. Η μελέτη διαπίστωσε επίσης ότι το 62% των παιδιών με ηλικίες από 5 έως 13 ετών, εργάζονται στη γεωργία¹⁵⁰. Οι φτωχές οικογένειες γενικά, προτιμούν τα παιδιά τους να αρχίσουν να εργάζονται το συντομότερο δυνατόν, έτσι ώστε να μπορούν να φέρουν εισόδημα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα εργάτες ηλικίας μόλις 10 ετών, που λείπουν από το σχολείο σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια να κερδίσουν χρήματα. Η τάση αύξησης (βλ. γράφημα 11) της αστικοποίησης αναμένεται να εντείνει τα κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα της πόλης.

¹⁴⁹ Simpson J, (2012): Rio's 2016 challenge: crime, poverty and, yes, the Games, <https://www.theglobeandmail.com/opinion/rios-2016-challenge-crime-poverty-and-yes-the-games/article4188618/>

¹⁵⁰USA Dep.of Labor,(2017): Bureau Of International Labor Affairs,Child Labor in Brazil, 2015 <https://www.dol.gov/sites/default/files/images/ilab/child-labor/Brazil.pdf> (πρόσβαση 11/12/2017).

Γράφημα 11, Τάση Αστικοποίησης Βραζιλίας, Πηγή: World Bank 2017

9.2.2 Προκλήσεις για τις Υποδομές

Η περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Βραζιλίας παρεμποδίζεται ιδιαίτερα, από βασικά προβλήματα υποδομών. Σχεδόν όλα τα σημαντικά αεροδρόμια και λιμάνια της Βραζιλίας λειτουργούν άνω του ορίου χωρητικότητας. Τα απαραίτητα σχέδια επέκτασης για το διεθνές αεροδρόμιο του Ρίο θα αυξήσουν την ικανότητά του από 15 εκατομμύρια άτομα ετησίως σε 25 εκατομμύρια,¹⁵¹ επαρκής χωρητικότητα, για να χειριστεί την κυκλοφορία των αγώνων. Το 69% των οδών της Βραζιλίας ήταν σε κακή κατάσταση το 2009. Το 62,7% των αγαθών μεταφέρονται με το οδικό δίκτυο. Η ενεργειακή υποδομή είναι σε πολλές πόλεις ξεπερασμένη και επιρρεπής σε διακοπές. Σε επίπεδο δήμων τα προβλήματα της υποδομής εμφανίζονται κυρίως στον τομέα της υγιεινής καθώς και στα συστήματα διαχείρισης αποβλήτων και λυμάτων. Στο ομοσπονδιακό κράτος του Ρίο ντε Τζανέιρο, η απώλεια δασών στη σημαντικότερη περιοχή παροχής νερού (ποταμός Guandu), απειλεί τη μακροπρόθεσμη παροχή ύδατος της πόλης και η απειλή αυτή, θα αυξηθεί σημαντικά τα επόμενα χρόνια. Η αρχή της Βραζιλίας για το νερό ANA (Agência Nacional de Aguas) εκτιμά ότι η κατανάλωση νερού θα αυξηθεί

¹⁵¹ ΔΟΕ (2007), Αναφορά της Επιτροπής αξιολόγησης Υποψηφιοτήτων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες 2016 <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Host-City-Elections/XXXI-Olympiad-2016/Report-of-the-IOC-Evaluation-Commission-for-the-Games-of-the-XXXI-Olympiad-in-2016.pdf> (πρόσβαση 04/12/2017).

από 76,49 m³ ανά κάτοικο το 2010 σε 102,05 m³ το 2025, με τη ζήτηση βιομηχανικών υδάτων, να διπλασιάζεται κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου και μια απαίτηση κεφαλαίων, ύψους 22 δις. BRL¹⁵². Η διάθεση αποβλήτων και στερεών αποβλήτων στο Ρίο και τα περίχωρά τους, είναι ιδιαίτερα προβληματική, όπως φαίνεται από τα ακόλουθα στοιχεία:

- Συνολικά επτά δήμοι στο ομοσπονδιακό κράτος του Ρίο ντε Τζανέιρο δεν έχουν δημόσιο σύστημα αποχέτευσης [Τρεις δήμοι (Duque de Caxias, Belford Roxound, Nova Iguaçu) με συνολικά 2,2 εκατομμύρια κατοίκους βρίσκονται στο λεγόμενο «Baixada Fluminense»] και αποτελούν, συνεπώς, μέρος του αστικού κέντρου του Ρίο ντε Τζανέιρο. Στην πόλη του Ρίο το 27% όλων των νοικοκυριών δεν είναι συνδεδεμένα με το σύστημα αποχέτευσης.
- Στο ομοσπονδιακό κράτος του Ρίο ντε Τζανέιρο, μόνο το 58,7% όλων των δήμων παρέχει επεξεργασία αποβλήτων.
- Το 33% όλων των δήμων των ομοσπονδιακών κρατών, «διαθέτουν» τα απόβλητά τους σε ανοικτούς χώρους.
- Οι προσπάθειες διαχωρισμού και ανακύκλωσης απορριμμάτων, μπορούν να παρατηρηθούν μόνο σε μεμονωμένες και επιλεκτικές πρωτοβουλίες.

Η προγραμματισμένη ανάπτυξη της υποδομής των μεταφορών με ολοκλήρωση έως το 2016 είναι εκτεταμένη¹⁵³. Περιλαμβάνει πέντε έργα που αφορούν στις μεταφορές:

- Επέκταση και αναβάθμιση του Διεθνούς Αεροδρομίου του Ρίο (400 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ). Ολοκλήρωση της παράκαμψης του αυτοκινητοδρόμου του Ρίο και άλλων δρόμων, έργα στην περιοχή «Barra» και γύρω από το Στάδιο «João Havelange» (600 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ).
- Επέκταση και βελτίωση της χωρητικότητας των προαστιακών σιδηροδρόμων και μετρό (1,31 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ). Ανάπτυξη τριών γραμμών BRT (Bus Rapid Transit) συνολικού ύψους 70 χλμ, που συνδέει τις τέσσερις Ολυμπιακές ζώνες με την «Barra»- Ολυμπιακό Πάρκο (1,23 δις. Δολάρια ΗΠΑ).

¹⁵² Δημόσια Αρχή Ύδατος Βραζιλίας, (2016) <http://www2.ana.gov.br/Paginas/EN/planning.aspx> (πρόσβαση 09/12/2017).

¹⁵³ ΔΟΕ (2007), Αναφορά της Επιτροπής αξιολόγησης Υποψηφιοτήτων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες 2016 <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Host-City-Elections/XXXI-Olympiad-2016/Report-of-the-IOC-Evaluation-Commission-for-the-Games-of-the-XXXI-Olympiad-in-2016.pdf> (πρόσβαση 04/12/2017).

- Νέο τροχαίο υλικό για προαστιακό σιδηρόδρομο (70%), μετρό (15%), και τα λεωφορεία BRT (15%), με συνολικό προϋπολογισμό, 1,35 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ.

9.2.3 Προκλήσεις Ασφάλειας

Εκτός από τα σοβαρά προβλήματα υποδομής, τα προβλήματα δημόσιας ασφάλειας και προστασίας είναι μεγάλη ανησυχία. Σχεδόν όλες οι φτωχότερες περιοχές του Ρίο ντε Τζανέιρο, ήταν ή βρίσκονται υπό την άμεση επιρροή των συμμοριών των ναρκωτικών ή των ομάδων ένοπλων πολιτοφυλακών, η ύπαρξη των οποίων δημιουργεί μια «νεκρή ζώνη χωρίς κρατική επιρροή», έναντι της οποίας ο πληθυσμός δεν προστατεύεται. Ένα σημαντικό μέρος της εγκληματικότητας της πόλης μπορεί να εντοπιστεί πίσω από αυτές τις ομάδες, που επιφέρουν πλήγμα στη διεθνή εικόνα της χώρας, με συχνές αναφορές για το φαινόμενο στα διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης. Από το 2008 η κυβέρνηση προσπαθεί να αντιμετωπίσει αυτή την κατάσταση στις «φαβέλες», μέσω ειδικής αστυνομικής μονάδας διατήρησης της ειρήνης (Unidades Policiais Pacificadoras - UPP). Μεταξύ Ιουλίου και Δεκεμβρίου 2016, 68.000 ένοπλες ληστείες καταγράφηκαν στο Ρίο, ή περίπου 340 την ημέρα¹⁵⁴. Η χρήση ναρκωτικών στην πόλη αυξάνεται, διευκολύνοντας την αύξηση των μικροαστικών εγκλημάτων. Το 2015, η αστυνομία έκανε τρεις φορές περισσότερες συλλήψεις για ναρκωτικά από ό, τι το 2008, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Δημόσιας Ασφάλειας και την κρατική κυβέρνηση του Ρίο Ντε Τζανέιρο. Περίπου 38 συλλήψεις έγιναν καθημερινά για διακίνηση ναρκωτικών ουσιών στο Ρίο το 2015¹⁵⁵, ήτοι περίπου 50% από το 2008, σύμφωνα με στοιχεία της κυβέρνησης. Η μαριχουάνα είναι ο κύριος ένοχος, ακολουθούμενη από κρακ κοκαΐνη. Περίπου το 90% των κατοίκων του Ρίο που ερωτήθηκαν πρόσφατα δήλωσαν ότι πιστεύουν ότι η μαριχουάνα πρέπει να είναι νόμιμη, ενδεχομένως να μειώνει τα εγκλήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά. Η αστυνομία συνέλαβε εμπόρους, με 22 τόνους μαριχουάνας το 2015, τέσσερις φορές περισσότερο από ό, τι το 2010.

¹⁵⁴ Rapoza K. (2017): Rio De Janeiro, Brazil Is A Complete Mess , Article 09 Aug 2017, <https://www.forbes.com/sites/kenrapoza/2017/08/09/rio-de-janeiro-brazil-is-a-complete-mess/#6e4637f920e3>, (πρόσβαση 14/12/2017).

¹⁵⁵ Ινστιτούτο Δημόσιας Ασφάλειας, (2017): Panorama des apreensões de Drogas no Rio de Janeiro πανόραμα των κατασχέσεων ναρκωτικών στο Rio de Janeiro μεταξύ 2010-2016, http://arquivos.proderj.rj.gov.br/isp_imagens/uploads/RelatorioDrogas2016.pdf

9.3 Στοιχεία της Διοργάνωσης

Το Ρίο ντε Τζανέιρο αποτέλεσε την πρώτη πόλη της Νότιας Αμερικής που φιλοξενεί ποτέ μια Ολυμπιάδα, ανάμεσα στις άλλες πόλεις όπως το Σικάγο, τη Μαδρίτη και το Τόκιο που συμμετείχαν στη διαδικασία επιλογής της ΔΟΕ. Οι θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 2016 διήρκησαν από τις 5-21 Αυγούστου. Η πόλη υποδέχθηκε τις αντιπροσωπείες των συμμετεχόντων, από 207 χώρες και περισσότερους από 11.000 αθλητές. Το 2007 το Ρίο φιλοξένησε τους Παναμερικανικούς Αγώνες και το 2014 το παγκόσμιο κύπελλο ποδοσφαίρου, γεγονός που σήμαινε ότι πολλές αθλητικές εγκαταστάσεις είχαν ήδη κατασκευασθεί. Σύμφωνα με το επίσημο σύνθημα, «ζήστε το πάθος σας - πράσινα παιχνίδια για ένα μπλε πλανήτη», οι Αγώνες του 2016 σχεδιάστηκαν να συμβάλλουν στην κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική μεταμόρφωση της πόλης. Το «Σχέδιο κληρονομιάς» περιλάμβανε τις ακόλουθες πτυχές:

- Μετασχηματισμός της πόλης: οι Αγώνες θα αποτελέσουν τη βάση για τη μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης.
- Κοινωνική ένταξη: μέσω των Ολυμπιακών Αγώνων, πρέπει να αναπτυχθούν ευκαιρίες δημιουργίας για κοινωνική ένταξη και απασχόληση.
- Νεολαία και εκπαίδευση: πρέπει να αναπτυχθούν νέες εκπαιδευτικές ευκαιρίες για την νεολαία.
- Αθλητική κληρονομιά: εκτός από τα κέντρα ανταγωνισμού και κατάρτισης, ειδικές αθλητικές υποτροφίες θα προσφέρονται, για την προώθηση πάνω από 11.000 νεαρών αθλητών.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες διεξήχθησαν σε 41 αθλητικούς κλάδους και χρησιμοποιήθηκαν 33 αθλητικά κέντρα. Τα τελευταία συγκεντρώνονται σε τέσσερις ομάδες και διανέμονται σε τέσσερις πόλεις. Η αποκεντρωμένη προσέγγιση της διοργάνωσης των Αγώνων σε ολόκληρη την πόλη περιοχή του Ρίο, μεγιστοποιεί την «κληρονομιά» των Αγώνων. Στους αγώνες συμμετείχαν σύμφωνα με τη ΔΟΕ, 11.238 αθλητές, με αποστολές από 207 χώρες¹⁵⁶.

¹⁵⁶ ΔΟΕ, (2017), <https://www.olympic.org/rio-2016> (πρόσβαση 01/12/2017).

9.4 Διακυβέρνηση- Επιχειρηματικό μοντέλο

Την ευθύνη διοργάνωσης και συντονισμού είχαν τέσσερις οργανώσεις, οι οποίες και ανέλαβαν τις λειτουργίες και τις ευθύνες, για τη διαχείριση των Ολυμπιακών Αγώνων:

- Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή – ΔΟΕ(IOC).
- Η Εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή – ΕΟΕ (NOC).
- Οι αθλητικές ομοσπονδίες.
- Η Οργανωτική Επιτροπή των αγώνων – (OC).

Τόσο στην ανάθεση των αγώνων όσο και στην εκτέλεση τους, υπήρξαν από τη ΔΟΕ διασυνδέσεις, με μια σειρά θεσμών τοπικής διακυβέρνησης. Η ομοσπονδοποίηση της Βραζιλίας αποτέλεσε μια μοναδική πρόκληση για την εκτέλεση των Αγώνων, σε τρία επίπεδα, με τις κυβερνητική-ομοσπονδιακή, πολιτειακή και δημοτική εξουσία, να ενεργούν από κοινού¹⁵⁷. Αλλά μεταξύ των πιο πειστικών χαρακτηριστικών της προσφοράς υποψηφιότητας της Βραζιλίας, ήταν η πρότασή της να δημιουργήσει ένα πρώτο κυβερνητικό οργανισμό του είδους του, που θα συντονίζει αυτά τα επίπεδα διακυβέρνησης. Αυτή η ενότητα περιγράφει το μοναδικό σύστημα της Βραζιλίας ως Ολυμπιακή διακυβέρνηση. Το Ρίο 2016, ως διοργανώτρια πόλη (OCOG-Organized Committee of Olympic Games) αποτέλεσε ένα ιδιωτικό οργανισμό που λειτούργησε ως γέφυρα μεταξύ της ΔΟΕ και των δημόσιων φορέων στη Βραζιλία, που είχαν την ευθύνη για την εκτέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2016. Για το σκοπό αυτό, συντονίστηκαν περισσότεροι από 100.000 άνθρωποι που κρίθηκαν απαραίτητοι για τη διοργάνωση της εκδήλωσης, συμπεριλαμβανομένων των εθελοντών και των προμηθευτών¹⁵⁸. Το Ρίο 2016, είχε τόσο εσωτερικό της όσο και εξωτερικό πεδίο, δομή διακυβέρνησης, η οποία καθιερώνει το ρόλο τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, κατά την προετοιμασία και τη διεξαγωγή των Αγώνων. Εσωτερικά, επόπτευε της Γενικής Συνέλευσης, που συνέρχονταν ετησίως, για να καθορίζει και να εποπτεύει την ημερήσια διάταξη των αγώνων. Κάτω από τη Γενική Συνέλευση υπήρχε ένα Εκτελεστικό Συμβούλιο, που συνεδρίαζε σε τριμηνιαία βάση και είχε την

¹⁵⁷ Host City Contract, <https://law.richmond.edu/olympics/chapters/brazil-chapter3.pdf> (πρόσβαση 10/12/2017).

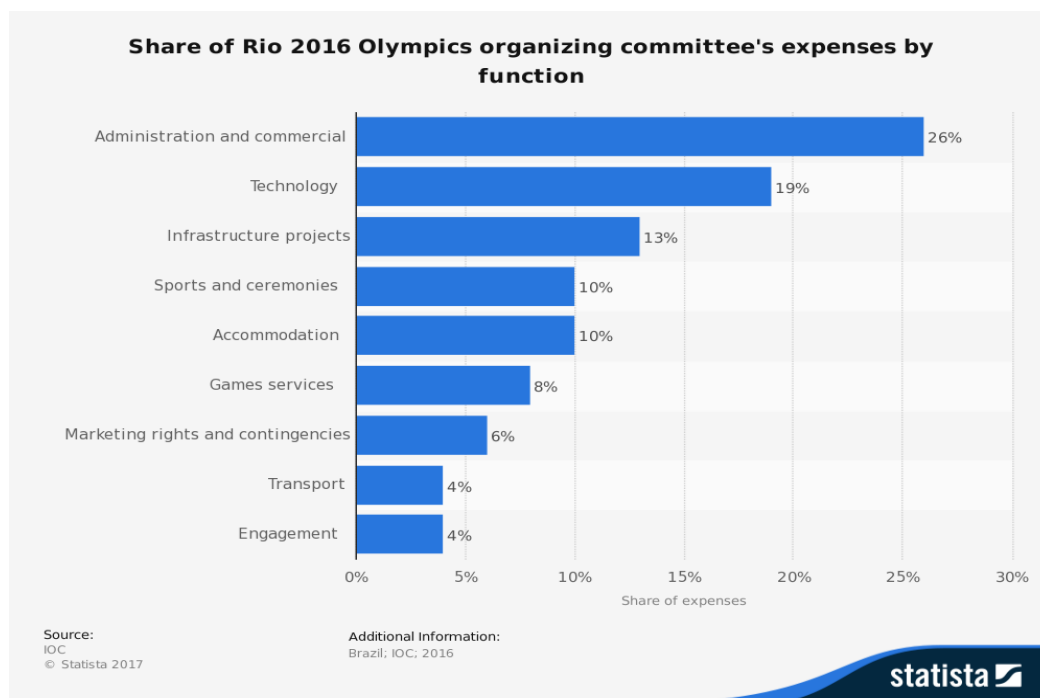
¹⁵⁸ Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, (2017), Κληρονομιά Ολυμπιακών Αγώνων του 2016, <https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-economic-legacy>, (πρόσβαση 10/12/2017).

ευθύνη εφαρμογής της ημερήσιας διάταξης της Γενικής Συνέλευσης. Σε ισότιμο επίπεδο εξουσίας και αυτόνομο ως προς την εκτελεστική εξουσία, ήταν μια Επιτροπή Ελέγχου, η οποία είναι αρμόδια για τον εσωτερικό έλεγχο του Ρίο 2016. Η Επιτροπή Ελέγχου σε μηνιαία βάση διεξήγαγε τους τρέχοντες ελέγχους των οικονομικών του Ρίο 2016. Ο συνολικός προϋπολογισμός για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, σύμφωνα με το Υπουργείο Αθλητισμού της χώρας, χωρίστηκε σε δύο μεγάλες κατηγορίες: αυτόν της Οργανωτικής Επιτροπής («προϋπολογισμός OCOG») και έναν προϋπολογισμό που είναι ξεχωριστός και συμπληρωματικός στην Οργανωτική Επιτροπή («Προϋπολογισμός εκτός της OCOG»). Ο πίνακας 10, δείχνει αυτή τη διάρθρωση χρηματοδότησης-κόστους,

COST CATEGORIES	OCOG BUDGET	NON-OCOG BUDGET	TOTAL
Operating costs	2,815,151	558,553	3,373,704
Investments	-	11,059,125	11,059,125
Total	2,815,151	11,617,677	14,432,828

Πίνακας 10, Κατανομή Χρηματοδότησης ΟΓ 2016,
 Πηγή: *Ministério do Esporte 2009, Chapter 7*

Η οργανωτική επιτροπή κατένειμε τις δαπάνες, κατά προτεραιότητα όπως παρουσιάζονται στο γράφημα 12.

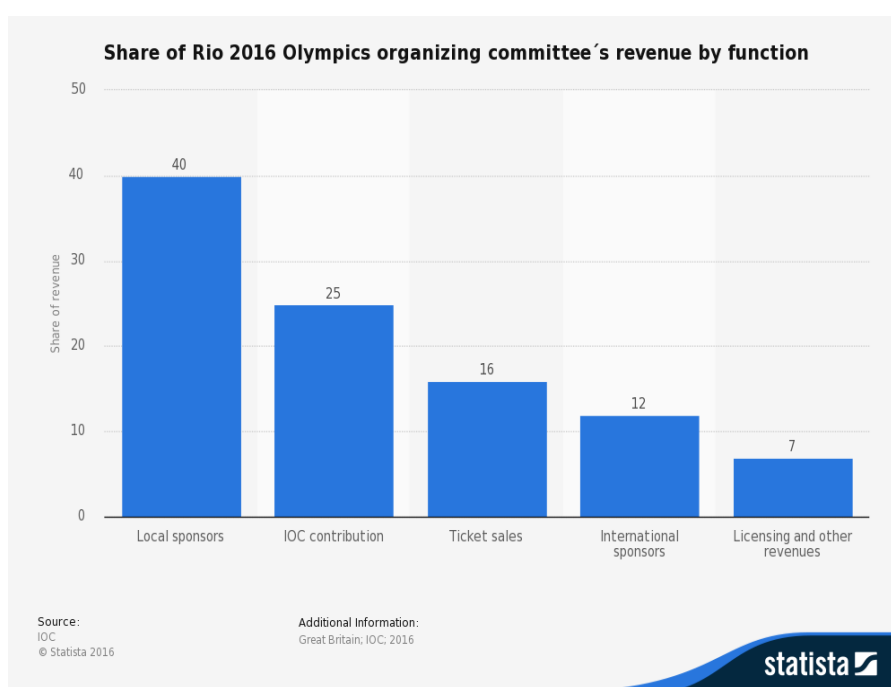

Γράφημα 12, Κατανομή δαπανών κατά τομέα. Πηγή: *Brazil IOC 2016*.

Τα έσοδα της διοργανώτριας αρχής προέκυψαν από διάφορες πηγές κατά σειρά όπως παρακάτω:

- Εγγώριοι χορηγοί
- Συνεισφορά της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής
- Πωλήσεις εισητηρίων
- Διεθνείς χορηγοί
- Αδειοδοτήσεις και πνευματικά δικαιώματα

Αναλυτικά τα ποσοστά συνεισφοράς περιγράφονται στο γράφημα 13.

Γράφημα 13 , Ποσοστά συνεισφοράς στα έσοδα της διοργάνωσης .Πηγή: Brazil IOC 2016.

Το λεγόμενο πρόγραμμα χορηγίας (TOP-Olympic Partnerships)¹⁵⁹ , διευθύνεται επίσης από τη ΔΟΕ. Στην περίοδο 2016-2020, εννέα πολυεθνικές εταιρείες παγκοσμίως συμμετέχουν σε αυτό το πρόγραμμα. Σύμφωνα με τη ΔΟΕ, το πρόγραμμα αυτό κατανέμει το 90% του εισοδήματός του σε NOCs, OCs και σε τεχνικούς συλλόγους, ενώ το άλλο 10% χρησιμεύει για την κάλυψη των εσωτερικών εξόδων διοίκησης. Σε εθνικό επίπεδο στη Βραζιλία βρέθηκαν επιπλέον χορηγοί, για

¹⁵⁹ <https://www.olympic.org/sponsors> .

κάθε αθλητικό γεγονός (κατά άθλημα). Για τους εθνικούς χορηγούς, η OCOG, ανέπτυξε ένα μοντέλο μάρκετινγκ πολλαπλών επιπέδων με:

- Επίσημους χορηγούς των Αγώνων.
- Εταιρείες που υποστηρίζουν τους Αγώνες.
- Προμηθευτές.

9.5 Αναπτυξιακοί στόχοι της Πόλης

Οι αναπτυξιακοί στόχοι της πόλης του Ρίο ντε Τζανέιρο καθορίζονται, αφενός, από το σχέδιο δημοτικής ανάπτυξης («plano diretor¹⁶⁰») και, αφετέρου, από ένα στρατηγικό σχέδιο της τοπικής διοίκησης. Το πρώτο αναφέρεται ως μια από τις αρχές της τοπικής πολιτικής, με ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία του περιβάλλοντος, τη φυσική, την πολιτιστική κληρονομιά και το τοπίο, στις αναπτυξιακές διαδικασίες της πόλης. Εμφανίζονται τα ακόλουθα σημεία ως στόχοι:

- Η αστική χωροταξική ανάπτυξη πρέπει να προωθείται με την προστασία για τα βουνά και τα δάση τους, τις παραλίες, τα ποτάμια, τα τοπία και το τοπίο, διατηρώντας την πολιτιστική ταυτότητα των προαστίων.
- Μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και ορθολογική χρήση των πόρων.
- Η αστικοποίηση των παραγκουπόλεων (favelas).
- Προώθηση ενός φιλικού προς το περιβάλλον συστήματος δημόσιας συγκοινωνίας, με εξοικονόμηση ενέργειας και μεγάλες μεταφορικές ικανότητες.
- Εξορθολογισμός του συστήματος μεταφοράς με λεωφορεία, επέκταση των λωρίδων ποδηλάτου και επαύξηση των δυνατοτήτων εκτέλεσης μεταφορών με πλοία.

Η ανάπτυξη ενός οράματος για το μέλλον της πόλης, βρίσκεται στον πυρήνα του στρατηγικού σχεδίου της τοπικής διοίκησης. Σε αυτή τη διαδικασία το Ρίο προσπάθησε να ορίσει ένα εθνικό κριτήριο αναφοράς, από την άποψη της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και από άποψη της διατήρησης της φύσης και της βιωσιμότητας. Αυτό σχεδιάστηκε να παραδοθεί μέσω της βελτίωσης των δημόσιων υπηρεσιών στην πόλη, της προστασίας και αποκατάστασης του δημόσιου χώρου και

¹⁶⁰ Πλάνο Σχεδιασμού Ρίο ντε Τζανέιρο, (2011), <http://www.rio.rj.gov.br/web/smu/exibeconteudo?id=2879239> (πρόσβαση 06/12/2017).

των φυσικών πόρων της πόλης και τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών, πλαισίου για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Η ατζέντα βιωσιμότητας του Ρίο ντε Τζανέιρο αντιμετωπίζει τομείς όπως, ο υψηλός βαθμός άτυπης δομής για την απασχόληση και το εισόδημα, με την κατάσταση να χαρακτηρίζεται από πολλά προβλήματα που παρεμποδίζουν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, τη χαμηλή αύξηση των πραγματικών εσόδων στις επίσημες εργασιακές σχέσεις και την υψηλή ανεργία των νέων. Επιπρόσθετα οι διαφορές τοπικής ανάπτυξης, μεταξύ των προαστίων της πόλης τα υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας και η ξεπερασμένη αστική υποδομή, αποτελούν επίσης στοιχεία της αναπτυξιακής ατζέντας του Ρίο, που συνδέονται με τους αγώνες. Οι πρωτοβουλίες που ανέλαβε η τοπική αρχή αφορούσαν στη βελτίωση των συνθηκών-πλαισίων, όπως η επιτάχυνση σε διαδικασίες εγκατάστασης και προώθησης της επισημοποίησης των μικρών επιχειρήσεων, η παροχή κινήτρων για την επέκταση του ενεργειακού τομέα της πόλης, ειδικότερα τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, προώθηση του τουριστικού τομέα και των αστικών υποδομών. Στον τομέα των αστικών υποδομών προτεραιότητες αποτέλεσαν η φροντίδα, η συντήρηση και επέκταση των δημόσιων χώρων και εγκαταστάσεων (πάρκα, πλατείες, υποδομές τουαλέτας και απορριμμάτων, κ.λπ.), η αναζωογόνηση της περιοχής του λιμανιού, καθώς και η κατασκευή κοινωνικών κατοικιών σε φτωχές περιοχές. Όσον αφορά τα περιβαλλοντικά ζητήματα, η ατζέντα βιωσιμότητας της πόλης έχει τις ακόλουθες αναπτυξιακές προτεραιότητες:

- Αναβάθμιση του συστήματος ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς και κατασκευή δρόμων, ιδιαίτερα στις περιφέρειες της πόλης, που είναι υπεύθυνες για τη ρύπανση του κόλπου «Guanabara».
- Κατασκευή αποχετευτικών συστημάτων στο «Jacarepaguá».
- Κατασκευή νέου, περιβαλλοντικά συμβατού χώρου υγειονομικής ταφής.
- Εφαρμογή μιας πολιτικής για την προστασία του κλίματος στην πόλη, με σαφώς καθορισμένες εκπομπές, για τους στόχους μείωσης και τα συναφή μέτρα εφαρμογής.
- Αναβάθμιση των λωρίδων ποδηλάτου στο Ρίο.
- Αναδάσωση και αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων και προστασία της βιοποικιλότητας.

Ο δημοτικός νόμος για την κλιματική αλλαγή και τη βιώσιμη ανάπτυξη που ψηφίστηκε το 2011, αποτέλεσε ένα σημαντικό ορόσημο για την ατζέντα βιωσιμότητας του Ρίο ντε Τζανέιρο, εν όψει των μεγάλων εκδηλώσεων που επρόκειτο να φιλοξενηθούν στο Ρίο. Ο νόμος περιλαμβάνει τους στόχους της δημοτικής πολιτικής για το κλίμα και αναφέρει τα ακόλουθα σημεία, μεταξύ άλλων:

- Ανάπτυξη στρατηγικής για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στο Ρίο ντε Τζανέιρο και μια στρατηγική για την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος.
- Η συγκεκριμένη εφαρμογή μέτρων προστασίας του κλίματος.
- Εφαρμογή της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης και ολοκλήρωσης της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, με την προστασία του περιβάλλοντος
- Εκπαίδευση του πληθυσμού σχετικά με την αλλαγή του κλίματος, την ανάγκη την προστασία για το κλίμα και τη σοβαρότητα των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.
- Ως σημείο αναφοράς για την πολιτική για το κλίμα, ο νόμος αναφέρει τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 20% έως το έτος 2020. Οι τομείς διαχείρισης των αποβλήτων, μεταφορές και οι δημόσιες συγκοινωνίες αναφέρονται ως στρατηγικά σημεία εστίασης για μείωση.
- Κατασκευή δρόμων.
- Προγράμματα κοινωνικής εξυπηρέτησης. Όσον αφορά τα προγράμματα κοινωνικών υπηρεσιών, το πρόγραμμα «Bolsa Familia» πρόκειται να επεκταθεί, οι προσφορές επαγγελματικής κατάρτισης για τους μειονεκτούντες νέους, πρόκειται να αυξηθούν και οι κοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να αναβαθμιστούν.

9.5.1 Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις

Το Ρίο 2016 πραγματοποίησε τρεις διαλόγους με περιβαλλοντικές και κοινωνικές ΜΚΟ, κατά την προετοιμασία των Αγώνων. Πάνω από το 70% των 200 προτάσεων που ελήφθησαν, εφαρμόστηκαν και το Ρίο 2016 κοινοποίησε ανοιχτά, αυτά που δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν. Η διαδικασία διευκολύνθηκε από το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP). Το πρόγραμμα

βιωσιμότητας του Ρίο 2016 έλαβε πιστοποίηση ISO 20121¹⁶¹, μετά από έλεγχο τρίτου μέρους επιβεβαίωσε ότι το σχέδιο βιωσιμότητας για τους Αγώνες, ακολουθεί τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και εφαρμόστηκε πλήρως. Τα γήπεδα έχουν επίσης σχεδιαστεί για να κάνουν τη βέλτιστη χρήση του φυσικού φωτός και να χρησιμοποιούν ηλιακή ενέργεια. Στη Βραζιλία και σε άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής εφαρμόστηκαν ενεργειακά αποδοτικές τεχνολογίες και τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, μειώνοντας τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά 2,2 εκατομμύρια τόνους και αποδεικνύοντας τη σκοπιμότητα παραγωγής χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, στη γεωργία και τη βιομηχανία. Το 50% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, έχουν ήδη αντισταθμιστεί με αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες, όπως τα λεωφορεία που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά των αθλητών που λειτουργούν με βιοντίζελ. Συνολική έκταση 44 εκταρίων νέας αυτόχθονης βλάστησης, αποκαταστάθηκαν στο γήπεδο του γκολφ, μαζί με 7,3 εκτάρια φυσικής βλάστησης, στο Ολυμπιακό Πάρκο. Εννέα χιλιόμετρα ποταμών ανακτήθηκαν μέσω της αναγέννησης των ταμιευτήρων ύδατος και της αποστράγγισης. Η υποδομή αποχέτευσης (μονάδες επεξεργασίας λυμάτων) βελτιώθηκε, παράλληλα με καλύτερες πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης. Δημιουργήθηκε ένα νέο κέντρο επεξεργασίας αποβλήτων, με ικανότητα επεξεργασίας 9.000 τόνων αποβλήτων την ημέρα, ενώ 10 από τους νέους σταθμούς επεξεργασίας λυμάτων καθώς και 2.100 χλμ. συστήματος συλλογής, εγκαταστάθηκαν στα δυτικά του Ρίο. Ο τελευταίος χώρος υγειονομικής ταφής του Ρίο έκλεισε το 2012. Συνολικά 3.500 τόνοι αποβλήτων ανακυκλώθηκαν κατά τη διάρκεια των Αγώνων, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών συνεταιρισμών, δημιουργώντας εισόδημα για τους συλλέκτες αποβλήτων¹⁶². Πριν από την έναρξη των Αγώνων, αποστέλλονται 356,19 τόνοι ανακυκλώσιμων απορριμμάτων σε συνεταιρισμούς / βιομηχανία ανακύκλωσης¹⁶³. Η πρωτοβουλία διαχείρισης αποβλήτων τροφίμων χαρακτηρίστηκε με σημαντική επιτυχία. Το έργο που ονομάστηκε «Reffetto-Rio», είχε ως στόχο να μετατρέψει το πλεόνασμα τροφής από το Ολυμπιακό Χωριό, σε γεύματα για τους ανθρώπους που έχουν ανάγκη. Σύμφωνα με τους υπαλλήλους του Ολυμπιακού

¹⁶¹ Sustainable events (2017) <https://www.iso.org/iso-20121-sustainable-events.html> ,(πρόσβαση 10/12/2017).

¹⁶² Tania Braga, Επικεφαλής της Βιωσιμότητας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο 2016.

¹⁶³ ΔΟΕ, Περιβαλλοντική Κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων του Ρίο ντε Τζανειρο 2016. <https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-environmental-legacy> (πρόσβαση 10/12/2017)

Χωριού , περίπου 6000 τόνοι απορριμμάτων τροφίμων, αποτέλεσαν γεύματα για τους φτωχούς. Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν και ζητήματα περιβάλλοντος, που είτε δεν προβλέφθηκαν κατά το σχεδιασμό, είτε δεν εκτελέστηκαν με αποτελεσματικό τρόπο. Για να αντισταθμίσει τις τεράστιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα αυτού του μεγάλου γεγονότος, η διοργανώτρια αρχή του Ρίο 2016, υποσχέθηκε τη φύτευση 24 εκατομμυρίων φυτωρίων. Πριν την έναρξη, ο στόχος που επιτεύχθηκε ήταν 5,5 εκατομμύρια δέντρα¹⁶⁴. Η αρχική δέσμευση ήταν να καθαρίσει το πολύ μολυσμένο υδατικό σύστημα του «Guanabara Bay», το οποίο έχει κακή ποιότητα νερού, εξαιτίας της έλλειψης κατάλληλης αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων, από την απόρριψη 9 εκατομμυρίων ανθρώπων που κατοικούν στην περιοχή γύρω από αυτό. Το εκτιμώμενο ποσοστό του 80% αυτών των λυμάτων πριν από του αγώνες, δεν ξεπέρασε το 48%, σύμφωνα με τους απασχολούμενους στον τομέα. Η επιβεβαίωση ήλθε και από τους αθλητές ιστιοπλοΐας, που επανειλημμένα διαμαρτυρήθηκαν για τη μυρωδιά, τα συντρίμια και τα λύματα που συνάντησαν στο νερό.

9.5.2 Οικονομικές -Κοινωνικές Επιπτώσεις

Οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις οφείλονται στα τρία επίπεδα των κυβερνητικών δαπανών (ομοσπονδιακή, κρατική και δημοτική) και τα ιδιωτικά κεφάλαια για την επιχειρησιακή υποστήριξη των αγώνων, καθώς και τις τουριστικές ροές (ξένες, εθνικές, κρατικές και μητροπολιτικές) για να πληρώσουν για τις πρόσθετες δαπάνες καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Βαρκελώνης, του Σίδνεϊ και του Πεκίνου έδειξαν ότι οι Αγώνες μπορούν να είναι σημαντικοί καταλύτες ανάπτυξης για τις πόλεις υποδοχής και οδηγούν σε βιώσιμα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη, ως Ολυμπιακή κληρονομιά¹⁶⁵. Το ΑΕΠ της επαρχίας Νέας Νότιας Ουαλίας (NSW), στο οποίο βρίσκεται η πόλη, είδε μια ετήσια ανάπτυξη που σχετίζεται με τους Αγώνες μεταξύ 1997 και 2001 ύψους 1,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Κατά την ίδια περίοδο, η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε κατά 300 εκατομμύρια δολάρια ετησίως, ως αποτέλεσμα των Αγώνων στη Νέα Νότια Ουαλία(NNO) και κατά 350 στην Αυστραλία, ενώ περίπου 1,6 εκατομμύρια τουρίστες επισκέφθηκαν την Αυστραλία, με δαπάνες άνω των 6

¹⁶⁴ Orlovic M, (2016)How Green Were The Games Really, <http://www.urbanmeisters.com/rio-olympics-2016-how-green-were-games-really/> (πρόσβαση 10/12/2017).

¹⁶⁵ Weishaupt Proni, M.(2010): Observacoes sobre os Impactos Economicos Esperados dos Jogos Olimpicos de 2016. Em Motrivivencia. No. 32-33., σελ .6-12.

δισεκατομμυρίων δολαρίων και δημιουργήθηκαν επιπλέον 15.600 θέσεις εργασίας στη NNO. Η Βαρκελώνη και το Σίδνεϊ ενέπνευσαν το Ολυμπιακό σχέδιο του Ρίο ντε Τζανέιρο, ενώ οι προσδοκίες ενισχύονται επίσης από μελέτες που προέβλεπαν τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων στο Ρίο. Το σχέδιο ανάπτυξης του Ρίο ντε Τζανέιρο είχε ως έναν από τους στόχους του, την ανακούφιση της φτώχειας στην πόλη και όρισε την αστικοποίηση των φτωχών ως άλλο σημαντικό αναπτυξιακό στόχο. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα στοιχεία, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι το Ρίο είχε μεγάλες προσδοκίες από τη φιλοξενία των ΟΓ 2016. Σύμφωνα με το Υπουργείο Αθλητισμού της Βραζιλίας, για κάθε 1 δολάριο που επενδύθηκε, 3,6 δολάρια ΗΠΑ μετακινούνται μέσω της αντίστοιχης οικονομικής αλυσίδας και της κατανάλωσης, στους πολίτες. Τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη περιγράφονται παρακάτω¹⁶⁶:

- Το Rio 2016 δημιούργησε 70 νέα ξενοδοχεία και κατοικίες στο Ρίο και επένδυσε 5 δισεκατομμύρια BRL στην τουριστική βιομηχανία.
- Η κατασκευή ξενοδοχείων και άλλων υποδομών για τους Αγώνες δημιούργησε την απαίτηση για 16.000 υπαλλήλους, να εργαστούν στα νέα κτίρια και κατοικίες, δημιουργώντας ευκαιρίες κατάρτισης και απασχόλησης.
- Οι Ολυμπιακοί Αγώνες βοήθησαν τη χώρα να επιτύχει ρεκόρ του τουρισμού το 2016. Κατά τη διάρκεια των 12 μηνών, η Βραζιλία εξέφρασε την ικανοποίησή της για 6,6 εκατομμύρια ξένους τουρίστες, γεγονός που αντιπροσωπεύει αύξηση 4,8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Όσον αφορά τα έσοδα από τον τουρισμό το 2016, το σύνολο ήταν 6,2 δισ. Δολάρια ΗΠΑ, σημειώνοντας αύξηση 6,2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.
- Το Rio 2016 και η SEBRAE (Brazilian Micro and Small Business Support Service), η ένωση μικρών επιχειρήσεων της Βραζιλίας, συνεργάστηκαν για να βοηθήσουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (Small and medium-sized enterprises - SMEs) να υποβάλουν αιτήσεις και να κερδίσουν συμβάσεις προμηθευτών, αναβαθμίζοντας τις πιστοποιήσεις και τα προσόντα τους. Ο στόχος του SEBRAE ήταν να δημιουργήσει έσοδα 300 εκατομμυρίων εθνικού νομίσματος (Brazil real - BRL) για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω άμεσων συμβάσεων με το Ρίο 2016. Ο στόχος ξεπεράστηκε, με μια παραγωγή 390 εκατομμυρίων BRL στα έσοδα, μέσω 4880 άμεσων συμβάσεων. Επιπλέον, περισσότεροι από 13.000, συμμετείχαν σε

¹⁶⁶ Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, (2017), Κληρονομιά Ολυμπιακών Αγώνων του 2016, <https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-economic-legacy>, (πρόσβαση 10/12/2017).

προγράμματα κατάρτισης και χρηματιστηριακές υπηρεσίες που τους προσέφεραν ευκαιρίες συμμετοχής, σε διαγωνισμούς άλλων προμηθευτών του Ρίο 2016.

- Μια έρευνα που διεξήχθη από το Κέντρο Κοινωνικής Πολιτικής στο Ίδρυμα «Getulio Vargas», με επικεφαλής τον πρώην Υπουργό Στρατηγικών Υποθέσεων και οικονομολόγο Marcelo Neri, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι *"η οικονομία του Ρίο, από την άποψη των ανθρώπων, είχε ανοδική πορεία μετά την ανακοίνωση της ανάθεσης, αλλά και μετά τη διεξαγωγή, η ανάπτυξη δεν έχει αποδυναμωθεί"*.

- Η δημιουργία θέσεων απασχόλησης αντιπροσώπευε το 82% της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης του Ρίο. Η βάση της κοινωνικής πυραμίδας στο Ρίο επωφελήθηκε κυρίως από την αύξηση του εργατικού εισοδήματος, κατά την προ-ολυμπιακή περίοδο. Το εισόδημα του 5% των φτωχότερων, αυξήθηκε κατά 29,3% έναντι 19,96% από το πλουσιότερο 5%.

- Η μελέτη συνέκρινε επίσης τις αλλαγές στις υπηρεσίες της προ-ανακοίνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων (1992-2008), με την περίοδο μετά την ανακοίνωση των Αγώνων (2009-2016). Το συμπέρασμα ήταν ότι τα επτά χρόνια πριν από τους Αγώνες σημείωσαν μεγαλύτερη πρόοδο, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, σε τομείς όπως οι δημόσιες υπηρεσίες, η εκπαίδευση, η υγεία και η κοινωνική ανάπτυξη.

- Για κάθε BRL που επενδύεται σε αθλητικές εγκαταστάσεις, ένα άλλο BRL έχει επενδυθεί σε έργα που είχαν ήδη σχεδιαστεί, συμβάλλοντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων, πέρα από τους Αγώνες.

- 55 επιχειρηματικοί τομείς επωφελήθηκαν από τους Αγώνες, με σημαντικά οφέλη για τις κατασκευές, τη διαχείριση κατοικιών και πληροφόρηση, τις τεχνολογικές υπηρεσίες, καθώς και τις μεταφορές, την εφοδιαστική αλυσίδα και την ενέργεια.

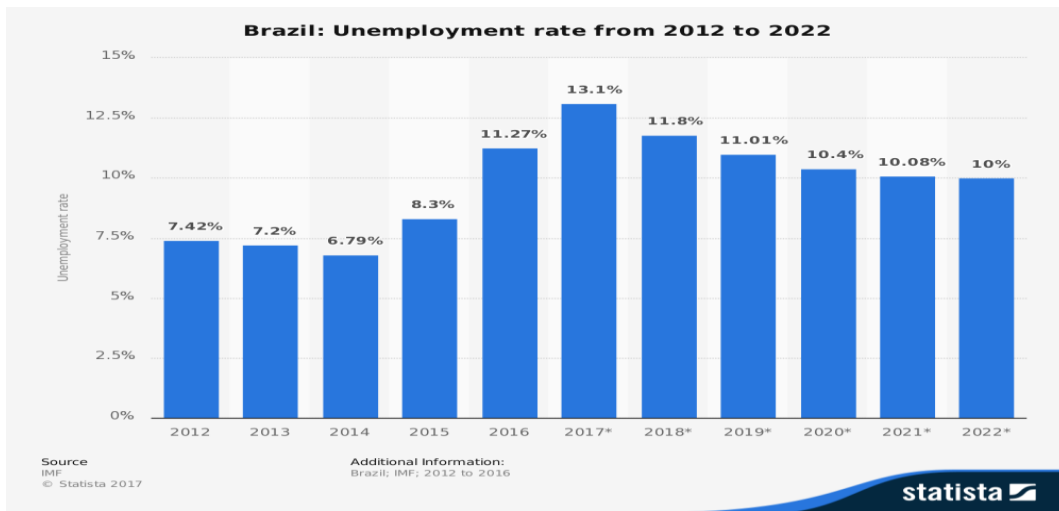
- Ποσοστό 53,6% από τις θετικές οικονομικές επιδράσεις, είχαν αντίκτυπο στο Ρίο ντε Τζανέιρο (επαρχία) και το 46,4% στο υπόλοιπο της χώρας.

Οι εθελοντές αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία οποιωνδήποτε Ολυμπιακών Αγώνων. Ο ενθουσιασμός που έδειξαν οι Βραζιλιάνοι για τον εθελοντισμό ήταν πολύ θετικός και συνέβαλε στη δημιουργία μιας κουλτούρας εθελοντισμού στη χώρα. Το Ρίο 2016 κατάφερε να βασιστεί στις υπηρεσίες περίπου 50.000 εθελοντών¹⁶⁷. Πάνω από 240.000 άτομα ζήτησαν να γίνουν εθελοντές για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Υποβλήθηκαν αιτήσεις από 192 διαφορετικές χώρες, ενώ το

¹⁶⁷ ΔΟΕ (2017), Κοινωνική κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων του Ρίο ντε Τζανέιρο 2016, <https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-social-legacy> (πρόσβαση 02/12/2017)

60% προέρχεται από τη Βραζιλία. Οι αιτούντες ήταν ηλικίας από 16 έως 80 ετών, με το 50% των Βραζιλιανών αιτούντων, να είναι 25 ή νεότεροι. Το 50% των αιτούντων ήταν γυναίκες. Οι υποψήφιοι που επιλέχθηκαν, συμμετείχαν σε ένα ετήσιο μάθημα αγγλικής γλώσσας, καθώς και σε ειδική εκπαίδευση για τους ρόλους τους. Το πρόγραμμα εκπαίδευσης «RIO 2016 TRANSFORMA», σχετικά με τον αθλητισμό και τις αρχές του ολυμπισμού, ξεκίνησε το 2013, με αφορμή την ανάληψη της διοργάνωσης, με σκοπό να εμπνεύσει και να εκπαιδεύσει νέους σε όλη τη χώρα. Ως σήμερα το πρόγραμμα «Transforma» έδωσε την πρώτη γεύση, από ένα πλήθος διαφορετικών αθλημάτων σε πάνω από οκτώ εκατομμύρια μαθητές, σε περισσότερα από 16.000 κρατικά και ιδιωτικά σχολεία, σε ολόκληρη τη Βραζιλία. Μέσα από μαθήματα, προπονήσεις και αθλητικά φεστιβάλ, το πρόγραμμα έχει διευρύνει το φάσμα των αθλημάτων που διατίθενται στα παιδιά της Βραζιλίας, πράγμα που σημαίνει ότι όσοι επιθυμούσαν εναλλακτικές λύσεις στα παραδοσιακά τρία δημοφιλέστερα αθλήματα, όπως το ποδόσφαιρο, το βόλεϊ και το μπάσκετ, μπορούν να εξερευνήσουν νέους δρόμους για να ανακαλύψουν τις αθλητικές τους ικανότητες. Οι θετικές επιπτώσεις που είχε το πρόγραμμα στις νεαρές ζωές, τόσο σε αθλητικές όσο και εκτός αθλητικών χώρων δραστηριότητες, υπερέβησαν τις προσδοκίες. Η «Transforma», υιοθετώντας το σύνθημα «Μεταμορφώνοντας τη ζωή φέρνοντας μαζί την εκπαίδευση και τον αθλητισμό», έχει δημιουργήσει ένα δίκτυο που αποτελείται από γονείς, φοιτητές, χορηγούς, ομοσπονδίες, καθηγητές και αθλητές. Μαζί, έχουν εργαστεί για να εμπνεύσουν και να μεταμορφώσουν τις ζωές των νέων στη Βραζιλία. Από μια άλλη θεώρηση, ως προς τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, υφίσταται μια πληθώρα ζητημάτων, στα οποία φαίνεται ότι η διοργάνωση δεν επέδρασε όσο θετικά αναμενόταν ή δεν απέδωσε μακροπρόθεσμα οφέλη για τους κατοίκους της Χώρας. Ενδεικτικά εάν δούμε τα στοιχεία της ανεργίας¹⁶⁸ πως εξελίχθηκαν διαχρονικά για τη Βραζιλία, θα διαπιστώσουμε ότι υπήρξε μια σημαντική αύξηση μετά τα έτη 2016 και 2017(βλ. γράφημα 14), γεγονός που τεκμηριώνει ότι παρότι αυξήθηκαν οι θέσεις απασχόλησης, κατά το στάδιο της προετοιμασίας, αυτή η δυναμική δεν συνέχισε μετά τη διεξαγωγή των αγώνων.

¹⁶⁸ IMF-Διεθνές Νομισματικό Ταμείο(2017). <http://www.imf.org/en/Countries/BRA#countrydata> (πρόσβαση 05/12/2017).

Γράφημα 14, Ανεργία της Βραζιλίας,

Πηγή: IMF 2017

Επιπλέον οι μαζικές δαπάνες για αθλητικές εγκαταστάσεις σε μια εποχή που η κυβέρνηση δεν μπορεί να αντέξει οικονομικά μισθούς για τους γιατρούς και τους δασκάλους, μια τεράστια παρουσία προσωπικού ασφάλειας που προστατεύει τουρίστες και θεατές, σε βάρος της ασφάλειας των φτωχών κατοίκων¹⁶⁹, η αδιαφορία που έδειξαν ότι οι περισσότεροι ντόπιοι, για τα περισσότερα αθλήματα και η χαοτική ανισότητα μεταξύ των πληρωμών των 700 USD, ημερησίως στα στελέχη της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής και των 10 USD την ημέρα, των καθαριστών στο Ολυμπιακό χωριό, είναι βέβαιο ότι δεν αποτελούν θετική κληρονομιά και πολύ περισσότερο στρεβλώνουν την εικόνα της χώρας. Στη διοργάνωση συμμετείχαν 85.000 αστυνομικοί και στρατιωτικοί, με τις αποστολές των χωρών, τους αθλητές και τους επισκέπτες σε πλούσια μέρη της πόλης σχετικά καλά προστατευμένους. Ο αρνητικός αντίκτυπος ήταν - όπως συνήθως - στις φτωχές κοινότητες της «φαβέλας», όπου υπήρχαν δεκάδες ένοπλες αντιπαραθέσεις, μεταξύ των συμμοριών της αστυνομίας και των λαθρομεταναστών. Συνολικά, τουλάχιστον 14 άνθρωποι σκοτώθηκαν στις αντιπαραθέσεις μεταξύ συμμοριών και αστυνομικών στο Ρίο, κατά τη διάρκεια τη διοργάνωσης – με μέσο όρο θανάτου, έναν πολίτη για κάθε μέρα των αγώνων. Για τους κατοίκους του Ρίο ντε Τζανέιρο - που για πάνω από 10 χρόνια

¹⁶⁹ The Guardian, (2016), Have the Olympics been worth it for Rio? <https://www.theguardian.com/sport/2016/aug/21/rio-olympics-residents-impact-future-legacy>, (πρόσβαση 10/12/2017).

υποβολής προσφορών, οικοδόμησης και φιλοξενίας εν μέσω οικονομικής παρακμής και πολιτικής αναταραχής - η παράδοση της Ολυμπιακής φλόγας στο Τόκιο κατά την τελετή λήξης της διοργάνωσης ,είναι πιθανό να αποτέλεσε ανακούφιση .

9.5.3 Επιπτώσεις στις Υποδομές

Στο επίκεντρο των δημόσιων δαπανών για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο ντε Τζανέιρο ήταν οι επενδύσεις σε υποδομές και τις μεταφορών. Χωρίς αμφιβολία, οι επενδύσεις αυτές είχαν υψηλή προτεραιότητα για διάφορους λόγους. Το σύστημα δημόσιων συγκοινωνιών πριν τη διοργάνωση ήταν αναποτελεσματικό, ξεπερασμένο, μη ασφαλές και το σημαντικότερο, δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθεί στην ζήτηση, όσον αφορά την ποιότητα και τον όγκο των επιβατών. Με τα έργα υποδομής των μεταφορών που πραγματοποιήθηκαν, το ποσοστό του πληθυσμού που έχει πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας μεταφορές, αυξήθηκε από 18% το 2009 σε 63% το 2016. Τέσσερις νέες διαδρομές με ταχεία διαμετακόμιση από λεωφορειακές γραμμές (BRT) που εκτείνονται σε απόσταση 150 χιλιομέτρων, είναι πλέον σε λειτουργία. Εγκαινιάστηκε μια νέα γραμμή του μετρό, που συνδέει τη «Barra» με το Zona Sul., το οποίο μειώνει σημαντικά τους χρόνους ταξιδιού μεταξύ των δύο περιοχών της πόλης. Τέτοιες ουσιαστικές βελτιώσεις των δημοσίων μεταφορών θα ωφελήσουν τις φτωχότερες ομάδες του πληθυσμού, που σημαίνει ότι αυτή η «κληρονομιά» έχει επίσης κοινωνική σημασία. Αλλά και από περιβαλλοντική άποψη, οι επενδύσεις αυτές θα αφήσουν μια θετική κληρονομιά. Ο εκσυγχρονισμός του τομέα των μεταφορών και ειδικότερα η αναβάθμιση του μετρό, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, στο Ρίο ντε Τζανέιρο. Όπως αναφέρθηκε, παράγεται το 40% των συνολικών εκπομπών από τον τομέα των μεταφορών, με τον παρωχημένο στόλο λεωφορείων με υψηλές εκπομπές, να αποτελεί σημαντικό τροφodότη. Επιπρόσθετα το ελαφρύ σιδηροδρομικό δίκτυο έχει επεκταθεί. Έχουν ανακαινιστεί έξι κόμβοι και τώρα λειτουργούν 130 νέα τρένα. Η περιοχή «Porto Maravilha» αναγεννήθηκε, χρησιμοποιώντας ιδιωτικές επενδύσεις που εκτιμάται ότι ανέρχονται σε 8 δισεκατομμύρια BRL. Σήμερα, είναι ένα ζωντανό μέρος της πόλης που προσελκύει πολλούς κατοίκους του Ρίο ντε Τζανέιρο. Αναμένεται ότι αυτές οι επενδύσεις θα αυξήσουν περαιτέρω την ψυχαγωγική αξία της πόλης και ότι τα επόμενα χρόνια των Ολυμπιακών Αγώνων, το Ρίο θα είναι πιο

ελκυστικό για τη φιλοξενία επιπλέον πολιτιστικών ή αθλητικών δραστηριοτήτων μεγάλου μεγέθους.

9.6 Σύνοψη¹⁷⁰

Τα σχέδια, οι στόχοι και οι προσδοκίες για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο 2016 εστίασαν στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Ωστόσο, η κληρονομιά των αγώνων, δεν είναι άμεσα ορατή και είναι βέβαιο ότι θα απαιτηθούν αρκετά χρόνια ακόμη προκειμένου να υπάρξουν ασφαλή συμπεράσματα, για τα οφέλη ή τα ανοικτά ζητήματα που άφησαν. «Η δύναμη του αθλητισμού», πρέπει να στηρίζεται σε εκτεταμένους σχεδιασμούς και πολιτικές διαδικασίες, που αποσκοπούν στη διατήρηση των μακροπρόθεσμων ωφελημάτων, μετά την ολοκλήρωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2016. Ένα από τα πεδία των ολυμπιακών φιλοδοξιών της κυβέρνησης της Βραζιλίας, είναι στην πραγματικότητα η ομαλοποίηση του αθλητισμού στο σχολικό περιβάλλον και δείχνει να έχει αποτελέσματα με το πρόγραμμα «RIO 2016 TRANSFORMA». Η φιλοξενία μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων μπορεί να φέρει ευκαιρίες και να ενισχύσει ενέργειες ενθάρρυνσης για συμμετοχή του πληθυσμού, στη σωματική άσκηση και την προαγωγή της υγείας. Αυτά είναι πολύ σημαντικά σε μια κοινωνία που επιβαρύνεται σημαντικά από χρόνιες εκφυλιστικές ασθένειες, που συνδέονται με καθιστική ζωή και ανθυγιεινές συνήθειες-κατάσταση ιδιαίτερα επιβαρυσμένη στις «φαβέλες». Για το σκοπό αυτό, οι κυβερνήσεις και τα ιδρύματα που συνδέονται με τον αθλητισμό, πρέπει να χρησιμοποιούν την κάλυψη των μέσων ενημέρωσης που προορίζονται για μεγάλες αθλητικές εκδηλώσεις, για να συμβάλουν στην τόνωση της ανάπτυξης του αθλήματος. Είναι σημαντικό να αξιολογούνται αυτά τα γεγονότα μέσω μελετών με υψηλή μεθοδολογική ποιότητα, βάσει σχεδίων που αναπτύχθηκαν για αξιολόγηση, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το συμβάν. Υπάρχει ένα παράθυρο ευκαιρίας για πολλούς να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν, αλλά οι Αγώνες δεν είναι και δεν πρέπει να θεωρείται ως λύση, για διαρθρωτικά προβλήματα.

¹⁷⁰ Boykoff J et Mascarenhas G (2016), «Rio 2016: Urban policies and environmental impacts», <http://journals.openedition.org/ideas/1398#quotation> .(πρόσβαση 11/12/2017).

Κεφάλαιο 10ο

10.1 Συστάσεις-Συμπεράσματα

Οι εμπειρίες από τη Νότια Αφρική την Ινδία και το Ρίο ντε Τζανέιρο δείχνουν, ότι οι πιο σημαντικές συνεισφορές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, σχετίζονται με τις επενδύσεις σε υποδομές, οι οποίες αποτελούν μέρος της προετοιμασίας της διοργάνωσης. Στη Νότια Αφρική οι επενδύσεις σε υποδομές μεταφορών που συνδέονται με το Παγκόσμιο Κύπελλο, άφησαν μια πολύ ισχυρή παρακαταθήκη για τις διοργανώτριες πόλεις. Οι επενδύσεις ήταν μέρος ενός μακροπρόθεσμου σχεδιασμού για τη χώρα και τον πληθυσμό, καθώς και την οικονομία και θα αποδειχθεί επωφελής, δεδομένου ότι οι δημόσιες συγκοινωνίες είναι βασικό συστατικό μιας βιώσιμης και πράσινης πόλης. Η ολοκλήρωση της ανάπτυξης των υποδομών μεταφορών στις υπάρχουσες διαδικασίες σχεδιασμού, αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την μεγιστοποίηση των πιθανών οφελών. Τα στάδια και οι μεγάλες αθλητικές κατασκευές ωστόσο, συνήθως υπο-χρησιμοποιούνται και αποτελούν μια διαρκή οικονομική επιβάρυνση για τις διοργανώτριες πόλεις. Οι μελλοντικές διοργανώτριες πόλεις θα πρέπει να εξετάσουν την ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων για τα τεράστια κατασκευαστικά έργα των αθλητικών χώρων, με σχεδιασμό κατάλληλου μεγέθους. Ένα πολύ παρόμοιο συμπέρασμα σχετικά με την υποδομή των μεταφορών, επιτυγχάνεται και στην Ινδία. Οι XIX Αγώνες της Κοινοπολιτείας στο Νέο Δελχί, λειτούργησαν ως ένας επιταχυντής για τις υποδομές, ιδίως στον τομέα των μεταφορών σε τοπικό (πόλη) επίπεδο, γεγονός που έδωσε τη δυνατότητα σε επέκταση των αστικών οικισμών, γύρω από το Δελχί. Επιπλέον μικρά έργα που συνδέονται με την αύξηση της προσφοράς της ενέργειας και του νερού αποτελούν πλέον μια κληρονομιά για να καλύψουν τις αυξανόμενες ανάγκες του Δελχί. Στο Ρίο Ντε Τζανέιρο οι επενδύσεις, ιδίως στις δημόσιες συγκοινωνίες αποτέλεσαν πολύ υψηλή προτεραιότητα, λόγω των προγενέστερων σοβαρών προβλημάτων και της υποβάθμισης των δημόσιων μεταφορών. Εκ του αποτελέσματος με τα έργα υποδομής των μεταφορών που πραγματοποιήθηκαν, το ποσοστό του πληθυσμού που έχει πλέον πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας μεταφορές, αυξήθηκε από 18% το 2009 σε 63% το 2016. Προστέθηκαν τέσσερις νέες διαδρομές με ταχεία διαμετακόμιση από λεωφορειακές γραμμές (BRT) που εκτείνονται σε απόσταση 150 χιλιομέτρων, ενώ αναβαθμίσθηκε το αεροδρόμιο και η δυναμικότητα εξυπηρέτησης.

Οι διοργανωτές πράσινων εκδηλώσεων, πρέπει να εκτιμούν την αξία των περιβαλλοντικών περιουσιακών στοιχείων και πρέπει να ρυθμίζουν τις αλλαγές που

προκαλούνται από τα γεγονότα, ώστε να μεταφράσουν την αξία αυτή σε κίνητρα αγοράς. Είναι επομένως σημαντικό οι διεθνείς αθλητικοί οργανισμοί, σε συνεργασία με τους εθνικούς πολιτικούς, να διασφαλίζουν ότι το κόστος των περιβαλλοντικών ζημιών, περιλαμβάνεται στο σχεδιασμό του συνολικού κόστους της εκδήλωσης. Αυτό θα ήταν ένα πρώτο βήμα για να γίνει ορατό το συνολικό κόστος της εκδήλωσης. Αυτό το βήμα προχώρησε η ΔΟΕ, η οποία καθιέρωσε το πλαίσιο μέτρησης OGI (Olympic Games Impact-Επιπτώσεις Ολυμπιακών Αγώνων) ως υποχρέωση σε κάθε οργανωτική επιτροπή. Η μελέτη των επιπτώσεων των Ολυμπιακών Αγώνων (OGI) αναπτύχθηκε από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (IOC)¹⁷¹ για να μετρήσει αντικειμενικά και να αναθέσει την κατανομή των πιθανών επιπτώσεων των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων στην πόλη, την περιφέρεια και τη χώρα υποδοχής, το περιβάλλον τους και τους πολίτες τους. Οι στόχοι του OGI, είναι να προωθήσουν τη βιωσιμότητα των Αγώνων, να προωθήσουν θετικές κληρονομίες και να δημιουργήσουν μια βάση γνώσεων, για μελλοντικούς οικοδεσπότες. Πρέπει να συγκεντρωθούν τυποποιημένα δεδομένα για 126 περιβαλλοντικούς, κοινωνικο-πολιτιστικούς και οικονομικούς δείκτες. Το Τεχνικό Εγχειρίδιο της ΔΟΕ για το OGI περιγράφει το σκοπό και το πεδίο εφαρμογής κάθε δείκτη, καθώς και τις συνιστώμενες μεθόδους υπολογισμού και διαδικασίες μέτρησης. Αυτοί οι 126 δείκτες βιωσιμότητας περιλαμβάνουν 80 δείκτες που αξιολογούν το πλαίσιο εντός του οποίου διεξάγονται οι Αγώνες και 46 δείκτες που αποσκοπούν στην αξιολόγηση του ίδιου του Ολυμπιακού αγώνα. Ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των δεικτών, ζητούνται δεδομένα για διαφορετικές γεωγραφικές κλίμακες, που κυμαίνονται από το δημοτικό επίπεδο έως το εθνικό επίπεδο. Οι κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη, για τον έλεγχο της μακροπρόθεσμης χρήσης των χώρων και όλων των πράσινων δραστηριοτήτων, που εμπλέκονται στην εκδήλωση. Με άλλα λόγια, η ευθύνη πρέπει να μεταφερθεί από μια προσωρινή οργανωτική επιτροπή, σε ένα μόνιμο κυβερνητικό όργανο.

Οι πράσινες οργανώσεις μπορούν να αυξήσουν την πίεση τους στους διοργανωτές, χρησιμοποιώντας τη διαφημιστική εκστρατεία των μέσων γύρω από την εκδήλωση. Στο Σίδνεϊ 2000, για παράδειγμα, οι οργανώσεις «watch dog» άσκησαν πιέσεις στους διοργανωτές, να πραγματοποιήσουν τα σχέδια που ανακοίνωσαν κατά

¹⁷¹ IOC, (2014) Environment and sustainable development factsheet update <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Factsheets-Reference-Documents/Environment/Factsheet-The-Environment-and-Sustainable-Development-January-2014.pdf> . (πρόσβαση 11/09/2017).

τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής προσφορών. Οι συχνές αναφορές των μέσων ενημέρωσης για περιβαλλοντικά ζητήματα μπορούν επίσης να βοηθήσουν στην εκπαίδευση του πληθυσμού, ώστε οι πολίτες να αποκτήσουν μεγαλύτερη ευαισθησία απέναντι στο περιβάλλον. Ωστόσο, στις νέες βιομηχανοποιημένες χώρες και στις χώρες του BRICS, εξακολουθεί να είναι κοινό ότι το περιβάλλον είναι λιγότερο ανησυχητικό, από ό, τι η οικονομία. Αυτό μπορεί να παρατηρηθεί λόγω της χαμηλής περιβαλλοντικής ανησυχίας στο Σότσι 2014 (Ρωσία) ή στη Βραζιλία κατά την προετοιμασία τους για το Παγκόσμιο Κύπελλο ποδοσφαίρου της FIFA 2014. Ωστόσο, οι πράσινες οργανώσεις έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίσουν ότι οι τοπικοί και διεθνείς δημότες, ασκούν επίσης πίεση στους διοργανωτές. Τα παγκόσμια μέσα μαζικής ενημέρωσης, πρέπει να δημοσιοποιούν τις υποσχέσεις των υποψηφίων προς υποβολή προσφορών και έτσι να αυξάνουν την πολιτική πίεση προς τους διοργανωτές για να τις εκπληρώσουν. Για παράδειγμα, η οργανωτική επιτροπή του Κατάρ 2022 υποσχέθηκε να δροσίσει το στάδιο του Παγκοσμίου Κυπέλλου χωρίς άνθρακα. Τα παγκόσμια μέσα ενημέρωσης έχουν προκαλέσει προσδοκίες για την ανάπτυξη της τεχνολογίας πράσινης ψύξης. Παρόλο που το Κατάρ, διαθέτει αρκετούς πόρους από ορυκτά καύσιμα για να κρυώσει τα γήπεδα εύκολα και οικονομικά, είναι πλέον υποχρεωμένοι να αναπτύξουν μια νέα πράσινη τεχνολογία. Αυτό θα δημιουργήσει συμβολικό κεφάλαιο, αν υλοποιηθεί με επιτυχία, αλλά θα προσελκύσει κριτική αν αποτύχει. Με άλλα λόγια, η επένδυση χρημάτων σε κάτι που δεν είναι απολύτως απαραίτητο δημιουργεί συμβολικό κεφάλαιο και σηματοδοτεί ότι το έθνος φροντίζει το περιβάλλον. Στην περίπτωση του Κατάρ, το Παγκόσμιο Κύπελλο της FIFA, ενέπνευσε την επένδυση σε συστήματα οικολογικής ψύξης και συστήματα ψύξης για κτίρια. Αυτό θα μπορούσε να είναι πολύ ενδιαφέρον για χώρες με κλίμα που μοιάζει με έρημο - και έτσι όχι μόνο δημιουργεί αναπτυξιακό κεφάλαιο για το Κατάρ, αλλά αφήνει επίσης μια παγκόσμια περιβαλλοντική κληρονομιά και επιχειρηματική ευκαιρία¹⁷².

¹⁷² Preuss H. (2013), The Contribution of the FIFA World Cup and the Olympic Games to Green Economy, doi:10.3390/su5083581

Πηγές-Βιβλιογραφία

Διεθνή κείμενα

A/RES/63/135, Resolution adopted by the General Assembly on 11 December 2008, <http://undocs.org/A/RES/63/135>, «*Sport as a means to promote education, health, development and peace*»,(πρόσβαση 22/08/2017).

A/RES/65/1, Resolution adopted by the General Assembly on 22 September 2010, «*Keeping the promise: united to achieve the Millennium Development Goals*».

A/RES/69/6, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/69/6 Resolution adopted by the General Assembly on 31 October 2014, «*Sport as a means to promote education, health, development and peace*». (πρόσβαση στις 02/08/2017).

A/RES/70/1, Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015, «*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*», σελ 14. <https://undocs.org/A/RES/70/1> (πρόσβαση 05/08/2017).

Επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (1998) 98/C 180/04, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51997IR0393&from=EN> (πρόσβαση 03/12/2017).

UNDP-United Nations Development Programme,(2014), *Human Development Report*, New York 2014.

Ιστότοποι

CAEP-TERI (2011): “*Environment and Development: China and India.*” *Joint study by the Chinese Academy for Environmental Planning (CAEP) and The Energy and Resources Institute (TERI), commissioned by CCCED and ICSD New Delhi*, TERI Press: <http://www.teriin.org/icsd/pdf/Env&Development.pdf>, σελ. 9,(πρόσβαση 05/12/2017).

Census of India (2011), Ministry of Home Affairs, Government of India. <http://censusindia.gov.in/> (πρόσβαση 8/12/2017).

Clinton foundation, <https://www.clintonfoundation.org/clinton-global-initiative/commitments/low-carbon-livable-cities-initiative> ,(πρόσβαση 12/11/2017).

Comptroller and Auditor General of India, (2011) <http://www.cag.gov.in/content/report-no-6-2011-%E2%80%93-performance-audit-xixth-commonwealth-games>

<https://www.dol.gov/sites/default/files/images/ilab/child-labor/Brazil.pdf> (πρόσβαση 11/12/2017).

Host City Cape Town Green Goal 2010, legacy report, http://www.kas.de/wf/doc/kas_23429-1522-2-30.pdf?110719131519 , (πρόσβαση 22/11/2017).

<http://databank.worldbank.org/data/Views/Reports/ReportWidgetCustom.aspx?ReportNameCountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=BRA> (πρόσβαση 07/12/2017).

<http://delhi-masterplan.com/statistics/> ,(πρόσβαση 02/12/2017).

<http://globalsherpa.org/brazil-brasil/> (πρόσβαση 07/12/2017).

<http://www.worldcitiescultureforum.com/cities/rio-de-janeiro> (πρόσβαση 07/12/2017).

https://www.aquarium.co.za/uploads/files/SmartEventsHandbook_Part_2.pdf,(πρόσβαση 02/11/ 2017)

- HLRN (2010), Comprehensive Report on Commonwealth Games Launched in Delhi: Panel of Experts Questions Secrecy and Undemocratic Nature of CWG Process, https://casi.sas.upenn.edu/sites/casi.sas.upenn.edu/files/iit/Whose_Wealth_Whose_Commons_press_release.pdf ,(πρόσβαση 07/12/2017).
- http://www.fifa.com/mm/document/tournament/competition/ig_report_fwc2010_en_25997.pdf (πρόσβαση 03/12/2017)
- IBSA – India, Brazil, South Africa Dialogue Forum, Brazilia Declaration 2010, <http://www.ibsa-trilateral.org/images/stories/documents/declarations/Final%20Summit%20Declaration%20-%204th%20IBSA%20Summit%202010.pdf>, σελ.10 (πρόσβαση 20/11/2017).
- IISD (2008), The Sustainable Development Timeline. International Institute for Sustainable Development, Winnipeg, Manitoba, Canada, https://www.iisd.org/pdf/2012/sd_timeline_2012.pdf (πρόσβαση 12/10/2017).
- IMF-Διεθνές Νομισματικό Ταμείο(2017): <http://www.imf.org/en/Countries/BRA#countrydata> (πρόσβαση 05/12/2017).
- IOC Sustainability Strategy (2016): *The IOC's three spheres of responsibility and five focus areas*, σελ.31, <https://www.olympic.org/sustainability> , (πρόσβαση 20/09/2017).
- ISO, (2017), Sustainable events, <https://www.iso.org/iso-20121-sustainable-events.html> ,(πρόσβαση 10/12/2017).
- Ministry of Statistics India, (2009), <http://www.mospi.gov.in/publication/national-accounts-statistics-2009> ,(πρόσβαση 03/12/2017).
- Organising Committee Commonwealth Games (2010): Όραμα- Αποστολή - Αξίες, http://d2010.thecgf.com/vision_mission_and_values, (πρόσβαση 03/12/2017).
- Overview of Government Guarantees and the Government Declaration. <https://resources.fifa.com> (πρόσβαση 14/11/2017).
- Sustainable Mega-Events in Developing Countries (2011), http://www.kas.de/wf/doc/kas_29583-1522-1-30.pdf?120124104515 (πρόσβαση 10/05/2017).
- The Delhi XIX Commonwealth Games (2010), <http://d2010.thecgf.com/sites/default/files/ecocode%20page%202.pdf> , (πρόσβαση 08/11/2017).
- UNEP (2011), *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*,www.unep.org/greeneconomy,[https://web.unep.org/greeneconomy/sites/unep.org.green economy / files/field/image /greeneconomy report final_dec2011.pdf](https://web.unep.org/greeneconomy/sites/unep.org.green%20economy/files/field/image/greeneconomy_report_final_dec2011.pdf) ,σελ 471-475 (πρόσβαση 12/10/2017).
- UN-HABITAT (2009), *Planning Sustainable Cities: Global Report on Human Settlements*, <https://unhabitat.org/books/global-report-on-human-settlements-2009-planning-sustainable-cities/>, (πρόσβαση 10/09/2017).
- <https://www.un.org/sport/content/why-sport/sport-and-peace>. (πρόσβαση 12/10/2017).
- UNDP (2016), «*THE ENERGY ACCESS SITUATION in developing countries*» <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/Environment%20and%20Energy/Sustainable%20Energy/energy-access-situation-in-developing-countries.pdf>.

- UNEP (2010), *The 2010 Commonwealth Games Go Green*, <http://staging.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=612&ArticleID=6463&l=en&t=long> (πρόσβαση 04/12/2017).
- UNEP (2010), *Sustainable Buildings and Climate Initiative*, http://staging.unep.org/SBCI/pdfs/SBCI_2pager_280112_english_web.pdf ,(πρόσβαση 12/11/2017).
- UNITED NATIONS OFFICE ON SPORT FOR DEVELOPMENT AND PEACE, <https://www.un.org/sport/node/203486>.(πρόσβαση 12/05/2017).
- UNOSDP *Sport and Sustainable Development Goals*, <https://www.un.org/sport/content/why-sport/sport-and-sustainable-development-goals> πρόσβαση (08/07/2017).
- Urbanization and Development: Emerging Futures, <https://unhabitat.org/un-habitat-launches-the-world-cities-report-2016/>, (πρόσβαση 18/09/2017).
- Δημόσια Αρχή Ύδατος Βραζιλίας, (2016) <http://www2.ana.gov.br/Paginas/EN/planning.aspx> (πρόσβαση 09/12/2017).
- ΔΟΕ (2007), Αναφορά της Επιτροπής αξιολόγησης Υποψηφιοτήτων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες 2016 <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Documents/Host-City-Elections/XXXI-Olympiad-2016/Report-of-the-IOC-Evaluation-Commission-for-the-Games-of-the-XXXI-Olympiad-in-2016.pdf> (πρόσβαση 04/12/2017).
- Ο Ρόλος του UNOSDP, <https://www.un.org/sport/content/un-office-sport-development-and-peace/role>, (πρόσβαση στις 14/09/2017).
- ΟΗΕ-Γραφείο για το Αθλητισμό την Ανάπτυξη και την Ειρήνη - UNOSDP, <https://www.un.org/sport/content/about-unosdp/united-nations-office-sport-development-and-peace> (πρόσβαση στις 13/09/2017).
- ΟΗΕ,Αθλητισμός-Ανάπτυξη-Ειρήνη: <https://www.un.org/sport/content/sdp-players/overview>, (πρόσβαση στις 09/09/2017).
- ΟΗΕ (ECAD) (2014), Έκθεση για την Προοπτική Αστικοποίησης στον Κόσμο www.un.org/en/development/desa/news/population/world-urbanization-prospects.html (πρόσβαση 12/09/2017).
- Ολυμπιακός Χάρτης, https://stillmed.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf, σελ.19 (πρόσβαση 10/10/2017).
- Ομοσπονδία Αγώνων της Κοινοπολιτείας http://d2010.thecgf.com/commonwealth_games_movement (πρόσβαση 03/11/2017).
- Παγκόσμια Τράπεζα, <https://data.worldbank.org/country/india>, (πρόσβαση 01/12/2017).
- Πρόβλεψη αύξησης πληθυσμού, Παγκόσμια Τράπεζα: Health, Nutrition and Population <http://datatopics.worldbank.org/health/population>, (πρόσβαση 18/10/2017).
- Πλάνο Σχεδιασμού Ρίο ντε Τζανέιρο (2011), <http://www.rio.rj.gov.br/web/smu/exibeconteudo?id=2879239>
- Πλήρες κείμενο του Ολυμπιακού Χάρτη, <http://www.olympic.org/ioc/e/facts/charter/charter-noc-e.html> ,(πρόσβαση 10/07/2017).
- Συνταγματικά έγγραφα της Ομοσπονδίας Αγώνων της Κοινοπολιτείας, (2006) <https://www.thecgf.com/about/constitution.pdf> (πρόσβαση 03/11/2017).

Σχετικά με την ίδρυση της ΔΟΕ, <https://www.olympic.org/about-ioc-institution>, (πρόσβαση 12/08/2017).

Sustainable Building Alliance, <http://www.sballiance.org> ,(πρόσβαση 12/10/2017).

World Bank estimate of GINI index, <https://data.worldbank.org/indicator/> , (πρόσβαση 12/11/2017).

Άρθρα

Economic Times India (2017), *The horrible experience of 2010 CWG shouldn't stop India from bidding for the 2032 Olympics*, 13 Αυγ 2017.

The 2010 Commonwealth Games: Whose Wealth, Whose Commons?. https://www.habitants.org/news/inhabitants_of_asia/the_2010_commonwealth_games_whose_wealth_whose_commons (πρόσβαση 11/12/2017).

The Guardian, (2016), *Have the Olympics been worth it for Rio?* <https://www.theguardian.com/sport/2016/aug/21/rio-olympics-residents-impact-future-legacy>, (πρόσβαση 10/12/2017).

Orlovic M (2016), *How Green Were The Games Really*, <http://www.urbanmeisters.com/rio-olympics-2016-how-green-were-games-really/> (πρόσβαση 10/12/2017).

Simpson J, (2012) *Rio's 2016 challenge: crime, poverty and, yes, the Games*, <https://www.theglobeandmail.com/opinion/rios-2016-challenge-crime-poverty-and-yes-the-games/article4188618/>.

Ελληνόγλωσση

Γρ. Τσάλτας (2017), *Περιβάλλον Διεθνής Προστασία, Πολιτική-Δίκαιο-Θεσμοί*, Αθήνα: εκδόσεις Σιδέρης, σελ 231-243.

Ξενόγλωσση

Atmos. Chem. Phys., (2014): *Air quality in Delhi during the Commonwealth Games*, 10619–10630, www.atmos-chem-phys.net/14/10619/2014/ doi:10.5194/acp-14-10619-2014, Air quality in Delhi uring the Commonwealth Games, (πρόσβαση 22/11/2017).

Badami D et. al (2010): *“Humanity - Equality - Destiny?” Implicating Tourism in the Commonwealth Games*, https://www.equitabletourism.org/files/fileDocuments891_uid11.pdf Annex 8, (πρόσβαση 04/12/2017).

Baviskar A. (2006), *“Demolishing Delhi: World Class City in the Making*, “<http://www.metamute.org/editorial/articles/demolishing-delhi-world-class-city-making> (πρόσβαση 04/12/2017).

Boykoff J et Mascarenhas G (2016), « *Rio 2016: Urban policies and environmental impacts* », <http://journals.openedition.org/ideas/1398#quotation> .(πρόσβαση 11/12/2017).

Burton R. (2003), *“Olympic Games host city marketing: an exploration of expectations and outcomes.”* Sport Marketing Quarterly 12(1): σελ. 37-47.

Chappelet, Jean-Loup (2012), *Mega sporting event legacies: a multifaceted concept*, σελ 76-83. Doi: http://dx.doi.org/10.5209/rev_PADE.2012.n25.41096.

Cheng, C., Pouffary S., Svenningsen, N., Callaway M., (2008), *The Kyoto Protocol, The Clean Development Mechanism and the Building and Construction Sector – A Report for the UNEP Sustainable Buildings and Construction Initiative*, United Nations Environment Programme, Paris, France, σελ 1-3.

- Death, C. (2011), *'Greening' the 2010 FIFA World Cup: Environmental sustainability and the mega-event in South Africa*. Journal of Environmental Policy & Planning, 13(2), σελ. 99-117.
- Dresner, S.(2002), *The Principles of Sustainability*. Earthscan Publications, London, εισαγωγή ,σελ 3.
- Du Plessis, S., & Maennig, W. (2011). *The 2010 FIFA World Cup high-frequency data economics: Effects on international tourism and awareness for South Africa*. Development Southern Africa, σελ.349-365.
- Dupont, V (2008), “*Slum demolitions in Delhi since the 1990s: an appraisal.*” Economic and Political Weekly 43(28):σελ. 79–87.
- Econ Pöyry (2009), *Feasibility Study for a Carbon Neutral 2010 FIFA World Cup in South Africa*, Department of Environmental Affairs and Tourism and the Norwegian Government, σελ.22.
- Ercin, A. E., & Hoekstra, A.Y. (2014), *Water footprint scenarios for 2050: A global analysis*. Environment international, 64, 71-82.
- FIFA (2016), *Sustainability strategy – planning and execution*.
- FIFA (2010), *Bid Book, Inspection Group Report for the 2010 FIFA World Cup*.
- Garrette Clark (2007), Volume 15, issue 8, *Evolution of the global sustainable consumption and production policy and the United Nations Environment Programme's (UNEP) supporting activities*, Journal of clear production, σελ 492-498.
- George R., & Swart, K. (2012), *International tourists' perceptions of crime–risk and their future travel intentions during the 2010 FIFA World Cup™ in South Africa*, Journal of Sport & Tourism,σελ. 201-223.
- Greg Pellegrino- Heather Hancock (2010), *A lasting legacy :How major sporting events can drive positive change for host communities and economies*, Delloite 16 February 2010,σελ 2-3.
- ILO, World Employment and Social Outlook (2017), *Sustainable enterprises and jobs*, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_579893.pdf σελ.12, (πρόσβαση 01/11/2017).
- Julie H. Liu (2007),: «*Lighting the Torch of Human Rights: the Olympic Games as a Vehicle for Human Rights Reform*», Northwestern Journal of International Human Rights <http://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1053&context=njihr>,
- Knott B., Fyall A., & Jones I. (2012). *The Nation-Branding Legacy of the 2010 FIFA World Cup for South Africa*. Journal of Hospitality Marketing & Management.
- Lenskyj H. J. (1998), *Sport and corporate environmentalism: The case of the Sydney 2000 Olympics*. International Review for the Sociology of Sport, 33(4), σελ.341-354.
- Matsuoka De Aragao (2015), "*Economic Impacts of the FIFA World Cup in Developing Countries*". Honors Theses. Paper 2609.
- Mebratu D. (1998), *Sustainability and sustainable development: historical and conceptual review*. Environmental impact assessment review, 18(6), σελ. 493-520.
- Mehrotra et al(2009), “*Framework for City Climate Risk Assessment.*” Center for Climate Systems Research at Columbia University. Fifth Urban Research Symposium Cities and Climate Change: Responding to an Urgent Agenda, Marseille, France, σελ 18-31.

- Monitoring the New Urban Agenda and the Sustainable Development Goals: *The Development Impact Assessment function*, Global Urban Observatory Network, <https://unhabitat.org/urban-knowledge/guo/>, (πρόσβαση 18/10/2017).
- Nicholson M., & Hoye R. (2008), *Sport and social capital*. Routledge.,σελ 16-29.
- OC (2012), *Sustainability Through Sport, Implementing the Olympic Movement's Agenda 21*, IOC 2012 edition, σελ.22-24.
- Pande J N, Bhatta N, Biswas D, Pandey R M, Ahluwalia G, Siddaramaiah N H, Khilnani G C. (2002),“*Outdoor Air Pollution and Emergency Room Visits at a Hospital in Delhi*”. The Indian Journal of Chest Diseases & Allied Sciences 44 (1): σελ 13–20.
- Preuss H. (2004), *The economics of staging the Olympics: a comparison of the Games, 1972-2008*. Edward Elgar Publishing, σελ 35-37.
- Preuss H. (2006), Lasting effects of major sporting events. Institute of Sport Science. Institute of Sport Science, Johannes Gutenberg-Universität Mainz, Germany.σελ.2-6.
- Preuss H. (2013), *The Contribution of the FIFA World Cup and the Olympic Games to Green Economy*, doi:10.3390/su5083581
- Raj R. and Musgrave J. (2009), *Event management and sustainability*, British Library, London, UK.,σελ.3-10.
- Rees W., & Wackernagel M. (1996), *Urban ecological footprints: why cities cannot be sustainable—and why they are a key to sustainability*. Environmental impact assessment review, 16(4-6),σελ. 223-248.
- Rogers P.P., Jalal K.F. and Boyd J.A. (2008), *An Introduction to Sustainable Development*. Earthscan Publications, London.
- Segaert B., Theeboom M., Timmerman C., & Vanreusel B. (2012), *Sports Governance, Development and Corporate Responsibility*. Routledge, σελ 142-145.
- Sustainable Sport and Events Quick Start Guide (2014), http://www.climateactionprogramme.org/images/uploads/documents/sset_quick_start_version_2014.pdf , πρόσβαση (05/07/2017).
- Tayob S. (2012), *The 2010 World Cup in South Africa: A Millennial Capitalist Moment*, Journal of Southern African Studies, 38(3), σελ. 717-736.
- USA Dep.of Labor (2017), Bureau Of International Labor Affairs, *Child Labor in Brazil*, 2015.
- Varrel A. and Kennedy L (2011), *Mega-Events and Megaprojects*. Policy Brief 3. Chance2 Sustain,
- Weishaupt Proni M.(2010), *Observacoes sobre os Impactos Economicos Esperados dos Jogos Olimpicos de 2016*. Em Motrivivencia. No. 32-33., σελ .6-12.
- Wheeler S. M. and Beatley T. (2014), *The Sustainable Urban Development Reader*. 3rd edition. London: Routledge, σελ 2-8.
- World Bank (2016), *Poverty and Shared Prosperity 2016:Taking on Inequality*. Washington, DC: doi:10.1596/978-1-4648-0958-3.
- Young W., Hwang K., McDonald S., & Oates C. J. (2010), *Sustainable consumption: green consumer behaviour when purchasing products*, σελ.20-31.

Διαλέξεις

Carlos Moreno (2017) *Διάλεξη: Αστικό μέλλον: Η έξυπνη και δημιουργική πόλη*, Κύκλος «Αειφόρος ανάπτυξη», Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, Αθήνα, 11/10/2017.